

ՎԱՂԻՆԱԿ ՎՐԴ. ՄԵԼՈՅԵԱՆ

ՄԵՐ ՀՈԳԸ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԶԳԵԼ

ՊԵՂՐՈՒՔ
2008

ՈՏՔԻ՝ ԵՆՆ ԵՆՐ ՅԻՍՈՒՍԻՄԻ՝ ԱՆՈՒՆՈՎ

«Ե՛լ, ա՛ն մահիւնդ եւ տունդ գնա» (Մր 2.11): Եւ անդամալոյծը իսկոյն հնազանդեցաւ Տէրունական այս հրահանգին եւ ոտքի ելաւ: Ելաւ առա՛նց տատամսելու: Ելաւ առա՛նց կասկածելու: Ան չըսաւ թէ անկարող էր շարժելու, ո՛չ ալ առարկեց թէ իրեն ըսուածը անտրամաբանական էր: Փորձեց հնազանդիլ ու ելլել եւ տեսաւ որ կարող էր հնազանդիլ: Փորձեց կատարել Քրիստոսի խօսքը եւ ելլել, եւ ո՛վ գարմանք, ինքզինք ելլելու կարողութեամբ օժտուած գտաւ:

Հոսկէ կը սորվիմք, թէ ան որ կը փափաքի հնազանդիլ Քրիստոսի խօսքին, Աստուած անոր պիտի շնորհէ հնազանդելու կարողութիւն, եւ իրմէ պահանջուածը ի գործ դնելու գորութիւն: Եթէ անդամալոյծը սպասէր իր մարմինէն ներս գերբնական գորութեան մը մուտքին հուսկ սպա ոտքի ելլելու, հաւանաբար մինչեւ իր կեանքին վերջը սպասէր:

Սիրելի՛ ընթերցող եղբայր եւ քոյր, մի՛ սպասեր որ Աստուած գորութիւն տայ քեզի որպէսզի կարենաս հնազանդիլ իրեն, այլ ոտքի՛ ել Տէր Յիսուսի անունով եւ փորձէ՛ հնազանդիլ, ջանա՛ հնազանդիլ, եւ ա՛յն ատեն, Աստուած քեզ պիտի լեցնէ իրեն հնազանդելու կարողութեամբ:

«Ե՛լ, ա՛ն մահիւնդ եւ տունդ գնա»: Այո՛, ե՛լ: Ե՛լ Յիսուսի անունով՝ առանց նայելու անգոր ոտքերուդ: Ե՛լ Յիսուսի անունով՝ առանց նայելու դողդոջուն ու թրթռուն սրունքներուդ: Ե՛լ. մարմինիդ տկարութիւնը թող քեզ չմտահոգէ: Ե՛լ հնազանդելու. անգորութիւնդ թող քեզ չյուսահատեցնէ: Ե՛լ ֆալելու Տիրոջ անունով ու Տիրոջ ֆամբէն. այդ ֆամբուն վրայ բուսած փուշերը թող քեզ չսարսափեցնեն: Ե՛լ Յիսուսի անունով, եւ Տէրը քեզի հետ ու քեզի համար պիտի ելլէ: Ե՛լ վկայելու նախանձախնդրութեամբ, եւ Աստուած քեզի վկայութեան ու արիութեան Հոգի՛ն պիտի պարգեւէ:

Ելլելու փափաք ունեցիր ու փորձէ ելլել, եւ վստահ եղիր որ Քրիստոս ելքդ յաղթական ելքի պիտի վերածէ: Անդամալոյծը պիտի չկարենար ֆալել դէպի տուն եթէ նախ ոտքի չելլէր: Եթէ կ՛ուզես ֆալել դէպի երկնային տունդ, նախ ոտքի՛ պետք է ելլես, եւ ելլես Յիսուսի անունով:

Մի՛ սպասեր երկնային գորութեամբ լեցուելու, յետո՛յ միայն ֆալելու համար Աստուծոյ ֆամբէն: Այսպէս ընելը միշտ չէ: Ոտքի՛ ել եւ ֆալէ՛, եւ Աստուծոյ գորութիւնը ինքնաբերաբար պիտի հանգչի վրայ:

Եթէ սէր ունիս հանդէպ Յիսուսի, ոտքի՛ ել Յիսուսի անունով եւ սկսիր սիրել զԱստուած եւ նմանդ, եւ սէրդ պիտի յորդի:

Եթէ հնազանդիլ կ՛ուզես Աստուծոյ, ոտքի՛ ել Յիսուսի անունով եւ սկսիր հնազանդիլ, եւ Աստուած պիտի գորացնէ քեզ եւ հնազանդելու կարող դարձնէ:

Ե՛լ, հնազանդելու համար Աստուծոյ խօսքին, եւ Աստուած հնազանդող սի՛րտ պիտի տայ քեզի: Ե՛լ, ապաշխարելու համար, եւ Սուրբ Հոգին ապաշխարութեան հոգի՛ պիտի տայ քեզի: Ե՛լ մեղքի մահիւնդ

Խաչի՛ն գորութեամբ: Ե՛լ յուսահատութեան գերեզմանէն Քրիստոսի արիւնով: Անդամալոյծին ուղղուած «Ե՛լ»ը՝ քեզի՛ ալ ուղղուած է: Եթէ ունի՛ս հաւատք Քրիստոսի հանդէպ՝ հնագանդէ՛ իր խօսքին ու Ե՛լ: Ե՛լ հաստատ քայլերով: Ե՛լ անվարան: Ե՛լ Յիսուսի անունով: Ե՛լ իբրեւ վկայ Յիսուսի:

ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ ՏՕՆԷՆ ԲՂԽՈՂ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՎԵՑ ՀՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Աւանդութեան համաձայն, Քրիստոսի համբարձումէն ետք, Աստուածամայրը ապրեցաւ շուրջ 15 տարի Երուսաղէմի մէջ հաւատացեալներուն հետ, անոնց հետ միասին մասնակցելով տաճարական պաշտամունքներուն եւ աղօթական հաւաքոյթներուն: 15 տարիներու աւարտին ան խաղաղութեամբ ննջեց: Բոլոր առաքեալները մէկտեղուեցան եւ ամենայն երկիւղածութեամբ, աղօթներով, օրհներգութիւններով, սաղմոսներով, Սուրբ Կոյսին մարմինը գետեղեցին Երուսաղէմի մէջ՝ ժայռափոր գերեզմանի մը ներսիդին: Աւանդութիւնը կը պատմէ թէ երեք օրեր անդադար գերեզմանէն երկնային լոյսեր ու շողեր կը ճառագայթէին եւ հրեշտակային փառաբանութիւններ կը լսուէին:

Թաղման արարողութեան բացակայ էր Բարթողոմէոս առաքեալ: Երբ ան լսեց Սուրբ Կոյսին ննջումին մասին, վերադարձաւ Երուսաղէմ եւ շատ փափաքեցաւ վերջին անգամ ըլլալով տեսնել Սուրբ Կոյսին մարմինը: Երբ բոլոր աշակերտները միասին գացին գերեզման եւ գործեցին գերեզմանին քարը, տեսան որ Սուրբ Կոյսին մարմինը հոն չէր եւ յիշեցին Քրիստոսի խոստումը, թէ՛ իր մօր ննջման երրորդ օրը պիտի գար իր մայրը իր մօտ առնելու: Գոհունակութեամբ եւ անպատմելի ուրախութեամբ լեցուն սիրտերով, իւրաքանչիւրը վերադարձաւ իր առաքելութեան:

Աստուածամօր վերափոխման տօնակատարութեան առիթով հիմնական վեց կէտեր մեր խորհրդածութեան առանցքը կը դարձնենք.–

1.– Աստուածամօր վերափոխումը ապացոյց մըն է յաւիտենական կեանքի գոյութեան: Եթէ երբեք Աստուածամայրը ֆիզիքապէս փոխադրուեցաւ այս երկրէն դէպի տարբեր աշխարհ մը, դէպի տարբեր կեանք մը, սա ինքնին կենդանի վկայութիւն մըն է, որ այն կեանքը ուր Սուրբ Կոյսը փոխադրուեցաւ իրակա՛ն կեանք է, ճշմարի՛տ կեանք է, յաւիտենակա՛ն կեանք է, Աստուծոյ շուքին եւ շունչին ներքեւ ապրուած կեանք է:

Աստուծոյ շունչով օծուն այդ կեանքը չդարձաւ բաժինը միայն Աստուածամօր, այլ դարձաւ եւ կը շարունակէ մնալ պարգեւը բոլոր անոնց՝ որոնք իրենց հայեացքը կ'ուղղեն իրենց հաւատքի հիմնադիրին՝ Քրիստոսի եւ կ'ապրին հաւատքի կեանք մը, ապա կը ննջեն երթալու եւ մաս կազմելու յաղթական եկեղեցիին, ուր Քրիստոսի իշխանութիւնը կատարեալ եւ ամբողջական պատկերով մը կը ներկայանայ:

Գերեզմանէն անդին գտնուող յաւիտենական կեանքը շարունակութիւնն է գերեզմանէն ասդին գտնուող ժամանակաւոր կեանքին: Այս սակայն չի նշանակեր որ յաւիտենական կեանքի ժառանգութիւնը մահէն ետք միայն կը սկսի: Հաւատացեալ մարդը

յաւիտեանական կեանքը կը ժառանգէ երկրի վրայ, երբ կը հանդիպի Քրիստոսի եւ անոր հետ հաշտութեան դաշինք կը կնքէ:

2.- Աստուածամօր վերափոխումը կոչ մըն է, բայց միաժամանակ մարտահրաւեր մը՝ քրիստոսասէր մարդոց, ապրելու վերափոխեալ կեանք մը, վերածնեալ կեանք մը, կեանք մը՝ որ խարսխուած ըլլայ նոյնիման կեանքի խարխսիւն՝ Քրիստոսի հաւատքին վրայ: Եւ այդ վերածնեալ կեանքը ապրիլ կրնանք միայն այն ատեն՝ երբ Աստուծոյ Սուրբ Հոգին՝ որ այլակերպութեան Հոգին է, փոխակերպումի Հոգին է, վերափոխումի Հոգին է, հրաւիրենք մեր սրտերէն ներս: Աստուծոյ Հոգին ի՛նքն է որ կարելի կը դարձնէ մեզի համար ապրիլ այլակերպեալ ու վերափոխեալ կեանքը, Յիսուսի կեանքը, սիրոյ կեանքը, երկնքի կեանքը:

Այլակերպութեան Հոգին՝ Սուրբ Հոգին ստանալու համար, պէտք է Քրիստոսի գալ: Ինչպէս ծառէ մը կտրուած ճիւղը երբ պատուաստուի ուրիշ ծառի մը վրայ վերստին կեանք կ'ունենայ, այնպէս ալ անուանապէս քրիստոնեայ եղող մարդը՝ երբ ճիւղի մը նման կտրէ ինքզինքն այս աշխարհէն, իսկ իր կապը աշխարհէն եկող եւ զինքն աշխարհայնացնող հոսանքներուն հետ եւ պատուաստուի Քրիստոս-որթատունկին վրայ՝ ձեռք կը ձգէ Սուրբ Հոգիին պարգեւած կեանքը, այսինքն՝ նոր կեանքը, առաւել կեանքը, Քրիստոսի կեանքը:

Այո՛, Քրիստոսի կեանքը, որովհետեւ ինչպէս ծառ մը իր բունին մէջ պահած հարուստ աւիշը կը փոխանցէ իր վրայ հաստատուած ճիւղերուն, այնպէս ալ Քրիստոսի անձին վրայ հաստատուած, այլ խօսքով, Քրիստոսի վստահած, ապաւինած, յառած ու յենած հաւատացեալները, իրենց մէջ կ'առնեն այն կեանքը, այն գորութիւնը, այն հոգին, այն ոգին, այն նկարագիրն ու անհատականութիւնը որ Քրիստոս ունի իր անձին մէջ: Քրիստոսի գորութեամբ չքնակուած հաւատացեալը կը նմանի տկար ճիւղի մը որ կը կտրուի երբ հանդիպի գորաւոր հովի: Զօրաւոր հաւատացեալներ անսասան կը մնան գորաւոր փորձութիւններու դիմաց:

3.- Աստուածամօր մարմնաւոր վերափոխումը ապացոյց մըն է մեր ալ մարմնաւոր վերափոխումին Քրիստոսի երկրորդ գալուստին ժամանակ: Ինչպէս Քրիստոս երկինքէն երկիր իջաւ որպէսզի իր մօր մարմինը երկրէն երկինք փոխադրէ, նոյնպէս ալ, իր երկրորդ գալուստեան ժամանակ, ան դարձեալ երկինքէն երկիր պիտի իջնէ (հետը բերելով մեր հոգիները), որպէսզի զանոնք միացնէ մեր մարմիններուն եւ մեզ փոխադրէ երկինք, շնորհելով մեզի երկինքը եւ երկինք դարձած երկիրը:

Մեր հոգիներուն պէս մեր մարմինները եւս Աստուծոյ պարգեւն են: Մեր մարմինները չեն ստեղծուած որպէսզի օր մը առ յաւէտ բնաջնջուին: Պօղոս առաքեալ խօսելէ ետք ստեղծագործութեան փրկութեան մասին՝ կ'ըսէ. *«Մենք եւս ներքնապէս կը հեծենք՝ ակնդէտ սպասելով որդեգրութեան, այսինքն մեր մարմինին փրկութեան»* (Հո 8.23): Այո՛, մեր հոգիներուն կողմին, մեր մարմինները իրենք եւս պիտի փրկուին յաւիտեանական կորուստէն:

4.- Աստուածամայրը մարմնապէս երկինք փոխադրելը ապացոյց մըն է Քրիստոսի իշխանութեան եւ իրաւասութեան՝ մեռելոց աշխարհը վերստին կեանքի կոչելու: Եթէ երբեք Քրիստոս ինքնիր համար ըսաւ թէ պիտի մեռնի եւ երեք օր ետք յարութիւն պիտի առնէ (Մր 10.34), եւ առաւ, մենք որեւէ պատճառ չունինք չհաւատալու մեր մարմնաւոր յարութեան վերաբերեալ կատարած իր խոստումին (Յհ 5.28): Մամբրէ Վերծանող կ'ըսէ. *«Ով որ կարող է մէկ մեռեալի յարութիւն տալ՝ կարող է նաեւ բոլոր մեռեալներուն յարութիւն տալ եւ ով որ հալածեց ուրիշներուն մահը՝ ձեռք ալ մահը կրնայ հալածել»*: Ո՞վ է այն մարդը որ մեռելներու յարութիւն տալով հալածած եղաւ մահը: Այդ մարդը մարդեղացեալ աստուածորդին՝ Քրիստոս ի՛նքն էր:

Քրիստոս իր երկրաւոր կեանքի ընթացքին յարութիւն տուաւ բազմաթիւ անձերու: Նոր Կտակարանը յատուկ կերպով կը կատարէ իշխատակումը անոնցմէ երեքին. 1.- Քրիստոս յարութիւն տուաւ Յայրոս կոչուած Հրեայ իշխանաւորի մը աղջկան: 2.- Նային կոչուած քաղաքի մը մէջ, ան յարութիւն տուաւ այրի կնոջ մը որդիին: 3.- Ան յարուցանեց Մարիամի եւ Մարթայի եղբայրը՝ Ղազարոսը: Այս երեքին յարութիւնը, ինչպէս նաեւ Ենովքին, Եղիային եւ Աստուածամօր մարմնաւոր փոխադրութիւնը դէպի երկինք անհերքելի ապացոյց մըն է որ հաւատացեալ մարդը յարութիւն պիտի առնէ մարմինով:

5.- Աստուածամօր մարմնաւոր վերափոխումը առիթ մըն է կառչելու Քրիստոսի խոստումներուն: Քրիստոս խոստացաւ իր մօր թէ երբ ան ննջէր, իր ննջումէն երեք օր ետք պիտի գար եւ իր մարմինը երկինք փոխադրէր: Քրիստոս կարող է բերնով իր խոստացածը՝ իր ձեռքով կատարելու (Բ.Մն 6.15): Ան խոստացաւ մեզի հետ ըլլալ մինչեւ աշխարհի վախճանը, խոստացաւ մեզ չմերժել եթէ իրեն դիմենք, խոստացաւ վերադառնալ այս աշխարհ եւ մեզ իր մօտ առնել: Հաւատացեալ մարդը պէտք է ամուր կառչի աստուածային այս խոստումներուն:

6.- Աստուածամօր վերափոխեալ մարմինը նախապատկերացումն է մեր յարուցեալ մարմիններուն: Քրիստոսի յարութիւնը, Աստուածամօր Ֆիզիքապէս դէպի երկինք փոխադրուիլը, Ենովքին Ֆիզիքապէս յափշտակուիլը եւ Եղիա մարգարէին Ֆիզիքապէս երկինք վերցուիլը, այս բոլորը նախապատկերացումն են մեր յարութեան եւ յարուցեալ մարմիններուն:

Ինչպիսի՞ մարմին մը պիտի ունենայ հաւատացեալ մարդը իր յարութենէն ետք: Հաւատացեալ մարդը պիտի ունենայ այնպիսի մարմին մը ինչպիսին էր Աստուածամօր մարմինը իր վերափոխումէն ետք, այնպիսի մարմին մը ինչպիսին էր Քրիստոսի մարմինը այլակերպութեան ժամանակ կամ յարութիւն առած ատեն:

Թող որ վերափոխման տօնին առիթով, մեր Տէրը՝ Քրիստոս, իր մօրը հոգիէն ու ոգիէն, սէրէն ու սրբութենէն, մաքրութենէն ու հաւատքէն

թափէ մեր հոգիներուն եւ սիրտերուն մէջ, որպէսզի դառնանք Աստուծոյ
Հոգիով լեցուն սկիհներ, սկիհներ՝ որոնց մէջ կը բնակի Աստուծոյ Որդին:

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԵՂՔԸ ՎԵՐՑՆՈՂ ԳԱՌՆՈՒԿԸ

«Ահաւասիկ Աստուծոյ գառնուկը, որ աշխարհի մեղքը կը վերցնէ» (Յհ 1.29): Կենդանիներու աշխարհին մէջ ամենէն անվնաս կենդանին գառնուկն է, իսկ թռչողներուն մէջ՝ աղանիկն: Զուր տեղ չէ որ Աստուծոյ Որդին գառնուկի կը նմանցուի, իսկ Աստուծոյ Սուրբ Հոգին աղանիկի նմանութեամբ հանդէս կու գայ: Անոնց համար կը գործածուի բոլորովին անվնաս եւ ամբողջովին խաղաղարար կենդանիներու անուններ, ցոյց տալու համար որ Աստուած երբեք վնաս չի հասցներ մարդուն: Աստուած խաղաղարար եւ խաղաղութեան հրաւիրող Աստուած է:

Երբե՛ք չէ եղած թագաւորութիւն մը կամ կայսրութիւն մը որ գործածած ըլլայ գառնուկի կամ աղանիկի պատկերը իբրեւ խորհրդանիշ իր թագաւորութեան անասանութեան: Բոլոր թագաւորութիւններն ալ գործածած են հզօր կենդանիներու պատկերներ, ինչպէս օրինակ՝ առիւծ, արծիւ, վագր, եւայլն: Մեր երկնաւոր թագաւորը՝ Քրիստոս, եղաւ միակը որ հանեցաւ ինքզինք գառնուկի պատկերով ներկայացնել: Գառնուկ մը, որ աշխարհի առիւծներէն աւելի՛ զօրաւոր է: Գառնուկ մը, որուն հետեւեցան եւ կը հետեւին աշխարհի բոլոր մոլորեալ գառնուկները:

Աստուծոյ Որդին աշխարհ եկաւ իբրեւ Գառնուկ, իսկ Աստուծոյ Սուրբ Հոգին հանդէս եկաւ իբրեւ աղանիկ. թէ՛ գառնուկը եւ թէ՛ աղանիկն խաղաղութեան եւ հաշտութեան խորհրդանիշ են: Մեր երկնաւոր Հայրը կամեցաւ որ իր Որդին եւ իր Սուրբ Հոգին գառնուկի եւ աղանիկի նմանութեամբ հանդէս գան, որպէսզի ցոյց տայ մեզի, թէ իր Որդիով հաստատուած թագաւորութիւնը խաղաղութեան եւ հաշտութեան թագաւորութիւն է, սիրոյ եւ սրբութեան թագաւորութիւն է, եւ թէ այդ թագաւորութեան անդամագրուիլ կրնան միայն անոնք՝ որոնք խաղաղասէր են, որոնք հաշտարար հոգի ունին:

Յովհաննէս Մկրտիչ Քրիստոսը կը ներկայացնէ գառնուկի մը պատկերով, որովհետեւ անոր մէջ կը տեսնէ ներկայութիւնը Եսայի մարգարէութեան մէջ յիշուած այն գառնուկին՝ որ «կերպարանք կամ վայելչութիւն չունէր, որպէսզի անոր նայէինք, ոչ ալ այնպիսի երեւոյթ մը, որպէսզի անկէ ախորժէինք» (Ես 53.2): Այս բառերը երեք տեսակի մեկնութեանց ենթակայ եղած են. –

Առաջին. – ոմանք կը կարծեն որ մարգարէն այս բառերով Քրիստոսի արտաքին երեւոյթին մասին է որ կը խօսի: Քրիստոս մերկացաւ իր աստուածային փառքէն եւ յանձն առաւ գառնուկի մը նման հանդէս գալ: Ան չերեցաւ առիւծի, վագրի կամ վիշապի նման որ կրնայ բոլորին ուշադրութիւնը գրաւել եւ բոլորին փառաբանութեան ու հիացմունքին առարկան դառնալ: Առիւծ մը, վագր մը, կամ վիշապ մը, մարդոց ուշադրութիւնը գրաւող «կերպարանք» ու «վայելչութիւն» ունեցող կենդանիներ են, բայց գառնուկ մը «կերպարանք կամ վայելչութիւն» չունի որպէսզի մեր ուշադրութիւնը գրաւէ եւ անոր նայինք:

Քրիստոս չուզեց այնպիսի՝ *«կերպարանք կամ վայելչութիւն»* մը ունենալ որ մարդիկ արտաքինէն խաբուելով հետեւէին իրեն: Սամուէլ չխաբուեցա՞ւ Սաուուդին արտաքին երեւոյթէն (Ա.Թգ 16.7): Դաւիթի համար կ'ըսուի թէ *«անիկա կարմիր էր ու աղուոր աչքեր ունէր ու դէմքն ալ գեղեցիկ էր»* (Ա.Թգ 16.12): Մովսէսի համար կ'ըսուի թէ ան գեղեցիկ ու շնորհալի մէկն էր (Ել 2.2, Գրծ 7.20): Քրիստոսի վերաբերեալ մենք այդպիսի հաստատումներ չենք գտներ Սուրբ Գիրքին մէջ: Քրիստոսի աշխարհ բերած գեղեցկութիւնը հոգեւոր գեղեցկութիւնն էր, որ կրնար տեսանելի դառնալ հոգեւոր հայեացք ունեցողներուն համար միայն:

Երկրորդ.– ուրիշներ կը կարծեն որ *«կերպարանք կամ վայելչութիւն չունէր, որպէսզի անոր նայէինք»*, բացատրութիւնը ակնարկութիւն է ոչ այնքան Քրիստոսի անձին որքան անոր ուսուցումներուն եւ ուսուցման եղանակին: Քրիստոս իր ուսուցումները չներկայացուց հոետորական ոճով մը կամ փիլիսոփայական դարձումներով, այլ այնքան պարզ ձեւով, որ կրնար հասկնալի դառնալ նոյնիսկ անուսներուն կողմէ: Քրիստոս կրնար այնպիսի՝ *«կերպարանք կամ վայելչութիւն»* ունեցող խօսելակերպ մը ու գործելակերպ մը որդեգրել որ բոլորը զարմացած կուրօրէն իրեն հետեւէին:

Երրորդ.– այս վերջին մեկնութիւնը ամենէն հաւանականն է: *«կերպարանք կամ վայելչութիւն չունէր, որպէսզի անոր նայէինք»*: Աստուծոյ գառնուկը՝ Յիսուս, իր ձերբակալութենէն ետք մինչեւ իր խաչելութիւնը այնքան գանակոծումի, ծեծի, խարազանահարումներու, ապտակներու ու բռնցքահարումներու ենթակայ դարձաւ որ լիովին այլանդակուեցաւ իր արտաքին «կերպարանքն» ու «վայելչութիւնը»: Ի՞նչ կը պատահի գառնուկի մը եթէ անօթի առիւծի մը ժանիքներուն մէջ իյնայ. *«կերպարանք կամ վայելչութիւն»* կը մնա՞յ անոր մօտ:

Քրիստոս բռնցքահարումներու հարուածներուն տակ կորսնցուց արտաքին ամէն վայելչութիւն, որպէսզի մեզ առաջնորդէ ներքին վայելչութեան, հոգեւոր գեղեցկութեան: Գանակոծումներու պատճառով այլանդակուեցաւ իր կերպարանքը, որպէսզի մեր մէջ վերականգնէր աստուածային իր պատկերն ու նմանութիւնը:

Յիսուսը ծեծողները կ'անդրադառնայի՞ն որ իրենք զինք կը ծեծէին իրենց սեփական մեղքներուն համար եւ ո՛չ թէ իր մեղքներուն համար: Երբ կը դիտենք գառնուկի մը կեանքը, կը տեսնենք որ անիկա ինքնիր բարութեան ու հեզութեան հետեւանքով միշտ ուրիշի մը գոհը կ'երթայ: Քրիստոս-Գառնուկն ալ *«ինքնիր մեղքներուն համար չէր»* որ տանջանքի հանդիպեցաւ այլ *«մեր մեղքներուն համար վիրաւորուեցաւ եւ մեր անօրէնութիւններուն համար ծեծուեցաւ: ...Անոր վերքերովը մենք բժշկուեցանք»* (Ես 53.5): Այո՛, եթէ ան չվիրաւորուէր մենք չէինք կրնար բուժուիլ մեր հոգիի վերքերէն: Զինք վիրաւորողները Հոռմայեցի զինուորները չէին, այլ դո՛ւն եւ ե՛ս սիրելի եղբայր եւ քոյր: Ամէն մէկ մեղք որ գործենք յօժարակամ՝ ապտակ մըն է Յիսուսի երեսին:

«Ահաւասիկ Աստուծոյ գառնուկը, որ աշխարհի մեղքը կը վերցնէ»: Որպէսզի քիչ մը աւելի խորը թափանցեմք այս խօսքին, նախ պէտք է գիտնալ թէ ինչո՞ւ Յովհաննէս Մկրտիչ գայն կը կոչէ Գառնուկ, եւ ե՞րբ կամ ի՞նչ առիթով գայն կոչեց Գառնուկ: Յովհաննէս գայն կոչեց Գառնուկ երբ Յիսուս իրեն կը մօտենար մկրտուելու համար (Յի 1.29, 33-34): Մկրտութենէն անմիջապէս յետոյ *«Յիսուս Սուրբ Հոգիին կողմէ տարուեցաւ անապատ»* (Մտ 4.1): *«Տարուեցաւ»* բառը ցոյց կու տայ որ Յիսուս ինքնիրեն անապատ չգնաց, այլ ուրիշը զինք տարաւ, կամ առաջնորդեց, այս պարագային՝ Սուրբ Հոգին:

Ինչո՞ւ Յիսուս ուրիշին կողմէ տարուեցաւ անապատ: Այս ինչո՞ւ-ին պատասխանը գտնելու համար, պէտք է հետեւեալը մեր մտքին մէջ ունենանք: Հին Կտակարանին մէջ յիշուած քառութեան նոխազը (ՂԼ 16.20-22), նախապատկերացումն էր Քրիստոսի գոհագործական մահուան: Զարեհ Ա.բ. Ազնաւորեան խօսելով քառութեան նոխազին մասին կ'ըսէ. *«Քառութեան նոխազը (արու այծ) մէկն է այն երկու նոխազներէն, որ ամէն տարի Թըշրին ամսուն, այսինքն՝ 7-րդ ամսուն 10-րդ օրը պէտք էր արձակուէր ժողովուրդին մեղքերը անոր վրայ դնելէ ետք, խորհրդանշական արարքով մը:*

Կը բերէին այծը վկայութեան խորանին մուտքին, քահանայապետը ծիսական հանդիսաւոր արարքով մը ձեռքը կը դնէր անոր վրայ եւ ժողովուրդին մեղքերը կը խոստովանէր, ըսելով՝ որ բոլորին մեղքերը Աստուած կ'առնէ այդ կենդանիին վրայ դնելու համար, եւ յետոյ այդ կենդանին կը տանէին բանակատեղիէն դուրս, անապատ տեղ մը...: Այծը անապատ տանիլը կամ անբնակ վայրի մէջ արձակելը, ձեռով մը կը նշանակէր, որ ան իր վրայ դրուած մարդոց մեղքերը հետը կը տանէր եւ կը կորսնցնէր գառնոնք:

Աստուծոյ կողմէ անցեալին մէջ կարգադրուած այդ քառութեան ծիսական հանդիսաւոր արարքով մըն էր: Աստուած հարկաւ գիտէր որ մենք չենք կրնար մեր մեղքերը կենդանիին փոխանցել կամ անոր վրայ դնել եւ ո՛չ այ կենդանին երբ անապատ տարուի, կրնայ հետը տանիլ մեր մեղքերը եւ անյայտացնել կամ ջնջել գառնոնք (Եբր 10.4): Աստուած այս կերպին դիմեց, որպէսզի ստրկեցնէ մեզի թէ մարդ անհատը ի՛նքն իր մեղքերը չի կրնար քառել կամ իր անձին վրայէն թօթափել, եթէ երբեք Աստուած մեր մեղքերը չառնէ իր անձին վրայ ու իր անձով գառնոնք մեզմէ չհեռացնէ: Փաստօրէն Քրիստոս մեր մեղքերը առաւ իր անձին վրայ. *«Ահաւասիկ Աստուծոյ գառնուկը, որ աշխարհի մեղքը կը վերցնէ»:*

Ինչո՞ւ Յովհաննէս կ'ըսէ թէ Գառնուկը աշխարհի մեղքերը իր վրայ կը վերցնէ: Ի՞նչ կը հասկնանք *«կը վերցնէ»* ըսելով: Երկու իմաստ կայ անոր մէջ: Առաջին, վերցնելու գաղափարը բարձրացնելու այ գաղափարը ունի, մեղքերը բարձրացնելու, որ խաչի գաղափարը պիտի ըլլար: Երկրորդ, *«կը վերցնէ»* ըսելով կը հասկնանք նաեւ, որ այդ մեղքերը իր վրայ կ'առնէ, գառնոնք կը շալկէ կամ կը կրէ, որպէսզի գառնոնք տանի եւ

ջնջէ, քաւէ...: Արդ, Քրիստոս մկրտութենէն ետք մարդոց մեղքերը իր վրայ առաւ եւ Սուրբ Հոգիին կողմէ անապատ տարուեցաւ, որպէսզի քաւութիւն դառնար իր ժողովուրդին համար: Ինչպէս քաւութեան նոխազը որ նախապատկերացումն էր Քրիստոսի, ուրիշին ձեռնով անապատ կը տարուէր (ՂԼ 16-21), այնպէս ալ Քրիստոս ուրիշին կողմէ պէտք է տարուէր անապատ»:

Սիրելի՛ ընթերցող, ինչպէս քահանայապետը կ'առնէր ժողովուրդին մեղքերը եւ կը դնէր նոխազին վրայ եւ ապա նոխազը անապատ կը դրկէր, այնպէս ալ մեր երկնաւոր Հայրը, առաւ մեր մեղքերը եւ դրաւ զանոնք Յիսուս-Գառնուկին վրայ, եւ զանոնք միանգամընդմիշտ հեռացուց մեզմէ: Դուն բարեկամ, թոյլ տուա՞ծ ես որ Աստուած մեղքերդ դնէ Գառնուկին վրայ եւ զանոնք սրբէ իր արիւնով: Մի՛այն Յիսուս կրնայ սրբել մեր մեղքերը եւ մեզ փրկել: Պետրոս կ'ըսէ. «Միայն անո՛վ կրնա՞ք փրկուիլ» (Գրծ 4.12): Մէ՛կ Փրկիչ կայ, եւ փրկութեան միայն մէ՛կ միջոց:

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԽՕՍԲԸ ՄԱՐԴՈՑ ԽՕՍԲԷՆ ԱՌԱՋՆԱՀԵՐԹ ՊԷՏՔ Է ԸԼԼԱՅ

Օրէնքի ուսուցիչներն ու Փարիսեցիները քննադատեցին Յիսուսի աշակերտները որոնք կը մաշէին առանց իրենց ձեռքերը լուալու (Մտ 15.2): Անոնք նման արարք կը նկատէին իրենց նախնիներուն կողմէ հաստատուած աւանդութեանց խախտում: Անոնք այնպէ՛ս կուրցած էին իրենց հայրերուն կողմէ հաստատուած աւանդութիւններով, որ չէին կրնար Քրիստոսի անձին մէջ տեսնել տաղտկալից աւանդապահութեան ստրկութենէն զիրենք ազատագրել ուզող Փրկիչին ներկայութիւնը:

Անոնք յանդգնած էին հարց տալ աշխարհի Մաքրիչին թէ ինչո՛ւ իր աշակերտները *«մաշելէ առաջ չեն լուար իրենց ձեռքերը»* (Մտ 15.2): Փարիսեցիները կը հաւատային որ հրեայ մը կրնար փրկութեան ժառանգորդ դառնալ եթէ երբեք պահէր Մովսէսի օրէնքները, բայց մանաւանդ, եթէ պահէր իր հայրերուն աւանդութիւնները եւ ի գործ դնէր անոնց կողմէ հաստատուած պատուէրները, որոնց շարքին կ'իյնային՝ մաշելէ առաջ իրենց ձեռքերը լուալու պատուէրը, առաւօտեան եւ իրիկուան յատուկ աղօթքներու արտասանումը, Սուրբ Երկրին մէջ ապրելու պատուէրը, եւայլն:

Փարիսեցիները շատ աւելի արժէք կու տային իրենց նախնիներուն կողմէ հաստատուած աւանդութիւններուն քան Աստուծոյ կողմէ եւ Մովսէսի ձեռքով տրուած օրէնքներուն: Ա՛յս է ինչ որ ցոյց կու տայ Յիսուսի հարցումը իրենց ուղղուած. *«Իսկ դուք ինչո՞ւ կ'անտեսէք Աստուծոյ պատուիրանը՝ ձեր աւանդութիւնը պահելու համար»* (Մտ 15.3): Յիսուսի աշակերտներուն գործած «սխալը» բաղդատաբար Փարիսեցիներուն գործած սխալին հետ՝ ոչինչ է, որովհետեւ աշակերտները իրենց հայրերուն կողմէ հաստատուած աւանդութիւնն է որ կը խախտէին, իսկ Փարիսեցիները Աստուծոյ օրէնքն է որ կը խախտէին իրենց հայրերուն աւանդութեան սիրոյն: Փաստօրէն, Աստուած կը պատուիրէր մարդուն պատուել իր հայրն ու մայրը եւ բնաւ չանիծել զանոնք (Մտ 15.4-5), մինչդեռ Փարիսեցիները կ'անպատուէին իրենց հայրն ու մայրը երբ կը զլանային պէտք եղած օգնութիւնը տալու անոնց: Աստուծոյ օրէնքին համաձայն, երեսի վրայ ձգել մեր հայրն ու մայրը եւ չօգնել անոնց՝ զանոնք անպատուել ու անիծել կը նշանակէ:

Փարիսեցիներ կ'ըսէին. *«Ով որ իր հօր կամ մօր ըսէ՝ "Այն օգնութիւնը որ ինձմէ պիտի ստանայիր՝ Աստուծոյ նուիրուած է", պարտաւոր չէ յարգելու իր հայրն ու մայրը»* (Մտ 15.6): Այս խօսքը բացայայտօրէն կը հակասէ Աստուծոյ պատուէրին եւ կամփին, որովհետեւ Աստուծոյ պատուէրն ու կամփն է որ մարդ անհատը օգնէ իր հօր եւ մօր: Փարիսեցիները սակայն, իրենց հօր եւ մօր օգնութիւն տալու փոխարէն, աւելի կը նախընտրէին օգնութիւն տալու տանարին, եւ եթէ երբեք օգնութիւն տային տանարին, այնուհետեւ իրենք զիրենք երբեք

պարտաւոր չէին զգար օգնելու նաեւ իրենց հօր եւ մօր: Աստուած սակայն, հակառակ էր որ հօր եւ մօր տրուելիք օգնութիւնը իրեն տրուէր: Փարիսեցիները աստուածսիրութիւն անունին տակ զրկանք է որ կը կատարէին իրենց հօր եւ մօր: Աստուած երբեք պիտի չուզէր որ իր պատճառաւ մենք զրկանք ընէինք մեր հայրերուն եւ մայրերուն:

Հոսկէ կը սորվինք, թէ՛ Աստուծոյ համար աւելի հաճելի է օգնել մեր հօր եւ մօր, կամ ընդհանրապէս կարիքի մէջ եղող մեր նմանին, քան օգնել տաճարին, եկեղեցիին: Տաճարասիրութիւնը կամ եկեղեցասիրութիւնը մեզ պէտք չէ հեռու պահէ մարդասիրական արարքներէ: Կարելոր է նկատի առնել որ տաճարասիրութիւնը կամ աստուածսիրութիւնը չէր որ կը մղէր Փարիսեցիներուն օգնութիւն տալու տաճարին, այլ փառամոլութիւնը: Անոնք շատ լաւ գիտէին որ եթէ օգնէին իրենց հօր եւ մօր՝ ոչ ոքի ուշադրութիւնը պիտի գրաւէին եւ ո՛չ ոք իրենց «*ապրի՛ս ու կեցցէ՛*» պիտի ըսէր, իսկ եթէ տաճարին օգնէին՝ բոլորին ուշադրութեան եւ փառաբանութեան առարկան պիտի դառնային եւ իբրեւ բարեպաշտներ պիտի ծափահարուէին:

Քրիստոսի խօսքը ուղղուած Փարիսեցիներուն. «*Այսպիսով դուք Աստուծոյ խօսքը կ'անարգէք՝ ձեր աւանդութիւնը պահելու համար*» (Մտ 15.6), ուղղուած է նաեւ բոլոր դարերուն ապրած եւ ապրելիք մարդոց: Իւրաքանչիւր եկեղեցի պէտք է քննէ ինքնիր կեանքը տեսնելու համար, թէ արդեօք կա՞ն իր հայրերէն իրեն փոխանցուած աւանդութիւններ որոնք կը հակադրուին Աստուծոյ կամքին եւ պատուիրաններուն: Եթէ կան աւանդութիւններ որոնք պատճառ կը դառնան որ Աստուծոյ կամքը չկատարուի եկեղեցիի մը մէջ, այդ եկեղեցին քաջութիւնը պէտք է ունենայ հրաժարելու այդ աւանդութիւններէն:

Պէտք չէ նախադասել կամ գերադասել մարդոց կողմէ հաստատուած աւանդութիւնները Աստուծոյ օրէնքներէն: Պետրոս առաքեալ կ'ըսէ. «*Աստուծոյ պէտք է հնազանդիլ, քան թէ մարդոց*» (Գրծ 5.29): Մարդկային նկատառումներէ մղուած մարդոց հնազանդողը մարդահան անձ կ'ըլլայ, իսկ մարդահան եղողը՝ չի կրնար հանեցնել զԱստուած:

Բարեպաշտութիւն ձեւացնել առանց սակայն բարեպաշտ ըլլալու եւ օգնել տաճարին առանց երբեք Աստուծով հետաքրքրուած ըլլալու՝ մեզ կը դարձնէ կեղծաւոր: Ահա թէ ինչո՞ւ Քրիստոս «*կեղծաւորներ*» անուանելէ ետք Փարիսեցիները, կը յիշեցնէ անոնց Եսայի մարգարէին մարգարէութիւնը իրենց մասին. «*Այս ժողովուրդը միայն շրթունքներով զիս կը պատուէ, մինչ իր սիրտը շատ հեռու է ինձմէ: Պարսպ տեղ զիս կը պաշտեն, որովհետեւ իրենց սորվեցուցածները մարդոց կողմէ տրուած պատուիրաններ են*» (Մտ 15.7-9): Եսայի այս մարգարէութիւնը չէ արտասանած միայն իր ժամանակի մարդոց համար, այլեւ Քրիստոսի ու մեր ժամանակակից մարդոց համար: Քրիստոսի եկեղեցիին մէջ միշտ եղած է եւ պիտի ըլլայ կեղծաւորն ու սուտ բարեպաշտը:

Աստուած կ'ուզէ սիրտով իրեն կապուող եւ գինք սիրող մարդիկ ըլլանք եւ ո՛չ թէ լոկ շրթունքներով գինք փառաբանենք: Աստուած իր ամբողջ սիրտով սիրեց ու կը սիրէ մեզ եւ իր բացարձակ իրաւունքն է ամբողջ սիրտով սիրուիլ մեր կողմէ: Փարիսեցիները շրթունքի ու խօսքի մարդիկ էին, օրէնքի եւ պատուիրանի մարդիկ էին: Անոնք անհունօրէն հեռո՛ւ էին սիրտի եւ հոգիի մարդիկ ըլլալէ, շնորհքի եւ պարգեւի մարդիկ ըլլալէ:

Մարմնաւոր մարդը, այլ խօսքով, Աստուծոյ Հոգիէն չվերածնած մարդը, իր շրթունքներով միայն կը պաշտէ զԱստուած, մինչ Աստուծոյ Հոգիով հոգեւոր դարձած մարդը, կ'անդրադառնայ թէ *«Հոգի է Աստուած, եւ անոր երկրպագուները պէտք է հոգիով եւ նշմարութեամբ գայն պաշտեն»* (Յն 4.24): Անոնք իրենց փրկութիւնը կը փնտռէին իրենց օրինապահութեան մէջ փոխանակ փնտռելու Աստուածապարգեւ այն հաւատքին մէջ որ կրնար իրենց սիրտը նորոգել եւ իրենց ներսիդին նոր հոգի հաստատել (Եզ 36.26):

Քրիստոս Եսայի մարգարէին խօսքը ուղղել է ետք Փարիսեցիներուն, դարձաւ ժողովուրդին եւ ըսաւ. *«Բերնէն մտածը չէ՛ որ կը պղծէ մարդը, այլ ինչ որ դուրս կ'ելլէ բերնէն՝ ա՛յն է որ կը պղծէ մարդը»* (Մտ 15.11): Բերնէն մտածը յստակ է որ *«ստամոքսը կ'երթայ եւ ապա դուրս կ'ելլէ: Մինչդեռ ինչ որ մարդուս բերանէն կ'ելլէ՝ սիրտէն դուրս կու գայ, եւ ատիկա է որ կը պղծէ մարդս: Որովհետեւ մարդուս սիրտէն է որ կ'ելլեն չար մտածումները՝ սպանութիւն, շնութիւն, պոռնկութիւն, գողութիւն, սուտ վկայութիւն, հայհոյութիւն: Ասո՛նք են որ կը պղծեն մարդը եւ ո՛չ թէ անյուայ ձեռքով մաշ ուտելը»* (Մտ 15.17-20): Մենք չենք կրնար տեսնել կամ ֆանջնալ մարդուն սիրտը: Այստեղ «սիրտ» ըսելով նւթական սիրտը չէ որ կը հասկնամ, այլ մարդուն էութիւնը կազմող եւ անոր բնութիւնը յատկանշող մտածումներու, գագցումներու եւ ապրումներու աշխարհը:

Բերանէն ելածը սիրտէն է որ կ'ելլէ եւ այն է որ մեզ ֆանաչելի կը դարձնէ ուրիշին համար: Սիրտը մարդուն հայելին է: Այդ հայելին երբեմն պոտոր եւ երբեմն յստակ կ'ըլլայ: Մեղքով ինքնիր սիրտը պոտորած մարդը չի կրնար իր սիրտէն մաքուր խօսքեր եւ խորհուրդներ բղխեցնել: Թէպէտ պէտք է հաստատել որ դիւրին է կեղծաւոր մարդուն համար անկեղծ ըլլալու տպաւորութիւնը ձգել ուրիշին վրայ: Այդպիսի կեղծաւոր մարդ մը հոգեւորապէս կոյր մըն է. կոյր մը՝ որ ո՛չ միայն չի կրնար ուրիշները լուսաւորել կամ լոյսի առաջնորդել, այլ ընդհակառակը, գանձնք կ'առաջնորդէ դէպի խորխորատ: Ասո՛ր համար է որ Քրիստոս կ'ըսէ. *«Զգեցէ՛ք գիրենք, կոյրեր են՝ կոյրերու առաջնորդ: Երբ կոյր մը ուրիշ կոյր մը կ'առաջնորդէ՝ երկուքն ալ փոսը կ'իյնան»* (Մտ 15.14):

Հոգեւոր կուրութիւնը աւելի՛ գէշ է քան ֆիզիքական կուրութիւնը, որովհետեւ ֆիզիքապէս կոյր եղողը չի կրնար իր նմանները եւ աշխարհը տեսնել, իսկ հոգեւորապէս կոյր եղողը անկարող կը մնայ տեսնելու

գԱստուած՝ որ լոյսն է աշխարհի: Իր կեանքին մէջ Քրիստոսը չունեցող մարդը կոյր եւ խաւարաբնակ մարդ մըն է, որովհետեւ Քրիստոս ի՛նքն է աշխարհի լոյսը (Յհ 8.12): Քրիստոսով չլուսաւորուած առաջնորդները չեն կրնար դէպի երկնային լոյսը առաջնորդել իրենց վստահուած հօտը:

ԱՍՏՈՒԱԾ ԿԸ ՓՆՏՈՒՆՆԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՄ ՄԱՐԴԻԿ ԵՒ ՈՉ ԹՆՆԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏԱԲԱՆ ՄԱՐԴԻԿ

Աստուած չ'անտեսեր մարդկային մեր կարողութիւնները, բայց եթէ տեսնէ որ մեր կարողութիւններուն նկատմամբ մեր ունեցած վստահութիւնը մեզ յանձնապաստանութեան եւ ամբարհաւանութեան կ'առաջնորդէ, այդ պարագային, նկատի չ'առնելով ո՛չ մեզ եւ ո՛չ ալ մեր կարողութիւնները, այլ կը սկսի փնտռել համեստ կարողութիւններով օժտուած, եւ սակայն, պատրաստակամութեան ոգիով տոգորուած մարդիկ: Թէեւ Աստուածաշունչը կը հաստատէ որ Մովսէս մարգարէն ֆարտաբախօս մէկը չէր, այլ ծանրախօս եւ ծանրալեզու մէկը (Ել 4.10), իսկ անոր եղբայրը՝ Ահարոն, ֆարտաբախօս մէկն էր (Ել 4.14), բայց եւ այնպէս, Աստուծոյ նախընտրութիւնը կեդրոնացաւ Մովսէսի վրայ, որովհետեւ Մովսէս ունէր բան մը որ Ահարոն չուներ: Ի՞նչ էր այդ բանը:

Մովսէս բացարձակ սէր եւ վստահութիւն ունէր Աստուծոյ նկատմամբ: Ան կ'անդրադառնար որ խօսելու կարողութիւն տուողն Աստուած իր բերնին հետ պէտք էր ըլլար՝ որպէսզի կարենար խօսիլ Փարաւոնի ներկայութեան: Ան խորապէս կը գիտակցէր որ ամենակարողն Աստուած ի՛նքն պէտք էր ըլլար իրեն կարողութիւն շնորհողը՝ որպէսզի կարենար կարողապէս գործել փարաւոնին եւ անոր մոգերուն եւ կախարդներուն առջեւ: Ահարոնի մօտ կը պակսէր այս գիտակցութիւնը: Ահարոնի մօտ մենք աւելի ինքզինքին վստահելու միտում մը կը գտնենք:

Չենք կրնար ուրանալ որ պատրաստակամութեան ոգին հանդէս եկաւ ինչպէս Մովսէսին մօտ այնպէս ալ Ահարոնին մօտ: Մովսէս սակայն, պատրաստակամ գոնուեցաւ Աստուծոյ կամքը կատարելու ա՛յն ձեւով որ Աստուած ի՛նքն կը կամենար, մինչ Ահարոն իրեն յատուկ գործելակերպով մը կը ջանար Աստուծոյ կամքը կատարել: Մովսէս հնազանդեցաւ Աստուծոյ կամքին, իսկ Ահարոն, աւելի Աստուծոյ հրահանգին էր որ հնազանդեցաւ: Աստուած չ'ուզեր որ միայն իր հրահանգին հնազանդողներ ըլլանք, այլ նաեւ իր կամքին հնազանդողներ: Աստուծոյ կամքին հնազանդողները անոնք են՝ որոնք Աստուծոյ կամքը Աստուծոյ կամեցածին պէս ի գործ կը դնեն: Չենք կրնար մեր կամեցածին պէս կատարել Աստուծոյ կամեցածը: Ահա՛ թէ ի՛նչ բանի մէջ կը կայանար Մովսէսի եւ Ահարոնի հիմնական տարբերութիւնը:

Պատրաստակամութեան հոյակապ օրինակ մը կը գտնենք Եսայի մարգարէին կեանքին մէջ: Աստուած ուզեց մէկու մը ֆամբով Յուդայի բնակիչներուն դրկել իր պատգամը: Երբ Եսայի լսեց Աստուծոյ խօսքը. *«Ո՞վ դրկեմ եւ մեզի համար ո՞վ պիտի երթայ»*, իսկոյն պատրաստակամութիւն յայտնեց ըսելով. *«Ահաւասիկ ես. գիտ՛ դրկէ»* (Ես 6.8): Աստուած իրեն համար վկայող պատրաստակամ անձեր կ'որոնէ: Աստուած դրկուելու պատրաստ եղող մարդիկ կը փնտռէ: Պէտք չէ վախճանք դրկուելու երբ Աստուած է որ կը դրկէ:

Սիրելի՛ ընթերցող եղբայր եւ քույր, երբ լսես քեզի ուղղուած Աստուծոյ կոչը. «Ո՞վ դրկեմ եւ մեզի համար ո՞վ պիտի երթայ», կրնա՞ս կամ պատրաստ ես Եսայի մարգարէին նման ըսելու «Ահաւասիկ ես. գիս՝ դրկէ, ո՞վ Տէր: Զի՛ս դրկէ, որպէսզի դառնամ բու պատգամաւորդ փրկութեան պատգամը լսելու կարիքը ունեցող մարդոց կեանքին մէջ:

Զի՛ս դրկէ, որպէսզի երթամ եւ մեղքի խաւարին մէջ խարխափող մարդոց յիշեցնեմ թէ դո՛ւն ես լոյսը աշխարհի եւ թէ մի՛այն քեզմով կարելի է դառնալ լոյս՝ երկրաւորներուն երկինքի նամբան ցոյց տուող:

Զի՛ս դրկէ, որպէսզի երթամ եւ լոկ այս կեանքին համար ապրող մարդկութեան յայտարարեմ թէ կեանք կայ գերեզմանէն անդին, թէ մահուամբ կեանքը չ՛աւարտիր, այլ պարգապէս նո՛ր իմաստ ու ընթացք կը ստանայ:

Զի՛ս դրկէ, որպէսզի երթամ եւ նիւթական հացին ետեւէն հեւ ի հեւ վազող մարդոց պատգամեմ թէ դո՛ւն ես կեանքի Հացը եւ թէ «մարդ միայն հացով չ՛ապրիր, այլ բոլոր այն խօսքերով, որ Աստուած խօսած է» (Մտ 4.4):

Զի՛ս դրկէ, որպէսզի երթամ եւ մոլորած ու երկինքի նամբան կորսնցուցած, արդարութեան ու խաղաղութեան նամբայէն շեղած մարդկութեան յայտնեմ թէ դուն օր մը յայտարարեցիր ըսելով. «Ե՛ս եմ նամբան» (Յե 14.6):

Զի՛ս դրկէ, որպէսզի երթամ եւ սէրդ մոռցած մարդոց պատմեմ սիրոյդ մասին, որպէսզի ողորմութիւնդ հոչակեմ ողորմութեան կարօտ ամէն մէկ մարդու:

Զի՛ս դրկէ, որպէսզի երթամ եւ իրենք գիրենք մոռցուած, անտեսուած ու լքուած զգացող եղբայրներուն եւ քույրերուն ծանուցեմ թէ Դուն մոռցուածը յիշող Աստուած ես, թէ դուն անտեսուածը տեսնող Աչք ես, եւ թէ դուն կողմին ես լքուածին եւ նեցուկ՝ ինկածին:

Ի վերջոյ, զի՛ս դրկէ, որպէսզի երթամ աշխարհին ու յիշեցնեմ անոր թէ ան իր ընթացքը պէտք է փոխէ եւ թէ տակաւին շնորհիդ եւ ողորմութեանդ դուռը բաց է իւրաքանչիւր անհատի առջեւ որ ապաշխարել եւ Քրիստոսի գաւակը դառնալ կ՛ուզէ:

«Ո՞վ դրկեմ...»: Եսայի մարգարէն չէր որ ինքզինք առաքելութեան կոչեց: Աստուած ի՛նքն էր Եսայի մարգարէն դրկողը: Անհամար է թիւը այն Աստուած փարզող անհատներուն որոնք Աստուծոյ կողմէ չեն ընտրուած ու չեն առաքուած: Աստուծոյ զինուորը Աստուծոյ կողմէ պէտք է ընտրուի: Ռեւէ մէկը չի կրնար Աստուծոյ բանակին մաս կազմել առանց Աստուծոյ արտօնութեան:

Որպէսզի կարենանք Աստուծոյ կամքին իսկական կատարիչներն ու յայտնիչները ըլլալ՝ պէտք է Աստուծոյ կողմէ դրկուած ըլլալ: Աստուած ի՛նքն էր Եսայի մարգարէն դրկողը: Մեր առաքելութեան յաջողութիւնը պայմանաւորուած է Աստուծոյ կողմէ դրկուած ըլլալով: Երբ Աստուած ի՛նքն է մեզ դրկողը, այդ պարագային կ'ընկերակցի մեզի, եւ

կարողութիւն ու պատեհութիւն կը շնորհէ մեզի, որպէսզի կարենանք ի կատար ածել մեր առաքելութիւնը:

Երբ Աստուած գործ մը յանձնէ մեզի՝ կը գործակցի մեզի հետ: Երբ տեղ մը դրկէ՝ կ'ընկերակցի մեզի: Երբ մեզմէ պահանջէ դժուարին բան մը ընել՝ կը գորակցի եւ նեցուկ կը կանգնի մեզի: Ան նեցուկ կանգնեցաւ Յեսուիին երբ գործի կոչեց զանիկա: Ան Յեսուիին ըսաւ. *«Ահա քեզի կը պատուիրես, գորացի՛ր ու քաջասիրտ եղի՛ր, մի՛ վախճար ու մի՛ գարհուրի՛ր. որովհետեւ քու Տէր Աստուածդ քեզի հետ պիտի ըլլայ, ուր որ երթաս»* (Յես 1.9): Նոյնը ըսաւ Երեմեայ մարգարէին երբ զինք զրկեց քարոզելու անհաւատ Հրեաներուն. *«Անոնց երեսէն մի՛ վախճար, որովհետեւ ես քեզի հետ եմ քեզ ազատելու համար»* (Եր 1.8): Յեսու եւ Երեմիա ամբողջական պատրաստակամութիւն յայտնեցին Աստուծոյ կամքը իրագործելու: Խօսինք միայն Յեսուի օրինակին մասին.

Աստուած Յեսուիին մէջ գնահատեց անոր պատրաստակամութեան ոգին: Մովսէսի մահէն ետք Յեսու նշանակուեցաւ իբրեւ անոր յաջորդը: Աստուած անոր պարտականութիւն տուաւ առաջնորդելու Իսրայէլի ժողովուրդը դէպի խոստացեալ Քանանու երկիրը: Յեսու կ'անդրադառնար թէ ինք դժուարին կացութեան մը դէմ յանդիման կը գտնուէր, որովհետեւ իրեն հետ եղող ժողովուրդը մնայուն կերպով դժգոհող, տրտնջացող եւ պատերազմէ վախցող ժողովուրդ մըն էր: Ան ո՛չ միտք-արիւնքներով եւ ո՛չ ալ միտք-արիւնք երեւոյթներով շրջապատուած էր: Ան գիտէր որ բազմաթիւ մղելիք պատերազմներ ունէր մինչեւ որ հասնէր Քանանու երկիրը: Հակառակ այս բոլորին, ան չյուսահատեցաւ եւ չընկրկեցաւ, այլ վստահեցաւ Աստուծոյ առաջնորդութեան:

Արտագէտն Աստուած կարգաց Յեսուիին սիրտը եւ գիտցաւ թէ ան պէտք ունէր գօտեպնդումի, ահա թէ ինչո՛ւ ան երեք անգամ կոչ ուղղեց Յեսուիին գօրանալու եւ քաջասիրտ ըլլալու, եւ վստահեցուց իրեն որ ինք իր կողմին պիտի ըլլար, եւ նոյնիսկ յայտարարեց ըսելով. *«Քու կեանքիդ բոլոր օրերուն մէջ ո՛չ մէկ մարդ պիտի կրնայ քեզի դէմ դնել»* (Յես 1.1-9): Յեսուիին գօրութիւնը կը կայանար Աստուծոյ հանդէպ իր ունեցած բացարձակ վստահութեան մէջ: Աստուած իրեն վստահող մարդոց հոգիները կը համակէ արիութեան ոգիով: Աստուած կը փնտռէ իրեն վստահող մարդիկ եւ ո՛չ թէ տեսակ-տեսակ կարողութիւններով օժտուած մարդիկ, որոնք սակայն չեն վստահիր իրեն:

Սիրելի՛ ընթերցող, Յեսուի նման դուն ալ կը վստահի՞ս Աստուծոյ առաջնորդութեան: Կրնա՞ս վստահութիւնդ չկորսնցնել Աստուծոյ նկատմամբ երբ ամէն դուռ կը թուի փակ ըլլալ առջեւդ: Քիչ չէ՞ թիւը այն մարդոց, որոնք երբ սկսին հալածանք կրել աստուածատուր իրենց կոչումին համար, կը սկսին կասկածիլ որ իրենք Աստուծոյ կամքն է որ կը կատարեն: Իրական պատրաստակամ մարդը ան է՝ որ կը շարունակէ վստահիլ Աստուծոյ նոյնիսկ երբ լճուի, անտեսուի եւ հալածուի բոլորին կողմէ իրեն յանձնուած առաքելութեան համար:

ՅԻՍՈՒՍԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՄՈՒՏՔԸ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԵՒ ԱՆՈՐ ՏԱՃԱՐԸ

Հետաքրքրական է որ Յիսուսի մուտքը Երուսաղեմ քաղաքը «յաղթական մուտք» կը կոչուի: Հետաքրքրական է անոր համար որ Յիսուս պատերազմական կառքի մէջ նստելով չէր որ մտաւ Երուսաղեմ, ո՛չ ալ ձիու վրայ հեծնելով, որ կրնար բանակով պատերազմի գալու տպաւորութիւնը ձգել, այլ ան նստաւ իշու մը աւանակին վրայ (Մտ 21.7, Ձգ 9.9): Աւանակին վրայ նստիլը խորհրդանշէր իսաղաղութեան եւ հաշտութեան: Այս իմաստով, աւանակին վրայ նստելով Քրիստոսի մուտքը Երուսաղեմ՝ Աստուծոյ կողմէ հրաւեր մըն էր ուղղուած Երուսաղեմի բնակիչներուն եւ ամբողջ հրեայ ժողովուրդին դարձի գալու եւ իր Որդիին ցամբով իսաղաղութեան եւ հաշտութեան դաշինք կնքելու իր հետ: Չմոռնանք նաեւ որ Քրիստոսի ոտքերուն առջեւ տարածուած ձիթենիի ցիւղերը նաեւ հաշտութեան եւ իսաղաղութեան խորհրդանշէին: Պատրաստ ենք ձիթենիի ցիւղով ընդառաջ ելլել Քրիստոսի: Այլ խօսքով, պատրաստ ենք հաշտութեան ձեռք բերելու անոր:

Յիսուս Երուսաղեմ մտաւ հաշտեցնելու համար անոր բնակիչները մեր երկնաւոր Հօր հետ: Փարիսեցիները սակայն որոնք Քրիստոսը օրհնաբանող ամբոխին կ'ընկերանային՝ մերժեցին Քրիստոսապարգեւ հաշտութիւնը: Աստուծոյ Որդիին ցամբով Աստուծոյ հետ հաշտուիլ մերժողները դատաստանի ենթակայ կ'ըլլան: Հետաքրքրական է ի մտի ունենալ որ եթէ երբեք մէկ կողմէն իշու կամ իշու աւանակին վրայ նստելով քաղաք մը մտնելը իսաղաղութեան ու հաշտութեան նշան էր, միւս կողմէն սակայն, պէտք չէ մոռնանք որ իշու կամ իշու աւանակին վրայ նստելով քաղաք մտնելը դատաստանի նշան էր նաեւ: Յիշենք որ Իսրայէլի դատաւորները երբ քաղաք մը պիտի երթային որոշ հարցի մը վերաբերեալ դատաստան ընելու՝ իշու կամ իշու մը աւանակին վրայ նստած կ'երթային (Դտ 5.10, 10.4): Ի՞նչ հոգեւոր դաս կարելի է սորվիլ սա իրողութենէն: Հոսկէ կը սորվինք այն՝ որ երբ Յիսուս հաշտութեան եւ իսաղաղութեան ձեռք կ'երկարէ դէպի մարդը, տուեալ մարդը Աստուծոյ դատաստանին ենթակայ եղած կ'ըլլայ եթէ մերժէ Քրիստոսի առաջարկած հաշտութիւնը: Ահա թէ ինչու չհաւատացող մարդուն վերաբերեալ կ'ըսուի որ «արդէն իսկ դատապարտուած է» (Յհ 3.18):

Աստուած եւ մարդ հաշտութիւնը չէր կրնար իրականանալ եթէ Քրիստոս իր արիւնը չթափէր իսաղաղութեան վրայ: Աստուծոյ թագաւորութիւնը կեանքի կոչուեցաւ երբ Քրիստոս իր կեանքը գոհեց մեզի համար: Քրիստոսի թագաւորութիւնը աշխարհային բնոյթ չունեցաւ եւ չունի (Յհ 18.36): Ան չէր ուզեր աշխարհասէր մարդոց վրայ թագաւոր ըլլալ: Ահա թէ ինչո՞ւ երբ հինգ հազարին կերակրումը տեղի ունեցաւ եւ երբ կերակրուողներէն ոմանք փորձեցին բռնութեամբ թագաւոր ընել զինք՝ ան փախաւ անոնցմէ (Յհ 6.15): Ան նոյնիսկ իստիւ պատուիրեց իր

աշակերտներուն չպատմել ուրիշներուն թաքօր լերան վրայ այլակերպութեան ժամանակ իր անձին վրայ տեսնուած աստուածային փառքին մասին: Ան յանախ խուսափեցաւ իբրեւ թագաւոր կամ իբրեւ Մեսիա ցանցուելէ կամ ծափահարուելէ: Բայց հիմա, իր երկրաւոր կեանքի աւարտին՝ Կիրակի օր՝ Ծաղկազարդին, ան որոշեց իբրեւ թագաւոր ու Մեսիա մուտք գործել Երուսաղէմ. *«Ահա թագաւորդ թեզի կու գայ. անիկա հեզ է, նստած՝ իշու մը աւանակին վրայ»* (Մտ 21.5): Քրիստոս շատ լաւ գիտէր որ այս ձեւի իր մուտքը Երուսաղէմ, դէպի խաչ ու մահ պիտի առաջնորդէր զինք:

Տուեալ մարգարէութիւնը արձանագրուած է Զաքարիայի մարգարէութեան մէջ. *«Մեծապէս ուրախացի՛ր, ո՛վ Սիոնի աղջիկ, ցնծութեամբ աղաղակէ՛, ո՛վ Երուսաղէմի աղջիկ. Ահա է՛ն թագաւորդ թեզի կու գայ. Անիկա արդար ու Փրկիչ է, հեզ է ու իշու վրայ հեծած եւ իշու ձագի, աւանակի վրայ»* (Զ. 9.9): Յատկանշական է ներկայութիւնը "ուրախացի՛ր" եւ "ցնծութեամբ աղաղակէ՛" բառերուն: Երբ Քրիստոս Երուսաղէմ մտաւ՝ ամբողջ քաղաքը ուրախութեամբ լեցուեցաւ: Հոն ուր Քրիստոս մուտք գործէ՝ հոն ուրախութիւնն ու ցնծութիւնն է որ մուտք կը գործեն: Աստուծոյ ներկայութեան մէջ միշտ ուրախութիւն կայ (Սղ 16.11): Ամենակարողէն մենք ուրախութիւն է որ կը ստանանք (Յոր 22.26): Ուրախութիւնը քրիստոնէայ մարդուն գօրութիւնն է: Ուրախութենէ գուրկ հոգի մը՝ գօրութենէ գուրկ հոգի մը կ'ըլլայ: Նո՛յնը կը հաստատէ Նեհեմիա մարգարէն. *«Տիրոջը ուրախութիւնը ձեր գօրութիւնն է»* (Նե 8.10): Սատանան կը յաջողի մեր գօրութիւնը խլել մեր ձեռքէն՝ եթէ երբեք յաջողի մեր ուրախութիւնը խլել:

Երուսաղէմի բոլոր բնակիչները չէին որ ուրախացան Քրիստոսի մուտքով: Ուրախացողները եղան անոնք՝ որոնք մնայուն կերպով կը սպասէին ու կը փնտռէին Աստուծոյ խոստացեալ ազատարար Մեսիան: Սա ցոյց կու տայ, թէ ոեւէ մարդ որ կը փնտռէ Քրիստոսը եւ կը գտնէ՝ ուրախութեամբ կը լեցուի: Քրիստոսի մասին լսելը կամ կարդալը՝ ժամանակաւոր ուրախութիւն կու տայ մեր սիրտերուն, իսկ Քրիստոսը մեր սիրտերուն մէջ ընդունիլը՝ յաւիտենական ուրախութիւն:

Ունենալու համար մեր սիրտերուն մէջ երկնային անբացատրելի ուրախութիւն մը եւ լեցնելու համար մեր հոգիները Քրիստոսապարգեւ խաղաղութեամբ՝ կարիք ունինք Սուրբ Հոգիէն ծնելու: Այս ինչ կամ այն ինչ մեղքէն հրաժարիլը մեզ ներքին ուրախութեան եւ խաղաղութեան չ'առաջնորդէր: Մեզ ներքին ուրախութեան առաջնորդողը մեր վերածնունդն է: Բարեգործները իրենք նաեւ կ'ապրին ներքին ուրախութիւն մը եւ գոհունակութիւն մը, բայց այդ ուրախութիւնը յաւիտենական չ'ըլլար: Բարեգործ մարդը չէ որ պիտի կարենայ կանգնիլ Աստուծոյ առջեւ, այլ Քրիստոսով արդարացած մարդը: Բարեգործութիւնը արժէք կը ստանայ միայն այն ատեն երբ Աստուծոյ յանձնուած ըլլանք: Աստուծոյ չյանձնուած բարին գործելը՝ անելորդ է:

Յիսուս Երուսաղէմ մտնելէ ետք, մտաւ նաեւ Երուսաղէմի սիրտը հանդիսացող Աստուծոյ տաճարը: Տաճարը Աստուծոյ եւ իր գաւակներուն տունն է: Տանտէրը իր տունը դարձաւ եւ գայն պղծուած ու աղտոտած գտաւ: Տաճարին Տէրը բարկացաւ եւ տաճարէն *«դուրս վոնտեց բոլոր անոնք, որոնք տաճարի շրջափակին մէջ առուծախ կ'ընէին. եւ յումայափոխներուն սեղաններն ու աղաւնեվաճառներուն աթոռները շրջեց»* (Մտ 21.12):

Յիսուս բարկացաւ տաճարի շրջափակին մէջ աղաւնի եւ այլ կենդանիներ ծախողներուն, ո՛չ միայն անոր համար որ անոնք իրենց ներկայութեամբ տգեղցուցած ու հմայքը կորսնցուցած էին տաճարին ու անոր շրջափակին, այլեւ մանաւանդ անոր համար, որ ան անոնց մօտ տեսաւ անհոգութիւն եւ անտարբերութիւն հանդէպ Աստուծոյ եւ աստուածայինին: Զոհի համար կենդանիներ ծախողներն ու գնողները հաւասարապէս մոռցած էին առաջնահերթը: Քրիստոսի համար առաջնահերթը Աստուծոյ աղաւնի, ոչխար կամ արջառ ընծայելը կամ գոհելը չէր եւ չէ, այլ մեր սիրտերն ու հոգիները յանձնելը:

Աստուծոյ յանձնուիլը գոհողութիւն է այո՛, բայց գոհողութիւն է ո՛չ թէ անոր համար որ կը գրկուինք կեանքի տեսակ-տեսակ հաճոյքներէն, այլ անոր համար՝ որ Աստուծոյ յանձնուող մարդը՝ կոչում եւ պարտականութիւն կը ստանայ Աստուծմէ ուրիշները իրեն բերելու: Աստուծոյ յանձնուիլը երբեք հաճոյքներէն գրկուիլ չի նշանակեր: Աստուծոյ հետ ըլլալն ու ապրիլը մեծագոյն հաճոյքն է: Առանց գոհողութեան չենք կրնար ուրիշները Քրիստոսի բերել: Ոեւէ մէկը թող չկարծէ որ եթէ Աստուծոյ յանձնուի՝ գոհողութիւն կամ բարիք ըրած կ'ըլլայ Աստուծոյ, ընդհակառակը, ան գոհ ըլլալէ ազատած կ'ըլլայ:

Քրիստոսի բծախնդրութիւնը իր Հօրը տունը մաքուր տեսնելու պէտք չէ՞ սարսափեցնէ անոնց՝ որոնք դեռ կը շարունակեն եկեղեցին պղծել: Այսօր եկեղեցիներուն շրջափակին մէջ կամ նոյնիման եկեղեցւոյ մէջ աղաւնի ծախողներ չկան, բայց կան մարդիկ որոնք աղաւնիի մորթով գայլեր են *«որոնք հաւատացեալներու շարքերուն մէջ սպրդած»* են՝ *«Յիսուս Քրիստոսով մեր ունեցած ազատութիւնը լրտեսելու... համար»* (Գղ 2.4): Այսօր եկեղեցիներու մուտքին դրամափոխներու սեղաններ չկան, բայց եկեղեցւոյ գրկին մէջ կան այնպիսի՝ դրամասէրներ որոնք Յիսուսի իսկ բռտերով՝ եկեղեցին *«աւազակներու որջի վերածած»* են (Մտ 21.13): Ան այսօր եւս կ'ուզէ մաքրուած տեսնել Աստուծոյ եկեղեցին. մաքրուած մարդկային ամէն տեսակի հաշիւներէ ու շահերէ:

ԶԱստուած սիրող մարդը՝ Աստուծոյ եկեղեցին ալ պէտք է սիրէ ու պատուէ: Մենք անպատուած կ'ըլլանք զԱստուած եւ իր Տունը երբ իր ներկայութեան կը կանգնինք Ֆիզիքապէս բայց հոգեպէս ու մտապէս այլուր կը թափառինք: Աստուծոյ համար իսկական տաճարը մեր սիրտն է եւ ո՛չ թէ քարեղէն կառոյցը: Եթէ ան ուզեց մաքուր տեսնել նիւթական

Եկեղեցին, որքա՛ն անելի պիտի ուզէր մաքուր տեսնել իր նշմարիտ
բնակավայրը՝ մեր սիրտը:

ՏԱՃԱՌԻՆ ՏԷՐԸ ՏԱՃԱՌԻՆ ՏՈՒԴՔԸ ԿԸ ՎՃԱՐԷ

Տաճարին տուրքը գանձողները հարցուցին Պետրոսի եթէ երբեք Քրիստոս տաճարին տուրքը կու տար թէ ոչ: Առաջնալին պատասխանը դրական էր: Երբ տուն մտան Յիսուս կանխեց Պետրոսի ըսելիքը եւ հարց տուաւ իրեն, թէ՛ աշխարհի թագաւորները հարկերն ու տուրքերը ֆաղաֆացիներէ՞ն կ'առնեն թէ օտարներէն: Եւ երբ Պետրոս ըսաւ՝ «Օտարներէն», Յիսուս անոր պատուիրեց ծով երթալ եւ կարթ նետել եւ առաջին ձուկը բռնել ետք՝ բանալ անոր բերանը, առնել հոն գտնուող դրամը եւ տալ գայն տաճարին տուրքը գանձողներուն (Մտ 17.24-27):

Քրիստոս որ Տէրն ու տիրականն էր տաճարին, Քրիստոս որ պաշտպանն ու օրհնողն էր տաճարին, Քրիստոս որ հիմնադիրն ու անկիւնաքարն էր տաճարին, հիմա իրմէ կը պահանջուէր տուրք վճարել, այն ալ՝ իր տան տուրքը: Կարելի՞ քան էր տուրք պահանջել Տանտիրոջմէն: Տո՛ւրք պահանջեցին Քրիստոսէ, ինք՝ որ բոլոր մարդոց պահանջները կը գոհացնէ: Քրիստոս որուն կը պատկանէր բացարձակ իրաւունքը առնելու ու պահանջելու, հիմա՛ իրմէ է որ կ'առնուի ու կը պահանջուի:

Տաճարին վճարուած տուրքը Աստուծոյ սեփականութիւնը կը դառնար եւ տաճարին բարօրութեան համար կը գործածուէր: Հիմա Աստուծոյ Որդիէն կը պահանջուէր Աստուծոյ տաճարին տուրք տալ: Որդիէն կը պահանջուէր իր Հօրը տուրք տալ: Տուրք պահանջողները չէին կրցած հասկնալ այս իրողութիւնը: Չէին կրցած ըմբռնել թէ Քրիստոս ի՛նքն էր կենդանի տաճարը Աստուծոյ: Ո՛չ տաճարին տուրքը գանձողները եւ ո՛չ ալ Պետրոս ինք հասկցած էին թէ ՏԱՃԱՌԷՆ էր որ տաճարին տուրքը կը պահանջէին: Ո՞վ Քրիստոսի բան մը տուած էր որ իրաւունք ունենար իրմէ բան մը պահանջելու:

Հրեաներ ընդհանրապէս եւ Փարիսեցիներ մասնաւորաբար, փոխանակ գՔրիստոս պաշտամունքի առարկայ դարձնելու տաճարին մէջ, ընդհակառակը, գայն դարձուցին իրենց թիրախը: Քրիստոսէ տուրք պահանջելը ուրիշ բան չէր եթէ ոչ գայն թիրախ դարձնել: Քրիստոս շատ լաւ գիտէր որ եթէ տաճարին տուրքը չտար՝ առիթ տրուած պիտի ըլլար բամբասանքի, զրպարտութեան եւ գժտութեան: Ճի՛շդ է որ տաճարին տուրքը պահանջողները Փարիսեցիներ չէին, բայց կասկած չկայ որ անոնք Փարիսեցիներուն կողմէ դրկուած կամ դրդուած մարդիկ էին:

Տաճարին տուրքը գանձողներ իրաւունք չունէին Քրիստոսէ տուրք պահանջելու հիմնական երեք պատճառներով.–

Առաջին.– ըստ Մովսիսական Օրէնքին իւրաքանչիւր արու գաւակ որ ֆսան տարեկանը կը լրացնէր, պէտք էր երկու արծաթ դահեկան տուրք վճարէր Տաճարին իր հոգիին փրկութեան եւ մեղքերու փառութեան համար (Ել 30.11-16): Քրիստոս որ կոչուած էր Փրկիչը ըլլալու մարդոց

հոգիներուն՝ ինչո՞ւ պէտք է վնարէր իր հոգիի փրկութեան համար: Ան ի՞նչպէս կրնար դրամ տալ ինքնիր անձին փրկութեան համար: Ան ի՞նչպէս կրնար դրամ տալ Աստուծոյ իբրեւ ընծայ, երբ ինքն էր Աստուծոյ ընծան մարդկութեան եւ մարդկութեան ընծան՝ Աստուծոյ: Ան ի՞նչպէս կրնար տուրք տալ տանարին երբ ինք տանարէն աւելի մեծ էր:

Երկրորդ.– տուրքը ընդհանրապէս կը պահանջուէր համեստ խաւի մարդոցմէ, այսինքն՝ ծառաներէ ու գործաւորներէ եւ ո՛չ թէ վարդապետներէ կամ ֆահանաներէ: Քրիստոս ո՛չ ծառայ մըն էր եւ ո՛չ ալ գործաւոր մը Փարիսեցիական հասկացողութեամբ: Ան երկնառափ վարդապետն էր եւ է: Ան երկինքի ուսուցիչն էր եւ է: Ան յաւիտենական Քահանայապետն էր եւ է: Իրմէ տուրք պահանջելը՝ այս բոլորը ուրանալ էր: Իրէմ տուրք ուզելը՝ զինք ծառայի մակարդակին իջեցնել էր:

Երրորդ.– այս դէպքը Կափառնաւում ֆաղափին մէջ էր որ տեղի ունեցաւ: Պաղեստինի մէջ իւրաքանչիւր ֆաղափ ունէր իր մարդիկը տանարին տուրքերը հաւաքելու համար: Քրիստոս երբեք պարտաւոր չէր Կափառնաւում ֆաղափին մէջ տանարին տուրքը վնարելու: Ան նոյնիսկ եթէ պիտի վնարէր՝ այդ պիտի ըլլար Երուսաղէմի մէջ:

Բնագիրը կը հաստատէ որ տանարին տուրքը օտարներէն է որ կ'առնուի: Եթէ օտարներէն է որ կ'առնուի, հապա ինչո՞ւ Քրիստոս վնարեց: Օտարակա՞ն էր ան: Նախ ըսեմ, որ «օտարական» ըսելով չ'ակնարկուիր հեթանոսներուն, որովհետեւ հեթանոսներէն տանարին համար տուրք չէր առնուեր, այլ կ'ակնարկուի իւրաքանչիւր հրեայի որ իր ծննդավայր ֆաղափէն դուրս կ'ապրէր: Այս իմաստով, Կափառնաւում ֆաղափին մէջ Քրիստոս «օտարական» կը սեպուէր, քանի որ ո՛չ հոն ծնած էր եւ ո՛չ ալ հոն կ'ապրէր: Եւ իբրեւ «օտարական» մը, ան պէտք էր վնարէր տանարին տուրքը:

Ան իրաւունք ունէր տուրքը չտալու: Իրաւունք ունէր որովհետեւ ինք օտարական մը չէր, անծանօթ մը չէր, պարզ մէկը չէր: Ինք Աստուծոյ կենդանի եւ կենդանարար միածին Որդին էր, որ կը պատրաստուէր տանարին համար ո՛չ թէ դրամ տալու, այլ՝ իր կեանքը, իր անձը տալու: Ան իրաւունք ունէր տուրքը չտալու, որովհետեւ ի՛նքն էր իրաւատէրն ու իրաւագօրը, ի՛րն էր աշխարհն ու անոր ամբողջ լիութիւնը: Ան սակայն յանձն առաւ հրաժարիլ իր իրաւունքէն որպէսզի հարց չծագէր, որպէսզի գայթակղութեան պատճառ չդառնար:

Այո՛, ան պէտք է վնարէր տանարին տուրքը, որովհետեւ ամէն մարդ գիտէր իր մասին: Ամէն մարդ լսած էր տանարին հանդէպ իր ունեցած սիրոյն եւ բծախնդրութեան մասին, հետեւաբար, ան գայթակղութեան մե՛ծ պատճառ կրնար դառնալ եթէ մերժէր վնարել տանարին տուրքը: Հիմնական դասը որ այստեղէն պէտք է սորվինք, այն է՝ որ երբեմն-երբեմն ստիպուած ենք հրաժարելու մեր իրաւունքէն ինչպէս ըրաւ Քրիստոս, պարզապէս որպէսզի չկորսնցնենք մեր խաղաղութիւնը եւ առաջին առած ըլլանք խոռվութիւններու եւ գայթակղութիւններու:

Հարկաւ Քրիստոս իր այս վերաբերմունքով մեզի չի սորվեցներ մնայուն կերպով հրաժարիլ մեր իրաւունքներէն: Ան նախֆան տուրքը վնարելը, բացատրեց իր աշակերտներուն թէ աշխարհի թագաւորները հարկերն ու տուրքերը օտարներէն է որ կ'առնեն եւ ո՛չ թէ քաղաքացիներէն: Սա ինքնին ցոյց կու տայ որ Քրիստոս քաղաքացիական էր իր ունեցած պարտաւորութիւններէն ու իրաւունքներէն. բայց ան տուրքը վնարեց ո՛չ միայն գայթակղութեանց առաջին առած ըլլալու համար (Մտ 17.27), այլ նաեւ օրինակ դառնալու համար մեզի: Քրիստոս իր այս արարքով սորվեցուց մեզի՝ տա՛լ Աստուծոյ փառքին համար, տա՛լ տանարին, տա՛լ յօժարակամ, տա՛լ խնդութեամբ եւ առատօրէն:

Ըսի, Քրիստոս հրաժարեցաւ իր չտալու իրաւունքէն, նախ որպէսզի գայթակղութեան պատճառ չդառնար, եւ երկրորդ, որպէսզի օրինակ դառնար մեզի: Աշխարհի մարդը, ընդհանրապէս չուզեր իր իրաւունքէն հրաժարիլ: Քրիստոնեայ մարդը սակայն, անդրդուելիօրէն եւ ամբօրէն պէտք չէ կառչած մնայ իր բոլոր տեսակի իրաւունքներուն, մանաւանդ եթէ երբեք իրաւունքի հանդէպ այդ կառչուածութիւնը՝ լուրջ խնդիրներու դուռ պիտի բանայ: Բայց երբ իրաւունքէ մը հրաժարելով՝ սկզբունք մըն է որ պիտի խախտենք, նշմարտութիւն մըն է որ պիտի ֆօղարկենք, նման պարագայի Աստուծոյ ի՛նքն ալ չ'ուզեր որ հրաժարիմք մեր իրաւունքէն:

«Իրաւունք» հասկացողութեան վերաբերեալ ուրիշ խնդիր մը եւս կայ որուն կ'արժէ անդրադառնալ: Երբեմն կը հանդիպինք մարդոց որոնք կ'ըսեն. *«Ես իմ կեանքս ազատօրէն եւ իմ գիտցածիս պէս պիտի ապրիմ, եւ եթէ ուրիշներ կը գայթակղին՝ այդ իրենց գիտնալիքն է, ինձի ի՛նչ եթէ կը գայթակղին: Այդ իրենց հաւատքի տկարութիւնն է որ կը մատնանշէ»*: Ասիկա լուրջ հաւատացեալ մարդու խօսք չէ: Ինչպէս Քրիստոս յանձն առաւ հրաժարիլ իր իրաւունքէն՝ ուրիշները չգայթակղեցնելու համար, մենք եւս ի պահանջել հարկին պէտք է հրաժարիմք մեր իրաւունքէն՝ մեր եղբօր եւ քրոջ գլորման պատճառ չհանդիսանալու համար: Եթէ մէկը իր նմանին գայթակղութեան պատճառ դառնայ՝ պատասխանատու է Աստուծոյ առջեւ: Ահա թէ ինչո՛ւ Քրիստոս ըսաւ. *«Գայթակղութիւններ անպայման պիտի պատահին. բայց վա՛յ այն մարդուն, որուն ձեռքով ուրիշներ գայթակղութեան մէջ կ'իյնան»* (Մտ 18.7):

Սիրելի՛ ընթերցող, Քրիստոս միայն իր տուրքը չվնարեց այլ նաեւ Պետրոսին տուրքը: Ան անգամ մը եւս ցոյց տուաւ Պետրոսին թէ ինք բնութեան Տէրն էր, ծովերուն եւ անոնց մէջ ապրող սողուններուն Տէրն էր: Քրիստոս կ'ուզէ եւ կը սպասէ որ վստահինք իրեն ինչպէս Պետրոս վստահեցաւ: Վստահիլը սակայն միայն խօսքով չէ: Ան կ'ուզէ նաեւ որ հնազանդինք իրեն: Հնազանդինք ինչպէս Պետրոս հնազանդեցաւ: Թէեւ մեզի չ'ըսուիր թէ Պետրոս ծով գնաց եւ ձուկ բռնեց՝ բայց վստահօրէն գիտենք որ այդպէս ըրաւ: Պետրոս հոգ մը ունէր՝ տուրք վնարելու հոգը: Ան իր հոգը ձգեց Քրիստոսի վրայ: Դուն ալ հոգդ ձգէ իր վրայ՝ ան կարող է քու ալ պարտք վնարել: Ան կրնայ «ձուկի» մը նամբով քեզ գոհացնել:

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ ՓԻԼԻՄՈՆԻ ՆԱՄԱԿԻՆ ՄԱՍԻՆ

Նախ յիշենք նամակին ամփոփ բովանդակությունը: Փիլիմոն ուներ Ոնեսիմոս անունով ստրուկ մը որ փախած էր իրմէ եւ հանդիպած Պօղոս առաքեալի Հոռմի բանտին մէջ եւ անոր ձեռքով ալ դարձի եկած: Անոր դարձի գալէն ետք, առաքեալը զինք զրկեց իր տիրոջ՝ Փիլիմոնին մօտ խնդրելով անկէ որ ներէ ու ընդունի զինք իբրեւ եղբայր: Շատ են այն հոգեւոր դասերը գորս կը ֆաղենք Փիլիմոնի նամակէն: Յիշենք ոմանք.–

1.– Փիլիմոն Քրիստոսը ընդունած էր Պօղոսի ձեռքով (19): Ան լաւ անուն ունեցող քրիստոնեայ մը եղած է, եւ իբր այդպիսին, ան պէտք է ներէր իր ստրուկին՝ Ոնեսիմոսին, որ փախած էր իր ֆովէն, եւ Քրիստոսի սիրովը զինք ընդունէր, որպէսզի օրինակ դառնար ուրիշներուն, եւ ցոյց տար բոլորին թէ ինչպէս Քրիստոսի սէրն ու հաւատքը իր մէջ ընդունող մարդուն կենցաղակերպը, մանաւանդ իր վերաբերմունքը տկարին ու խեղդին նկատմամբ հիմնովին կը փոխուին: Մենք չենք կրնար մարդիկը փոխել, բայց կրնանք փոխել մեր վերաբերմունքը անոնց նկատմամբ:

2.– «Հնազանդութեանդ վստահելով է որ գրեցի թեզի, որովհետեւ գիտեմ թէ ըսածս աւելիով պիտի ընես» (21): Սա բառերը ցոյց կու տան թէ առաքեալին ակնկալութիւնները դրական ու յուսալից էին: Ճշմարիտ քրիստոնեայ մարդը միշտ դրական մտածողութիւններ եւ ակնկալութիւններ պէտք է սնուցանէ իր ներսիդին: Մնայուն կերպով յոռին ակնկալելը՝ կը մաշեցնէ մեզ:

3.– Առաքեալը վստահ էր թէ Փիլիմոն պատրաստ էր բարին գործելու եւ ներելու Ոնեսիմոսին: Այս կը պարզէ թէ բարի մարդիկ բարին գործելու միշտ պատրաստ պէտք է ըլլան:

4.– Պօղոս երկու անգամ կը յիշէ Փիլիմոնին ցուցաբերած սէրը «Տէր Յիսուսի եւ Աստուծոյ բոլոր ընտրեալներուն հանդէպ» (5, 7), ապա իր դիմաց կը պարզէ Ոնեսիմոսի հարցը, կարծէք այդ ձեռով կոչ ուղղելով իրեն՝ շարունակելու իր սիրոյ առաքելութիւնը եւ ներելու իր ծառային: Սա կոչ մըն է նաեւ մեզի չիօսելու միայն սիրոյ մասին, այլ՝ սիրելու:

5.– Պօղոս կը յիշէ թէ ինք որպէս առաքեալ իրաւասութիւնը ունի ո՛չ թէ աղաչելու, այլ հրամայելու Փիլիմոնին որեւէ հարցի գծով, բայց սէրէ մղուած ան կը նախընտրէ աղաչել քան հրամայել (8, 9): Առաքեալը իր ունեցած իշխանութենէն մղուած չէ որ կը գրէ Փիլիմոնին, այլ՝ սէրէ մղուած: Ասիկա կոչ մըն է եկեղեցական դասուն բայց մանաւանդ հոգեւոր հովիւներուն, չհպարտանալու իրենց տրուած իշխանութեամբ եւ չօգտագործելու զանիկա իրենց սեփական շահուն համար, այլ Պօղոսի օրինակով, ֆաղբութեամբ վարուելու հօտին հետ եւ սիրով լուծելու անոնց կեանքին մէջ ծագած հարցերը:

6.– Պօղոս առաքեալ չ՛ուրանար Փիլիմոնի իշխանութիւնը Ոնեսիմոսի անձին վրայ, բայց միւս կողմէն կը յիշեցնէ Փիլիմոնին թէ ինք եւս

նոյնքան իշխանութիւն ունի ո՛չ միայն Ոնեսիմոսի վրայ իբրեւ անոր հոգեւոր հայրը (10), այլ ի՛ր վրայ (19): Փիլիմոն տէրն էր Ոնեսիմոսի Ֆիզիքական գոյութեան, իսկ Պօղոս տէրն էր անոր հոգեւոր գոյութեան: Ահա թէ ինչո՛ւ ան ինֆզիմֆ պատասխանատու կը զգար լուծում բերելու Ոնեսիմոսի հարցին: Հաւատացեալ մարդը հոսկէ թող սորվի այն՝ որ եթէ երբեք մէկու մը դարձի գալուն պատճառ ըլլայ՝ պէտք է հոգատարութիւն ցուցաբերէ անոր նկատմամբ եւ հետապնդէ անոր հոգեւոր աճումը:

7.– Այս նամակին մէջ առաքեալը հինգ անգամ կը յիշէ թէ ինք բանտի մէջ է (1, 9, 13, 22, 23): Աստուծոյ ծառան կրնայ բանտարկուիլ, բայց Աստուծոյ խօսքն ու Հոգին չեն կրնար բանտարկուիլ անոր մէջ: Իսկական բանտարկեալը հոգիով բանտարկուած մարդն է եւ ո՛չ թէ Ֆիզիքապէս բանտարկուած մարդը: Ֆիզիքապէս բանտարկուած առաքեալը հոգեւոր ազատութեան առաջնորդեց Փիլիմոնը: Մեղքի բանտարկեալ եղող մարդը չի կրնար հոգեւոր ազատութեան առաջնորդել իր նմանը:

8.– Ոնեսիմոսի համար առաքեալը կ'ըսէ. *«Անցեալին անհկա անօգուտ էր քեզի, մինչ հիմա օգտակար է՝ թէ՛ քեզի եւ թէ՛ ինծի»* (11): Հոսկէ կը սորվինք այն՝ թէ դարձի չեկած մարդիկ օգտակար չեն կրնար ըլլալ ո՛չ մարդկութեան *«եւ ո՛չ ալ Աստուծոյ»*:

9.– Առաքեալը կը պատուիրէ Փիլիմոնին մոռնալ այն սխալներն ու անիրաւութիւնները գորս Ոնեսիմոս գործած էր նախքան իր դարձը: Սա ցոյց կու տայ որ Աստուած ի՛նքն ալ ամբողջութեամբ կը մոռնայ մեր գործած մեղքերը երբ ամբողջ սիրտով դարձի կու գանք իրեն (Ես 38.17, Եր 31.14, Եբր 10.17-18, Ես 44.22, եւ այլն):

10.– *«Եթէ ոեւէ ձեռով քեզ անիրաւած է կամ ոեւէ բան պարտական է քեզի, իմ հաշույս անցուր»* (18): Առաքեալը պատրաստակամութիւն կը յայտնէ իր գրպանէն վնարելու, միայն թէ վերջ դրուէր եղբայրներու միջեւ ծագած այս գժտութեան: Իսկ մենք, որքանո՞վ պատրաստ ենք դնելու մեր գրպանէն, մեր հոգիէն, մեր սիրտէն ու ժամանակէն, լուծում բերելու համար ուրիշներու միջեւ ծագած խնդիրներուն ու դժուարութիւններուն:

11.– Ոնեսիմոս *«Ժամանակաւոր կեցողով բաժնուեցաւ»* Փիլիմոնէն, յաւիտենապէս անոր հետ ըլլալու համար: Անոր բաժանումին մէջ կը տեսնենք Աստուծոյ նախախնամութիւնը: Կարծէք Աստուած ուզեց որ ան բաժնուէր Փիլիմոնէն, երթար Պօղոսի մօտ ու դարձի գար անոր ձեռքով, եւ ապա վերադառնար Փիլիմոնի մօտ եւ դառնար անոր ո՛չ թէ գործակատարը, այլ գործակիցը: Այո՛, հաւատացեալներ փրկութեան աւետարանը տարածելու համար՝ պէտք է գործակից դառնան իրարու:

12.– Ըստ երեւոյթին եւ դժբախտաբար, Փիլիմոն ֆրիստոնեայ ըլլալէ ետք, շարունակեց ստրուկի աչքով նայիլ Ոնեսիմոսին, եւ ասիկա պատճառ մը եղաւ որ չկարենար վկայել իրեն Յիսուսի մասին: Հաւանաբար Փիլիմոն կը խորհէր որ եթէ օգնէր Ոնեսիմոսին դարձի գալու՝ կրնար գայն կորսնցնել իբրեւ ծառայ: Փիլիմոն կ'ուզէր որ Ոնեսիմոս իր հրահանգները գործադրող ստրուկ մը մնար: Այսօր ալ

որքան մարդիկ կան որոնք մղուած իրենց սեփական շահերէն՝ չեն ուզեր որ խօսուի Փրկիչին ու փրկութեան մասին:

13.- Հակառակ որ Պօղոս կարիքը ունէր Ոնեսիմոսի, բայց չուզեց զայն իր մօտ պահել, որպէսզի Փիլիմոնի կատարելիք բարիքը իր կողմէ պարտադրուած չըլլայ (13-14): Հոսկէ կը փառենք այն՝ թէ մարդոց ազատ կամֆով կատարուած բարիքները միայն ընդունելի են Աստուծոյ մօտ:

14.- Առաքեալը ո՛չ միայն Ոնեսիմոսը կը կոչէ իր սրտին մէկ մասը (12), այլեւ ինքզինք կը նոյնացնէ իր անձին հետ (17): Յիշենք նաեւ որ ան «եղբայր» կոչումը կու տայ Փիլիմոնին որ իր հոգեւոր որդին էր (20): Սա կը պարզէ որ գՔրիստոս ընդունող մարդիկ իրարու կը դառնան եղբայր եւ քոյր (16), եւ կը կազմեն մէկ ամբողջութիւն (Գղ 3.28):

15.- Ոնեսիմոսի փախուստը Փիլիմոնէն եւ վերստին անոր դառնալը, պատկերն է այն մարդոց որոնք կը փախչին Աստուծոյ շնորհիքին հետապնդումներէն, Աստուծոյ եկեղեցիէն, Աստուծոյ մարդոցմէն, իրենց աստուածապաշտ ընտանիքներէն, բայց ի վերջոյ ետ կը դառնան անոնց՝ Աստուծոյ շնորհով: Աստուած կը հետապնդէ մեզ երբ հեռանանք իրմէ:

16.- «Եթէ զիս բարեկամ կը նկատես՝ ընդունէ՛ զայն...» (17): Փիլիմոն Պօղոսի բարեկամութեան համար ներեց եւ ընդունեց Ոնեսիմոսը: Իսկ մենք մեր բարեկամին՝ Քրիստոսի համար, կը ներե՞նք ու կ'ընդունի՞նք մեզի դէմ յանցանք գործողները:

17.- Ծերացած ու յոգնաչան վկան Քրիստոսի՝ Պօղոս, հիմա որ բանտին մէջ կը գտնուէր Քրիստոսի սիրոյն, որքա՛ն կարիքը ունէր լսելու հաւատացեալ եղբայրներու համերաշխութեան ու սիրոյն մասին որպէսզի մխիթարուէր ու հանգստանար: Այս պատճառով ալ ան գրեց Փիլիմոնին ըսելով. «Այո՛, եղբայրս, Տիրոջ սիրոյն այս բարիքը ըրէ՛ ինձի: Հանգստացո՛ւր սիրտս, Քրիստոսի սիրոյն» (20): Հոգեւոր դասը որ հոսկէ կը սորվինք այն է՝ որ հաւատացեալներ իրարու սիրտը ուրախացնող եւ հանգստացնող արարքներ պէտք է կատարեն:

18.- Առաքեալը իր ուրախութիւնն ու հանգիստը կը գտնէր հաւատացեալ եղբայրներուն իրարու նկատմամբ ցուցաբերած սիրոյն մէջ: Այս իրողութիւնը ապտա՛կ մը թող ըլլայ բոլոր անոնց՝ որոնք չեն ուրախանար երբ լսեն եղբայրներու միջեւ գոյութիւն ունեցող սիրոյն, համերաշխութեան ու խաղաղութեան մասին:

19.- Պօղոս ուզեց որ Փիլիմոն անպայման ներէր Ոնեսիմոսը, որպէսզի Ոնեսիմոս գիտնար որ քրիստոնէութիւնը ներողամտութեան եւ սիրոյ կրօնքն ու կեանքն էր: Ոնեսիմոս մեծապէս պիտի գայթակղէր իր հաւատքին մէջ եթէ ներումի չարժանանար իր տիրոջ կողմէ: Ասիկա մարտակոչ մըն է հաւատացեալներուն, սիրելու եւ ներելու իրարու եւ աշխարհի մարդոց: Աշխարհի մարդիկ եթէ չվայելեն Աստուծոյ մարդոց սէրն ու ներողամտութիւնը՝ անոնք երբեք չեն դառնար Աստուծոյ:

20.- Ոնեսիմոս դառնալէ ետք Աստուծոյ՝ դարձաւ նաեւ իր տիրոջ: Աստուծոյ մօտենալը՝ մեզ մեր նմաններուն ալ կը մօտեցնէ:

«Ի՞ՆՉ ՊԵՏՔ Է ԸՆԵՄ ՈՐ ՓՐԿՈՒԻՄ»

Պօղոս եւ Շիղա բանտարկուած էին Փիլիպպէի մէջ: Աղօթքի պահուն երկրաշարժ մը տեղի ունեցաւ, բանտին դռները բացուեցան եւ բոլորին կապերը փակուեցան: Երբ բանտապետը արթնցաւ եւ բանտին դռները բաց տեսաւ, կարծեց թէ բանտարկեալները փախած էին, սուրը ֆաշեց ինքզինքն սպաննելու համար բայց Պօղոս իսկոյն հրամայեց որ ինքզինքին չվնասէ: Ան երբ տեսաւ որ Պօղոսն ու Շիղան հոն էին, անմիջապէս եկաւ եւ իրենց ոտքերուն առջեւ նետուեցաւ եւ բացականչեց. «Պարոններ, ի՞նչ պէտք է ընեմ որ փրկուիմ»: Անոնք ըսին. «Տէր Յիսուս Քրիստոսի հաւատա եւ ամբողջ ընտանիքովդ կը փրկուիս» (Գրծ 16.25-31):

Պօղոս բանտապետին չըսաւ. «Ժողովարան յանախէ», կամ՝ «Այս ինչ կամ այն ինչ եկեղեցիին միացիր եւ պիտի փրկուիս»: Առաքեալը չպատուիրեց բանտապետին նուիրուիլ ծովապահութեան կեանքի մը, ո՛չ ալ թելադրեց անոր լծուիլ օրէնքներու գործադրութեան. ո՛չ գոհ պահանջեց անկէ եւ ո՛չ ալ ֆահանային ներկայանալ հրահանգեց: Փրկութիւնը այս բոլորին արդիւնքն է, այլ արդիւնքն է խաչին վրայ հեղած Քրիստոսի սրբարար արիւնին եւ այդ արեան նկատմամբ մեր ունեցած հաւատքի ջերմեանդ կապուածութեան:

«Տէր Յիսուս Քրիստոսի հաւատա եւ պիտի փրկուիս»: Մեզմէ պահանջուածը առաջին հերթին հաւատքն է եւ ո՛չ թէ գործը: Հաւատք՝ հանդէպ մեր հաւատքի Հիմնադիրին ու Կատարելագործողին (Եբր 12.2): Գո՛րծն է որ հաւատքին պէտք է յաջորդէ եւ ո՛չ թէ հաւատքը գործին: Ինքնիր գործերուն վստահող մարդը՝ ինքզինքն է որ պատուած ու փառաւորած կ'ըլլայ, իսկ խաչին վրայ Քրիստոսի կատարած մեծ «գործին» վստահող մարդը՝ Քրիստոս է որ պատուած կ'ըլլայ:

Գործով փրկութիւն չկա՛յ (Եփ 2.8-9): Եթէ մեր գործերով կարելի ըլլար փրկուիլ, Պօղոս առաքեալ նման հաստատում մը պիտի չընէր, որովհետեւ ինք բոլորէս աւելի բարին գործած անձնաւորութիւն մըն էր: Բարեգործութեան անհրաժեշտութիւնը չէ որ կ'ուրանամ, այլ հաւատքին առաջնահերթութիւնն է որ կը շեշտեմ: Մեր բարեգործութիւններուն համար վարձատրութեան արժանի կը դառնանք միայն այն ատեն՝ երբ ապաւինինք Քրիստոսի խաչին եւ մեր սիրտը բանանք այդ խաչէն ֆառագայթող Աստուծոյ փրկարար շնորհքին լոյսին առջեւ:

Զսպասեմք որ Աստուած վարձատրէ մեզ մեր կատարած գործերուն համար եթէ երբեք չենք վստահած իր Որդիին: Մեր կատարած բարի գործերուն մասին մտածելը կրնայ մեզ յանձնապաստանութեան եւ ամբարտաւանութեան առաջնորդել, իսկ Քրիստոսի արիւննոտ խաչին մասին մտածելը՝ մեզ կ'առաջնորդէ գոյումի ու դարձի, մանաւանդ եթէ գիտակցինք որ այդ խաչը մեր պատճառով է որ արիւնեցաւ:

Երբ կը խօսինք մարդուն փրկութեան մասին՝ ի՞նչ բանի մասին խօսած կ'ըլլանք: «Փրկել» բայը ինքնին ցոյց կու տայ որ մարդը կարիքը

ունի փրկուելու բանէ մը. ի՞նչ բանէ կամ ի՞նչ բաներէ: Առաջին հերթին փրկուելու մեղքի պարտքէն: Մեղքը պարտք մըն է մեղաւորին ուսերուն դրուած գոր ան պարտաւոր է վճարելու Աստուծոյ. *«Երբ հաշուեմնութեան սկսաւ, իրեն բերին պարտապան մը, որ միլիոնաւոր ոսկի "պարտք" ունէր»* (Մտ 18.24): Մեզմէ ո՛չ ոք կրնայ իր միլիոնաւոր մեղքերուն պարտքը վճարել Աստուծոյ: Ա՛յս է ինչ որ ցոյց կու տայ Քրիստոսի խօսքը. *«Քանի վճարելու կարողութիւն չունէր...»* (Մտ 18.25): Աստուծոյ պարտքը մի՛այն Աստուծոյ Որդին կրնայ վճարել: Աստուծոյ դէմ գործուած մեղքերը մի՛այն Աստուծոյ արիւնով կրնան սրբուիլ:

Մեղք գործելը Սատանային ու անոր պտուղին՝ մեղքին, տիրապետութեան ու իշխանութեան ենթակայ ըլլալ է: Մեղքի պարտքէն ազատիլ հետեւաբար, կը նշանակէ ազատիլ անոր ստրկութենէն, տիրապետութենէն ու ծառայութենէն: Քանի որ խոստովանութեան քամբան բա՛ց է բոլորին առջեւ, ուրեմն մեղքի իշխանութենէն ազատագրուելու քամբան ալ բնականօրէն բաց է բոլորին առջեւ: Յովհաննէս կ'ըսէ. *«Եթէ խոստովանիմք մեր մեղքերը, վատահ եղէ՛ք՝ թէ Աստուած, որ արդար է, պիտի ներէ մեր մեղքերը եւ մեզ պիտի սրբէ մեր բոլոր անիրաւութիւններէն»* (Ա.Յհ 1.9):

Իր մեղքերը խոստովանող մարդը պէտք է բացարձակ վստահութիւն եւ հաւատք ունենայ թէ Քրիստոս ոչ թէ պիտի ներէ զինք, այլ արդէն իսկ ներած է: Ինչպէս *«ով որ չի հաւատար անոր՝ արդէն իսկ դատապարտուած է»* (Յհ 3.18) այնպէս ալ ով որ հաւատայ Քրիստոսի արդէն իսկ քաւուած, ներուած ու փրկուած է: Յաւալի է որ շատ մարդիկ եկեղեցի կու գան եւ իրենց մեղքերը կը խոստովանին առանց սակայն նուազագոյն ակնկալութիւնը ունենալու թէ պիտի ներուին կամ արդէն իսկ ներուած են: Կը խոստովանին ու կը հաղորդուին առանց երբեք ներքին փոփոխութիւն մը ապրելու ակնկալութիւնը ունենալու:

Եկեղեցի յանախող մը պէտք է յոյսով յանախէ: Իր մեղքերը խոստովանողը պէտք է ներուելու ակնկալութեա՛մբ խոստովանի: Սուրբ Հաղորդութեան մօտեցողը թող հոգեպէս այլակերպուելու հաւատքով լեցուի: Ակնկալէ՛ այլակերպութիւն երբ հաղորդութեան կը մօտենաս ու պիտի այլակերպուիս: Ակնկալէ՛ ներում երբ մեղքերդ կը խոստովանիս ու պիտի ներուիս: Ակնկալել կը նշանակէ հետապնդել: Ուստի, հետապնդէ՛ Տիրոջ խոստումները ու պահանջէ իրմէ անոնց կատարումը կեանքիդ մէջ:

Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. *«Եթէ բերանովդ խոստովանիս թէ Յիսուս Տէր է, եւ սրտիդ մէջ հաւատաս թէ Աստուած զինք մեռելներէն յարուցանեց՝ կը փրկուիս»* (Հռ 10.9): Առաքեալը միայն մարդուն բերանին մասին չէ որ կը խօսի, այլ նաեւ սիրտին մասին: Բերան ու սիրտ միասնաբար պէտք է խոստովանին ու ընդունին Յիսուսի Տէր ըլլալը: Բերանով խոստովանիլը ուրիշին համար կարեւոր է իսկ սիրտով հաւատալը՝ մեզի համար: Առաքեալը գիտէ որ մենք կրնանք հաւատալ Քրիստոսի մեր սիրտին մէջ, բայց համարձակութիւնը չունենալ բերանով խոստովանելու մեր

հաւատքը մարդոց ներկայութեան, ահա թէ ինչո՛ւ ան բերանով խոստովանիլն ու սիրտով հաւատալը անբաժան կը ներկայացնէ:

Ինչո՞ւ առաքեալը կը հաստատէ որ եթէ *«սրտիդ մէջ հաւատաս թէ Աստուած զինք մեռելներէն յարուցանեց՝ կը փրկուիս»*: Քրիստոսի մեռելներէն յարութիւն առնելը՝ մեր յարութիւն առնելն է բայց ո՛չ թէ ժայռափոր գերեզմաններէն, այլ մեղքի եւ յանցանքի գերեզմանէն, կորստեան եւ մոլորութեան գերեզմանէն: Այս իմաստով, հաւատալ *«թէ Աստուած զինք մեռելներէն յարուցանեց»*, կը նշանակէ թէ հաւատալ որ մենք ազատագրուած ենք մեղքի ծառայութենէն եւ արդարացած իր յարութեամբ:

Առանց Քրիստոսի յարութեան մենք պիտի չարդարանայինք, որովհետեւ Քրիստոսի մահը մեր նախկին կեանքին մահացումն է, իսկ անոր յարութիւնը՝ մեր յարութիւնն է դէպի նո՛ր կեանք, արդա՛ր կեանք: Առաքեալը ինքն իսկ կը հաստատէ որ Յիսուս *«իր կեանքը տուաւ մեր յանցանքները ջնջելու համար, եւ յարութիւն առաւ՝ մեզ արդարացնելու համար»* (Հո 4.25): Մարդ արարածը կարիք ունէր երկու բանի (1) մեղքի ու յանցանքի տիրապետութենէն ազատագրուիլ, եւ (2) արդարանալ: Յիշեալ համարին համաձայն, առաջինը իրագործուեցաւ Քրիստոսի մահով, իսկ երկրորդը՝ անոր յարութեամբ:

Եթէ տուեալ բացատրութիւնը մեր միտքին մէջ ունենանք, այն ատեն պարզ կը դառնայ թէ ի՛նչ ըսել ուզեց Պօղոս երբ ըսաւ, եթէ *«սրտիդ մէջ հաւատաս թէ Աստուած զինք մեռելներէն յարուցանեց՝ կը փրկուիս»*: Քրիստոսի յարութեան հաւատալը մեզ արդարութեան եւ փրկութեան է որ կ'առաջնորդէ: Նո՛յն նշանակութիւնը ունի առաքեալին հետեւեալ խօսքը նաեւ. *«Աստուած մեզ եւս արդար պիտի համարէ մեր հաւատքին համար, որովհետեւ կը հաւատանք իրեն՝ որ մեռելներէն յարուցանեց Յիսուսը, մեր Տէրը»* (Հո 4.24): Հո՛ւ եւս մեր արդարութիւնը կը յիշուի իբրեւ արդիւնքը Քրիստոսի յարութեան նկատմամբ մեր ունեցած հաւատքին: Պէտք կա՞յ ըսելու թէ Քրիստոսի յարութեան հաւատալը մեզ չի փրկեր եթէ երբեք մենք իրմով յարութիւն չենք առած մեղքի տիղմէն:

Բանտապետը լսած էր Յիսուսի մահուան եւ յարութեան մասին: Ան սակայն հաւատացած էր Յիսուսի միայն մահուան լուրին բայց ո՛չ երբեք յարութեան լուրին: Առաքեալը *«Տէր Յիսուս Քրիստոսի հաւատա եւ ամբողջ ընտանիքովդ կը փրկուիս»* խօսքով, կոչ կ'ուղղէ բանտապետին Յիսուսի յարութեան եւս հաւատալու: Հաւատալու ոչ միայն իր, այլեւ իր ընտանիքին բարիքին համար. *«Հաւատա՛ եւ ամբողջ ընտանիքովդ կը փրկուիս»*: Անցեալին տունի մը գլուխը եթէ հաւատք մը ընդգրկէր՝ ամբողջ ընտանիքին անդամները նոյն այդ հաւատքը կ'ընդգրկէին: Ուստի, եթէ բանտապետը հաւատար Քրիստոսի՝ ան կրնար իր ամբողջ ընտանիքին փրկութեան պատճառ դառնալ: Սիրելի՛ ընթերցող, չե՞ս ուզեր դուն եւս բանտապետին նման հաւատալ Յիսուսի, գուցէ քու պատճառովդ հարազատներդ ալ ոմանք Քրիստոսի հաւատքը ընդգրկեն:

ՏԱՍՆԵՐԿՈՒՔԻՆ ԱՌԱՔՈՒՄԸ

Նախ երկու իսոֆ ըսեմ 12 թիւին մասին որ խորհրդանշական իմաստ մը ունի: Քրիստոս յատուկ նպատակով մը ընտրեց տասներկու հոգիներ, որովհետեւ անոնք պիտի փոխարինէին Իսրայէլի տասներկու նահապետները: Ինչպէս Իսրայէլի տասներկու նահապետները պիտի ըլլային Աստուծոյ ներկայացուցիչները Եբրայեցի ժողովուրդին կեանքին մէջ, այնպէս ալ Քրիստոսի տասներկու առաքելները պիտի ըլլային Քրիստոսի ներկայացուցիչները եկեղեցւոյ կեանքին մէջ:

Դարձեալ, ինչպէս տասներկու նահապետները ներկայացուցիչներն էին Պաղեստինի նեղ սահմաններուն մէջ ապրող Հրէական եկեղեցիին, այնպէս ալ տասներկու առաքելները ներկայացուցիչները պիտի ըլլային այն եկեղեցիին՝ որ տիեզերական հանգամանք պիտի ունենար, եւ որուն անդամ պիտի կարենային դառնալ աշխարհի չորս կողմը տարածուած հաւատացեալները: Հետեւաբար, շատ պարզորոշ է, որ Աստուծոյ կամքն էր, որ տասներկու աշակերտները փոխարինէին տասներկու նահապետները, եւ տասներկու աշակերտներուն հետ կնքուած ուխտը փոխարինէր տասներկու նահապետներուն հետ կնքուած ուխտը: Տասներկու առաքելներու ընտրութեամբ Աստուած նոր ուխտ մըն էր որ կը կնքէր աշխարհի հետ: Այդ ուխտը Քրիստոսի արիւնով կնքուեցաւ:

Տասներկու առաքելները շա՛տ աւելին եղան քան տասներկու նահապետները: Տասներկու նահապետները եղան կապը Աստուծոյ եւ Հրեայ ժողովուրդին, իսկ տասներկու առաքելները եղան կապը Աստուծոյ ու մարդկային ցեղին: Մեր երկնաւոր Հայրը նո՛ր հաղորդակցութեան մէջ մտաւ աշխարհի մարդկութեան հետ իր Որդիին մամբով, եւ ապա իր Որդիին ընտրած տասներկու աշակերտներուն մամբով: Տասներկուքը եղան տարածիչները Քրիստոսով կնքուած նոր եւ յաւիտենական ուխտին: Անոնք եղան Քրիստոսի գոհաբերական մահուամբ իրագործուած փրկութեան շեփոխարար մարգարէները: Բայց այդ բոլորը ըլլալէ առաջ, անոնք եղան աշակերտ Քրիստոսի: Սորվեցնող ըլլալէ առաջ եղան սորվող: Առաջնորդ ըլլալէ առաջ եղան հետեւող:

Քրիստոսի տասներկու աշակերտները երեք տարիներ շարունակ ապրեցան Քրիստոսի հետ եւ պարուրուեցան անոր ներկայութեամբ, լսեցին իր իսոֆերը եւ սրբուեցան այդ իսոֆերով, տեսան անոր գործած հրաշքները եւ գօտեպնդուեցան այդ հրաշքներով: Անոնք երեք տարիներ շարունակ աշակերտեցան Քրիստոսի, լեցուեցան եւ դաստիարակուեցան Քրիստոսով, գօրացան եւ պատրաստուեցան Քրիստոսով, այժմ Քրիստոս ժամանակը հասած կը նկատէ գիրեմի կոչելու աշակերտութենէ դէպի առաքելութիւն, եւ անոնց տալու նոր անուն մը, "առաքել" անունը, որ կը նշանակէ դրկուած:

Արդարեւ, Քրիստոս դրկեց իր տասներկու աշակերտները՝ անոնց պատուիրելով. *«Մի՛ երթա՛ք հեթանոսներուն շրջանները եւ*

Սամարացիներուն ֆաղափները մի՛ մտնէ՛ք, այլ մասնաւորաբար գացէ՛ք Իսրայէլի կորսուած ոչխարներուն» (Մտ 10.5-6): Ասիկա տասներկուփն առաջին առաքումն էր: Առաջին առաքումին ընթացքին տասներկուփը իրենց առաքելութիւնը իրագործեցին Պաղեստինի նեղ սահմաններուն մէջ միայն: Իրենց երկրորդ եւ վերջին առաքումը տեղի պիտի ունենար Հոգեգալուստէն յետոյ:

Քրիստոս երկինք համբառնալէ առաջ իր աշակերտներուն ըսաւ. *«Երուսաղէմէն մի՛ հեռանա՛ք, սպասեցէ՛ք՝ մինչեւ ստանա՛ք Հօրը խոստումը...: Երբ Սուրբ Հոգին իջնէ՛ ձեր վրայ, գորութեամբ պիտի լեցուի՛ք եւ իմ վկաներս պիտի ըլլա՛ք՝ Երուսաղէմի, ամբողջ Հրէաստանի եւ Սամարիայի մէջ, եւ մինչեւ աշխարհի ծայրամասերը»* (Գրծ 1.4, 8): Սուրբ Հոգիին գալուստով ֆրիստոնէական կրօնքը տիեզերական նկարագիր եւ հանգամանք ստացաւ:

Սուրբ Հոգիին գալուստով, աշակերտները գորութեամբ լեցուեցան: Քրիստոնէական կրօնքին տարածումը տկարութեամբ չսկսաւ, այլ գորութեամբ: Այո՛, ֆրիստոնէական կրօնքը գորութեան կրօնք է, որովհետեւ ատիկա հաստատուած չէ աստուածաբանութեան վրայ, բարոյական ուսուցմունքներու վրայ, այլ Անձի մը վրայ, եւ այդ Անձը Քրիստոս ի՛նքն է, որ գորութիւն կու տայ. գորութիւն՝ իր խօսքը համարձակութեամբ ֆարոգելու, գորութիւն՝ Չարին դէմ յաղթող ըլլալու, գորութիւն՝ անխոնջ կերպով տարածելու Աստուծոյ արքայութիւնը եւ գորութիւն՝ յանդգնութեամբ յայտարարելու Քրիստոսի Աւետարանը:

Առանց աստուածապարգեւ այդ գորութեան դատապարտուած ենք ձախողելու մեր առաքելութեան մէջ: Տասներկու առաքելները ունէին բան մը որ աշխարհ չունէր: Անոնք ունէին Քրիստոսի Հոգիին ներգործութիւնն ու համագործակցութիւնը, առանց որուն, ո՛չ իրենց խօսքը եւ ո՛չ ալ իրենց գործը կրնային փոխել կեանքը աշխարհի: Անոնք չունէին զէնք կամ զինուոր, բայց կրցան Յիսուսի սիրոյն առջեւ ծունկի բերել անհամար թիւով պալատականներ: Անոնք չունէին ոսկի կամ արծաթ, բայց ունէին գ՛րիստոս որ *«աներեւակայելի գանձ մըն է»* (Եփ 3.8): Առանց այդ Գանձին աղֆատ ու դատարկ է աշխարհը:

Սուրբ Հոգիին գալստեան օրը, նոր էջ մը բացուեցաւ աշխարհի պատմութեան մէջ: Սուրբ Հոգիին էջով հիմը դրուեցաւ Քրիստոսի առաջին եկեղեցիին: Այդ եկեղեցին ինքնամփոփ եւ ինքնավախճան կեանք մը չապրեցաւ: Այդ եկեղեցին կազմողները, մասնաւորաբար տասներկու առաքելներուն բանակը, ճամբայ ելաւ տարածելու համար անունը իր հաւատքի հիմնադիրին՝ Քրիստոսի, առաջին հերթին ամբողջ Երուսաղէմի մէջ, ապա ամբողջ Պաղեստինի մէջ եւ ի վերջոյ Միջերկրականեան երկիրներուն մէջ, հասնելով մինչեւ Եւրոպաները:

Սուրբ Հոգիին էջով, տասներկու աշակերտները դարձան դեսպանները երկինքին, պատգամախօսները Աստուծոյ, բանբերները Աստուծոյ Բանին: Սուրբ Հոգիին էջով, անոնք դարձան մարդոց

փրկութեան համար աշխատող երկրաւոր հրեշտակներ, դարձան քամքայ երկիրը երկինք առաջնորդող, դարձան կամուրջ երկրաւորը երկնաւորին օղակող, դարձան Աստուած կորսուած մարդուն իջեցնող եւ կորսուած մարդը Աստուծոյ բարձրացնող սանդուխներ, դարձան զԱստուած տեսնել եւ ապրիլ ուզող մարդոց հանդիպման առիթ ու պատճառ:

Սուրբ Հոգիին ստացումով, տասներկու առաքելները դարձան խորան՝ որուն մօտեցող հաւատքի որոնիչները արդարացած տուն մեկնեցան: Դարձան սկիհ, ուրկէ մարդիկ Կեանքի Հացը քաշակեցին: Դարձան սեղան, որուն շուրջ բոլորուողները եղան սեղանակից Քրիստոսի: Ի վերջոյ, դարձան նահատակ, եւ իրենց սուրբ արիւնով սրբեցին եւ քրիստոնէացուցին աշխարհի հողը:

Թէեւ հաստատեցինք որ տասներկուքը "աշակերտներ" էին, դարձան առաքելներ, բայց ուշադիր քննութիւն մը Նոր Կտակարանի էջերուն, ցոյց կու տայ, որ տասներկու աշակերտները չդադրեցան "աշակերտներ" ըլլալէ երբ անոնց տրուեցաւ "առաքել" անունը, չդադրեցան հետեւող ըլլալէ երբ անոնց տրուեցաւ առաջնորդողի հանգամանք: Անոնք մինչեւ իրենց կեանքին վերջին շունչը մնացին աշակերտ Քրիստոսի: Մի՛այն Քրիստոս ունի յաւիտեանական կեանք տուող խօսքեր, կը հաստատէ Պետրոս առաքել, ուստի, անոնք միշտ սորվելիք ունէին Քրիստոսէ:

Սիրելիներ, Քրիստոսի մասին սորվեցնող ըլլալէ առաջ նախ պէտք է սորվինք նստիլ Քրիստոսի ոտքերուն տակ եւ սորվիլ իրմէ՝ իր մասին: Ահաւոր բան է քարոզել Քրիստոսի անունով առանց Քրիստոսի կողմէ դրկուած ըլլալու: Ահա թէ ինչո՛ւ Պօղոս առաքելը կ'ըսէ. *«Ի՞նչպէս անոնք կրնան քարոզել երբ չեն դրկուած»*: Հոգեւորականի մը յաջողութիւնը պայմանաւորուած է Աստուծոյ կողմէ իր դրկուած ըլլալով: Քրիստոսի մասին վկայելէ առաջ պէտք է վկայուած ըլլալ Քրիստոսի կողմէ: Նոյնը կը կարդանք Գործք Առաքելոց գիրքին մէջ եօթը օգնականներուն ընտրութեան առիթով: Տասներկու աշակերտները կ'ըսեն. *«Ձեր կողմէ վկայուած եօթը հոգի ընտրեցէք, որոնք Սուրբ Հոգիով եւ իմաստութեամբ լեցուն ըլլան»* (Գործ 6.3):

Այո՛, անհրաժեշտ է վկայուած ըլլալ Աստուծո՛յ եւ Աստուծոյ ժողովուրդին կողմէ քահանայական օծում ստանալէ առաջ: Չճարիտ քահանան ա՛ն է՝ որ Աստուծո՛յ կողմէ կը ստանայ իր կոչումը: Աստուած ի՛նք պէտք է ըլլայ իր հունձիին համար մշակներ պատրաստողն ու զանոնք դրկողը: Ահա թէ ինչո՛ւ Քրիստոս ըսաւ. *«...խնդրեցէք հունձիի Տիրոջմէն, որ իր հունձիին համար մշակներ պատրաստէ եւ դրկէ»* (Մտ 9.38): Ինքնակոչ քահանան չի՛ կրնար ուրիշները գրաւել Քրիստոսի: Տասներկու առաքելները որոնք ընտրուեցան պատահական մարդիկ չէին: Անոնք կոչուած եւ կանչուած մարդիկ էին: Քրիստոս զանոնք ընտրելէ առաջ ամբողջ գիշեր մը աղօթքով անցուց (Ղկ 6.12-13): Հոսկէ կը սորվինք այն, որ երբ անհատ մը եկեղեցական կարգի կոչելու կամ չկոչելու հարց մը կայ՝ ամբողջ եկեղեցին պէտք է աղօթքի լծուի:

ՓՈՔՐ ՄԵՂՔԵՐՈՒՆ ԿՈՐԾԱՆԱՐԱՐ ԲՆՈՒԹԻՒՆԸ

Սատանան բնա՛լ պիտի չուզեր որ գրէի «փոքր մեղքեր» հասկացողութեան մասին եւ ո՛չ ալ պիտի ուզեր որ դուն կարդայիր հետեւեալ ֆանի մը էջերը: Եկո՛ւր եւ անոր չուզածը անոր ըրէ: Սատանան ի՛նքն է որ մահաբեր մեղքերը իբր անվնասաբեր կը նկարէ մեր աչքերուն դիմաց: Ա՛ն է որ կը փորձէ մեզ համոզել որ «փոքր մեղանչումներ» որեւէ ձեռով կործանարար չեն կրնար ըլլալ: Արդեօք փոքր մեղքեր գործելը անմեղութեա՞ն կ'առաջնորդէ մեզ, թէ՛ յաւիտեանական կործանումի:

Մեզմէ ո՞վ չի գիտեր որ փոքր մեղքերը իրենք է որ կը հարթեն նամբան մեծ մեղքերուն: Ո՞վ կրնայ ուրանալ թէ այսօրուան 6-7 տարեկան փոքրիկը որ կը համարձակի հաւկիթ մը գողնալ՝ վաղը կրնայ ամբողջ ագարակ մը կողոպուտի ենթարկել: Ո՞վ կրնայ դրժել թէ այսօր լուցկիի տուփ մը գողցողը՝ հետագային կրնայ ամբողջ խանութ մը թալանել: Ո՞վ կրնայ ժխտել որ այսօր խաղալիքէ ինքնաշարժ մը գողցողը՝ վաղը կրնայ իրական ինքնաշարժներ ալ գողնալ:

Մեղքը մե՛ղք է: Ի՞նչ է տարբերութիւնը չորս տարեկան փոքրիկի մը որ իր մօրը սուտ կը խօսի, եւ չափահաս մարդու մը որ իր թագաւորին սուտ կը խօսի: Սուտը սո՛ւտ է: Իր մօրը կամ իր ընկերոջ խաբող մարդը՝ թագաւորին կամ իշխանին ալ կրնայ խաբել: Միթէ այսօրուան ստախօսը վաղուան գրպարտողն ու բամբասողը պիտի չըլլա՞յ:

Քանի՛ մայրեր խոստովանած են թէ իրենց գաւակները ստախօս մարդիկ եղած են պարզապէս որովհետեւ անոնք իրենց փոքրութեան ժամանակ «պզտիկ-պզտիկ» սուտեր խօսելու սովորութիւն ունեցեր են: Քանի՛ մայրեր սիրտի ցաւօք պատմած են թէ իրենց գաւակները զգուելի հայհոյողներ դարձած են որովհետեւ անոնք իրենց երկու-երեք տարեկանին իրենց անմեղունակ բերաններով «պզտիկ-պզտիկ» հայհոյութիւններ կ'ընէին եւ իրենք (մայրերը), փոխանակ գանոնք սանձած ըլլալու, ընդհակառակը, անոնք սիրով մտիկ ըրած են թէ ինչպիսի «անուշութեամբ» (եղեր), հայհոյանքները դուրս կու գային անոնց բերաններէն: Հայհոյութեան ի՞նչը անոյշ է, ո՞վ մայրեր:

Այս բոլորը գիտնալէ ետք, պէ՞տք է շարունակել անտարբեր մնալ, այսպէս կոչուած, փոքր եւ աննշան մեղքերու նկատմամբ: Պզտիկ կայծ մը չի՞ կրնար հսկայ անտառ մը հրդեհել (Յկ 3.5): Մեծ նաւ մը փոքրիկ դեկով մը չ'ա՞ռաջնորդուիր (Յկ 3.4): Ինչպէս որ շատ փոքր ծակ մը բաւարար է վիթխարի նաւ մը ջրամոյն ընելու, այնպէս ալ միակ փոքր մեղք մը բաւարար է մեզ դժոխամոյն ընելու: Միթէ պզտիկ որդ մը չի՞ կրնար մեծ ծառ մը ամբողջապէս չորցնել: Անշուշտ: Հետեւաբար, նոյնիսկ եթէ մէկ մեղք ունենանք, գանիկա եւս Քրիստոսի խաչին ներքեւ պէտք է դնենք, որպէսզի առաջը առած ըլլանք անթիւ մեղքերու:

Յիշեցէ՛ք թէ Աստուած չսպասեց որ մարդկային ցեղը բազմանայ եւ մեղքերուն թիւը շատնայ որպէսզի փրկութեան խոստում մը տար, այլ

տուաւ այն ատեն՝ երբ միայն Ադամ եւ Եւա մեղանշած էին իրեն դէմ (Ծն 3.15): Ադամին մեղքը փոֆր մեղք մըն էր: Զմոռնանք որ ամբողջ աշխարհին յարումը դէպի մեղքը՝ Ադամին միակ մեղքով սկսաւ (Հո 5.12): Պօղոս առաքեալ Ադամական մեղքը կ'որակէ իբրեւ «անհնազանդութիւն» (Հո 5.14), իսկ Աստուած, Ովսեայ մարգարէին միջոցաւ գայն կը նկատէ «Ռիստագանցութիւն եւ անհաւատարմութիւն» (Ովս 6.7):

Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. «Քիչ մը թթիւմորը ամբողջ զանգուածը կը խմորէ» (Գղ 5.9, Ա.Կր 5.6): Թթիւմորը խորհրդանիշ է չարիքի: Թթիւմորի օրինակը շատ գեղեցիկ կերպով ցոյց կու տայ թէ ինչպէս փոքր մեղքերը իրենք են որ մեզ կ'առաջնորդեն մեծ մեղքերուն: Ինչպէս թթիւմորը անզգալաբար եւ անտեսանելիօրէն կը խմորէ ամբողջ զանգուածը, այնպէս ալ փոքր մեղքերը անզգալաբար կը խմորեն մեր ողջ էութիւնը՝ մինչեւ որ մեզ նոյնացնեն մեղքին հետ: Թթիւմորը որպէսզի խմորէ ամբողջ զանգուածը՝ պէտք է տարածուի: Առաքեալը թթիւմորին օրինակը կու տայ, ցոյց տալու համար, թէ ինչպէս մեղքը կրնայ տարածուիլ մեր կեանքներուն մէջ եւ կործանել մեզ, եթէ երբեք անոր առաջին չառնենք:

Ինչպէս սերմը երբ տեղ գտնէ հողին մէջ կը ծլի, կ'անի եւ հետզհետէ հսկայ ծառի մը կրնայ վերածուիլ, այնպէս ալ փոքր մեղքը որ չար սերմ մըն է, անգամ մը որ տեղ գտնէ մեր սիրտերուն մէջ, կրնայ շուտով խոր արմատներով ծառի մը վերածուիլ: Դարձեալ, ինչպէս որ նոր տնկուած ծառ մը, մէկ-երկու կաթիլ ֆրտիմքով կարելի է արմատախիլ ընել, իսկ խորունկ արմատներ ունեցող ծառ մը արմատախիլ ընելու համար՝ առատ ֆրտիմք պէտք է թափենք, այնպէս ալ դիւրաւ կարելի է ձերբագատիլ մեր ներսիդին նոր բոյն դրած (փոքր) մեղքէ մը, իսկ ձերբագատուելու համար մեղքէ մը որ արդէն իսկ մեր էութեան մէջ խորունկ արմատներ նետած է՝ մեծ ճիգ եւ յորդահոս արցունք թափելու պէտք պիտի ունենանք:

Հետեւաբար, պայքարին մեր մեղքերուն դէմ երբ տակաւին անոնք անգօր եւ անարմատ են: Զմտածենք մեղքին փոքրութեան մասին, այլ՝ մտածենք այդ փոքրութեան յաջորդող մեծութեան մասին: Այն մեծութեան, որ մեծ տանջանքներու կրնայ առաջնորդել մեզ: Փոքր մեղքերը աւելի վտանգաւոր են, որովհետեւ անոնք կը ծածկուին մեր տեսողութենէն եւ անոնց մահաբեր թոյնը կը վրիպի մեր ուշադրութենէն:

Փոքր հիւանդութիւնները քանի՞ հազարաւոր մարդոց հասցուցած են մինչեւ գերեզման: Ինչպէս որ հիւանդութեամբ մը կրնանք բռնուած ըլլալ, եւ սակայն, չանդրադառնալ անոր, մինչեւ որ ցաւը ինքզինք չյայտնէ, այնպէս ալ կրնանք տեսակ-տեսակ փոքր մեղքերով վարակուած ըլլալ, եւ սակայն, չանդրադառնալ անոնց կործանարար բնութեան, մինչեւ որ մեզ չցաւցնեն: Ճշմարիտ ապաշխարութիւնն է որ մեղքին ճշմարիտ պատկերը կը բացայայտէ մեր մտահայեացքին դիմաց:

Ինչպէս եթէ անտարբեր ըլլանք փոքր ցաւի մը նկատմամբ, ան կրնայ մեզ մահուան առաջնորդել, այնպէս ալ եթէ անտարբեր գտնուինք մեր ունեցած փոքր թերութիւններուն նկատմամբ եւ զանոնք կոչենք «փոքր

մեղքեր», անոնք կրնան մեր յաւիտեանական կորուստին պատճառ դառնալ: Սատանան ի 'նքն է որ «պզտիկ մեղքեր» բացատրութիւնը կը դնէ մեր բերաններուն մէջ: Դո՛ւրս փսիսենք մեր բերաններէն Սատանային կողմէ մեր բերաններուն մէջ դրուածը:

Սիրելիներ, ալ թոյլ չտանք որ Սատանան իսաբէ մեզ եւ մահուան առաջնորդող մեղքերը ցոյց տայ մեզի իբրեւ «փոքր եւ անվնաս մեղքեր»: Երբ կը խօսիմ «փոքր մեղքերէ» գգուշանալուն մասին, բնա՛ւ երբե՛ք մեղք չգործելուն մասին չէ որ կը խօսիմ: «Եթէ «Մեղք չգործեցիմ» ըսենք, ստախօս կը հանենք զԱստուած, եւ մեր մէջ իր խօսքը չկայ» (Ա.Յհ 1.10): Իմ ըսել ուզածս այն է, որ պայքարինք այն «փոքր մեղքերուն» դէմ, որոնց տիղմին մէջ տակաւին չենք մխրճուած:

Երբ տակաւին մեղքի տիղմը մէկ կամ երկու թիզով միայն մեր ոտքերը կը ծածկէ, կրնանք անկէ շուտով ձերբագատիլ, բայց եթէ երբեք հասած է մինչեւ մեր կոկորդը՝ երկար տարիներ պիտի իյլէ մեզմէ այդ տիղմէն դուրս գալու համար: Ինչպէս մեղքի մէջ մխրճուիլը աստիճանական կերպով տեղի կ'ունենայ, այնպէս ալ մեղքէն դուրս գալը աստիճանական կերպով է որ տեղի պիտի ունենայ: Ո՛չ ոք մէկ անգամէն մեղքերու մէջ թաղուած է եւ ո՛չ ոք մէկ անգամէն մեղքերէ կրցած է ձերբագատիլ:

Բոլորս ալ գիտենք որ երկար տարիներու ընթացքին է որ վատ սովորութիւն մը կամ բնաւորութիւն մը կը կազմուի: Աստուած պէտք է գործէ մեր սիրտերուն մէջ որպէսզի կարենանք վատ բնաւորութենէ մը ազատագրուիլ: Շատ մարդիկ որոնք Քրիստոսի ձեռքերուն մէջ դրած են իրենց անձերը, իրենց զարմանքը յայտնած են, թէ ինչո՛ւ երկար տարիներ տեւեց, իրենց այս կամ այդ գէշ բնաւորութենէն կամ սովորութենէն ամբողջապէս ազատագրուելու համար: Ահա թէ ինչո՛ւ, բացարձակ անհրաժեշտութիւն է ապաւինիլ Աստուծոյ շնորհքին եւ մաքտիլ մեր վրայ յարձակող որեւէ «նորաբողբոջ» մեղքի դէմ, նախքան անոր ծլարձակիլն ու ընձիւղիլը, արմատանալն ու պողպարերիլը:

Մերժե՛նք մեղքը եւ դո՛ւրս շարտենք գանիկա մեր կեանքէն, երբ տակաւին «փոքր» է ատիկա, որովհետեւ շուտով կրնայ մեծնալ եւ դառնալ ըմբոստ ու ահարկու, դառնալ բզկտող եւ յօշոտող: Ո՞վ է այն մարդը որ պիտի կերակրէր առիւծի կորիւն մը եթէ երբեք գիտնար որ այդ առիւծը հետագային իր յօշոտիչը պիտի դառնար: Կամ ո՞վ է այն մարդ էակը որ սիրով հոգ պիտի տանէր օձի մը որ հետագային զինք խայթող մը պիտի ըլլար:

Ո՛վ ընթերցող, այսօրուան փոքր մեղքը վաղուան յօշոտող առիւծն ու խայթող օձն է: Մի՛ մոռնաք որ Սատանան կոչուած է առիւծ (Ա.Պտ 5.8) եւ օձ (Յյտ 12.9): Զգուշանանք անկէ ինչպէս պիտի գգուշանայինք մոնչող առիւծէն եւ սուլող օձէն: Մարդկային մեր ցիւցերով չենք կրնար յաղթել անոր: Պէտք ունինք Աստուծոյ նման թիկնապահի մը (Ես 52.12): Քեզ կը հրաւիրեմ որ այսօր զԱստուած հոչակես թիկնապահը կեանքիդ:

ԱՂՕԹՔԻ ՊԱՀԸ՝ ՊԷՏՔ Է ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՊԱՀԸ ԸԼԼԱՅ

Աղօթքի պահը մեր պահը ըլլալէ աւելի Աստուծոյ պահն է: Եթէ Աստուծոյ պահն է, անպայման որ Աստուած ըսելիք, յայտնելիք կամ ընելիք մը կ'ունենայ: Ինչ ցաւալի է որ մարդիկ կը ծնրադրեն, իրենց աղօթքը կ'արտասանեն ինչպէս ոտանաւոր մը պիտի արտասանէին, եւ ապա ոտքի կը կանգնին եւ իրենց գործերուն կ'երթան, առանց երբեք մտածելու, որ Աստուած ի՛ր կարգին կրնայ ըսելիք մը ունենալ իրենց:

Դժբախտութիւն է սէր Աստուծոյ ներկայութեան կանգնիլ եւ սէրէ ու հոգիէ պարպուած սիրտով աղօթել: Այսպիսի աղօթողներ էին Փարիսեցիները: Անոնք աստուածասէրներ ըլլալէ աւելի կրօնասէրներ էին: Փարիսեցիներուն համար աղօթքը ինքնափառաբանումի պահ մըն էր եւ ո՛չ թէ գԱստուած փառաբանելու պահ մը: Անոնք աղօթքի պահը աւելի՛ կը սիրէին քան գԱստուած որուն կ'աղօթէին, որովհետեւ աղօթքը իրենց համար առիթ մըն էր տեսնուելու եւ ծափահարուելու իբրեւ բարեպաշտներ եւ կրօնասէրներ:

Փարիսեցիներուն համար երկարաբան աղօթքը հաւատացեալ ըլլալու ապացոյց մըն էր: Աղօթքի պահը սակայն Աստուծոյ դասախօսութիւն տալու պահ մը պէտք չէ ըլլայ: Այսպէս վերաբերողը անարգած կ'ըլլայ գԱստուած: Եթէ Աստուծոյ պահուան ընթացքին գԱստուած պիտի անարգենք, աւելի լաւ կ'ըլլայ բնա՛ւ չաղօթենք: Եթէ կը հաւատանք որ Աստուած ապրող Աստուած է, ուրեմն ան անպայման պիտի խօսի աղօթքի պահուն: Իսկ երբ Աստուած կը խօսի, մարդը պէտք է լռէ եւ փորձէ լսել անոր ձայնը: Յանախ ըսուած է, որ *«աղօթքը երկխօսութիւն է Աստուծոյ եւ մարդուն միջեւ»*: Եթէ նի՛շդ է այս խօսքը, ուրեմն, դադրինք աղօթքի ընթացքին մենախօսելէ եւ առիթ տանք որ Աստուած ի՛նքն ալ խօսի:

Աղօթքի պահը Աստուծոյ սիրոյն մասին մտածելու եւ այդ սիրով լեցուելու պահն է: Աստուած չ'ուզեր որ իր սիրոյն համար յատկացուած պահուան ընթացքին մտածենք այլ սէրերու մասին: Աստուած կը մերժէ իր ներկայութեան համար յատկացուած պահուան ընթացքին տեսնել աշխարհի ներկայութիւնը: Ո՛չ ոք աշխարհի ստեղծիչին առջեւ կանգնած ատեն պէտք է աշխարհին մասին խորհի:

Ինչպէս թագաւորի մը ներկայութեան կանգնողը չի՛ համարձակիր այլ բաներու մասին մտածել եթէ ոչ միայն իր ըսելիքին եւ լսելիքին մասին, այնպէս ալ մենք, երբ աղօթքի կանգնինք թոյլ չտանք մենք մեզի Աստուծմէ գատ ուրիշ որեւէ բանի մասին մտածելու: Երանելի Թագաւորին առջեւ կանգնած ատեն կարելի՞ է մտածել գերիներու երանութեան մասին: Բնաւ Աստուածամերձ կարելի չէ համարել այն մարդը որ աղօթքի լուսաւոր լեռը բարձրացած է, եւ սակայն, անոր միտքն ու սիրտը ձորերու խաւարները կ'որոնեն:

Եթէ չենք սիրեր զԱստուած մեր ամբողջ սիրտի ամբողջ սիրով, չենք կրնար մեր ամբողջ սիրտի ամբողջ սէրը դնել մեր մատուցած աղօթքներուն մէջ: Մինչեւ այն ատեն երբ չենք զգար Քրիստոսի սիրոյ հպումը մեր սիրտերուն, երբեք ալ աղօթքի պահը սիրելի կամ հանելի պահ մը պիտի չըլլայ մեզի համար: Քրիստոսի սէրը չընդունած մարդուն համար աղօթքը պարզապէս բեռ մըն է: Նման մարդ մը բեռը վայրկեան մը առաջ իր ուսէն վար նետելու մասին կը մտածէ եւ ո՛չ թէ զանհկա քիչ մը աւելի երկար իր ուսերուն վրայ պահելու:

Ահա թէ ինչո՛ւ երբեմն կը պատահի, որ աղօթքի պահուն մեր միտքը կու գայ «կարելոր» հարց մը եւ իսկոյն աղօթքը վերջացնելու մասին կը մտածենք: Բայց մեր միտքը եկած հարցը մեր հարցերը լուծող Աստուծմէ աւելի՞ կարելոր է: Ի՞նչպէս կը յանդգնինք աղօթքի կանգնիլ երբ մեզի համար կարելորն ու կարելորագոյնը Աստուածն ու աստուածայինը չեն: Կարելի՞ քան է մեր Ոսկիին՝ Աստուծոյ (Յոր 22.25) մասին մտածած պահուն, յանկարծ հողն ու աւազը մտաբերենք եւ Ոսկին լքելով հողին ետեւէն վազենք: Կարելի՞ քան է որ լքենք կենսատու ջուրի գետը՝ Սուրբ Հոգին (Յե 7.38), եւ մենք մեզի համար փորենք գուրբեր՝ «*ծակոտ գուրբեր, որոնք չեն կրնար ջուր պահել*» (Եր 2.13): Ի՞նչ պիտի մտածէինք մէկու մը մասին, որ սոխակին դայլայլանքին իր ականջները փակած, ագռաւին կոխչփին կը գմայլի: Աղօթքի ընթացքին Աստուծմէ գատ ուրիշ բանի մասին մտածողները նման ծիծաղաշարժ բաներ ընողներուն կը նմանին:

Ո՞վ է այն մարդը որ իշխանի մը հետ խօսած պահուն յանկարծ բան մը յիշելով կը լքէ իշխանը եւ կ'երթայ: Մոռցէ՛ք իշխանին պարագան: Առէ՛ք ձեր պարագան: Ենթադրեցէ՛ք պահ մը, որ մէկը ձեզի հետ կը խօսէր եւ դուք կը պատրաստուէիք ձեր սիրտը բանալու անոր, երբ յանկարծ բան մը յիշելով ձեզ ձգեց ու հեռացաւ, անհանգիստ պիտի չըլլայի՞ք իր վերաբերմունքէն: Վստահաբար: Մենք ալ յանախ նոյն ձեւով չե՞նք վերաբերիք Աստուծոյ հետ: Աստուած որ կը պատրաստուի աղօթքի պահուն բան մը ըսելու մեզի, անհանգիստ չ'ըլլար երբ կը տեսնէ որ յանկարծ զինք լքելով կը հեռանանք:

Եթէ կիսատ կամ անամբողջական կը թողունք մեր աղօթքը, այդ կը նշանակէ որ մեր սէրը Աստուծոյ հանդէպ կիսատ եւ անամբողջական է: Աստուած ամբողջապէս եւ ամբողջական սէր ըլլալով կը մերժէ պատասխանել կամ նոյնիսկ ներկայ ըլլալ այն աղօթքներուն, որոնք ամբողջական սիրոյ ամբողջական արտայայտութիւն չեն:

Աստուած կատարեալ սէր է եւ հետեւաբար կատարեալ սիրով մը զինք պէտք է սիրել: Կարելի չէ անկատար սէր ցուցաբերել կատարեալ սէր եղողին հանդէպ: Կատարեալին հանդէպ կատարեալ սէր ունեցողը կատարելապէս պէտք է յանձնուի անոր աղօթքի պահուն: Աստուած մասնակի ինքնայանձնում չ'ընդունիր: Ան որ ամբողջովին Աստուծոյ չի յանձնուիր, կը նշանակէ ամբողջական վստահութիւն չունի անոր նկատմամբ:

Երբ աղօթքի պահուն ուրիշ բաներու մասին կը մտածենք այդ ցոյց կու տայ, որ Աստուած մեր կեանքներուն մէջ առաջնահերթ տեղը չի՛ գրաւեր: Արտօնուած չէ՛ աղօթքի պահուն քիչ մը Աստուծոյ եւ քիչ մըն ալ ուրիշ բաներու մասին խորհիլ: Աղօթքի պահուն Աստուած կ'ուզէ ի՛նք ըլլալ ամէնը ամէն բանի մէջ: Աղօթքի ընթացքին Աստուած ո՛չ միայն առաջինն ու առաջնահերթը կ'ուզէ ըլլալ, այլեւ՝ առանձինը, առանց ոեւէ մէկու եւ առանց որեւէ բանի: Առանձին չենք երբ կ'առանձնանանք Աստուծոյ հետ: Աստուած ներկայ է մեզի հետ: Ահա թէ ինչո՛ւ, թոյլ պէտք չէ տանք որ աշխարհն ու աշխարհայինը մուտք գործեն մեր սիրտերէն ներս երբ անոնք աղօթքի կանգնած են Աստուծոյ առջեւ:

Ինչպէս մենք պիտի չուզէինք որ մեզի համար եւ մեր տունը հաւաքուած մարդիկ ուրիշով հետաքրքրուէին եւ ուրախանային, այնպէս ալ Աստուած իրեն համար յատկացուած աղօթքի պահուն երբեք չ'ուզեր մեր ուշադրութիւնը կեդրոնացած տեսնել ուրիշ անձերու կամ ուրիշ բաներու վրայ: Աստուած չ'ուզեր աղօթքի պահուն տեսնել մրցակից սէր մը կամ փափաք մը: Աստուծոյ փափաքը մեր փափաքը դառնալն է: Սիսալ չէ Աստուծոյ հետ ըլլալու փափաքէն գատ ունենալ նաեւ ուրիշ փափաքներ, բայց Աստուծոյ ակնկալութիւնն է որ պատրաստ ըլլանք մէկդի դնելու որեւէ փափաք որ կրնայ մեզ հեռացնել Աստուծմէ:

Մեծ նիգ պէտք է թափել մեր միտքերը կրթելու աղօթքի պահուն մի՛այն Աստուծոյ եւ անոր արքայութեան մասին մտածելու: Շատ կը պատահի որ աղօթքնք թագաւորն Աստուծոյ բայց չաղօթքնք Աստուծոյ թագաւորութեան գալստեան համար: Քրիստոս մեզի սորվեցուց ամէն բանէ առաջ խնդրել որ Աստուծոյ արքայութիւնը գայ եւ աշխատիլ իր կամքը կատարել (Մտ 6.33): Քրիստոս հետեւաբար, կը սպասէ որ մեր աղօթքին առանցքային բաժինը ըլլայ Աստուծոյ արքայութեան խնդրանքը, այլապէս աղօթքի պահը կը դադրի Աստուծոյ պահը ըլլալէ:

Սիրելի՛ եղբայրս եւ քոյրս, որքան ալ անթիւ ըլլան աղօթքիդ պահերը անոնք քո՛ւ պահերդ կը մնան եւ բնաւ Աստուծոյ պահերը չեն նկատուիր այնքան ատեն երբ Աստուծոյ չես յանձնուած: Աղօթքիդ պահը Աստուծոյ պահը կ'ըլլայ երբ դուն Աստուծոյ բաժինը դառնաս: Իսկ Աստուծոյ բաժինը դառնալու պահը ճիշդ հի՛մա է (Երբ 4.7):

Եղած տեղդ կրնաս ծնրադրել Յիսուսի խաչին ներքեւ եւ պարզ բառերով ըսել. *«Տէ՛ր Յիսուս, կը խոստովանիմ մեղքերս, կ'ընդունիմ որ մեղքերս քաւելու համար էր որ աշխարհ եկար եւ խաչին վրայ արիւնդ թափեցիր: Կը խնդրեմ որ ներես մեղքերս: Այս պահէն սկսեալ ինք կը նանչնամ անձիս Տէրն ու Փրկիչս: Օգնէ՛ ինձի որ ասկէ ետք հաւատարիմ մնամ քու սիրոյդ: Ամէն»:*

Եթէ արդէն իսկ ընդունեցիր զՔրիստոս իբրեւ անձնական Փրկիչդ եւ Տէրդ, կը նշանակէ որ աղօթքիդ պահը եղաւ եւ պիտի շարունակէ մնալ Փրկիչիդ եւ փրկուածիդ երջանկութեան պահը, յաւիտեանս յաւիտենից Աստուծո՛յ Հոգիով Աստուծո՛յ ցնծերգելու պահը:

ԽԱԶԵԱԼԻ ԴՆ ՀԵՏ ԽԱԶԻԴՆ ՃԱՄԲՈՎ

Ի՞նչ կը նշանակէ «*Ա՛ն իսաչդ եւ հետեւէ՛ ինծի*» (Մր 10.21) խօսքը: Խաչը շալկելով իսաչեալին հետեւիլը տկարութիւն եւ վեհերոտութիւն չէ ինչպէս ոմանք կը կարծեն: Խաչը շալկելը տկար եւ վեհերոտ մարդու գործ չէ: Խաչը կրնան շալկել միայն անոնք՝ որոնք զօրաւոր են իրենց հաւատքին մէջ, իրենց նկարագիրին եւ կեցուածքին մէջ: Առաքելութի՛ւն է իսաչը կրել: Հերոսութի՛ւն է իսաչը շալկել:

Սիրելի՛ ընթերցող, իսաչը առնելն ու իսաչեալին հետեւիլը, պատերազմի յայտարութիւն է Սատանային դէմ: Անոր դիմաց ցակատ բանալ է: Անոր մարտահրաւէր կարդալ է: Խաչի կեանքը պայքարի կեանք է: Պայքար, սուտին եւ ստութեան հօրը դէմ: Պայքար, մեղքին եւ անոր ծնողին դէմ: Պայքար, Քրիստոսի թագաւորութեան տարածման ի խնդիր: Պայքար, Աստուծոյ անուան փառքին ու փառաւորումին համար: Մանաւանդ, պայքար, մեր նմանին փրկութեան համար:

«*Ա՛ն իսաչդ եւ հետեւէ՛ ինծի*»: Խաչը շալկելն ու Քրիստոսի հետեւիլը, իսաչով իրագործուած փրկութեան աւետիսը տարածելն է ամենուրեք: Իրաւ քրիստոնեան պարտի Քրիստոսի օգնականն ու գործակիցը ըլլալ: Իսկ Քրիստոսի գործակիցը ըլլալ, կը նշանակէ Քրիստոսի գործը յառաջ տանիլ: Աստուծո՛ւ «*Քրիստոսի միջոցաւ մեզ իրեն հետ հաշտեցուց եւ նաեւ պաշտօն տուաւ մեզի՝ ուրիշներն ալ հաշտութեան բերելու*» (Բ.Կր 5.18): Աստուծոյ հետ հաշտուելով մեր պարտականութիւնը իր աւարտին չի հասնիր, ընդհակառակը, ասիկա կը կրկնապատկուի եւ նոր թափ կը ստանայ: Աստուծոյ հետ հաշտուիլն ու ուրիշները հաշտութեան բերելը՝ իսաչը առնելն ու Քրիստոսի հետեւիլ է: Քրիստոսի նուիրուողը՝ մարդոց փրկութեան աշխատանքին է որ նուիրուած կ'ըլլայ:

«*Ա՛ն իսաչդ եւ հետեւէ՛ ինծի*»: Կարելի է «ինծի» բառին փոխարէն դնել «սիրոյս» բառը եւ այդպէս կարդալ. «*Ա՛ն իսաչդ եւ հետեւէ՛ սիրոյս*»: Խաչին խորհուրդը յաւերժական եւ յաւերժացնող սիրոյ խորհուրդ է: Խաչին խորհուրդը բիւրեղ եւ բիւրեղացնող սիրոյ խորհուրդ է: Խաչեալին սիրոյ սիրտն ու հոգին պէտք է ունենալ իսաչին խորհուրդը ըմբռնելու համար: Անոնք որոնք իսաչեալին սիրոյ եւ պատրաստակամութեան ոգին չունին, անոնք չեն կրնար ուրախութեամբ կրել իսաչը:

Քրիստոս սիրեց, անոր համար իսաչուեցաւ. իսաչուեցաւ, որովհետեւ սիրեց: Աէ՛րն է որ Յիսուսը իսաչ բարձրացուց մեզի համար, եւ սէ՛րն է, որով մենք կրնանք իսաչ բարձրանալ Յիսուսի համար: Կարիքը ունինք նո՛յն այդ սիրոյն որ ազատ Յիսուսը իսաչեալ Յիսուսի վերածեց, որպէսզի նո՛յն այդ սիրոյ զօրութեամբ, ազատ թողուած մեր մարմինները իսաչեալ մարմիններու վերածենք:

Հետեւաբար, «*Ա՛ն իսաչդ եւ հետեւէ՛ ինծի*» խօսքով, Քրիստոս իսաչակրութեան կոչ մը չէ՛ որ կ'ուղղէ մեզի, այլ իսաչասիրութեան: Խաչեալը չսիրողը չի՛ կրնար անոր իսաչը շալկել եւ հետեւիլ անոր: Խաչը

առնելն ու Քրիստոսի հետեւիլը սիրոյ նշան է: ԶՔրիստոս սիրող մա՛րդը միայն կրնայ իր խաչը առնելով Քրիստոսի հետեւիլ: Խաչին կողմէ շակուռողները միայն կրնան խաչը շակել: Խաչէն օրհնութիւն ստացողները միայն կրնան Աստուծոյ օրհնութիւնը եւ գԱստուած իբրեւ օրհնութիւն տանիլ օրհնակարօս մարդկութեան:

Խաչը շակելն ու Քրիստոսի հետեւիլը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ Յիսուսի սէրը եւ Յիսուս իբրեւ սէր տանիլ աշխարհին: Խորքին մէջ, խաչը շակել կը նշանակէ խաչեալը շակել: Արդարեւ, Քրիստոս շակող ու շակուող Աստուած է: Քրիստոս կրող ու կրուող, սիրող ու սիրուող Տէ՛ր է: Իւրաքանչիւր քրիստոնեայ Քրիստոսի ձեռքը պէտք է ըլլայ: Զեռք մը, որ բռնելով կարսուածին ու մոլորածին ձեռքէն գայն կ'առաջնորդէ յաւիտեանական փրկութեան նաւահանգիստ:

Քրիստոս ունեցաւ երկու խաչակիցներ (Մտ 27.38): Մին անոնցմէ ինդրեց Քրիստոսէ զինք ազատել խաչէն, իսկ միւսը՝ զինք արժանացնել երկինքի թագաւորութեան: Առաջինը կարծէք մերժեց խաչակից մնալ Քրիստոսի, իսկ երկրորդը՝ նախընտրեց խաչակից մնալ, որպէսզի փառակից եւ ժառանգակից դառնար անոր: Ի՞նչ կը սորվինք այս իրողութենէն: Կը սորվինք այն, որ ամէն մարդ խաչ մը ունի իր կեանքին մէջ, ըլլայ անիկա հաւատացեալ թէ անհաւատ: Ո՛չ հաւատացեալը կրնայ խուսափիլ խաչէն եւ ո՛չ ալ անհաւատը:

Քանի որ ամէն մարդ այսպէս թէ այնպէս շակելիք խաչ մը ունի, աւելի լաւ չէ՞ խաչուիլ խաչեալին սիրոյն համար քան խաչել խաչեալին սիրոր: Կա՛մ այն է որ խաչակից պիտի ըլլանք Քրիստոսի, եւ կամ այն է, որ խաչահանները պիտի ըլլանք Քրիստոսի: Պօղոս առաքեալ ընտրեց առաջին ուղին: Ան *«Քրիստոսի հետ խաչին վրայ»* մեռաւ (Գղ 2.20):

Քրիստոսի հետ խաչին վրայ մեռնողները անոնք չեն՝ որոնք երկրորդ անգամ ըլլալով իրենք զիրենք կը խաչեն: «Երկրորդ» բացատրութիւնը գործածեցի, որովհետեւ առաջին անգամ մենք խաչուեցանք Քրիստոսի հետ (Հո 6.6): Երբ Քրիստոս դէպի Գողգոթա կ'երթար, իր մէջ եւ իր հետ ունէր համակ մարդկութիւնը, ուրեմն, երբ ան խաչուեցաւ, մարդկային ցեղն ալ հետը խաչուեցաւ: Խորքին մէջ, Քրիստոսի խաչելութիւնը, մարդուն մէջ մեղաւոր մարդուն խաչելութիւնն էր:

Քրիստոս չ'ուզեր որ իրեն համար խաչուինք, այլ կ'ուզէ որ մեղքերով խաչուած մը մեղքի խաչէն վար իջեցնենք: Ան չ'ուզեր որ իրեն համար սգանք եւ լանք (Ղկ 23.28), այլ կ'ուզէ որ զինք մերժողներուն համար արցունք թափենք, եւ աշխատինք գանոնք իրե՛ն բերել: Հետեւաբար, *«Քրիստոսի հետ խաչին վրայ»* մեռնիլը վերստին խաչ բարձրանալը չէ, այլ ամբողջութեամբ Աստուծոյ կամքին յանձուիլ է, որպէսզի մեր ցամբով ան կարենայ իր կամքը ի գործ դնել:

Առաքեալը նախընտրեց Քրիստոսի հետ խաչին վրայ մեռնիլ, իսկ դուն սիրելի՛ բարեկամ, ի՞նչ կը նախընտրես. Քրիստոսի համար մեռնի՞լ,

թէ գՔրիստոս «մեռցնել»: Քրիստոսի լո՞ւծը դառնալ, թէ՛ լծակիցը: Քրիստոսի դէմ ապստամբո՞ղ մը ըլլալ, թէ՛ Քրիստոսի ապաստանող մը:

Տակաւին, իսաչը շակելով Քրիստոսի հետեւիլը, աղօթելն է կեանքին համար անոնց՝ որոնք մեր կեանքը իլել կը ցանկան: Բաղձալն է յաջողութիւնը անոնց՝ որոնց բաղձանքը մեզ անյաջող տեսնելն է: Ուրախացնելն է անոնց՝ որոնց ուրախութիւնը մեզ տրտմած գտնելն է: Ի վերջոյ, գոհուիլն է անոնց համար՝ որոնք մեզ գոհել կ'ուզեն իրենց անձնական ամենաչնչին շահին համար:

Ձե՛նք կրնար այս բոլորը ընել եթէ չունինք իսաչեալին մեծ սէրը: Ո՞րն է մեծագոյն սէրը: *«Մեծագոյն սէրը այն սէրն է, որով մարդ ինքզինք կը գոհէ իր բարեկամներուն համար»* (Յհ 15.13): Քրիստոս ինքզինք գոհեց մեզի համար, ո՛չ միայն անոր համար որ մեծագոյն սէր մը ունէր մեզի հանդէպ, այլ նաեւ ու մանաւանդ անոր համար, որ մեզ նկատի ունէր իբրեւ իր մեծագոյն սէրը:

Սիրելի՛ ընթերցող, Յիսուսի սիրոյն դառնալ ուզողներուն ո՞վ պիտի ըլլայ առաջնորդ: Արքայութեան անդամագրուիլ փափաքողներուն ո՞վ պիտի ըլլայ օգնական: Ո՞վ նեցուկ պիտի ըլլայ իյնալու վրայ եղողներուն: Ո՞վ վստահութիւն պիտի ներշնչէ կասկածամտութեամբ Քրիստոսի իսաչին մօտեցողներուն: Ո՞վ պիտի գօտեպնդէ վերականգնելու յոյսը կորսնցուցած մարդիկը: Ո՞ւր են անոնք, որոնք իսաչին վրայ իրագործուած փրկագործութեան աւետիսը պիտի տարածեն ամենուրեք եւ ամէն մարդու: Ո՞ւր են անոնք, որոնք Աստուծոյ սէրը պիտի տանին Աստուծոյ սիրով եւ Աստուծոյ սիրոյն համար ստեղծուած տառապեալ մարդկութեան: Ո՞վ պիտի սորվեցնէ մարդոց իրենց ուշադրութիւնը դէպի երկի՛նք դարձնելու, երկինքի՛ն նայելու, երկինքի՛ն մասին մտածելու, երկի՛նքը բաղձալու:

Աստուծոյ կողմէ կոչուածներուս կոչումը չէ՞ այս բոլորը ընելը: Խաչեալ Յիսուսը սիրողներուս կոչումը չէ՞ Յիսուսի պէս եւ Յիսուսի սիրով սիրել Յիսուսէ հեռու եղողները, որպէսզի կարենանք գանոնք Յիսուսի սիրոյն մօտեցնել: Այո՛, մեր կոչումն է այդպէս ընել, որովհետեւ *«Իսաչդ առ եւ ետեւէս եկուր»* մարտակոչին ընդառաջողները, կը դառնան Աստուծոյ գործակիցները: Չկա՛յ աշխարհի մէջ մարդ մը որ ապրած ըլլայ փրկութեան ուրախութիւնը եւ չուզէ գանիկա բաժնել ուրիշներուն հետ:

Աստուած փրկութեան պարգեւը չի շնորհեր անձնասէր մարդոց: Աստուած ինչ պարգեւ ալ տայ մեզի, մի՛շտ նկատի կ'ունենայ մեր շրջապատը: Ան մեզմով պակաս մը գոցել կ'ուզէ: Խաչով լուսաւորուած մարդուն պարտականութիւնն է, նայիլ իր չորս դին եւ փորձել գտնել այն պակասը, որ Աստուած կը փափաքի լեցնել իրմով:

Ինքնիր պակասութիւնը Աստուծմով լեցուցած մարդը, պէտք է յորդի ու շողայ, պէտք է ժայթփէ ու ցայտէ, որպէսզի ամէ՛ն մարդ, ամենուրեք, գիտնայ որ աստուածապարգեւ կեանքը լեցո՛ւն կեանք է, իրակա՛ն կեանք է, յաւիտենակա՛ն կեանք է:

ՊԱՀԷ՛ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՀՆԱԶԱՆԴԵԼՈՒ ԽՈՍՏՈՒՄԴ ՈՐՊԷՍՁԻ ԱՍՏՈՒԱԾ ԱԼ ՊԱՀԷ ԻՐ ԽՈՍՏՈՒՄԸ

Իսրայելի (հիւսիսի) թագաւորութեան անկումէն ետք (Ք.Ա. 722), Յուդայի (հարաւի) թագաւորութիւնը շարունակեց իր գոյութիւնը մինչեւ իր ամբողջական կործանումը (Ք.Ա. 587): Իսրայելի թագաւորութեան կործանումը դաս մը չեղաւ Յուդայի բնակիչներուն համար: Անոնք քիչ մը գորանալով, իրենք զիրենք տուին անառակ կեանք մը ապրելու եւ կարծեցին թէ այլեւս անկործանելի են: Աստուած սակայն Երեմիա մարգարէին ցամբով եկաւ անոնց ըսելու, թէ՛ իրենք իր ձեռքերուն մէջ այնպէս են՝ ինչպէս կաւը բրուտին ձեռքին մէջ (Եր 18.6):

Աստուած երբ կաւի կը նմանցնէ մարդ անհատը կամ ազգ մը, խորքին մէջ ցոյց տուած կ'ըլլայ իր բացարձակ տիրապետութիւնն ու իշխանութիւնը անոնց վրայ: Ինչպէս կաւը ինք չէ որ կ'որոշէ թէ ինչպիսի՛ն պէտք է ըլլայ եւ թէ ի՛նչ բանի պէտք է ծառայէ, այլ բրուտը ինք, այնպէս ալ մարդ անհատը կամ ազգ մը, իրենք չէ որ կ'որոշեն թէ ինչպիսի՛ն պէտք է ըլլան եւ թէ ի՛նչ բանի պէտք է ծառայեն, այլ՝ Աստուած: Հարկաւ նման խօսքով մարդուն ազատ կամեցողութիւնը չէ որ կ'ուրանամ: Մարդ մը ազատ է որոշելու հրեշտակ ըլլալ կամ հրէշ: Ազգ մը ազատ է որոշելու արդար ըլլալ թէ անարդար:

Երբ կ'ըսենք. *«Աստուած որոշած է կամ Աստուած կ'որոշէ»*, ըսել չենք ուզեր թէ ինչ որ կը պատահի մեր կեանքին մէջ Աստուծոյ որոշումին հետեւանքն է: Ըսել ուզուածը այն է, թէ՛ թէպէտ Աստուած որոշած է որ անհատ մը կամ ազգ մը ինչպիսի՛ն պէտք է ըլլայ, բայց անհատին եւ ազգին կը մնայ ի գործ դնել Աստուծոյ առած որոշումը իրենց հանդէպ:

Օրինակ, Աստուած որոշած է եւ կը փափաքի որ բոլոր մարդիկ սուրբ կեանք մը ապրին, բայց ան չ'ստիպեր ոեւէ մէկը որ սուրբ կեանք ապրի: Սուրբ կեանք ապրելու աստուածային որոշումը գործադրելը մարդուն կը վերաբերի: Եթէ սուրբ կեանք ապրելու աստուածային որոշումը բոլորին համար է, եւ եթէ բոլորը չէ որ սուրբ կեանք կ'ապրին, այդ ինքնին մեծագոյն ապացոյցն է որ մարդը ի՛նքն է որ կ'որոշէ եթէ երբեք աստուածային որոշումը ի գործ պիտի դնէ թէ ոչ:

Մենք կրնանք բարի որոշումներ առնել ուրիշներուն հանդէպ, բայց անոնք կրնան խանգարել ու արգիլել կատարումը մեր որոշումներուն: Նման պարագայի իրենք կը դառնան պատասխանատուն իրենց դժբախտութեան: Աստուծոյ որոշումն ու ծրագիրն էր որ Իսրայելը ըլլար սուրբ ազգ մը, բայց ան չեղաւ: Եր 18.4-ին մէջ կը կարդանք. *«Կաւէ ամանը բրուտին ձեռքին մէջ արուեցաւ: Բրուտն ալ անկէ ուրիշ աման մը շինեց, ինչպէս իրեն հանելի երեւցաւ»*: Ի՞նչ ըսել կ'ուզէ Աստուած երբ կ'ըսէ. *«Կաւէ ամանը բրուտին ձեռքին մէջ արուեցաւ»*: Յստակ է ըսել ուզուածը: Կաւը կը ներկայացնէ Իսրայելի ժողովուրդը, իսկ բրուտը՝ գԱստուած: Աստուծոյ ծրագիրն էր որ Իսրայելը ըլլար սուրբ ազգ մը,

բայց Իսրայելի ազգը *«Բրուտինն ձեռքին մէջ արուեցաւ»*: Այո՛, Իսրայել արուեցաւ Բրուտինն, այսինքն՝ Աստուծոյ ձեռքին մէջ: Իսրայելի ժողովուրդը իր կոապաշտութեան եւ իր ցուցաբերած կամակորութեան պատճառով Աստուծոյ *«ձեռքին մէջ արուեցաւ»*:

Բայց Աստուած անտարբեր չկեցաւ Իսրայելի ազգին ըրածին դիմաց, այլ *«անկէ ուրիշ աման մը շինեց, ինչպէս իրեն հանելի երեւցաւ»*: Այդ «ուրիշ աման»ը շատ ծանրակշիռ եղաւ Իսրայելի ազգին համար: Այդ «ուրիշ աման»ը Բաբելոնեան ստրկութեան ու գերութեան ամանն էր: Այդ «ուրիշ աման»ը կոապաշտութեան ու բազմատեսակ տառապանքներու ամանն էր: Երբ Իսրայելի ազգը մերժեց Աստուծոյ փառքով ու սրբութեամբ լեցուն «ամանի» մը վերածուիլ, Աստուած գայն վերածեց նախատիւնով ու անարգանքով լեցուն «ամանի» մը:

Երբ Իսրայելացիներ չընդունեցին հնազանդիլ Աստուծոյ կամփին կամովին, ստիպուած եղան Աստուծոյ իսկ որոշումով ակամայ հնազանդիլ իրենց թշնամիներու կամփին: Այո՛, երբ մերժեցին հնազանդիլ Աստուծոյ, այն ատեն Աստուած թոյլ պիտի տայ որ հնազանդիւնք Աստանային: Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. *«Քանի որ չուզեցին զԱստուած հանչնայ, Աստուած ալ թոյլ տուաւ որ անոնք իրենց անարգ միտքերուն անձնատուր եղած՝ ընեն ինչ որ պէտք չէ ընել»* (Հո 1.28):

Ահաւոր սխալ մըն է հիմնուիլ մեր կեանքին բարօրութեան համար Աստուծոյ տուած խոստումներուն վրայ եւ սկսիլ անօրէն կեանք մը ապրիլ: Երբ Աստուած յոյսի խոստումներ կու տայ, այդ մեզ պէտք է քաջալերէ հաւատքի՝ կեանք մը ապրելու եւ ո՛չ թէ անհաւատութեան: Աստուծոյ խոստումներուն կատարումը կախեալ է մեր խոստումներուն կատարումէն: Երբ մենք տէր չենք կանգնիր Աստուծոյ կամքը կատարելու մեր խոստումին, Աստուած ի՛նքն ալ տէր չի կանգնիր իր խոստումին: Աստուած խոստացած էր Հեղի քահանային որ իր ընտանիքը յաւիտեան իրեն պիտի ծառայէր, բայց ան չկատարեց իր խոստումը, որովհետեւ Հեղի եւ իր որդիները չկատարեցին Աստուծոյ պատուիրանները պահելու իրենց խոստումը (Ա.Թգ 2.27–30):

Աստուած խոստացաւ Իսրայելի ժողովուրդին հետ ըլլալ եւ տէր ու պաշտպան կանգնիլ անոնց պայմանով որ իրենք ալ հնազանդին իր կամփին ու կատարեն իր պատուիրանները: Իսրայելի ժողովուրդը սակայն չհնազանդեցաւ Աստուծոյ կամփին ու չկատարեց անոր պատուիրանները, ահա թէ ինչո՛ւ Աստուած ինքն ալ իր կարգին չկատարեց իր խոստումները լիովին: Եթէ Աստուած խոստանայ կանգնել անհատ մը կամ ազգ մը, բայց եթէ անհատը կամ ազգը իրենք չուզեն կանգնիլ՝ Աստուած պիտի չկանգնէ գիրենք իրենց կամքէն անկախ:

Աստուած ո՛չ իր «մտածած» չարիքը կ'ընէ եթէ մարդիկ փոխեն իրենց ընթացքը եւ ո՛չ ալ իր խոստացած բարիքը կ'ընէ եթէ անոնք սկսին չարութիւն գործել: Ասոր մեծագոյն վկայութիւնը Աստուծոյ հետեւեալ խօսքն է. *«Երբ ազգի մը կամ թագաւորութեան մը համար ըսելու ըլլամ թէ*

պիտի ֆակեմ, պիտի փլցնեմ ու պիտի կորսնցնեմ, բայց եթէ այն ազգը, որուն վրայով խօսեցայ, իր չարութենէն դառնայ, ես ալ պիտի չընեմ այն չարիքը, որ մտածեր էի անոր ընել: Իսկ երբ ազգի մը կամ թագաւորութեան մը համար ըսելու ըլլամ թէ պիտի շինեմ ու պիտի տնկեմ, բայց եթէ անհկա իմ խօսքիս մտիկ չընելով՝ իմ առջեւ չարութիւն ընէ, ես ալ պիտի չընեմ այն բարիքը, որ խոստացեր էի անոր ընել» (Եր 18.7-10):

Աստուծոյ այս խօսքերը սպառնալիք չեն, ընդհակառակը, սա խօսքերով, Աստուած յոյս կը ներշնչէ անհատ մարդուն եւ ազգերուն, որ եթէ անոնք հրաժարին իրենց չար ընթացքէն՝ ան տէր պիտի կանգնի իրենց, եւ պիտի ներէ ու օրհնէ զիրենք: Կաւի օրինակով Աստուած կու գայ սորվեցնելու մեզի, թէ՛ նոյնիսկ եթէ մեղքի պատճառով կաւի նման փշրուած ու արուած ըլլանք, նոյնիսկ եթէ մեղքը ամբողջովին փնացուցած ու կործանած ըլլայ մեզ, բայց եթէ գոջանք ու ապաշխարենք, Աստուած կրնայ մեզ վերստին կանգնել եւ մեզմէ նոր մարդիկ կերտել, նիշդ ինչպէս բրուտը ֆանդուած ու փշրուած կաւէն կրնայ նոր ու գեղեցիկ աման մը կազմել եւ գայն օգտագործել բարի նպատակներու համար:

«Երբ ազգի մը կամ թագաւորութեան մը համար ըսելու ըլլամ թէ պիտի շինեմ ու պիտի տնկեմ, բայց եթէ անհկա իմ խօսքիս մտիկ չընելով՝ իմ առջեւ չարութիւն ընէ, ես ալ պիտի չընեմ այն բարիքը, որ խոստացեր էի անոր ընել»: Այս խօսքը միայն Իսրայէլի ժողովուրդին ուղղուած չէ, այլ՝ բոլոր ժողովուրդներուն եւ բոլոր անհատներուն: Աստուած բարիք պիտի չընէ չարիք գործողին: Աստուած պիտի չօրհնէ մեղքի անէծքին տակ ապրիլ ուզողին:

Աստուած օգնական կ'ըլլայ բոլոր անոնց՝ որոնք իր օգնութեան կը դիմեն: Ան գորավիզ կը կանգնի իրեն ապաւինողներուն: Ան Զարին դէմ պատերազմիլ ուզողներուն ձեռքերը *«մարտնչելու կը վարժեցնէ»*, եւ իրենց մատները՝ պատերազմելու (Սղ 144.1): Իսրայէլի ժողովուրդը ո՛չ միայն փափաք ու պատրաստակամութիւն չունէր պայքարելու չարիքին դէմ, այլեւ չարիքին հանդէպ ամբողջական հակամիտութիւն ցուցաբերեց, յատկապէս Երեմիա մարգարէին օրով:

Երբ կը կարդանք դատաւորաց գիրքը, ուր մեզի կը ներկայացուին Իսրայէլի 15 դատաւորները՝ սկսելով Յեսուով եւ աւարտելով Սամուէլով, հետաքրքրականօրէն, կը նշմարենք որ ամէն անգամ երբ Իսրայէլացիները կը հեռանային Աստուծմէ՝ Աստուած զիրենք կը մատներ իրենց թշնամիներուն ձեռքը, իսկ ամէն անգամ երբ գոջում կը ցուցաբերէին եւ Աստուծոյ կը պաղատէին՝ Աստուած դատաւոր մը կը դրկէր եւ զիրենք կ'ազատէր:

«Պիտի շինեմ ու պիտի տնկեմ»: Սիրելի՛ ընթերցող, ասիկա Աստուծոյ խոստումն է քեզի ուղղուած: Ան կը խոստանայ հոգեւոր «շինարարութեանդ» աշխատանքը յառաջ տանիլ մինչեւ որ քեզ «տնկէ» իր արքայութեան մէջ՝ Կենաց Գետի ափին, միայն թէ հաւատարիմ մնայ:

ԼԵԶՈՒԴ ԱՆՁԻԴ ՀԱՅԵԼԻՆ Է

Մեր բերնէն ելած բառերը, արտայայտութիւնները, խօսքերը, կրնան բացայայտել մեր ինչպիսի՛ մարդ ըլլալը: Մարդիկ մեր բերնէն ելած խօսքերը լսելով, կրնան յստակ գաղափար ունենալ մեր ինքնութեան, մեր հետաքրքրութեանց, մեր փափաքներուն, մեր նկարագիրին, մեր կարողութեան եւ լրջութեան մասին, մէկ խօսքով, մեր ամբողջ էութեան մասին: Զգո՛յճ ըլլանք թէ ի՛նչ կը խօսինք եւ ի՛նչ բառեր կը գործածենք, որովհետեւ ատոնք կը բացայայտեն մեր սրտին պարունակութիւնը:

Մարդիկ մեր խօսակցութեան նամբով, նոյնիսկ կրնան գիտնալ թէ ի՛նչ մակարդակի կամ ինչպիսի՛ ընտանիքի կը պատկանինք, ո՛ր քաղաքէն կամ երկրէն ենք: Լեզուն մատնիչն է մարդու: Պետրոս առաքեալի խօսակցութենէն մարդիկ գիտցան թէ ինք Յիսուսի հետեւորդ մըն էր: Յիսուսի ձերբակալութենէն ետք երբ Պետրոս գաւիթի մէջ կը գտնուէր, շուրջը եղող մարդոցմէ ոմանք իրեն ըսին. *«Իրապէս որ դուն անոնցմէ ես, քանի Պաղիքացի ես եւ անոնց նման կը խօսիս»* (Մր 14.70):

Լեզուի նման խաբող բան չկա՛յ աշխարհի մէջ: Մարդիկ կրնան այնպիսի՛ անոյճ բառերով խօսիլ որ բոլորը համոզուին որ իրենք բարի մարդիկ են: Զար մարդիկ կրնան բարի լեզու ունենալ: Թոյնով լեցուն սիրտեր մեղրի նման քաղցր բառեր կրնան արտաբերել: Քարոզիչներ իրենց քարոզներով կրնան բոլորին այն տպաւորութիւնը տալ որ իրենք հոգեւոր մարդիկ են եւ իրենց քարոզածը գործադրող մարդիկ:

Զէ՞ք տեսած մարմնասէր քարոզիչներ որոնք աստուածասէր ըլլալու կոչ կ'ուղղեն, այն տպաւորութիւնը տալով իրենց ունկնդիրներուն որ իրենք աննման աստուածասէրներ են: Զէ՞ք հանդիպած գԱստուած օրհնաբանող հայհոյիչ լեզուներու, աւետարանական նշմարտութիւնները քարոզող ստախօսներու, Աստուծոյ սրբութիւնը գովերգող պիղծ բերաններու: ԶԱստուած օրհնող բայց Աստուծոյ նմանութեամբ ստեղծուած մարդիկը անիծող շրթունքներու (Յկ 3.9):

Առաքեալը իր զարմանքը յայտնելով այս երեւոյթին համար, կ'ըսէ. *«Նոյն բերանէն կ'ելլեն թէ՛ օրհնութիւնը եւ թէ՛ անէծքը: Ասիկա ճիշդ չէ՛ սակայն, եղբայրներս: Միթէ աղբիւր մը միեւնոյն ակէն քաղցր եւ դառն ջուր կը բղխէ՞: Կարելի՞ քան է, եղբայրներս, որ թգենին ձիթապտուղ տայ կամ որթատունկը՝ թուզ: Նմանապէս կարելի չէ աղուտ հողէն քաղցր ջուր բղխի»* (Յկ 3.10-12): Այս համարներուն միտք բանին այն է, որ լեզուն մարդուն տրուեցաւ յատուկ նպատակի մը համար: Լեզուին նպատակը գԱստուած եւ մարդիկը օրհնելն է: Ճիշդ չէ՛ որ օրհնութեան համար ստեղծուած լեզուն գործածուի անիծելու համար Ստեղծողն ու ստեղծուածը, Աննմանն ու մեր նմանը:

Երբ առաքեալը կը հաստատէ. *«Կարելի չէ աղուտ հողէն քաղցր ջուր բղխի»*, խորքին մէջ ըսել կ'ուզէ, թէ մեղքով հողի նման թանձրացած սիրտ մը չի կրնար գուլալ ջուր, այսինքն՝ մաքուր խօսքեր բղխել իր ընդերքէն:

Ան որ ներքնապէս մաքուր է՝ ինքնաբերաբար մաքուր կ'ըլլան անոր սրտէն բոլոր բոլոր խօսքերն ու մտածումները նաեւ:

Առաքեալը խորապէս կ'անդրադառնայ որ մարդիկ կրնան իրենց լեզուով զԱստուած բարձրացնել (Սղ 66.17) եւ նոյն լեզուով իրենց նմանները գետին գարնել: Անոնք կրնան իրենց լեզուն *«մահացու թոյնով լեցուն»* գործիք իբրեւ գործածել (Յկ 3.8), կրնան նաեւ գայն փառաբանող երգարանի վերածել: Կրնան իրենց լեզուին տակ մեղր ու կաթ ունենալ (Երգ 4.11), կրնան նաեւ նենգութիւն թափցնել (Սղ 50.19):

Լեզուն սանձող մարդը կրնայ յաղթանակ տանիլ ինքնիր անձին վրայ: Ինքնիր լեզուն չսանձող մարդը պարտուած մըն է ինքնիր անձէն: Առաքեալը կ'ըսէ. *«Ան որ գիտէ իր խօսքերը կշռել՝ կատարեալ մարդ է, ինքզինքին իշխելու կարող: Տե՛ս, թէ ի՛նչպէս ձիերուն բերանը սանձ կը դնենք՝ որպէսզի մեզի ենթարկուին, եւ անով ձիուն բոլոր շարժումները կը կառավարենք: Կամ դիտէ՛ նաւերը. ո՛րքան ալ մեծ ըլլան եւ ինչպիսի՛ գորաւոր հովերէ ալ էշուին, փոքրիկ դեկ մը գիրենք կ'ուղղէ դէպի հոն՝ ուր նաւավարը կը փափաքի տանիլ»* (Յկ 3.2-4):

Առաքեալը ի՞նչ է որ կը փորձէ ստրկեցնել մեզի երբ մարդկային լեզուն կը նմանցնէ սանձի եւ դեկի: Սանձը ձիուն բերանը կը դրուի որպէսզի ամբողջ ձին մեր իշխանութեան եւ տրամադրութեան տակ ըլլայ: Ինչպէս եթէ սանձը բռնենք՝ անով կրնանք ձիուն վրայ իշխել, այնպէս ալ եթէ մեր լեզուները բռնենք, այսինքն՝ տէր կենանք անոնց, խորքին մէջ տէր կեցած կ'ըլլանք մեր ամբողջ մարմինին: Առաքեալը անուղղակիօրէն կոչ կ'ուղղէ Քրիստոսի հետեւորդներուն սանձելու իրենց լեզուները եւ տէր ըլլալու անոնցմէ արտաբերուող խօսքերուն եւ բոլոր բառերուն:

Ան նաեւ լեզուն կը նմանցնէ դեկի, իսկ մարմինի միւս անդամները՝ նաւի: Եթէ դեկը լեզուն է, նաւը՝ մարմինը, ապա դեկավարը՝ մարդուն կամքն է: Ինչպէս եթէ դեկավարը նաւին դեկը ցիշոյ ատենին չգործածէ կամ իր ազատ կամքին ձգէ՝ նաւը կրնայ կործանիլ եւ ջրամոյն ըլլալ, այնպէս ալ եթէ կամք չընենք եւ չփորձենք մեր լեզուները ցիշոյ ձեւով եւ ցիշոյ բաներու համար գործածել՝ անոնք կրնան մեզ կործանումի առաջնորդել:

Առաքեալը լեզուն նմանցնելով կրակի եւ անիրաւութեան աշխարհի մը, կ'ըսէ. *«Գիտե՛ք, թէ պատիկ կայծը հսկայ անտառ մը կրնայ հրդեհել: Լեզուն ալ կրակ է: Անիրաւութեան աշխարհ մըն է անիկա: Թէեւ պարզ մէկ անդամն է մարմինին, բայց ամբողջ մարդը կ'ապականէ, եւ գեհեկի կրակով բռնկած՝ մեր ամբողջ կեանքը կրակով կը վառէ»* (Յկ 3.5-6): Եթէ մարդ արարածը դալարագեղ ու պողպալից պարտէզ մը ըլլալու փոխարէն, թոյլ տայ ինքնիր անձին վերածուելու փշալի եւ տատասկաբեր անտառի մը, այդ անտառին մէջ կայ բան մը որ կրնայ գինք հրկիզել, այդ բանը մարդկային լեզուն է: Յիսուս ինքն ալ չստրկեցո՞ւց թէ մեր բերնէն ելած խօսքով է որ պիտի դատուինք (Ղկ 19.22):

Ինչպէս կրակը դիւրաւ կրնայ այրել չորցած անտառը, այնպէս ալ լեզուն դիւրաւ կրնայ խորտակել մեզ, եթէ երբեք հոգեւորապէս չորցած ու

ցամփած ըլլանք: Ան որ իր լեզուն մաքրող կրակի նման գործածելու փոխարէն, կը գործածէ փնացնող կրակի նման, գեհեհնի կրակին մէջ է որ պիտի նետուի, որովհետեւ եթէ տէր չկենանք մեր լեզուին, ասիկա *«գեհեհնի կրակով բռնկած՝ մեր ամբողջ կեանքը կրակով»* կրնայ վառել:

Խորքին մէջ, մարդիկ իրենց լեզուներու կրակով է որ կը պատրաստեն դժոխքի կրակը: Դժոխքի մէջ ամէն մէկը ինքնիր լեզուին կրակով է որ պիտի այրի: Այդ կրակը շիջեցնելը անկարելի է: Պատահական չէ որ դժոխք նետուած հարուստը կաթիլ մը ջուրի կարօտ մնաց՝ իր լեզուն գովացնելու համար (Ղկ 16.24): Մեր լեզուները հիմա՛ է որ պէտք է գովացնենք Սուրբ Հոգիին *«մաքուր ջուրով»* (Եգ 36.25) եւ ո՛չ թէ դժոխք նետուելէ ետք, ուր չկայ՝ գովութիւն, այլ՝ կրակ յաւիտենական:

Առաջնալը լեզուն կը կոչէ նաեւ *«անհրաւուրեան աշխարհ մը»*: Ինչո՞ւ: Ինչպէս աշխարհ բազմատեսակ ու բազմահազար մեղքերով լեցուն է, այնպէս ալ մարդկային լեզուն կրնայ անհաշիւ մեղքերով լեցուն ըլլալ: Լեզուն առանձին աշխարհ մըն է. աշխարհ մը՝ որ եթէ Աստուծոյ Հոգիին կողմէ չ՛առաջնորդուի, կը դառնայ գրպարտութեան եւ ստութեան աշխարհ մը, բամբասանքի եւ պղծութեան աշխարհ մը: Այո՛, լեզուն մեղքով լի աշխարհ մըն է: Աշխարհ մը՝ որ ապականեց աշխարհն ու աշխարհի բնակիչները: Աշխարհ մը՝ որ ստրկացուց մեր մարմինները եւ մեզ դարձուց ստրուկները մարմինին ու մարմնաւորին:

Սողոմոն կը հաստատէ թէ *«մահն ու կեանքը լեզուին ձեռքն են, անոնք որ գայն կը սիրեն, անոր պտուղը կ՛ուտեն»* (Առ 18.21): Լեզուն ծառ մըն է որ մեր անհոգութեան պատճառով կրնայ մահաբեր պտուղ բերել, իսկ եթէ հոգատարութիւն ցուցաբերենք՝ անոր հանդէպ՝ անմահութեան պտուղ կը բերէ: Լեզուն կեանքի կ՛առանջնորդէ եթէ դաւանի զԱստուած ու աղօթէ անոր, եւ մահուան կ՛առանջնորդէ եթէ ուրանայ եւ անիծէ գայն:

Մա՛հ է լեզուն եթէ կը բամբասէ, կը գրպարտէ, կը հայիոյէ, կը ստէ ու կ՛անիծէ, եւ կեանք է լեզուն եթէ կը մխիթարէ, կը գօտեպնդէ, կը փաշայերէ, կ՛ուրախացնէ ու կ՛օրհնէ: Մա՛հ է լեզուն եթէ խոովարար է, յուսալքող է, գայթակղեցնող ու խրտչեցնող է, եւ կեանք է լեզուն եթէ խաղաղասէր է, փաղցրախօս է, սիրալիր ու հոգեւիր է:

Սողոմոն իր կեանքի փորձառութեամբ սորվեցաւ որ *«խաղաղասէր լեզուն կենաց ծառ է, բայց խոովարար լեզուն սիրտ կը կոտրէ»* (Առ 15.4): Խոովարար լեզու մը չի կրնար բուժել կոտրած սիրտերը եւ մխիթարել տրտմալից հոգիները: *«Խաղաղասէր լեզուն կենաց ծառ է»*: Խաղաղասէր լեզուն կրնայ կեանք դառնալ մահուան անդունդին մօտեցող մարդուն համար, կրնայ շո՛ւնչ տալ հոգեպէս շնչահեղձ եղողին, եւ կրնայ փամբան ցոյց տալ զԱստուած փնտռողին: *«Մարդիկ կան որոնց անմիտ խօսքերը սուրի պէս կը խոցոտեն, բայց իմաստուններուն լեզուն բժշկութիւն է»* (Առ 12.18): Անոնք որոնք բուժուած են Աստուծոյ շնորհքով, իրենց կարգին բժիշկներ են զիրենք շրջապատող մարդոց համար:

ԱՍՏՈՒԱԾ ՊԱՐԶ ՄԱՐԴԻԿ ԿԸ ՓՆՏՈՒՆԷ

Ղուկաս Աւետարանիչ կ'արձանագրէ թէ *«Յիսուս Սուրբ Հոգիին պարգեւած ուրախութեամբ»* աղօթեց եւ ըսաւ. *«Հայր, երկինքի եւ երկրի Տէր, շնորհակալ եմ քեզի, որ այս բաները պահեցիր իմաստուններէն եւ գիտուններէն եւ յայտնեցիր պարզ ու համեստ մարդոց: Այո, Հայր, դուն այսպէս ուզեցիր»* (Ղկ 10.21):

Որո՞նք էին այս իմաստուն ու գիտուն մարդիկը եւ որո՞նք էին պարզ ու համեստ մարդիկը: Իմաստուն ու գիտուն մարդիկը Օրէնքի Ուսուցիչներն ու Փարիսեցիներն էին, իսկ պարզ ու համեստ մարդիկը՝ ընդհանրապէս Յիսուսի բոլոր հետեւորդներն էին, բայց մասնաւորաբար իր եօթանասուններկու աշակերտներն էին, որոնք իր կողմէ դրկուած էին զանազան ֆաղաֆներ ու շրջաններ՝ բժշկելու հիւանդները եւ աւետելու Աստուծոյ թագաւորութեան մօտեցած ըլլալը (Ղկ 10.9):

Իսկ թէ ի՞նչ բան էր որ մեր երկնաւոր Հայրը պահեց իմաստուններէն եւ գիտուններէն եւ յայտնեց «պարզ ու համեստ մարդոց», պատասխանը կը գտնենք նախորդ բաժնին մէջ, ուր կը կարդանք, թէ ինչպէս եօթանասուններկու աշակերտները որոնք Յիսուսի կողմէ առաքելութեան դրկուած էին, վերադարձան եւ պատմեցին Յիսուսի իրենց առաքելութեան յաջողութեան մասին, մանաւանդ մեծ ուրախութեամբ պատմեցին թէ ինչպէս չար ոգիները կը հնազանդէին իրենց երբ Յիսուսի անունով կը հրամայէին անոնց դուրս գալ մարդոցմէ:

Յիսուս լսելով անոնց պատմածին մասին՝ անոնց ըսաւ. *«Տեսայ Սատանան՝ կայծակի նման երկինքէն վար ինկած: Ահա ձեզի իշխանութիւն տուի կոխկոտելու օձերն ու կարիճները, ինչպէս նաեւ յաղթահարելու թշնամիին զօրութիւնը, եւ որեւէ բան պիտի չվնասէ ձեզի: Սակայն մի՛ ուրախանա՛ք որ չար ոգիները կը հնազանդին ձեզի, այլ ուրախացէ՛ք որ ձեր անունները երկինքի մէջ գրուած են»* (Ղկ 10.18–20): Ահաւասիկ ճիշդ այսպիսի բաներն էին որ մեր երկնաւոր Հայրը չյայտնեց ու չուզեց յայտնել իրենք գիրքէն իմաստուն ու գիտուն կարծող Օրէնքի Ուսուցիչներուն եւ Փարիսեցիներուն:

Օրէնքի Ուսուցիչներն ու Փարիսեցիները կը կարծէին որ իրենց իրաւասութեան սահմաններէն ներս կ'իյնար երթալ այս ու այդ ֆաղաֆը ու Աստուծոյ գալիք թագաւորութեան մասին ֆարոգել: Բայց Յիսուս գիրքէն չէր որ դրկեց նման առաքելութեան, այլ՝ *«պարզ ու համեստ»* մարդիկ դրկեց: Անոնք կը խորհէին թէ միայն իրենք կրնային Աստուծոյ անունով չար ոգիները դուրս հանել մարդոցմէ, բայց ահաւասիկ Քրիստոս, այդ իշխանութիւնը կը յանձնէ *«պարզ ու համեստ մարդոց»* եւ ո՛չ թէ իրենց: Անոնք Աստուծոյ անունով ու Աստուծոյ մասին խօսիլը՝ իրենց իրաւունքն ու իրենց պարտականութիւնը կը նկատէին եւ չէին ուզեր որ ուրիշ մէկը իրենց ձեռքէն իլեր իրենց այդ իրաւունքն ու պարտականութիւնը:

Բայց տարբեր էր մեր երկնաւոր Հօր կամքն ու մօտեցումը: Տարբեր էր անոր փնտոած մարդիկը: Ան գիտուն եւ իմաստուն մարդիկ չէր որ կը փնտոէր, այլ՝ պարզ մարդիկ: Ան «իրաւունքն ու իրաւասութիւն» հոլովոյ մարդիկ չէր որ կ'որոնէր, այլ՝ հեզ ու համեստ մարդիկ:

Աստուծոյ իմաստութիւնը հանդէս չի գար ինքզինք իմաստուն կարծող մարդու մը միջոցաւ: Աստուծոյ Հոգին պարզութեան Հոգին է, ուստի ան կը գործէ միայն անո՛նց միջոցաւ՝ որոնք պարզ, համեստ ու խաղաղ են: Յիսուս կը փնտոէր մարդիկ որոնք իրե՛ն ու Աստուծոյ վստահէին եւ ո՛չ թէ իրենց անձերուն վստահէին:

Մեր երկնաւոր Հայրը իր իմաստութիւնը չյայտնեց ու չի յայտնեք իրենք՝ զիրենք իմաստուն կարծող Օրէնքի Ուսուցիչներուն եւ Փարիսեցիներուն, այլ անոնց՝ որոնք սիրայօժար կերպով ու խոնարհաբար Յիսուսի ոտներուն շուրջը նստիլ ու անկէ սորվիլ կը փափաքէին ու կը փափաքէին: Աստուած իրենք զիրենք Աստուծոյ թագաւորութեան հարազատ գաւակները կարծող Օրէնքի Ուսուցիչներն ու Փարիսեցիները չէր որ դրկեց Աստուծոյ թագաւորութեան մօտալուս ըլլալը ծանուցելու, այլ դրկեց այնպիսի մարդիկ՝ որոնք կը տոչորէին Աստուծոյ թագաւորութեան կարօտով եւ իրենք զիրենք անարժան կը նկատէին ատոր ժառանգութեան:

Օրէնքի Ուսուցիչներն ու Փարիսեցիները Աստուծոյ թագաւորութեան անարժան կը նկատէին ոեւէ մէկը որ լաւապէս չէր ֆանջնար Մովսիսական Օրէնքը եւ զայն չէր գործադրեր: Յիսուս նախընտրեց Օրէնքը չֆանջնող բայց իրեն հնազանդիլ կամեցող ձկնորսը, քան Օրէնքը գիտցող սակայն անհնազանդ Փարիսեցին:

Ղուկաս կ'ըսէ որ Յիսուս ուրախութեամբ աղօթեց: Այո՛, Յիսուս աւելի կ'ուրախանայ հնազանդ անգէտ մարդոցմով, քան անհնազանդ գիտուն մարդոցմով: Ան ուրախացաւ եօթանասուններկու աշակերտներուն համար: Ուրախացաւ Թշնամիին վրայ անոնց տարած յաղթանակին համար: Ուրախացաւ Աստուծոյ թագաւորութեան տարածման ի խնդիր անոնց տարած աշխատանքին համար: Յիսուս այսօր ալ կ'ուրախանայ կ'ուրախանայ բոլոր անոնցմով՝ որոնք իր անունով Չարին գլուխը կը ֆզմեն, որոնք Աստուծոյ թագաւորութեան տարածման համար ո՛չ մէկ նիգ կը խնայեն:

Սիրելի՛ բարեկամ, եթէ դուն ինքզինքդ Փարիսեցիներուն եւ Օրէնքի Ուսուցիչներուն նման Աստուծոյ թագաւորութեան անդամ կը նկատես պարզապէս որովհետեւ ուսեալ ու գիտուն ես, լա՛ւ գիտցիր, որ եթէ չես ֆանջնար Յիսուսը իբրեւ Փրկիչդ ու Տէրդ, անուս ու տգէտ ես, աշխարհի ամենէն անուս եւ ամենէն տգէտ մարդը: C.H. Spurgeon կը վկայէ որ *«Ամենէն ազնուացնող գիտութիւնը Քրիստոսը եւ անոր խաչելութիւնը ֆանջնայն է: Չֆանջնալ Աստուծոյ սէրն ու արդարութիւնը...»*: Դուն ունի՞ս այս *«ամենէն ազնուացնող գիտութիւնը»* որ Քրիստոսը ֆանջնայն է: Այս գիտութիւնը միակ գիտութիւնն է որ պիտի գոյատեւէ առ յաւէտ:

«ԸՐԷ՛ ԸՍԱԾՊ ԵՒ ՊԻՏԻ ԱՊՐԻՍ»

Երբ Օրէնքի ուսուցիչ մը յիշեց որ անհրաժեշտ է աստուածաւեր եւ մարդասէր ըլլալը, որպէսզի յաւիտեանական կեանքը ժառանգենք, Յիսուս անոր ըսաւ. *«Ըրէ՛ ըսածդ եւ պիտի ապրիս»* (Ղկ 10.25-28):

Այս խօսքը ուղղուած չէ Օրէնքի ուսուցիչին միայն, այլ իւրաքանչիւր մարդու որ կը փարոզէ, եւ սակայն, իր փարոզածը չ'ապրիր: Ամէն անգամ որ բերանդ բանալով խօսիս աստուածսիրութեան եւ ընկերսիրութեան մասին, մտաբերէ Քրիստոսի խօսքը. *«Ըրէ՛ ըսածդ եւ պիտի ապրիս»*: Մե՛ծ ողբերգութիւն է աստուածաւեր ըլլալ փարոզել, եւ սակայն, աստուածատեաց կեանք մը ապրիլ: Աղէ՛տ է ընկերսիրութիւն փարոզել, եւ սակայն, չփախցնել առիթ մեր ընկերները խոցոտելու:

Ի՛նչ դժբախտութիւն է խօսիլ արքայութեան մասին երբ գիտենք որ արքայութեան մէջ մաս եւ բաժին պիտի չունենանք: Ի՛նչ ողբերգութիւն է խօսիլ դժոխքին դժբախտ երեսներուն մասին երբ կը գիտակցինք որ այդ դժբախտ երեսները մեր ժառանգութիւնը պիտի ըլլան առ յաւիտէ: Քիչ չէ թիւր այն մարդոց որոնք ամենայն համարձակութեամբ կը խօսին Սատանային դէմ, եւ սակայն, սատանայութիւն ընելու չեն փաշուիր: Զարմանալի յանդգնութեամբ կը ֆառեն խաղաղութեան մասին, եւ սակայն, իրենք խոռվարարներ եւ խոռվութեան առաջնորդներ են:

Իր գործերով ինքնիր փարոզածին հակասող մարդը հոգեւորապէս հիւանդ մըն է: Հոգեւորապէս հիւանդ մը չի՛ կրնար ուրիշներուն հոգեւոր առողջութեան եւ օրհնութեան պատճառ հանդիսանալ: Աստուած «կ'ատէ» ատելութեամբ լեցուած մարդիկը որոնք սիրոյ մասին ֆառեր կ'արտասանեն: Աստուած կը զգուի ազատութիւն փարոզող մեղքի ստրուկներէն: Աստուած կը գարշի փրկութիւն աւետող կորսուածներէն: Աստուած կը նողկայ խաղաղութիւն հոչակող խոռվարարներէն: Աստուած կը պժգայ օրէնք ստրկեցնող անօրէններէն: Նման անօրէն փարոզիչներու Աստուած բարձրադադակ կ'ըսէ. *«Քեզի ի՞նչ որ դուն իմ օրէնքներս կը պատմես ու իմ ուխտս բերանդ կ'առնես»* (Սղ 50.16):

Քստմանելի եւ սահմոկեցուցիչ բան է տեսնել անօրէն մարդիկ որոնք Աստուծոյ օրէնքներուն մասին ֆառեր կ'արտասանեն: Օրէնքի ուսուցիչներուն եւ Փարիսեցիներուն մեծամասնութիւնը այդպիսին էին: Ինչն՞վ կը տարբերին Օրէնքի ուսուցիչէն անոնք՝ որոնք սրբութեան կեանք ապրիլ կը հրահանգեն, բայց իրենց կեանքի ֆանապարհը անսրբութեան ֆանապարհն է:

Իրենք զիրենք Օրէնքի ուսուցիչ իբրեւ հրապարակներու վրայ ծախող մարդոց թիւր հետզհետէ կ'անի: Աստուածաշունչին ծանօթ ըլլալ չի՛ նշանակեր Աստուծոյ ծանօթ ըլլալ: Կարելի է Աստուածաշունչին ծանօթ ըլլալ, իսկ Աստուծոյ՝ անծանօթ: ԶԱստուած չֆանչցող, եւ սակայն, զԱստուած ֆանչնալ փարոզող մարդոց Քրիստոս կ'ըսէ այն ինչ որ Օրէնքի ուսուցիչին ըսաւ 2000 տարիներ առաջ. *«Ըրէ՛ ըսածդ եւ պիտի ապրիս»*:

Քրիստոսի այս խօսքը մարտահրաւեր մըն է ուղղուած ամէն անհատի որ ապաշխարութիւն կը ֆարձէ, եւ սակայն, ինք անապաշխար կեանք մը կ'ապրի. զԱստուած փառաւորելու մասին կը ֆարձէ, եւ սակայն, ինքնիր անձին փառքը կ'որոնէ: Այդպիսի մարդիկ Օրէնքի ուսուցիչին նման կրնան շատ լաւ գիտնալ թէ ի՛նչ պէտք է ընել յաւիտենական կեանքը ժառանգելու համար: Բայց լոկ գիտնալը ո՛չ միայն օգտակարութիւն մը չունի, այլ ընդհակառակը, ամբողջովին ի վնաս մեզի կ'ըլլայ, որովհետեւ նշմարտութեան մեր գիտակցութիւնը մեզ կը դարձնէ պատասխանատու ու հաշուետու, համաձայն Քրիստոսի խօսքին. «*Այն ծառան, որ իր տիրոջ կամքը գիտէ եւ չի պատրաստեր կամ չի կատարեր անոր ուզածը, շատ պատիժ կը ստանայ*» (Ղկ 12.47):

«*Ըրէ՛ ըսածդ եւ պիտի ապրիս*»: Իրենց խօսածը չապրող եւ իրենց կեանքով իրենց խօսածին հակասող մարդիկ կը նմանին կօշկակարներու, որոնք ուրիշներուն կօշիկները կը նորոգեն, բայց իրենք հնամաշ եւ կարկտուած կօշիկներ կը հագնին: Չնմանինք բժիշկներու որոնք ուրիշներուն կը յանձնարարեն հոգ տանիլ իրենց առողջութեան, բայց իրենք անգութօրէն կը վերաբերին իրենց մարմիններուն հետ: Անհամար է թիւը այն բժիշկներուն, որոնք որկրամոլութեան վնասներուն մասին կը խօսին բայց իրենք մէկական որկրամոլներ են, չծիտել կը թելադրեն բայց իրենք անդուօրէն կը ծիտեն: Ինքնիր գործով ինքնիր խօսածին հակասող մարդը տարբեր չէ նման բժիշկէ մը՝ հիւանդ բժիշկէ մը:

Քրիստոսի համար կ'ըսուի. «*կատարեց եւ սորվեցուց*» (Գրծ 1.1): Ուշադրութիւն դարձուցէ՛ք որ չ'ըսուիր «*սորվեցուց եւ կատարեց*», այլ՝ «*կատարեց եւ սորվեցուց*»: Այս մէկը պատահականութեան արդիւնք չի՛ կրնար ըլլալ: Սուրբ Գիրքը կը սորվեցնէ մեզի խօսքի մարդ ըլլալէ առաջ գործի մարդ ըլլալ: Խօսող բայց չգործող մարդը կը նմանի տերեւախիտ, եւ սակայն, պտուղագերծ ծառի մը: Ան կը նմանի ծակոտ գուրի մը որ չի կրնար ջուր պարունակել: Ան նման է կուտակուած ամպերու որոնք տեղացնելիք անձրեւ չունին: Ան տարբեր չէ իր անուշահոտութիւնը կորսնցուցած գեղատեսիլ վարդէն:

Մարդիկ շատ աւելի պէտք ունին պատրաստակամ մարդոց քան պատրաստաբան մարդոց: Աստուած կը զգուի այնպիսիներէն, որոնք «*կը յայտարարեն՝ թէ կը նանչնան զԱստուած, բայց իրենց գործերով կ'ուրանան զայն*» (Տիտ 1.16): Երբ ուրիշներուն կը թելադրենք լոյսի կեանք մը ապրիլ, նախ մենք ջանալու ենք նեղֆել մեղֆի ամպերը եւ մեր հաւատքի լոյսը տարածել մեր չորս դին, որպէսզի մարդիկ տեսնեն մեր բարի գործերը եւ փառաւորեն մեր Հայրը, որ երկինքի մէջ է (Մտ 5.16):

Սիրելի՛ ֆարձիչ, վկայող, ուսուցիչ, պատգամող, յորդորող, կոչ եւ խօսք ուղղող, ահա՛ Քրիստոսի մարտահրաւերը քեզի. «*Ըրէ՛ ըսածդ եւ պիտի ապրիս*»: Եթէ խօսող բայց գործող չես, լա՛ւ գիտցիր որ որոգայթ է որ դուն քեզի կը լարես, համաձայն Սողոմոնի խօսքին. «*Քու բերնիդ խօսքերովը որոգայթը ինկար, բերնիդ խօսքերովը բռնուեցար*» (Սո 6.2):

«ՍԻՐԷ՛ ԸՆԿԵՐՊԻ ՔՈՒ ԱՆՁԻՊԻ ՊԷՍ»

«Սիրէ՛ ընկերդ *բու անձիդ պէս*» (Ղկ 10.27): Կարելի՞ քան է սիրել մեր նմանը մեր անձին պէս: Քրիստոս երբե՛ք անկարելի քան չպահանջեց մեզմէ: Ան բնա՛ւ անիրագործելի եւ անգործնական պատուիրան մը չսահմանեց: Պէտք է մոռնանք որ երբ Աստուած պատուիրան մը կու տայ, այդ պատուիրանը ի գործ դնելու կարողութիւն ալ կը պարգեւէ: Ասիկա Աստուծոյ գործելակերպն է: Բնա՛ւ չէ պատահած որ Աստուած պարտականութիւն մը յանձնած ըլլայ մէկու մը, եւ սակայն, զլացած ըլլայ անոր ընծայելու պատեհութիւնն ու զօրութիւնը այդ պարտականութիւնը ի գործ դնելու:

«*Բու անձիդ պէս*» բառերը, մեզ կը հրաւիրեն մտածելու եւ գործելու ուրիշին համար այն ինչ որ կը մտածենք եւ կը գործենք մեր անձերուն համար: Քրիստոս ո՛չ միայն մեզ սիրեց իր անձին պէս, այլեւ իր անձէն աւելի: Եթէ Քրիստոս մեզ չսիրէր իր անձէն աւելի, ան իր կեանքը պիտի չտար մեզի համար: Ան չմտածեց իսաչէն ազատելու մասին, այլ մտածեց իսաչով ազատելու մասին: Որո՞նց ազատելու: Քեզ եւ զիս: Քրիստոս չթելադրեց մեր ընկերները սիրելու մեր անձերէն աւելի, ինչպէս ինք սիրեց մեզ իր անձէն աւելի, այլ պարզապէս յանձնարարեց, որ սիրենք մեր նմանները այնքան եւ այնպէս՝ որքան եւ ինչպէս մեր անձերը կը սիրենք:

Քրիստոսի սիրով եւ հոգիով, Քրիստոսի զօրութեամբ եւ գործով, Քրիստոսի անձնուիրութեան եւ անձնուրացութեան ոգիով տոգորուած մա՛րդը միայն կրնայ իր ընկերը սիրել իր անձին պէս եւ նոյնիսկ իր անձէն աւելի: Երբ Քրիստոս բնակի մեր ներսիդին՝ ընկերսիրութեան կրակը պիտի բոցավառի մեր սիրտերուն մէջ: Երբ իսաչով յայտնուած Աստուծոյ սէրը մուտք գործէ մեր հոգիներէն ներս՝ եղբայրսիրութեան հուրը պիտի բռնկի մեր կեանքերուն մէջ: Երբ Քրիստոս սորվեցուց մեզի ըսել. «*Հայր մեր...*» եւ ո՛չ թէ «*Հայր իմ*», անով իսկ հաստատած եղաւ տիեզերական եղբայրսիրութեան սկզբունքը:

Երբ Սուրբ Հոգին մեզի պարգեւէ նոր սիրտ եւ նոր հոգի, այն ատեն, եղբայրսիրութիւնը մեզի համար պիտի դառնայ փափաք եւ հաճոյք, կեանքի նպատակ եւ ճանապարհ: Ոմանք այն համոզումը ունին, որ մարդ արարածը որպէսզի կարենայ իր նմանը սիրել իր անձին պէս, պէտք է գերբնական սիրտ մը ունենայ: Աստուածաշունչը սակայն չի՛ խօսիր գերբնական սիրտի մասին: Աստուածաշունչը կը խօսի քարեղէն սիրտի փոխարէն մարմնեղէն սիրտ ունենալու անհրաժեշտութեան մասին (Եզ 11.19), Աստուծմէ նոր սիրտ եւ նոր հոգի ստանալու մասին (Եզ 18.31): Հետեւաբար, կարենալ ընկերասէր ըլլալու համար, չսպասենք գերբնական սիրտ մը ունենալ, այլ ջանանք Սուրբ Հոգիին միջոցաւ հասնիլ Աստուծոյ պարգեւին՝ մարմնեղէն սիրտին, այսինքն՝ նոր սիրտին:

«Քու անձիդ պէս»: Նկատելի է որ Քրիստոս մեր անձերը ատելու կամ անտեսելու մասին չէ որ կը խօսի: Անձնասիրութիւնը ընդհանրապէս ժխտականօրէն կը հասկցուի: Կասկած չկայ, սակայն, որ անձնասիրութիւնը իր դրական երեսն ալ ունի: Իսկապէս ինքնիր անձը սիրողը, պէտք է հետապնդէ իր անձին փրկութիւնը: Ինքնիր անձին փրկութեան նկատմամբ անտարբեր գտնուողը երբեք ինքնիր անձը սիրող մը պէտք չէ նկատել: Քրիստոսի *«Սիրէ՛ ընկերդ քու անձիդ պէս»* խօսքը, ուղղուած չէ անհաւատներուն, այլ՝ հաւատացեալներուն: Անհաւատ մը չի՛ սիրեր եւ չի՛ կրնար սիրել ինքնիր անձը. եթէ իսկապէս սիրէ՝ հաւատփի կու գայ: Անհաւատութիւնը ատելութիւն է մեր անձերուն նկատմամբ:

Անհամար թիւով մարդիկ, իրենց հոգիներուն հետ կը վերաբերին այնպէս ինչպէս պիտի վերաբերէին ռիսերիմ թշնամիի մը հետ: Ինքնիր փրկութեամբ չմտահոգուողը չի՛ կրնար ուրիշին փրկութեամբ մտահոգուիլ: Ինքնիր հոգիին արժէքը չգիտցողը չի՛ կրնար ուրիշին հոգիին արժէքը գիտնալ: Անգամ մը որ Քրիստոսի շնորհիին լոյսը ծագի մեր սիրտերուն մէջ, ա՛յն ատեն, միայն ա՛յն ատեն, մեր ընկերներուն փրկութիւնը մեզի համար պիտի դառնայ ամենօրեայ տագնապ:

Երբ Քրիստոս կը պատուիրէ մեր ընկերը սիրել մեր անձին պէս, շատ յստակ է, որ իր ըսել ուզածը այն է, որ պէտք է մեր ընկերներուն հետ վերաբերիմք այնպէս ինչպէս կը վերաբերիմք մեր անձերուն հետ: Ինքզինքն ստող մը չի՛ կրնար իր ընկերը սիրել, որովհետեւ պատուիրանը չ'ը՛սեր. *«Ատէ ընկերդ քու անձիդ պէս»*, այլ՝ *«Սիրէ՛ ընկերդ քու անձիդ պէս»:*

Քրիստոնեայ մարդուն սիրտին մէջ եղող սէրը իրեն չի պատկանիր, այլ՝ ուրիշին: Այդ ուրիշը կրնայ մեզի համար «հանելի» եւ «սիրելի» մէկը չըլլալ, կրնայ բարեկամ կամ ընկեր չըլլալ, կրնայ ազգական կամ հարազատ չըլլալ, կրնայ նոյնիսկ ազգակից կամ հաւատակից չըլլալ, բայց մեր կոչումը է՝ եւ կը մնայ սիրել զանիկա՝ սիրել ամբողջ սիրտով եւ ամբողջական սիրով: Այդ կոչումը երկինքէն մեզի տրուած է: Երկինքը խտրութիւն չի՛ դնէր մարդոց միջեւ: Երկինքի քաղաքացիները իրե՛նք ալ խտրութիւն պէտք չէ դնեն մարդոց միջեւ:

«Սիրէ՛ ընկերդ քու անձիդ պէս»: Սիրէ՛ առանց հարցադրումներ կատարելու: Սիրէ՛ առանց պատրուակներ ստեղծելու: Սիրէ՛ առանց պատճառներ ու պատճառաբանութիւններ թուելու: Սիրէ՛ առանց պայմանի ինչպէս Քրիստոս ի՛նք սիրեց առանց պայմանի: Սիրէ՛ Քրիստոսի նման, Քրիստոսի հոգիով, Քրիստոսաբար:

Հասի՛ր տապալած ընկերոջդ օգնութեան ինչպէս պիտի հասնէիր մէկ հատիկ գաւակիդ որ խեղդամահ ըլլալու վտանգին առջեւ կը գտնուէր: Ազատէ՛ նմանը թշուառութեան ցիրաններէն ինչպէս պիտի ազատէիր սիրելիներէդ մին սուլող օձէ մը: Ձե՛ոք պարզէ իրաւագրկուածին ինչպէս եթէ տղմոտ հորի մը մէջ ինկած ըլլայիր պիտի ուզէիր դէպի քեզ կարկառուած տեսնել ուժեղ ձեռքեր: Եղիր ցշմարիտ ընկերասէր մը, որպէսզի անգին գոհարի կտորի մը նման փայլիս Աստուծոյ գիրկին մէջ:

ՄԱՐԴԸ ՄԱՐԴԷ ԱԵԼԻ՝ ԲԱՆ ՄԸՆ Է

Մարդը մարդէ աւելի՝ բան մըն է որովհետեւ ան կոչուած է օր մը հրեշտակի նման ըլլալու (Մտ 22.30): Ճիշդ չէ՛ մարդուն մէջ միայն մարդը տեսնել երբ Աստուած է որ կ'ապրի մարդուն մէջ: Սխալ է մարդուն մէջ միայն մարդկայինը նշմարել երբ աստուածայինն է որ կը դեկավարէ մարդկայինը: Ինչպէս արծաթով լեցուած բաժակը տարբեր արժէք ունի եւ հողով լեցուածը՝ տարբեր, այնպէս ալ Աստուծոյ Հոգիով բնակուած մարդը բոլորովին տարբեր է աշխարհայինով բնակուած մարդէն:

Մարդը մարդէ աւելի՝ բան մըն է, որովհետեւ ան միայն մարմինն չէ: Առարկաներն ու անասուններն ալ մարմիններն ունին, բայց մարդը անոնցմէ աւելին է, անոնցմէ տարբեր է, որովհետեւ մարմինի կողքին ան ունի աստուածատուր հոգի մը, որ զինք կը դարձնէ յաւիտենական, կը դարձնէ շքեղ ու փառաւոր, կը դարձնէ Աստուծոյ զաւակ եւ հրեշտակ:

Կենդանիներու աշխարհին համար չկայ յարութիւն, չկայ յաւիտենական կեանք, չկայ հանդերձեալ կեանքին մէջ զԱստուած փառաբանելու հարց, բայց այս բոլորը կ'ան եւ պիտի ըլլան մարդուն համար եւ մարդուն միջոցաւ: Ասիկա ապացոյց մը չէ՞ որ մարդը միայն մարմինն չէ, միայն մարդ չէ:

Այո՛, մարդը մարդէ աւելի՝ բան մըն է, որովհետեւ ան ստեղծուած է Աստուծոյ պատկերով եւ նմանութեամբ (Ծն 1.27): Երբ Աստուած կը ստեղծէ մարդը ի՛ր ձեռքով, ի՛ր պատկերով եւ ի՛ր փառքով, արդէն ցոյց տուած կ'ըլլայ որ մարդը մարդէ աւելին է: Միթէ մարդը մարդէ աւելին չ'ըլլար երբ Աստուած զանիկա կը զարդարէ իր փառքով եւ իմաստութեամբ, իր գիտութեամբ եւ սրբութեամբ, իր զօրութեամբ եւ լուսաւորութեամբ:

Մարդը չէ ստեղծուած միայն այս կեանքին համար: Եթէ մարդը ստեղծուած ըլլար միայն այս կեանքին համար ան ո՛չ միայն մարդէ աւելի՝ բան մը պիտի չ'ըլլար, այլեւ անասուններէն ո՛չ մէկ տարբերութիւն պիտի ունենար, որովհետեւ անասուններն են որ միայն այս կեանքին համար ստեղծուած են: Թէ մարդը չէ ստեղծուած միայն այս կեանքին համար՝ ապացոյցները բազմաթիւ եւ բազմաբնոյթ են: Մարդը չ'ուզեր եւ չի սիրեր մեռնիլ, ասիկա փաստ մը չէ՞ որ մարդը միայն այս կեանքին համար չէ ստեղծուած: Ո՞վ սորվեցուց մարդուն չսիրել մահը եթէ ոչ անմահն Աստուած որ իր անմահ պատկերով ստեղծեց զանիկա:

Մարդիկ ընդհանրապէս կը սիրեն լոյսը: Երբ մարդիկ սենեակի մը մէջ նստած ըլլան եւ յանկարծ լոյսը երթայ, անհանգստութեան նշաններ եւ արտայայտութիւններ ցոյց չե՞ն տար: Ո՞վ սորվեցուց մարդուն սիրել լոյսը եւ նեղանալ խաւարէն եթէ ոչ Աստուած որ իր լոյս բնութեամբ ստեղծեց մարդը: Մարդը կը սիրէ լոյսը, անմահութիւնն ու յաւիտենականութիւնը, եւ այս բնական բան մըն է, որովհետեւ, լոյս

Աստուծոյ պատկերով ստեղծուած մարդը խաւար եւ խաւարասէր չի՛ կրնար ըլլալ:

Աստուծոյ յաւիտենական պատկերով ստեղծուած եւ յաւիտենականութեան համար ստեղծուած մարդը ժամանակաւոր եւ ժամանակաւորով գոհացող մը չի՛ կրնար ըլլալ: Անմահ Աստուծոյ պատկերով ստեղծուած եւ անմահութեան համար ստեղծուած մարդը, մահկանացու եւ մահը սիրող մը չի կրնար ըլլալ: Խո՛րթ է մահը Աստուծոյ անմահութեան պատկերով ստեղծուած մարդուն համար: Այս բոլորը փա՛ստ են որ մարդը մարդէ ու մարմինէ աւելի՛ն է:

Մարդը մարդէ աւելի՛ն չ՛ր՞լլար երբ կը դառնայ բնական Սուրբ Երրորդութեան, գործակից Աստուծոյ, պատուակից սերովբէներու, փառակից ու փառաբանակից քերովբէներու: Ինչպէս թագաւորի մը սեղանակից եղողը ինքզինք ուրիշներէն աւելի՛ յարգուած եւ մեծարուած կը գգայ, այնպէս ալ Քրիստոսի սեղանակից եղողը՝ ինքզինք գերագոյն փառքի ու պատիւի արժանացած կը սեպէ:

Մարդուն մօտ կը գտնենք մեծնալու, տիրելու, իշխելու, հասնելու, իրագործելու, ընդարձակուելու, ունենալու, գիտնալու եւ գիտցուելու գօրաւոր փափաք: Սա նշմարտութիւնը կը հաստատէ որ մարդը մարդէ ու մարմինէ աւելի՛ բան մըն է: Այս երեւոյթը մենք չենք գտներ կենդանական աշխարհին մօտ:

Մարդը աստուածակիր ըլլալու կոչուած է: Մարդուն կարողութիւն տրուած է զԱստուած իր մէջ կրելու եւ ունենալու: Աստուած մարդուն *«ունգունքներէն կենդանութեան շունչ»* փչելով, կարծէք իրմէ, իր կեանքէն, իր բնութենէն, իր սրբութենէն, իր սէրէն բան մը դրաւ մարդուն մէջ: Այո՛, Աստուած իր բնութենէն մասնիկ մը դրաւ մարդուն մէջ եւ ասոր փաստերը շատ են: Օրինակ, Աստուած բնութեամբ բարի է, իսկ մարդը՝ բարեսէր եւ բարեգործ: Աստուած լոյս է, իսկ մարդը՝ լուսասէր: Աստուած սէր է, իսկ մարդը՝ սիրելու եւ սիրուելու ատակ: Աստուած խաղաղութիւն է, իսկ մարդը՝ խաղաղասէր եւ խաղաղութեան որոնիչ:

Հարկաւ խօսքս Աստուծմէ հեռու գտնուող եւ զԱստուած չնանչցող մարդոց մասին չէ, այլ այնպիսի՛ մարդոց մասին՝ որոնք իսկապէս կը փորձեն աստուածահանոյ կեանք մը ապրիլ Քրիստոսի շնորհով: Հրեշտակի նման ըլլալու կոչուած մարդը կրնայ հրէշի նման ըլլալ երբ հեռանայ Աստուծմէ: Ամենէն մեղսալից կեանքը ապրող մարդն անգամ տեղ մը կու գայ երբ կ'անդրադառնայ թէ ինք սխալ ընթացքի մէջ է: Իր սխալին անդրադառնալը եւ ինքնասրբագրութեան դիմելը ինքնին ապացոյց մըն է, որ մարդը ստեղծուած է արդար կեանք մը ապրելու:

Անարդար եւ անողորմ ըլլալը, նշմարտութեան խեղաթիւրումը, եւ բոլոր տեսակի բացասական երեւոյթները կ'ընդվզեցնեն եւ կ'անհանգստացնեն մարդ արարածը: Այս ուրիշ բան ցոյց չի տար եթէ ոչ մարդուն Աստուծոյ կողմէ եւ աստուածային կեանք մը ապրելու համար ստեղծուած ըլլալու իրողութիւնը:

ՍԻՐՏՈՎ ՄԱՔՈՒԻ ՄԱՐԴԸ ԶԱՍՏՈՒԱԾ ՊԻՏԻ ՏԵՄՆԷ

«Երանի՛ անոնց, որոնք սիրտով մաքուր են, որովհետեւ անոնք գԱստուած պիտի տեսնեն» (Մտ 5.8): Որո՞նք են սիրտով մաքուրները եւ ի՞նչ կը նշանակէ գԱստուած տեսնել: Սիրտով մաքուրները անոնք են՝ որոնք կը փորձեն նմանիլ Աստուծոյ, որոնք կը խնդրեն Աստուծմէ իր սէրն ու սրբութիւնը դրոշմել իրենց հոգիներուն մէջ:

Մաքուր սիրտը աշխարհի ցանկութիւններէն եւ ժխորէն սրբուած սիրտն է: Սիրտով մաքուր մարդը դրական եւ աստուածահանոյ մտածումներ եւ մտածելակերպ ունեցող մարդն է: Մնայուն կերպով դրական մտածումներ եւ մտածելակերպ ունենալու համար՝ լուրջ եւ հետեւողական աշխատանքի կը կարօտինք:

Աստուծոյ Հոգիով մաքրուած եւ Քրիստոսի արիւնով սրբուած սիրտ մը վատորակ մտածումներ չ'ունենար իր նմաններուն մասին: Երկու հոգիներ կը տեսնեն երիտասարդ մը որ լեռ կը բարձրանայ: Մին անոնցմէ կ'ըսէ. *«Երիտասարդը լեռ բարձրացաւ՝ հոն աղջիկի մը հանդիպելու համար»:* Իսկ երկրորդը կ'ըսէ. *«Ան լեռ գնաց՝ որպէսզի հոն առանձին ըլլայ եւ աղօթէ Աստուծոյ»:*

Սիրելի՛ ընթերցող, եթէ դուն այդ երկու հոգիներէն մին ըլլայիր՝ ի՞նչ պիտի մտածէիր լեռ բարձրացող երիտասարդին մասին: Զայն աղօթո՞ղ մը պիտի նկատէիր, թէ՛ անբարոյ մը: Սիրտով մաքուր եղողը իր նմաններուն մէջ միշտ դրական բաժինն է որ պէտք է տեսնէ: Մեր մտածումները մեր սիրտին պարունակութիւնն է որ հանդէս կը բերեն: Գրիչ մը ըսած է. *«Միայն արտաքին արարքներդ չեն որ ինքնութիւնդ կը յայտնեն, այլ նաեւ ու մանաւանդ՝ մտածումներդ»:*

Վստահաբար ձեզի ծանօթ է ժայռի մեծ կտոր մը տաշող երեք անձներուն օրինակը: Երեք անձեր ժայռի կտոր մը կը տաշեն: Առաջինին հարց կը տրուի թէ ի՞նչ կ'ընէ: Ան կը պատասխանէ ըսելով. *«Զե՞ս տեսնե՞ր թէ ի՞նչ կ'ընեմ, քանի որ տաշեմ»:* Երկրորդին հարց կը տրուի թէ ի՞նչ կ'ընէ. ան կը պատասխանէ. *«Զաւակներուս ապրուստը կը սարեմ»:* Երրորդին ալ հարց կը տրուի թէ ի՞նչ կ'ընէ. երրորդը կը պատասխանէ. *«Բարձրեալ Աստուծոյ համար տանար կը կառուցեմ»:*

Ինչպէս կը տեսնէք, առաջինին համար գործը անէ՛ծք է, երկրորդին համար՝ մտահոգութիւն, իսկ երրորդին համար՝ օրհնութիւն: Մէկուն մտածելակերպը սատանայական է, միւսինը՝ մարդկային, իսկ երրորդինը՝ աստուածային: Սիրտով մաքուր մարդը միշտ օրհնաբեր եւ աստուածահանոյ մտածումներ կ'ունենայ: Այսպիսի՛ն միայն կրնայ գԱստուած տեսնել:

Երբ կը խօսինք գԱստուած տեսնելու մասին՝ նիւթական աչքով զայն տեսնելու մասին չէ որ կը խօսինք: Հին Կտակարանը կը հաստատէ որ ո՛չ ոք կրնայ գԱստուած տեսնել (Ել 33.20): Իսկ Նոր Կտակարանը կ'ըսէ որ

«*ուել մէկը երբեք գԱստուած չէ տեսած*» (Յհ 1.18): Հին Կտակարանին մէջ դրուագ մը ունինք որ կ'ապացուցանէ Աստուծոյ անտեսանելիութիւնը: Եսայի 6-րդ գլխուն մէջ կը կարդանք այն նշանաւոր տեսիլքին մասին որ Եսայի ունեցաւ Տիրոջ տաճարին մէջ:

Մարգարէն տեսաւ Տէրը իր աթոռին վրայ նստած: Ան տեսաւ թէ աթոռին շուրջ կային ֆերովբէներ որոնք անդադար գԱստուած կ'օրհնաբանեն ըսելով. «*Սուրբ, Սուրբ Սո՛ւրբ է գորֆերու Տէրը. բոլոր երկիր անոր փառփովը լեցուն է*» (Ես 6.3): Մարգարէն կը հաստատէ թէ ֆերովբէներէն իւրաքանչիւրը վեց թելեր ունէր. երկուֆով իրենց երեսները կը ծածկէին, երկուֆով իրենց ոտները կը ծածկէին եւ երկուֆով ալ կը թռչէին:

Ինչո՞ւ համար բնագիրը կը խօսի ֆերովբէներուն իրենց երեսները ծածկելու մասին: Իրենց երեսները ծածկելու արարողութիւնը ցոյց կու տայ որ իրենք եւս Աստուծոյ էութեան չեն կրնար հասնիլ: Իրե՛նց համար եւս Աստուծոյ փառքը անտեսանելի է: Եթէ ֆերովբէներն անգամ չեն կրնար գԱստուած տեսնել, ուր մնաց մարդը:

Արդ, ի՞նչ կը նշանակէ գԱստուած տեսնել: ԶԱստուած տեսնել կը նշանակէ իր ներկայութեան կանգնիլ, իր ներկայութիւնը զգալ, իր ներկայութեան մէջ ապրիլ, իրմով անիլ, գորանալ, առաջնորդուիլ, լեցուիլ եւ բիրեղանալ: Որպէսզի կարենանք իր ներկայութեան կանգնիլ, պէտք է հրաժարինք ամէն տեսակի մեծելոտի գործերէ եւ մեր սիրտը, հոգին եւ միտքը մաքրենք եւ սրբենք աշխարհայինէն: Յիշեցէք որ երբ Մովսէս մօտեցաւ կրակի բոցին մէջ գտնուող մորենիին, Աստուած անոր ըսաւ. «*Հոս մի՛ մօտենար. կօշիկներդ հանէ քու ոտներէդ, վասնզի այն տեղը՝ որուն վրայ կայնիր ես, սուրբ երկիր է*» (Ել 3.5):

Հոս «երկիր» ըսելով պէտք է «հող» հասկնանք: Հողը որուն վրայ Մովսէս կը կանգնէր՝ սո՛ւրբ է ո՛չ թէ որովհետեւ Մովսէս կը կանգնէր անոր վրայ, այլ որովհետեւ Աստուծոյ ներկայութիւնը հոն կը գտնուէր: Զմոռնանք որ անցեալին կօշիկները մեռած անասուններուն մորթով կը շինուէին: Հետեւաբար, կօշիկը մեռելութեան խորհրդանիշ իբրեւ կը ներկայանայ այստեղ: Ահա թէ ինչո՞ւ, Աստուած կը հրահանգէ Մովսէսին որ կօշիկները հանէ իր ոտներէն: Աստուած իր այս արարքով կարծէք ըսել կ'ուզէ, որ իւրաքանչիւր անձ որ կ'ուզէ իրեն մօտենալ, կ'ուզէ իր ներկայութեան կանգնիլ՝ պէտք է հրաժարի աշխարհին յատուկ ամէն տեսակի գործերէ եւ ըլլայ սուրբ եւ մաքուր:

Այլ առիթով, Աստուած Մովսէսին ըսաւ. «*Դուն իմ երեսս չես կրնար տեսնել. որովհետեւ մարդ չի կրնար զիս տեսնել ու ապրիլ...: Իմ ետիս պիտի տեսնես, բայց իմ երեսս պիտի չտեսնուի*» (Ել 33.20, 23): «*Իմ ետիս պիտի տեսնես*» կը նշանակէ «*իմ ներկայութիւնս պիտի զգաս*»: Յատկանշական է Ել 33.11-ի խօսքը. «*Տէրը կը խօսէր Մովսէսին հետ դէմ առ դէմ...*»: Դէմ յանդիման գալ Տիրոջ կամ անոր հետ դէմ առ դէմ խօսիլ՝ ուրիշ բան չի նշանակեր եթէ ոչ Տիրոջ ներկայութեան մէջ ըլլալ:

«ԶԳԵՑԷՔ ՈՐ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԸ ԻՆԾԻ ԳԱՆ»

«Ժողովուրդէն ոմանք մանուկներ բերին Յիսուսի, որպէսզի ձեռք դնէ անոնց վրայ եւ աղօթէ», բայց աշակերտները սաստեցին բերողները: Յիսուս անոնց ըսաւ. *«Զգեցէ՛ք որ մանուկները ինծի գան, արգելք մի՛ ըլլաք անոնց, որովհետեւ այդպիսիներուն է երկինքի արքայութիւնը»* (Մտ 19.13-15):

Մանուկները տաճար բերել եւ քահանաներէն կամ Ռաբբիներէն խնդրել որ ձեռք դնեն անոնց վրայ եւ օրհնեն՝ սովորական երեւոյթ էր: Յիսուս արդէն ոմանց կողմէ քանչցուած էր իբրեւ հեղինակաւոր Ռաբբի (վարդապետ) մը, ուրիշներուն կողմէ՝ իբրեւ մարգարէ, կամ քահանայ, կամ արտասովոր անձ մը: Իր խօսքերն ու խօսելակերպը գինք սիրելի դարձուցած էին չափահասներուն եւ մանուկներուն հաւասարապէս:

Հայրեր ու մայրեր վստահաբար նկատած էին որ Յիսուս կը սիրէր մանուկները եւ մանուկներն ալ գինք կը սիրէին: Ատոր համար ալ, առիթ չէին փախցնել իրենց մանուկները բերելու իր բով *«որպէսզի ձեռք դնէ անոնց վրայ եւ աղօթէ»*: Սորվինք անոնցմէ մեր գաւակները բերել Յիսուսի մօտ եւ խնդրել իրմէ որ իր աներեւոյթ աջը երկարէ եւ օրհէ գիրենք:

Այն հայրը կամ մայրը որ կը սիրէ իր գաւակը եւ մտահոգ է անոր յաւիտենականութեամբ՝ թո՛ղ իր գաւակին քրիստոնէական կրթութիւն ջամբէ: Քրիստոնէական կրթութիւն ջամբել մեր գաւակներուն՝ կը նշանակէ սորվեցնել անոնց սիրել Յիսուսը եւ մարդիկը, պաշտել Յիսուսը եւ կատարել անոր կամքը, կարդալ Սուրբ Գիրքը եւ կեանքի վերածել հոն գրուածը, կանոնաւոր կերպով եկեղեցի յաճախել եւ աղօթող ըլլալ:

Ճշգրիտ չենք գիտեր թէ Յիսուսին բերուած մանուկները քանի՛ տարեկան էին եւ քանի՛ հոգի, նաեւ չենք գիտեր թէ անոնք որո՞նց կողմէ բերուեցան, իրենց ծնողներո՞ւն կողմէ, հարազատներո՞ւն կողմէ, թէ՛ ստնտուններուն կողմէ. բայց մէկ բան վստահ գիտենք, որ այդ մանուկները բերողները՝ հաւա՛տք ու վստահութի՛ւն ունէին Քրիստոսի տալիք օրհնութեան եւ անոր կատարելիք աղօթքին հանդէպ: Անոնք հաւա՛տք ունէին Քրիստոսի անկեղծ մանկասիրութեան հանդէպ:

Կարելոր չէ գիտնալ թէ որո՞նք էին Յիսուսի բերուող մանուկները կամ որո՞նք էին այդ մանուկները բերողները, բայց կարելոր է անոնց օրինակին հետեւիլը: Եթէ հաւա՛տք ու վստահութի՛ւն ունինք հանդէպ Քրիստոսի, փաստենք այդ մէկը՝ մեր մանուկները, մեր սիրելիները, մեր հարազատներն ու բարեկամները առաջնորդելով անոր: Քրիստոսի եկած մէկը պարտականութիւնը ունի ուրիշներն ալ Քրիստոսի բերելու:

Երբեմն մանուկներ ու պատանիներ բերուեցան Յիսուսի՝ հիւանդ եղած ըլլալուն համար, եւ երբեմն ալ՝ Տիրոջ օրհնութիւնը ստանալու համար: Երկու պարագաներուն ալ սխալ բան չկայ: Բայց սխալ կը դառնայ, երբ դիմենք Յիսուսի միայն ա՛յն ատեն՝ երբ մեր գաւակները

հիւանդանան կամ փորձանֆի մը հանդիպին: Հիւանդութիւնը չէ որ մեր քայլերը պէտք է առաջնորդէ Յիսուսի, այլ՝ նոյնինքն Յիսուսի սէրը, քաղցրութիւնը, ներողամտութիւնը, գթութիւնը, անուշութիւնը:

Կարգ մը մարդիկ կը բերուին Յիսուսի ակամայ, իսկ ուրիշներ՝ կու գան կամովին: Դուն, սիրելի՛ բարեկամ, Յիսուսի եկո՞ղ մըն ես, թէ՛ բերուող մը: Սիրայօժար կամֆով Յիսուսի գալը սիրոյ արդիւնք է, իսկ ակամայ Յիսուսի բերուիլը կրնայ սիրոյ արդիւնք չըլլալ: Ան որ կը սիրէ Յիսուսին, չ'սպասեր փորձանֆի մը հանդիպելու որպէսզի անոր գայ, այլ կու գայ՝ երբ դժուարութիւններ տակաւին չկան: Երբ հանգիստ եղած ատեննիս կը դիմենք Յիսուսի, կ'աղօթենք ու զինք կը փառաբանենք, վստա՛հ եղէք որ Յիսուս ինքզինք փառաւորուած ու մեծարուած կը գգայ:

«Աշակերտները սաստեցին բերողները»: Եթէ անոնք ճանչցած ըլլային Յիսուսի սիրտը՝ անոնք արգելք պիտի չկենային մանուկները բերողներուն, ընդհակառակը, քաջալեր պիտի հանդիսանային անոնց: Հաւանաբար աշակերտները մտածեցին որ Յիսուս այդ օր բաւականաչափ յոգնած ու սպառած էր, հետեւաբար, զինք առաւել եւս չյոգնեցնելու համար՝ արգելք ուզեցին կենալ մանուկները բերողներուն:

Եւ կամ, թերեւս անոնք կը խորհէին որ Յիսուսի պէս մեծ անձնաւորութեան մը, մեծ վարդապետի մը, կամ մեծ հրաշագործի մը համար նուաստութիւն պիտի ըլլար մանուկներով զբաղիլը: Եթէ երբեք այդպէս խորհեցան, սա՛ եւս կը պարզէ անոնց տգիտութիւնը Յիսուսի անձին եւ անոր առաքելութեան վեհութեան նկատմամբ:

Ուշագրաւ է որ *«աշակերտները սաստեցին բերողները»*, իսկ Յիսուս՝ գնահատեց ու քաջալերեց: Ասիկա վկայութիւն մըն է որ Յիսուսի սիրտը սիրով լեցուն էր, եւ անոր հոգին՝ գթութեամբ: Աշակերտները տակաւին չէին կրցած նմանիլ իրենց Վարդապետին: Անոնք չէին կրցած իրենց վրայ առնել Յիսուսի մարդասիրական վերաբերմունքն ու նկարագիրը:

Յիսուս անոնց ըսաւ. *«Զգեցէ՛ք որ մանուկները ինձի գան, արգելք մի՛ ըլլա՛ք անոնց, որովհետեւ այդպիսիներուն է երկինքի արքայութիւնը»:* Յիսուս միայն փոքր տարիքով մանուկներուն մասին չէ որ կը խօսի հոս, այլ նաեւ ու յատկապէս չափահասներուն մասին, եւ կ'ըսէ. *«Զգեցէ՛ք...»:*

Զգեցէ՛ք որ Յիսուսը պաշտել ուզող հաւատացեալները՝ պաշտեն գայն Սուրբ Հոգիին պարգեւած ազատութեամբ: Մի՛ խանգարէք անոնց:

Զգեցէ՛ք անոնց առանձին: Մի՛ սարդիֆ անոնց շարքերուն մէջ՝ Յիսուս Քրիստոսով իրենց ունեցած ազատութիւնը լրտեսելու եւ զիրենք օրէնքներու ծառայութեան մէջ պահելու համար (Գղ 2.4):

Զգեցէ՛ք որ հաւատացեալները անդորր միտքերով հետեւին Յիսուսի սիրոյն ու հաւատքին: Մի՛ նեղէք ու մի՛ խոզովեցնէք անոնց:

Զգեցէ՛ք անոնց: *«Արգելք մի՛ ըլլա՛ք անոնց»*՝ որոնք Քրիստոսով յաղթած են մեղքի արգելքներուն:

Զգեցէ՛ք որ հաւատացեալ հայորդիներ իրենց սէրը արտայայտեն Աստուծոյ հանդէպ ազատօրէն եւ ինչպէս որ կ'ուզեն: Զգեցէ՛ք:

ԱՇԽԱՐՀԸ Կ'ԱՏԷ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԶԱԻԱԿՆԵՐԸ

«Եթէ այս աշխարհին պատկանած ըլլայի՛ք՝ աշխարհը ձեզ պիտի սիրէր, որպէս իրմէ եղող մէկը: Բայց աշխարհը ձեզ կ'ատէ, որովհետեւ ես ձեզ այս աշխարհէն զատեցի, եւ դու՛ք այս աշխարհին չէ՛ք պատկանիր այլեւս» (Յհ 15.19): Երկրի վրայ ապրիլ բայց երկինքը բաղձալ՝ աշխարհը մեզի թշնամի կը դարձնէ: Աշխարհը չի սիրեր երկինքը սիրողները: Աշխարհը չի հանդուրժեր մեղքին նկատմամբ զգուսնա՛մ ունեցող մարդոց:

Աշխարհը կը հալածէ ոեւէ մէկը որ կ'ընդունուի Աստուծոյ կողմէ: Կ'անիծէ ոեւէ անհատ որ կ'օրհնուի Քրիստոսի ձեռքով: Կ'ատէ ոեւէ անձ որ կը սիրուի Աստուծոյ կողմէ, ոեւէ անձ որուն գործերը արդար են: Ինչո՞ւ Կայէնը ատեց Աբելին: Անոր համար չէ՞ր որ Աբելին գործերը արդար էին: Յակոբ իր հօրը օրհնութիւնը ստանալուն համար չէ՞ր որ ատուեցաւ Եսաւին կողմէ: Յովսէփ իր հօրը կողմէ սիրուելուն համար չէ՞ր որ ատուեցաւ իր եղբայրներուն կողմէ: Երեմիա Աստուծոյ պատգամները ճշմարտութեամբ փոխանցելուն համար չէ՞ր որ հալածուեցաւ Յուդայի բնակիչներուն կողմէ: Դաւիթ Աստուծոյ գործակցութիւնը վայելելուն համար չէ՞ր որ ատուեցաւ Սաուուղին կողմէ:

Աշխարհի ատելութիւնը հոգեւոր կեանքի ապրող մարդոց հանդէպ, ապացոյց մըն է որ այդ մարդիկը միութեան մէջ են Քրիստոսի հետ: Քրիստոսի միացողը ինքնաբերաբար ինքզինքն թափած կ'ըլլայ աշխարհէն: Աստուծոյ թագաւորութեան անդամագրուողը բնականաբար անդամահատուած կ'ըլլայ աշխարհի թագաւորութենէն:

«Եթէ այս աշխարհին պատկանած ըլլայի՛ք՝ աշխարհը ձեզ պիտի սիրէր»: Հաւատացեալ մարդը աշխարհին չի պատկանիր, այլ՝ աշխարհի Ստեղծիչին: Ան իր Ստեղծիչին սէ՛րն է որ կը վայելէ եւ ո՛չ թէ ստեղծագործութեան սէրը: Իսկ աշխարհասէր մարդիկ որո՞նց սէրը կը վայելեն: Կը վայելե՞ն արդեօք աշխարհին սէրը:

«Աշխարհը ձեզ պիտի սիրէր»: Այս բառերը երբեք ցոյց չեն տար որ աշխարհը կը սիրէ կամ սիրելու ատակութիւնը ունի: Աշխարհը ի՞նչպէս կրնայ սիրել իրեն պատկանողները: Աշխարհը զուրկ է անկեղծ սէրէ: Սէր չէ այն սէրը որ մարդիկը մահուան կ'առաջնորդէ: Աշխարհի սէրը մահուան չէ՞ որ կ'առաջնորդէ:

Երբ աշխարհը աշխարհասէր մարդոց կամքը կը կատարէ, ասիկա սէ՞ր եղաւ: Մահուր եւ անկեղծ սէրը Աստուծոյ կամքը կատարելուն մէջ կը կայանայ եւ ո՛չ թէ մեր կամքը: Ինչպէս ինքնիր զաւակին բոլոր կամեցածը ընող մարդը վտանգած կ'ըլլայ անոր ապագան, այնպէս ալ երբ աշխարհը կատարէ իր սիրահարներուն կամքը, վտանգած կ'ըլլայ անոնց յաւիտենականութիւնը:

Աշխարհի սէրը անձնասիրական սէր է: Աշխարհը կը սիրէ մարդիկը այնքան ատեն երբ մարդիկ կը հնազանդին իրեն եւ իր շահը կը հետապնդեն: Այդ վայրկեանին երբ մարդիկ դադարին աշխարհին

կամակատարները ըլլալէ եւ ուզեն Աստուծոյ դառնալ, այդ վայրկեանէն սկսեալ իրենք թշնամիներ կը նկատուին աշխարհին հայեացքով:

Աշխարհի սէրը դժոխային սէր է: Աշխարհը կը սիրէ զԱստուած ատող մարդիկը եւ կ'ատէ զԱստուած սիրող մարդիկը: Աշխարհը կը սիրէ մեղքը եւ մեղքի կեանքը, կը սիրէ անօրէնութիւնը եւ անօրէնները, ստութիւնը եւ ստախօսները, ամբարշտութիւնն ու ամբարիշտները: Ո՛չ միայն կը սիրէ այս բոլորը, այլեւ քաջալեր կը հանդիսանայ այս բոլորին:

Տակաւին, աշխարհի սէրը դժոխային է, որովհետեւ կը գթայ անգութին եւ անգութ կ'ըլլայ գթութեան կարօտ մարդոց հանդէպ: Աշխարհը նեցուկ կը կանգնի կեղծաւորին ու կեղծաւորութեան եւ կը հալածէ անկեղծ մարդիկն ու անկեղծութիւնը: Աշխարհը չ'ողորմիր չճաւորին եւ չի՛ կարեկցիր վշտահարին, չի՛ մխիթարեր սգաւորը եւ չ'օգներ անօգնականին:

«Բայց աշխարհը ձեզ կ'ատէ, որովհետեւ ես ձեզ այս աշխարհէն գատեցի, եւ դուք այս աշխարհին չէք պատկանիր այլեւս»: Քրիստոս ո՛չ միայն իր տասներկու աշակերտները այլեւ բոլոր դարերու բոլոր իր աշակերտները գատեց աշխարհէն: Ան մեզ գատեց աշխարհէն եւ միացուց իրեն: Ան մեզ հեռացուց աշխարհայինէն եւ մօտեցուց երկնայինին: Աշխարհը սակայն չի սիրեր իրմէ գատորոշուողներն ու գատուողները, իրմէ հեռացողներն ու երկինքին մօտեցողները: Աշխարհը չի սիրեր իրմէ տարբեր եղողները: Տարբեր եղող մարդիկ մի՛շտ ենթակայ են հալածանքի: Աստուծոյ կողմէ գատուողները կը դառնան թիրախը աշխարհին:

Քրիստոս սկիզբէն սորվեցուց իր աշակերտներուն թէ աշխարհը զիրենք պիտի հալածէ: Ան անոնց եւ անոնց ընդմէջէն մեզի ըսաւ. *«Եթէ զիս հալածեցին ձեզ ալ պիտի հալածեն...: Այս բոլորը ձեզի պիտի ընեն իմ անունիս պատճառով, որովհետեւ զիս զրկողը չեն մանչնար»* (Յն 15.20–21): Այո՛, չեն մանչնար: Աշխարհը կը հալածէ որովհետեւ չի մանչնար:

Աշխարհի կողմէ յարուցուած հալածանքը եւ սնուցուած ատելութիւնը տգիտութեան արդիւնք է: Աշխարհասէր մարդիկը կ'անգիտանան իրենց գոյութեան պատճառը: Եթէ անոնք գիտնան որ գոյութեան բերուած են Աստուծոյ հետ եւ Աստուծոյ համար ապրելու՝ ո՛չ միայն պիտի չատեն Աստուծոյ գաւակները, այլեւ իրենք ալ դարձի պիտի գան: Բայց անոնք դարձի գալ չեն ուզեր: Անոնք չեն կրնար միանալ Աստուծոյ գաւակներու բանակին, որովհետեւ կը պատկանին ատելութեամբ լեցուն Սատանայի թագաւորութեան, իսկ Աստուծոյ գաւակները՝ սիրով լեցուն Քրիստոսի թագաւորութեան:

«Ես ձեզ այս աշխարհէն գատեցի, եւ դուք այս աշխարհին չէք պատկանիր այլեւս»: Սիրելի՛ ընթերցող, Քրիստոս քեզ ալ գատա՞ծ է աշխարհէն: Աստուծոյ շնորհքին յանձնուելով՝ դադրեցուա՞ծ ես աշխարհին պատկանելէ: Մաս կազմա՞ծ ես Յիսուսի սիրոյ թագաւորութեան: Եթէ ոչ, կ'աղաչեմ որ այս վայրկեանին ծունկի գաս եւ ընդունիս Յիսուսը սրտիդ մէջ եւ գայն յայտարարես Տէրդ ու թագաւորդ:

ՄՈՎԱԿՍ, ԵՐԵՄԻԱ, ԵՍԱՅԻ ԵՒ ՄԵՆՔ

Երբ Աստուած փարաւոնին ներկայանալու եւ Իսրայէլի ժողովուրդը Եգիպտոսէն դուրս բերելու առաքելութեան կանչեց Մովսէսը, ան առարկեց որ «ծանրախօս եւ ծանրալեզու» մէկն է ինք, եւ հետեւաբար, չէր կրնար ստանձնել աստուածատուր առաքելութիւնը: Աստուած անոր ըսաւ. *«Գնա՛ հիմա ու ես՛ քու բերնիդ հետ պիտի ըլլամ եւ քեզի պիտի սորվեցնեմ ինչ որ պիտի խօսիս»* (Ել 4.10-12):

Մովսէս իր խօսելու անկարողութենէն կը վախնար եւ ահա Աստուած իրեն խօսելու կարողութիւն շնորհեց: Իր «ծանրախօս եւ ծանրալեզու» բերնէն դուրս եկաւ Աստուծոյ կենսատու Օրէնքը եւ պատմութեան բոլոր մութ դարերը նեղֆելով հասաւ մեր օրերուն: Աստուած անոր բերնին հետ եղաւ եւ անոր բերանը ճշմարտութիւնը բարբառեց:

Շատ հետաքրքրական է Աստուծոյ խօսքը ուղղուած Մովսէսին. *«Անշուշտ ես քեզի հետ պիտի ըլլամ եւ այս ըլլայ քեզի նշան՝ որ ես քեզ դրկեք եմ. երբ ժողովուրդը Եգիպտոսէն հանես, այս լեռանը վրայ պիտի պաշտէք Աստուած»* (Ել 3.12): Նշանը կամ փաստը որ մենք Աստուծոյ կողմէ դրկուած ենք նոյնիման մեր աստուածպաշտութիւնն է: ԶԱստուած ֆարոգող բայց զԱստուած չպաշտող մարդը, չի կրնար Աստուծոյ կողմէ դրկուած ըլլալ կամ կանչուած ըլլալ առաքելութեան մը:

Գրեթէ նոյն պարագաներէն անցաւ Երեմիա մարգարէն: Ինք եւս երբ Աստուծոյ կողմէ առաքելութեան կանչուեցաւ, առարկեց ըսելով. *«Ո՛հ, Տէ՛ր Եհովա, ահա ես խօսիլ չեմ գիտեր, որովհետեւ մանուկ եմ»*: Աստուած իրեն պատուիրեց չըսել թէ ինք մանուկ է: Եւ մարգարէն կը վկայէ ըսելով. *«Տէրը իր ձեռքը երկնցուց ու իմ բերնիս դպաւ ու ըսաւ. "Ահա իմ խօսքերս քու բերանդ դրի"»* (Եր 1.6-9):

Երբ Աստուած խօսելու կանչէ մեզ, ան իր խօսքը կը դնէ մեր բերնին մէջ ու իր Հոգիին կրակը մեր սրտին մէջ: Զխօսի՛նք Աստուծոյ մասին երբ Աստուած իր խօսքը չէ դրած մեր բերնին ու սրտին մէջ: Զվկայե՛նք Աստուծոյ մասին երբ Աստուած ինք չէ որ մեզ դրկած է: Դատապարտուած ենք ձախողելու եթէ խօսինք ու վկայենք, եթէ գործենք ու ծառայենք, առանց Աստուծոյ կողմէ դրկուած ըլլալու:

«Ահա իմ խօսքերս քու բերանդ դրի»: Սիրելի՛ եղբայր եւ քույր, Աստուած քու ալ բերնիդ մէջ դրած է իր խօսքը: Հոգիիդ ու մտքիդ մէջ դրած է իր խաղաղութիւնը: Սրտիդ մէջ դրած է իր Հոգիին կրակը, իր Որդիին սէրն ու ֆաղցրութիւնը:

Մտաբերեցէք նաեւ Եսայի մարգարէին օրինակը: Երբ մարգարէն ըսաւ թէ ինք *«պիղծ շրթունք ունեցող մարդ մըն»* է, իսկոյն Տիրոջ սերովբէներէն մէկը իր կողմը թռաւ, ձեռքը ունենալով կրակի կայծ մը *«որ սեղանէն ունեւիռով առած էր»* եւ մարգարէին բերնին դպցնելով՝ ըսաւ. *«Ահա ասիկա քու շրթունքներուդ դպաւ եւ քու անօրէնութիւնդ վերցուեցաւ եւ մեղքիդ ֆաւութիւն եղաւ»* (Ես 6.5-7):

Մարգարէն մեղքի պղծութենէն կը վախնար, եւ ահա Աստուած կրակով մաքրեց այդ պղծութիւնը: Մաքրեց եւ ապա հարցուց. «Ո՞վ դրկեմ եւ մեզի համար ո՞վ պիտի երթայ»: Մարգարէն բացականչեց. «Զի՛ս դրկէ» (Ես 6.8): Աշխարհը մաքրելու չերթանք, այնքան ատեն երբ չենք մաքրուած եւ չենք դրկուած Աստուծոյ կողմէ:

Յիսուսի արիւնով չարբուած՝ սրբութեան կոչ չուղղենք ուրիշներուն: Այսօր որքա՛ն պիղծ մարդիկ կան որոնք սուրբ ըլլալու կոչ կ'ուղղեն մեզի: Սատանային ծառաները դարձած որքա՛ն մարդիկ կան որոնք Աստուծոյ ծառայելու հրաւեր կը կարդան այլոց:

Տուինք օրինակը երեք անձերու՝ Մովսէսի, Երեմիայի եւ Եսայիի: Մովսէս ինքզինքն ներկայացուց իբրեւ «ծանրախօս եւ ծանրալեզու» անձ մը, Երեմիա՝ իբրեւ «մանուկ» մը, իսկ Եսայի՝ իբրեւ «պիղծ շրթունք ունեցող մարդ» մը: Աստուած երեք մարգարէներուն մտավախութիւնը փարատեց՝ անոնց խնդիրներուն լուծում հայթայթելով:

Երբ Աստուած իր պատգամը ուզէ հասցնել պատմութեան բոլոր փարաւոններուն, չի փնտոտ լեզուանի եւ նարտասան մարդիկ, այլ՝ Մովսէսի նման իրենց «ծանրախօս եւ ծանրալեզու» ըլլալը խոստովանող մարդիկ, որոնք սակայն լեցո՛ւն են հաւատով եւ աստուածային նախանձախնդրութեամբ:

Երբ Աստուած ուզէ ուղղութեան բերել կամ յանդիմանել ազգ մը, անձ մը, թագաւորութիւն մը, չի փնտոտ փորձառու կամ երէց մարդիկ, այլ՝ Երեմիայի նման իրենց մանուկ ըլլալը խոստովանող մարդիկ, որոնք սակայն մանուկի մը նման լեցո՛ւն են հնազանդութեան ոգիով, կո՛յր վստահութեան ոգիով:

Երբ Աստուած ուզէ իր բացարձակ սրբութեան մասին վկայութիւն տալ մարդոց, երբ ուզէ իր անհաւասարութիւնն ու անբաղդատելիութիւնը յայտարարել ու ծանուցել (Ես 46.5), չի փնտոտ իրենք գիրենք սուրբ ու մաքրամաքուր կարծող մարդիկ, այլ՝ Եսայիի նման իրենց պղծութիւնը խոստովանիլ գիտցող մարդիկ, որոնք սակայն գորեղապէս կը փափաքին մաքրուիլ աստուածային հուրով:

Երբ Աստուած առաքելութեան կանչէ մեզ, խօսի՛նք իրեն մեր տկարութիւններուն մասին ինչպէս խօսեցան Մովսէս, Երեմիա եւ Եսայի: Անոնցմէ ո՛չ մէկը ծածկեց իր տկարութիւնը: Անոնց խոստովանութիւնը իրական էր եւ անկեղծ: Երբ Աստուած զանոնք առաքելութեան կանչեց, մի՛շտ է որ անոնք որոշ առարկութիւններ ըրին, մէկը ըսաւ. «Ծանրախօս եմ», միւսը՝ «Մանուկ եմ», եւ երրորդը՝ «Պիղծ շրթունք ունիմ», բայց անոնց առարկութիւնները հետեւանք չէին չկամութեան, ծուլութեան, կամ անտարբերութեան, այլ հետեւանք էին՝ մեղքի եւ մարդկային տկարութեանց վերաբերեալ իրենց ունեցած խոր գիտակցութեան:

Հետեւաբար, դո՛ւն եւս, երբ խօսիս տկարութիւններուդ մասին, մի՛ խօսիր բեզի յանձնուելիք առաքելութենէն խուսափելու նպատակով, այլ խօսիր՝ տկարութիւններէդ ձերբագատուելու նպատակով:

ԻՍԿԱԿԱՆ ՀԱՆԳԻՍՏ՝ ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԷ ԵՏՔ

*«Եկէ՛ք երթանք ամայի տեղ մը, ուր առանձին կրնանք ըլլալ եւ հոն
քիչ մը կը հանգչինք»* (Մր 6.31): Բոլոր անոնք որոնք կը վազեն Աստուծոյ
դաշտին մէջ, շատ կարեւոր է իրենց համար ժամանակ առ ժամանակ
առանձնանալ եւ աղօթքի ու խոկումի նուիրուիլ: Անդադար վազելը,
յարատեւ աշխատանքը եւ չափազանց զբաղած ըլլալը, կրնայ յոգնեցնել
մեզ ու տապալել: Յիսուս չափազանց զբաղած մէկը չէր: Ան յաճախ
ժամանակ կը գտնէր առանձնանալու եւ աղօթելու:

Ինչպէս ինքնաշարժ մը կարիքը ունի ժամանակ առ ժամանակ կանգ
առնելու եւ ֆարիւղով լեցուելու որպէսզի կարենայ իր նամբան
շարունակել, այնպէս ալ, հաւատացեալ մարդը պէտք է ժամանակ առ
ժամանակ կանգ առնէ եւ աղօթքի նուիրուի, որպէսզի հաւատքի
ֆարիւղով գօտեպնդուած՝ շարունակէ իր հաւատքի գնացքը: Եւ ինչպէս
հովիւր որ իր ոչխարները անջրդի անապատներէն կ'առաջնորդէ, յաճախ
կանգ կ'առնէ ջրհորներուն քով եւ ջուր կը խմցնէ անոնց որպէսզի
չնուաղին, այնպէս ալ, քրիստոնեայ մարդը պէտք է երկար ժամանակ
ֆալէ կեանքի անապատներէն, այլ պէտք է յաճախակիօրէն կանգ առնէ
աղօթքի ջրհորին քով եւ իր հոգին լիացնէ անոր կենսատու ջուրով:

Յիսուս առաքելութեան առաջին քայլերէն առաջինը աշակերտները,
վերադարձին՝ *«անոր պատմեցին ինչ որ կատարեցին եւ սորվեցուցին»*
(Մր 6.30): Աշակերտները ուրախութեամբ պատմեցին Յիսուսի թէ ինչպէս
չար ոգիները կը հնազանդէին իրենց եւ թէ ինչպէս բժշկութիւններ
կատարեցին իր անունով: Աշակերտներուն համար ասիկա ուրախութիւն
էր բայց միաժամանակ՝ անակնկալ: Այս առիթով էր որ Յիսուս անոնց
ըսաւ. *«Եկէ՛ք երթանք ամայի տեղ մը, ուր առանձին կրնանք ըլլալ եւ հոն
քիչ մը կը հանգչինք»* (Մր 6.31):

Յիսուս ուզեց որ իր աշակերտները առանձնանային, ո՛չ միայն
որպէսզի հանգիստ ընէին, այլ՝ որպէսզի իրենց կատարած գործերուն
մասին մտածելու առիթ ունենային, խոկային, աղօթէին, եւ
արժայութեան վերաբերեալ զանազան նշմարտութիւններ սորվէին իրենց
Տիրոջմէն: Աշակերտները պէտք էր գիտնային որ Աստուծոյ հետ անցուած
մենութեան պահ մը շատ աւելի կ'արժէր, քան մարդոցմէ չար ոգիներ
դուրս հանելը: Անոնք պէտք էր իմանային որ իրենց անուններուն
գրուիլը Կենաց Գիրքին մէջ շատ աւելի թանկարժէք բան մըն էր, քան
Յիսուսի անունով իրենց կատարած բժշկութիւնները:

Անոնք այս բոլորը չէին կրնար գիտնալ առանց որոշ ժամանակի մը
համար ֆաշուելու մարդոց կեանքէն: Առանձնանալով եւ աղօթելով միայն
կրնանք գիտնալ մեր կատարածներուն արժէքը: Այնքան ատեն երբ
տաղտուկի, իրարանցումի եւ խնդրուածութեան մէջ ենք, նշգրիտ կերպով
չենք կրնար անդրադառնալ թէ ի՛նչ բաներ պակաս թողուցինք, ի՛նչ բաներ

ըրիւնք ու ըսիւնք որ պէտք չէր ընէինք ու ըսէինք: Ուստի, երբեմն-երբեմն առանձնանալը խիստ կարեւոր է:

Ինչպէս երբ մնայուն կերպով մեր մարմինները աշխատցնենք կրնանք գանոնք կործանել եւ մահուան առաջնորդել, այնպէս ալ երբ յարատեւօրէն գործի լծենք մեր սիրտը, հոգին եւ միտքը, կրնանք գանոնք կորսնցնել: Մարմինին նման՝ հոգին ինք եւս հանգիստի պէտք ունի:

Աստուածաշունչը յախան կը խօսի հանգիստի մասին: Ծննդոց գիրքին 2-րդ գլուխին մէջ կը կարդանք թէ՛ աշխատելու եւ թէ՛ հանգիստի մասին: Յիսուս կոչ ուղղեց իրեն գալու եւ իր մօտ հանգիստ գտնելու (Մտ 11.28): Բազմաթիւ անգամներ Ելից եւ Բ. Օրինաց գիրքերուն մէջ կրկնուած կը գտնենք վեց օր աշխատելու եւ եօթներորդ օրը հանգիստ ընելու պատուիրանը: Պօղոս առաքեալ Եբրայեցիներուն նամակին մէջ կը խօսի հանգիստի մը մասին որ Աստուած վերապահած է իր ժողովուրդին:

Խօսեցայ հանգիստ ընելու կարեւորութեան մասին: Զգո՛յշ սակայն, ես հանգիստ կեանք մը ապրելու մասին չէ որ խօսեցայ եւ ո՛չ հանգստաւէտ պայմաններ հետապնդելու մասին: Խօսեմ ծանր ու տաժանակիր հոգեւոր աշխատանքներէ ետք ունենալիք հանգիստին մասին է: Հանգիստ մը՝ որ միայն աղօթքին միջոցաւ կը գտնենք: Խղճալի ենք եթէ երբեք կ'ուզենք քիչ մը աշխատիլ եւ երկա՛ր ժամանակ հանգիստ ընել: Հանգիստին արժէքը կրնանք գիտնալ միայն ա՛յն ատեն՝ երբ լուրջ ու ծանր աշխատանք տարած ենք Աստուծոյ փառքին համար:

Դուք ըսէք, ծոյլ աշակերտ մը, ամսվերջի քննութիւններէն ետք, կրնա՞յ ակնկալուած ձեւով հանգիստ ընել եւ ներքին գոհունակութիւն վայելել: Ամբողջ օրը պարտէզի մէջ նստած պարտիզպանը որ բնա՛ւ չէ աշխատած, երբ տուն դառնայ՝ խիղճն ու սիրտը հանգիստ պատառ մը հաց կրնա՞յ ուտել եւ հանգիստ միտքով կրնա՞յ անկողին երթալ: Ինչպէս ցերեկ ու գիշեր լուսցուցած եւ յամառօրէն աշխատած աշակերտը՝ իսկական հանգիստ մը կը վայելէ, այնպէս ալ, անոնք որոնք ամբողջ օրեր հաւատարմութեամբ աշխատած են Քրիստոսի փառքին համար, անոնք կ'ըմբռնեն այն հանգիստը, այն խաղաղութիւնը, այն հրճուանքը՝ որ Աստուած կը շնորհէ իրենց առանձնութեան պահուն, աղօթքի պահուն:

Սիրելի՛ հաւատակից եղբայր եւ քոյր, անոնք որոնք ամբողջ օր մը պայքարած են զանազան փորձութիւններու դէմ եւ յաղթանակ տարած, անոնք օրուան աւարտին՝ կրնան վայելել աստուածապարգեւ իսկական հանգիստը: Իսկ օրուան ընթացքին բազմիցս պարտուած ու զգետնուած մարդուն համար, գիշերային աղօթքի պահը՝ հոգեկան գոհունակութեան եւ խաղաղութեան պահ մը չ'ըլլար, այլ՝ խոռովքի պահ մը:

Ինչպէս պատերազմի դաշտէն յաղթական վերադարձողը՝ ներքին անսահման ուրախութիւն կ'ապրի, այնպէս ալ, Յիսուսի անունով պայքարած ու Թշնամիին յաղթած մարդը՝ երկնապարգեւ հանգիստ մըն է որ կը վայելէ: Դուն պատերազմէն յաղթական դարձող զինուորի մը ուրախութիւնը ունի՞ս սրտիդ մէջ:

ԿԱՅԷՆ, ԱՐԷԼ ԵՒ ՄԵՆՔ

Կայեն եւ Աբել Ադամին եւ Եւային առաջին երկու զաւակներն էին: Կայեն երկրագործ էր, իսկ Աբել՝ հովիւ (ԾՆ 4.2): Երկուքն ալ Տիրոջ ընծայ բերին. Տէրը ընդունեց Աբելին ընծան, իսկ Կայենին ընծան՝ մերժեց: Ասիկա պատճառ եղաւ որ Կայեն սպանեւ Աբելը: Գանձ հիմա յաւելեալ մանրամասնութեանց:

Կայենի կատարած սպանութիւնը ընդհանրապէս կը վերագրուի իր եղբօր նկատմամբ իր ունեցած նախանձին, եւ ասիկա միշտ է, բայց պէտք է փնտոյլ այդ նախանձին բուն պատճառը: Այդ նախանձին պատճառը Աբելին աստուածսիրութիւնն էր: Աբել Աստուծոյ կապուած եւ զԱստուած սիրող անձ մըն էր, մինչդեռ Կայեն այդպիսին չէր: Ասիկա ենթադրութիւն չէ հարկաւ, այլ՝ Աստուածաշունչով փաստարկելի իրողութիւն:

Բնագիրը ուշադրութեամբ կարդացողը երկու բան կը նշմարէ.–

1) ԾՆ 4.3-ին մէջ կը կարդանք. *«Ժամանակ մը յետոյ Կայեն երկրի պտուղէն Տիրոջը ընծայ բերաւ»*: Կայեն ե՞րբ Տիրոջ ընծայ բերաւ: Բնագիրը կ'ըսէ. *«Ժամանակ մը յետոյ»*: Այս բառերը ցոյց կու տան որ Աստուած Կայենին կեանքին մէջ առաջնահերթ տեղ չէր գրաւեր: Եթէ Աստուած Կայենին համար առաջնահերթ ըլլար՝ Կայեն *«Ժամանակ մը յետոյ»* երկրի պտուղէն պիտի չբերէր Աստուծոյ, այլ պտուղներուն հասուննալէն անմիջապէս ետք:

«Ժամանակ մը յետոյ»: Այս բառերը Աստուծոյ ընծայ բերելու արարողութեան յետաձգման ակնարկութիւն են: Ընծան շուտով, անմիջապէս կամ արագօրէն չբերուեցաւ, այլ՝ *«Ժամանակ մը յետոյ»*: Գալով Աբելին, բնագիրը մեզի չ'ըսեր որ Աբել *«Ժամանակ մը յետոյ»* իր ընծան բերաւ: Աբել առանց ժամանակ կորսնցնելու, իր տրամադրութեան տակ եղող *«Նշխարներուն անդրանիկներէն ու անոնց պարարտներէն բերաւ»*:

2) Երկրորդ կէտը որուն ուշադրութիւն պէտք է դարձնել, այն է՝ որ Աբելին համար կ'ըսուի, թէ ան *«Նշխարներուն անդրանիկներէն ու անոնց պարարտներէն բերաւ»* (ԾՆ 4.4): Մինչդեռ, Կայենին պարագային մեզի չ'ըսուի որ եթէ երբեք բերուած պտուղը լաւագոյնէն եւ ամենէն ընտիրէն էր:

«Անդրանիկ» եւ «պարարտ» բառերը, ցոյց կու տան որ Աստուած Աբելին կեանքին ու սրտին մէջ գրաւած էր ամենէն տաքուկ եւ ամենէն թանկարժէք տեղը: Աբել խոտելի ու անարգ ոչխար չընծայեց Աստուծոյ, այլ՝ անոնց *«անդրանիկներէն ու պարարտներէն»*: Ան որ կը սիրէ զԱստուած Աբելեան սիրով՝ պէտք է իր կեանքին լաւագոյնը տայ անոր:

Ինչպէս ըսի, Կայեն բաւական ժամանակ անցնելէ յետոյ Տիրոջ ընծայ բերաւ, իսկ Աբել՝ անմիջապէս, շուտով, անյապաղ: Աբել լաւագոյնէն բերաւ, իսկ Կայեն՝ ոչ: Ասիկա հարկաւ իր հետեւանքը ունեցաւ: Հետեւանքը եղաւ այն՝ որ *«Տէրը Աբելին ու անոր ընծային նայեցաւ, բայց Կայենին ու անոր ընծային չնայեցաւ»* (ԾՆ 4.4-5):

Եթէ Աստուած ընծայողը մերժէ, անոր հետ միասին՝ ընծան ալ կը մերժէ, իսկ եթէ ընծայողը ընդունի՝ ընծան ալ կ'ընդունի: Չի կրնար պատահիլ որ Աստուած ընծայողը ընդունի եւ ընծան մերժէ կամ ընծան ընդունի եւ ընծայողը մերժէ: Աստուած որեւէ ընծայ չ'ընդունիր եթէ երբեք ընծայողը ինքզինք չէ ընծայած Աստուծոյ:

Աշխարհ իր ամբողջ լիութեամբ Աստուծոյ կը պատկանի (Սղ 24.1). հետեւաբար մարդը չի կրնար Աստուծոյ տալ բան մը որ Աստուծոյ չի պատկանիր: Բայց կան բաներ որոնք Աստուծոյ չեն պատկանիր այնքան ատեն երբ գանոնք չենք յանձնած իրեն, ինչպէս օրինակ՝ մեր սիրտը, հոգին, միտքը, մէկ խօսքով՝ մեր կեանքը, մեր համակ էութիւնը:

Աստուծոյ ընծայ տալը կրնայ պարտականութեան եւ շահադիտական նկատառումներու արտայայտութիւն ըլլալ, իսկ մեր սիրտն ու հոգին Աստուծոյ յանձնելը՝ սիրոյ եւ վստահութեան արտայայտութիւն է: Արէլ սէր ու վստահութիւն ունէր Աստուծոյ նկատմամբ, իսկ Կայէն՝ երբեք:

Արէլ մօտիկ ու մտերիմ էր Աստուծոյ, իսկ Կայէն՝ ոչ: Հետագային Կայէնի սերունդը ցանցցուեցաւ իբրեւ անաստուածապաշտ սերունդ, իսկ Արէլի սերունդը՝ աստուածապաշտ: Կայէն չսպաննեց Արէլը պարզապէս որովհետեւ Աստուած ընդունեց անոր ընծան եւ մերժեց իր ընծան: Ան սպաննեց Արէլը, Աստուծոյ հետ իր ունեցած մտերմութեան համար, Աստուծոյ հանդէպ իր ցուցաբերած հաւատքին համար, իրմէ տարբեր ըլլալուն համար եւ իրմէ տարբեր կեանք մը ապրելուն համար:

Նայինք մեր այսօրուան: Այսօր նաեւ աստուածապաշտ մարդիկ կը հալածուին անաստուածապաշտ եւ անաստուած մարդոց կողմէ: Այսօր, աշխարհիս չորս կողմերը գՔրիստոս դաւանող հաւատացեալներէն շատեր չարչարանքներու կ'ենթարկուին եւ նոյնիսկ կը սպաննուին:

Այսօր, մեր կեանքին մէջ կան Արէլներ որոնք իրենց ամենէն լաւն ու ամենէն թանկագինը կ'ընծայեն Աստուծոյ: Կան նաեւ Կայէններ, որոնք խոտելին ու անարգը կ'ընծայեն Աստուծոյ: Կայէններ՝ որոնք փոխանակ հետեւին Արէլներու օրինակին եւ իրենք գիրենք նուիրեն Աստուծոյ, ընդհակառակը, կը հալածեն գանոնք:

Ո՛չ միայն Կայէնի բերած ընծան խոտելի էր, այլ նաեւ՝ Կայէնը ինք: Յովհաննէս առաքեալ կը վկայէ որ Կայէն սպաննեց Արէլը *«որովհետեւ իր գործերը չար էին, մինչ եղբոր գործերը՝ բարի»* (Ա.Յհ 3.12): Եթէ բերողը չար մէկն է, իր կողմէ բերուածը չի կրնար հաւատքի արտայայտութիւն նկատուիլ: Աստուած բերողին սրտին կը նայի եւ ո՛չ թէ բերուածին քանակին: Բերուածը չէ որ կը փշոյթ մարդուն արդար կամ անարդար ըլլալը, այլ բերողին հաւատքն ու ներքին տրամադրութիւնը:

Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. *«Իր հաւատքով էր որ Արէլ Կայէնէն շա՛տ աւելի լաւ գոհ մատուցանեց Աստուծոյ, եւ այդ հաւատքին համար ալ Աստուած վկայեց իր արդար ըլլալուն մասին, ընդունելով իր մատուցած նուէրները»* (Եբր 11. 4): Աստուած մեր ձեռքին մէջ եղած նուէրին նայելէ առաջ՝ մեր սրտին մէջ եղած հաւատքին ու սիրոյն է որ կը նայի:

ՄԻ՝ ՎՇՏԱՑՆԵՐ ՆՄԱՆԴ ՔԱՆԻ ՉԵՍ ԳԻՏԵՐ ԹԷ ԱՆԻԿԱ ԻՆՉ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԷ Կ՛ԱՆՑՆԻ

Աշխարհի մէջ չկա՛յ մարդ մը որ իրեն յատուկ նեղութիւն եւ ցաւ չունենայ: Չկա՛յ մարդ մը որ միփթարողի եւ միփթարութեան կարիքը չզգայ: Գրեթէ ամէն մարդ գթացող եւ կարեկցող կը փնտռէ: Ամէն մարդ պէտք ունի իր շուրջ տեսնելու յուսադրիչ եւ գօտեպնդիչ անհատներ:

Որքան յանախ կոշտ վերաբերմունքով մը կամ խօսքով մը կը խոցոտենք մեր նմանը որ արդէն իսկ խոցոտուած է, տրուած ըլլալով որ կ'անցնի ծանր պարագաներէ եւ նեղութիւններէ: Որքա՛ն զգոյշ պիտի ըլլայինք չվիրաւորելու մեր եղբայրն ու քոյրը եթէ գիտնայինք թէ անոնք ի՛նչ փորձութիւններէ եւ հոգեկան ի՛նչ խռովմաներէ կ'անցնին:

Երիտասարդ մը քաշարան մը կ'երթայ եւ սպասեակին կ'ապսպրէ գաւաթ մը պաղ կաթ: Սպասեակը հինգ վայրկեան ետք կը վերադառնայ հետը բերելով գաւաթ մը տաք կաթ: Երիտասարդը կը բարկանայ եւ յանդիմանական շեշտով մը անոր կ'ըսէ. *«Պարո՛ն, ես ինչքա՛ն գաւաթ մը պա՛ղ կաթ ուզեցի եւ ո՛չ թէ տա՛ք կաթ»*: Սպասեակը ներողութիւն կը խնդրէ եւ շուտով գաւաթ մը պաղ կաթ կը բերէ անոր: Երբ երիտասարդը քաշարանէն մեկնելու վրայ էր՝ քաշարանապետը քաղցրութեամբ անոր ըսաւ. *«Սիրելի՛ երիտասարդ, պէտք չէր այդպէս բարկանայիր սպասեակին եւ յանդիմանէիր զայն: Ան այս օրերուս շատ մտազբաղ է, որովհետեւ մայրը հիւանդ է եւ մահամերձ վիճակի մէջ կը գտնուի»*: Երիտասարդը այս լսելով շատ խղիւղաբարեցաւ եւ անհանգստացաւ սպասեակին հանդէպ իր ցուցաբերած կոպիտ վերաբերմունքին համար:

Դաւիթ մարգարէն խօսելով Սաւուղին, կամ հաւանաբար Ափիտովելին մասին, կ'ըսէ. *«Անիկա ողորմութիւն ընելը չյիշեց, հապա խեղճն ու աղքատը հալածեց, որպէսզի սիրտը կոտրածը սպաննէ»* (Սղ 109.16): Դաւիթ սիրտը կոտրած մարդ մըն էր արդէն: Սաւուղին հալածանքները եկան խորացնելու Դաւիթի սիրտին վերքերը: Աստուած սակայն լուռ չկեցաւ: Ան վրիժառու գտնուեցաւ Սաւուղին նկատմամբ:

Նո՛յնն է Յոբին պարագան, որուն երեք բարեկամները անոր խոցուած սիրտը աւելի՛ խոցեցին: Անոր ցաւին վրայ ցաւ եւ սուգին վրայ սուգ աւելցուցին: Այսպէս ընողները Սատանային գործակիցները կը նկատուին, որովհետեւ Սատանային գործակերպն է մարդուն վիշտին վրայ վիշտ եւ նեղութեան վրայ նեղութիւն աւելցնելով, մարդը առաջնորդել ամբողջական յուսահատութեան եւ ընկճուածութեան:

Սիրելի՛ ընթերցող, մի՛շտ քաղցր եւ կարեկից եղիր մարդոց նկատմամբ, որովհետեւ չես գիտեր թէ անոնք հոգեկան ի՛նչ տառապանքներէ եւ կոտորուածութենէ կ'անցնին: Շատ մարդիկ կան որոնք յուսահատութեան անդունդին եզրին կանգնած են: Մէկ կծու խօսք բաւական է զանոնք յաւիտենապէս կործանելու: Զըլլա՛նք այդ մէկ կծու խօսքը արտասանող մը:

ԲԱՑԱՐՁԱԿ ՀՆԱԶԱՆԴՈՒԹԻՒՆ ՏԵՐԵՐՈՒ ՏԻՐՈՋ՝ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

«Գացէ՛ք սա դիմացի գիւղը. հազիւ մտած՝ հոն կապուած աւանակ մը պիտի գտնէ՛ք, որուն վրայ ոչ ոք նստած է տակաւին: Քակեցէ՛ք գայն եւ բերէ՛ք: Եթէ ոեւէ մէկը հարցնէ՝ "Ինչո՞ւ կը քակէ՛ք աւանակը", իրեն ըսէ՛ք՝ "Տէրը անոր պէտք ունի", եւ անհկա անմիջապէս հոս պիտի դրկէ գայն» (Մր 11.2-3): Այս երկու համարներուն վերաբերեալ հինգ կէտեր պիտի ընդգծեմ.–

1.– Դիւրին չէր այն երկու աշակերտներուն համար, հնազանդիլ Քրիստոսի խօսքին եւ երթալ անձանօք գիւղ մը, անձանօք մարդու մը մօտ, անձանօք պատնառով, անոր աւանակը առնելու: Մենք ընդհանրապէս չենք ուզեր հնազանդիլ մէկու մը խօսքին առանց գիտնալու պատնառն ու հետեւանքը այդ խօսքին: Յիսուս կ'ուզէ որ հնազանդինք իրեն առանց հարցադրումներ կատարելու կամ արգելքներ մատնանշելու, միշտ ինչպէս աշակերտները ըրին:

Աստուծոյ հնազանդող մարդը՝ պատուած կ'ըլլայ զԱստուած: Աստուած կրնայ առաքելութեան մը համար երկիր մը դրկել մեզ եւ կրնայ մեզի համար անյստակ ըլլալ թէ ի՛նչ փուլերէ ու հանգրուաններէ պիտի անցնինք: Կարելորդ սակայն այդ բոլորը գիտնալը չէ, մեզի վստահուած առաքելութեան մանրամասնութիւնները գիտնալը չէ, այլ՝ Աստուծոյ առաջնորդութեան վստահելով՝ ցամբայ ելլելն է, այն քաջ գիտակցութեամբ ու վստահութեամբ, որ Աստուած մեր ամէն մէկ քայլը պիտի առաջնորդէ:

2.– Երկու աշակերտները չխնդրեցին աւանակը ունենալ, այլ ուղղակիօրէն գայն առին եւ Յիսուսի բերին: Առնելը ուրիշ բան է, խնդրելը՝ ուրիշ բան: Աւանակը առնել առանց հրամանի եւ առանց խնդրելու, ցոյց կու տայ Քրիստոսի բացարձակ իշխանութիւնը ամէն անձի եւ ամէն բանի վրայ: Աշխարհի մէջ ինչ որ կայ՝ Քրիստոսի կը պատկանի: Քրիստոս ոեւէ մէկէն բան մը առնելու համար՝ ո՛չ խնդրանքներ կայացնելու կարիքը ունի եւ ո՛չ ալ արտօնութիւն առնելու:

Գիտնալ որ մեր ունեցածը՝ Աստուծոյ կը պատկանի, շատ կարեւոր է: Մարդիկ թող չկարծեն որ երբ ողորմութիւն կու տան՝ Աստուծոյ բարիք մըն է որ կ'ընեն: Թող չխորհին որ երբ եկեղեցիին նիւթապէս կ'օգնեն՝ զԱստուած պարտաւոր դարձուցած կ'ըլլան իրենց նկատմամբ: Ինչ որ կու տանք Աստուծոյ փառքին համար՝ արդէն ի՛րն է: Բայց եթէ երբեք Աստուած կը պահանջէ բան մը, կը պահանջէ ո՛չ թէ որովհետեւ բանի մը կարիքը ունի, այլ որովհետեւ կ'ուզէ որ տա՛լ սորվինք, ընծայե՛լ ու նուիրե՛լ սորվինք, մեր ունեցածէն չփառորին բաժին հանե՛լ սորվինք:

3.– Ինչ որ Քրիստոս կը պահանջէ մեզմէ՝ պէտք է տանք առանց առարկութեան: Երբ ոմանք հարցուցին աշակերտներուն թէ ինչո՞ւ կը քակեն աւանակը՝ անոնք ըսին ինչ որ Տէրը պատուիրած էր իրենց ըսել:

Մարդիկը իսկոյն թոյլ տուին որ աւանակը տարուի: Քրիստոս իբրեւ բացարձակ թագաւոր, կ'ուզէ ամէն ինչ իր տրամադրութեան տակ դրուած տեսնել: Քրիստոս գիւղացիէն աւանակ ուզեց, մեզմէ կրնայ ուրիշ բան ուզել: Օրինակ, կրնայ մեզմէ պահանջել որ մեր հարստութեան կէտը աղփատներուն տանք: Կրնայ պահանջել որ որք մանուկ մը մեր տունը առնենք եւ պահենք:

Յիսուսի պահանջածը մեզմէ հարկ է որ ընենք, եթէ ան Թագաւորն է մեր կեանքին: Թագաւորի մը իրաւունքն է բացարձակ հնազանդութիւն պահանջել իր ծառաներէն: Քրիստոս իբրեւ թագաւոր, ի'նքն է որ պիտի նշդէ թէ ի'նչ բաներ պէտք է յանձնենք, տանք եւ ընենք, եւ ո'չ թէ մենք:

4.- Քրիստոս մեզմէ չի պահանջեր մեր կարողութենէն եւ կարելիութենէն վեր բաներ տալ կամ ընել: Գիւղացիէն իր պահանջածը աւանակ մըն էր եւ ո'չ թէ ձի մը կամ այլ բան մը որ գիւղացին կրնար չունենալ: Աստուած մեր կարողութենէն վեր առաքելութեան չի կանչեր մեզ: Աստուած մեզմէ մեր չունեցածը չի պահանջեր:

Զգո՛յժ ըլլանք կարծելու որ Աստուած մեզմէ շատ բան պահանջեց կամ կը պահանջէ, միաժամանակ եւ յատկապէս, զգո՛յժ ըլլանք չընելու մեզմէ պահանջուածէն աւելի'ն: Ոմանք փափաք ունին աւելի'ն ընելու եւ աւելի'ն տալու: Կան մարդիկ որոնք կ'ուզեն աշխատիլ ու ծառայել, տքնիլ ու վազվզել Աստուծոյ փառքին ու փառաւորումին համար: Բայց զգո՛յժ ըլլանք, ո՛վ Աստուծոյ զաւակներ: Պէտք չէ ընել բան մը որ Աստուած մեզմէ չէ պահանջած: Թոյլ չտանք որ մեր փափաքը հակադրուի Աստուծոյ կամքին: Ինչ որ Աստուած կը կամենայ՝ ա՛յդ է որ պէտք է ընենք եւ ո'չ թէ ինչ որ մենք կը փափաքինք:

Ամենէն վտանգաւոր ծուղակը որուն մէջ կրնայ իյնալ հաւատացեալ մը, այն է՝ որ ակնկալէ կամ սպասէ որ Աստուած իր ցամբով մեծամեծ ու զարմանալի գործեր կատարէ: Լաւ է մեր անձերը եւ մեր ունեցածը դնել Քրիստոսի տրամադրութեան ներքեւ, բայց պէտք չէ սպասել որ Քրիստոս մեզմէ պահանջէ մեծ բաներ ընել իր փառքին համար:

Փոխանակ ակնկալենք մեծ բաներ ընել Յիսուսի անունով, փորձենք ընել այն ինչ որ կրնանք, այն ինչ որ մեր կարողութեան սահմաններուն մէջ է, այն ինչ որ մեզմէ կը պահանջուի: Երբ կը փափաքինք մեծ գործեր ընել՝ հպարտութիւնը կրնայ տեղ գտնել մեր սրտերուն մէջ, եւ կրնանք Քրիստոսի յատկացուելիք փառքը՝ մեր անձերուն յատկացնել, եւ այդ ձեւով հեռացնել Քրիստոսը մեզմէ:

5.- «*Գացէ՛ք սա դիմացի գիւղը*»: Քրիստոս ի'նքն նշդեց թէ ո'ր գիւղը պէտք է երթան երկու աշակերտները, ի'նքն նշդեց թէ ի'նչ պէտք է բերեն հոնկէ, ի'նքն նշդեց թէ ի'նչ պէտք է ըսեն աւանակին վերաբերեալ հարցնողներուն: Հոսկէ կը սորվինք մէկ բան, թէ՛ Աստուած ի'նքն պէտք է որոշէ իր զաւակներուն ընելիքը: Մենք Սուրբ Հոգիի'ն ներշնչածն է որ պէտք է քարոզենք եւ ո'չ թէ մե'ր ուզածը: Աստուծո՛յ ուզած քաղաքը պէտք է երթանք եւ ծառայենք եւ ո'չ թէ մե'ր նախընտրած քաղաքը:

ԶԳՈՒՇԱՆԱՆՔ ԱՃԱՊԱՐԵԼԷՆ

Տարօրինակ պէտք է թուի այս յօդուածին վերնագիրը բոլոր անոնց համար՝ որոնք կ'ապրին անապարանքով եւ անապարողներով լեցուն այս աշխարհին համար: Մեզի՝ վերանորոգուած քրիստոնեաներու համար, «անապարել» բառը գոյութիւն պէտք է ունենայ կեանքի բառարանին մէջ:

Ինչպէս Աստուած ո՛չ մէկ բանի մէջ կ'անապարէ, այնպէս ալ Աստուծոյ գաւակները, թող բանի մը մէջ չանապարեն: Անապարանօք կատարուած գործին կամ անապարանօք առնուած որոշումին մէջ, ոչ միշտ, բայց ընդհանրապէս, Սատանան իր մատը կ'ունենայ եւ մեզ կ'առաջնորդէ սխալ գործ կատարելու եւ սխալ որոշում առնելու:

Աստուածաշունչը կու տայ անապարանօք կատարուած գործերու եւ անապարանօք առնուած որոշումներու օրինակներ, որոնք սխալ արդիւնքի յանգեցան: Փարիսեցիները անապարեցին երբ *«ժողովարանէն դուրս դրին»* ի ծնէ կոյրը (Յհ 9.34): Անոնք իրաւունք չունէին գայն ժողովարանէն դուրս դնելու, առանց լսելու վկայութիւնը զինք Բժշկողին: Իրենց առած որոշումին պատճառով, լսեցին Յիսուսէն դատապարտիչ հետեւեալ խօսքը. *«Դատաստան ընելու եկայ այս աշխարհը, որպէսզի չտեսնողները տեսնեն եւ անոնք որ կը տեսնեն՝ կ'ուրան»* (Յհ 9.39):

Երկրորդ օրինակ մը: Անանիայի եւ Սափիրայի մահը իրենց առած արագ որոշումին հետեւանքն էր: Անոնք տեսնելով որ շատեր իրենց ունեցած արտերն ու տունները կը ծախէին եւ դրամը առաքելներուն կը յանձնէին, որոշեցին իրե՛նք եւս նոյնը ընել, բայց այդ ընելու իրենց դրդապատճառը ուղիղ չէր: Անոնք պէտք էր քանի մը օր մտածէին եւ ո՛չ թէ ներշնչման եւ խանդավառութեան մէկ պահուն նման որոշում առնէին:

Երբ կը դիտենք առաքելներուն վերաբերմունքը, կը տեսնենք որ անոնք եւս շատ մը պարագաներու անապարեցին, բայց Յիսուս չֆաշալերեց անոնց վերաբերմունքը: Երեք տարիներ ժամանակ իլեց որ Յիսուս իր աշակերտներուն սորվեցնէ թէ ինչպէս պէտք է վերաբերին, գործեն ու խորհին: Ան երեք տարիներ շարունակ հաւատքով թրծեց ու ֆաշալերեց զիրենք: Երբեմն ալ յանդիմանեց ու սաստեց:

Անոնք Յիսուսի խաչուելէն իսկ առաջ զինք յաջորդելու միտումներ ցոյց տուին, անհաւատ ֆաղափներուն վրայ երկինքէն վար կրակ բերել առաջարկեցին, Քրիստոսէ պահանջեցին որ իր թագաւոր ըլլալը յայտնէր աշխարհին, իրեն համար մեռնելու պատրաստակամութիւն յայտնեցին, զինք չուրանալ երդուեցին, եւ այս բոլորը արագ որոշումի արդիւնք էին: Յիսուս չֆաշալերեց իրենց այս կեցուածքներէն որեւէ մէկը:

Յիսուս երբ գործ մը յանձնէ իր գաւակներուն, կ'ուզէ որ իր գաւակները արագօրէն պատրաստակամութիւն յայտնեն, բայց չ'ուզեր որ արագօրէն գործի նետուին: Ան կ'ուզէ որ մենք աղօթքով ժամանակ անցնենք հետը եւ ինդրենք իր գործակցութիւնն ու առաջնորդութիւնը՝ իր կողմէ մեզի յանձնուած գործը լաւագոյնս կատարելու համար:

Ուստի, ո՛չ մէկ բանի մէջ անապարեմ, այլ ամէն բան դնենք Յիսուսի ձեռքին մէջ: Ամէն ինչ իր ժամանակը ունի (Ժդ 3.1): Ժամանակէն առաջ կատարուած գործ մը արդիւնաբեր չ'ըլլար: Ան որ կը փորձէ գործ մը կատարել իր ժամանակէն առաջ, կը նմանի այն մարդուն որ ծառի մը պտուղները կը հաւաքէ անոնց իսկ եղած ատեն: Ինչպէս ժամանակէն առաջ ֆաղուած պտուղը օգուտէն աւելի կրնայ վնաս բերել, այնպէս ալ ժամանակէն առաջ կատարուած գործ մը, աւելի վնասաբեր կ'ըլլայ քան օգտաբեր:

Փափաքի՛նք սրբանալ բայց չաճապարեմ: Կրնայ պատահիլ որ աշխարհային կեանք ապրող անձ մը փափաք յայտնէ դարձի գալու Աստուծոյ: Աստուած կը գնահատէ նման փափաք եւ կը զօրակցի նորադարձին: Բայց չմոռնանք որ Աստուած չ'ակնկալեր որ նորադարձը շուտով եւ մէկ անգամէն սրբուի իր մեղքերէն եւ սուրբ մը ըլլայ:

Նորադարձը ինք եւս նման բան պէտք չէ ակնկալէ ինքնիր անձէն: Ճիշդ է որ ճշմարիտ ապաշխարութիւն ապրող անձ մը կ'ուզէ մէկէն փոխուիլ եւ բոլորովին նոր անձ մը ըլլալ եւ նոր կեանք մը ապրիլ, բայց ատիկա անկարելի է, եւ այդպիսի բան Աստուած չ'սպասեր ու չի պահանջեր մեզմէ: Ինչպէս իսկ պտուղը ժամանակ կ'ուզէ որպէսզի հասուննայ երկնաէջ անձրեւով, ցօղով ու ջերմութեամբ, այնպէս ալ հոգեւորապէս իսկ մարդը, ժամանակ կ'ուզէ որպէսզի անի իր հաւատքին ու հոգեւորութեան մէջ՝ Աստուծոյ շնորհով եւ առաջնորդութեամբ:

Ես անձնապէս ինկած եմ եւ կ'իյնամ հոգեւորապէս շուտ անիլ փորձելու սխալին մէջ: Երկար ատեն ծով կը պահեմ, կ'աղօթեմ, կ'աղաչեմ եւ կը կարծեմ որ ատոնք պիտի օգնեն մեզի շուտով անելու հոգեւորապէս: Գրիչ մը հետեւեալը ըսած է. *«Աստուած ինչպէս ժամանակ կը տրամադրէ կաղնիի ծառ մը հասունցնելու համար, այնպէս ալ ժամանակ կը յատկացնէ սուրբ մարդ մը իրագործելու համար»:*

Սիրելի՛ հոգեւոր եղբայր եւ քոյր, բոլորս ալ կ'ուզենք սուրբ կեանք մը ապրիլ եւ բոլոր տեսակի մեղքերէ ու տկարութիւններէ սրբուիլ: Բայց պէտք է յիշեմ որ չկա՛յ յանկարծակի սրբացում, չկա՛յ ակնթարթային փոփոխութիւն: Սրբուիլն ու սրբացումը ժամանակ կը պահանջեն: Փոփոխութիւնը աստիճանական կերպով տեղի պիտի ունենայ:

Ինչպէս եթէ մէկը անապարէ մուրնի արագ հարուածներով անտաշ ֆարը տաշել եւ անկէ դուրս բերել մարդու մը կերպարանք, կրնայ ամբողջութեամբ փնացնել ֆարի կտորը, այնպէս ալ, եթէ Աստուած փորձէ անդուլօրէն փորձութեանց եւ փորձառութեանց ֆուրայէն անցնել մեզ՝ շուտով մեզ սուրբ ընելու համար, մենք կրնանք յաւիտենապէս կորսուիլ:

Աստուծոյ թոյլ տուած ամէն մէկ փորձութիւնը մեզ ֆայլ մը միայն կ'անեցնէ մեր հոգեւորութեան մէջ: Եթէ Աստուած ուզէ մեզ շուտով անեցնել, ան պէտք է թոյլ տայ որ բոլոր տեսակի փորձութիւնները մէկ անգամէն մեր գլխուն թափին: Մեզմէ ո՞վ կրնայ դիմանալ նման բանի: Այդ ընելով, Աստուած մեզ սրբութեան չ'առաջնորդեր, այլ՝ կործանումի:

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ՝ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՄԱՀՈՒԱՄԲ ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ՝ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԿԵԱՆՔՈՎ

«Եթէ Աստուած իր Որդիին մահովը մեզ իր հետ հաշտեցուց դեռ այն ատեն՝ երբ տակաւին թշնամի էինք իրեն, հիմա որ ա՛յ հաշտուած ենք՝ որքա՛ն ակնի վստահութեամբ կրնանք ըսել՝ թէ պիտի փրկուինք Քրիստոսի կեանքով» (Հո 5.10): Այս համարին հիմնական երկու գաղափարներն են՝ (1) հաշտութիւն՝ Քրիստոսի մահուամբ, եւ (2) փրկութիւն՝ Քրիստոսի կեանքով: Խօսինք ասոնց մասին առանձնաբար.–

Առաջին.– հաշտութիւն Քրիստոսի մահուամբ: Հաշտութիւն որո՞ւն հետ: Մեղքի իբրեւ արդիւնք գոտութիւն մը յառաջացաւ Աստուծոյ եւ մարդուն միջեւ: Գոտութիւն մը որ միայն Աստուծոյ Որդիին միջոցաւ կրնար իր լուծումը գտնել: Աստուծոյ եւ մարդոց միջեւ Աստուծոյ Որդին ի՛նք կար: Առանց Աստուծոյ Որդիին ո՛չ Աստուած կրնար կամ կրնայ գալ մարդոց եւ ո՛չ ալ մարդիկ կրնային կամ կրնան գալ Աստուծոյ:

Ինչո՞ւ Աստուծոյ Որդիին միջամտութիւնը անհրաժեշտ էր Աստուած եւ մարդ հաշտութիւնը իրականացնելու համար: Պօղոս առաքեալ կը հաստատէ թէ «Օրէնքին համաձայն՝ գրեթէ ամէն ինչ արհւնով կը սրբուի. մեղքերու թողութիւնն ալ առանց արեան հեղումի չ'ըլլար» (Եբր 9.22): Եւ որովհետեւ «ցուլերու եւ նոխազներու արիւնը բնաւ չի կրնար մեղքերը ջնջել» (Եբր 10.4), այդ իսկ պատճառով, Որդին խօսքը ուղղելով մեր երկնաւոր Հօր՝ կ'ըսէ. «Ահա կու գամ՝ միշտ ինչպէս Օրէնքներու գիրքին մէջ ինծի համար գրուած է՝ որպէսզի բու կամբդ ընեմ, ո՛վ Աստուած» (Եբր 10.7): Իսկ ի՞նչ էր Աստուծոյ կամբը եթէ ոչ վերցնել բոլոր նախկին գոհերը եւ անոնց տեղ Քրիստոսի գոհը հաստատել (Եբր 10.9):

Գոտութիւնն ու խոտվութիւնը սկսան մարդուն կողմէ ու մարդուն պատճառով, իսկ հաշտութիւնն ու խաղաղութիւնը՝ Աստուծոյ կողմէ եւ Աստուծոյ պատճառով: Մարդիկ իրենք չ'ինդրեցին Աստուծոյ Որդիէն որ գիրենք հաշտեցնէր Աստուծոյ հետ: Աստուած ի՛նքն էր որ կամեցաւ մարդիկը փրկել, իսկ Որդին ամբողջական պատրաստակամութիւն յայտնեց կատարելու Աստուծոյ կամբը:

Մարդիկ ո՛չ միայն հաշտութիւն չ'ինդրեցին, այլեւ իրենց նպաստն անգամ չ'բերին այդ հաշտութեան: Աստուած չ'սպասեց որ մարդիկ հրաժարին իրենց թշնամական վերաբերմունքէն եւ բարեկամական վերաբերմունք գուցաբերեն որպէսզի հաշտուէր անոնց հետ, այլ՝ ինչպէս առաքեալը կը վկայէ, «Աստուած իր Որդիին մահովը մեզ իր հետ հաշտեցուց դեռ այն ատեն՝ երբ տակաւին թշնամի էինք իրեն»:

Քրիստոսի աշխարհ գալը մեր խնդրանքին, գղջումին կամ ապաշխարութեան արդիւնքը չ'էր, այլ՝ Աստուծոյ ազատ կամեցողութեան եւ սիրոյն արտայայտութիւնն էր: Աստուած ի՛նքն էր որ կամեցաւ որ այդպէս ըլլայ, որպէսզի փրկութիւնը ամբողջապէս աստուածային ձրի պարգեւ մը նկատուի: Եթէ Աստուած մօտեցաւ մեզի իրեն թշնամի եղած

ատեննիս, հիմա որ հաշտուած ենք իրեն հետ ու դարձած բարեկամ իրեն՝ որքա՛ն աւելի պիտի մօտենայ մեզի եթէ կամենանք:

Երկրորդ.– փրկութիւն Քրիստոսի կեանքով: Մեր արդարացումը կատարուեցաւ Քրիստոսի արիւնով (Հո 5.9), հաշտութիւնը՝ անոր մահուամբ (10-րդ համար), իսկ փրկութիւնը՝ անոր կեանքով (10-րդ համար): Ի՞նչ կը հասկնանք «*Քրիստոսի կեանքով փրկուիլ*» ըսելով: Քրիստոսի կեանքով կը փրկուինք եթէ թոյլ տանք որ Քրիստոս գայ եւ իր կեանքը ապրի մեր կեանքերուն մէջ, իր շունչը դնէ մեր հոգիներուն մէջ, իր սէրը զեղու մեր սիրտերուն մէջ:

Քրիստոս կը պատուիրէ կատարեալ ըլլալ մեր երկնաւոր Հօր նման (Մտ 5.48): Նման կատարելութիւն կարելի է ձեռք ձգել միայն այն ատեն՝ երբ հրաւիրենք Քրիստոսը որ ապրի իր Հօրը կատարելութիւնը մեր կեանքերուն մէջ: Կատարեալ մարդը առանց մեղքի եղող մարդը չէ, այլ՝ իր նմանին հանդէպ կատարեալ սէր ու գուրգուրանք ունեցող մարդն է:

Պօղոս առաքեալի ըսել ուզածը այն է՝ որ չի բաւեր արդարանալ Քրիստոսի արիւնով, հաշտուիլ Քրիստոսի մահուամբ, այլեւ պէտք է ընկալողները ըլլալ Քրիստոսի կեանքին: Փրկութիւնը սկսաւ Քրիստոսի արիւնով ու մահուամբ եւ կրնայ շարունակուիլ մի՛այն ու մի՛այն իր կեանքով: Ուստի, առաքեալին պատուէրն է մեր կեանքերը միաձուլել եւ նոյնացնել Քրիստոսի կեանքին հետ, ապրիլ Քրիստոսի հետ եւ ապրեցնել Քրիստոսը մեր սիրտերուն մէջ:

Երբ կը հաստատենք թէ փրկութիւնը ձեռք կը ձգենք Քրիստոսի կեանքով, կամ երբ կը խօսինք Քրիստոսի կեանքին ընկալողները ըլլալուն մասին, Քրիստոսի ո՞ր կեանքին մասին է որ խօսած կ'ըլլանք. իր երկրաւոր կեանքին մասին, թէ՛ այն կեանքին մասին, որ ան ունեցաւ իր յարութենէն յետոյ: Եթէ երբեք նկատի առնենք որ Պօղոս առաքեալ կը խօսի Քրիստոսի արիւնին մասին, ապա մահուան մասին, եւ ի վերջոյ կեանքին մասին, յստակ կը դառնայ որ ակնարկութիւնը այն կեանքին է, որ իր յարութեան յաջորդեց:

Առաքեալին սորվեցուցածը մեզի այն է՝ որ մենք մեր ուշադրութիւնը պէտք է կեդրոնացնենք ո՛չ միայն այն կեանքին վրայ որ Քրիստոսինը եղաւ երբ ան մարմինի մէջ էր, այլ նաեւ ու յատկապէս, այն կեանքին վրայ՝ որ Քրիստոսինն է ներկայիս՝ երկինքի մէջ: Իսկ ներկայիս Քրիստոսի ունեցած կեանքը երկինքի մէջ, մարդուն համար ապրուած բարեխօսի ու միջնորդի կեանք մըն է, մարդապաշտպանութեան կեանք մըն է: Պօղոս առաքեալ կը հաստատէ թէ «*Քրիստոս կենդանի ըլլալով՝ տեւաբար բարեխօս կ'ըլլայ*» մեզի համար (Եբր 7.25):

Քրիստոս իր ներկայ կեանքով, մեր պաշտպանն ու փաստաբանն է: Փորձութեանց դիմաց մեզի նեցուկ կանգնողն է: Ահա՛ թէ ինչո՛ւ մենք «*կը փրկուինք Քրիստոսի կեանքով*»՝ մարդապաշտպան կեանքով:

ՃՇԴԵԼ ԹԷ ՈՐՈՒՆ ՀԵՏԵԻՈՐԴՆԵՐՆ ԵՆՔ

Իւրաքանչիւր մարդ որ կ'ապրի աշխարհի մէջ դեմ յանդիման կը գտնուի երկու որոշումներու. կա'մ որոշել Աստուծոյ հետեւորդ մը ըլլալ, եւ կա'մ որոշել Չարին հետեւորդ մը ըլլալ: Մէկը չի կրնար մտածել թէ ինք ո՛չ Աստուծոյ կը պատկանի եւ ո՛չ ալ Չարին: Մահէն ետք մարդուն սպասողը կա'մ դրախտն է եւ կա'մ դժոխային վիճակը, կա'մ հրեշտակներն են եւ կա'մ՝ չար ու պիղծ ոգիները: Աստուածաշունչը բնա՛ւ չի խօսիր մահէն ետք երրորդ տեղի մը մասին, ո՛չ քաղաքի եւ ո՛չ ալ քաղաքար միջնորդութեան մը մասին: Այս նկատի առնելով, սիրելի՛ ընթերցող, ա՛յսօր պէտք է վերջնական որոշումդ առնես: Որո՞ւ կ'ուզես հետեւիլ, Աստուծո՞յ, թէ՛ Սատանային:

Եղիա մարգարէն միշդ այսպիսի երկընտրանքի մը առջեւ դրաւ Իսրայէլացիները երբ անոնց ըսաւ. *«Դուք մինչեւ ե՞րբ երկու մտքի վրայ պիտի կադաք. եթէ Եհովա Աստուած է՝ անոր հետեւէն գացէք, իսկ եթէ Բահաղ Աստուած է՝ անոր հետեւէն գացէք»* (Գ.Թգ 18.21):

Իսրայէլի Ա.ֆաար թագաւորը զինք նախորդող թագաւորներէն աւելի՛ չար ու աւելի՛ անաստուած մէկը եղաւ (Գ.Թգ 16.33): Եղիա մարգարէն անոր ըսաւ, թէ ալ երկրի վրայ ո՛չ անձրեւ պիտի տեղայ եւ ո՛չ ալ ցօղ պիտի իջնէ, մինչեւ որ ինք (մարգարէն) հրաման տայ (Գ.Թգ 17.1): Երեք ու կէս տարուայ երաշտէն ետք, Աստուած Եղիա մարգարէին ըսաւ որ երթայ եւ հանդիպի Ա.ֆաար թագաւորին, եւ ինք (Աստուած) անձրեւ պիտի տեղացնէ (Գ.Թգ 18.1-2): Մարգարէն գնաց եւ հանդիպեցաւ Ա.ֆաար թագաւորին եւ հրամայեց անոր որ հաւաքել տայ Իսրայէլի ժողովուրդը, ներառեալ *«Բահաղի չորս հարիւր յիսուն մարգարէներն ու Յեզաբէլին սեղանէն ուտող Աստարովթի չորս հարիւր մարգարէները Կարմեղոս լերան վրայ»* (Գ.Թգ 18.19-20):

Անձրեւի մասին որեւէ խօսք ըսելէ առաջ, մարգարէն ժողովուրդին դարձաւ եւ ըսաւ. *«Դուք մինչեւ ե՞րբ երկու մտքի վրայ պիտի կադաք. եթէ Եհովա Աստուած է՝ անոր հետեւէն գացէք, իսկ եթէ Բահաղ Աստուած է՝ անոր հետեւէն գացէք»*: Մարգարէն չէր կրնար անձրեւի համար աղօթք բարձրացնել Աստուծոյ երբ անաստուած ու անհաւատ ժողովուրդի մը առջեւ կանգնած էր: Անձրեւի համար աղօթելէ առաջ, ան նախ ուզեց որ հաւա՛տք արթննայ ժողովուրդին մէջ, ուզեց որ ժողովուրդը մշտէ թէ որո՞ւն կ'ուզէ հետեւիլ ու պաշտել, Աստուծո՞յ, թէ՛ Բահաղին:

Հոսկէ կը սորվինք այն՝ որ Աստուած իր օրհնութիւնը կը թափէ մեր վրայ երկինքէն միայն ա՛յն ատեն՝ երբ հաւատքի գանձ եւ զինք դաւանինք իբրեւ մէկ ու միակ մշմարիտ Աստուած: Կարելի չէր անձրեւ սպասել երկինքէն, երբ անդին կ'ուրացուէր երկինքի գահին վրայ բազմող ամենակալ Աստուածը:

Եղիա մարգարէն պատուիրեց Բահաղի մարգարէներուն պատրաստել գուարակ (մատղաշ հորթ) մը ու գանձիկ կտոր կտոր ընել ու փայտերու

վրայ դնել. նոյնը ըրաւ ինք նաեւ: Ապա անոնց ըսաւ. «*Դուք ձեր Աստուծոյն անունը կանչեցէ՛ք, ես ալ Եհովային անունը կանչեմ: Այն Աստուածը որ կրակով պատասխան տայ, ա՛ն է (նշմարիտ) Աստուածը*» (Գ.Թգ 18.24): Մարգարէն իր այս ըրածով պատերազմ մըն էր որ յայտարարած եղաւ Աստուծոյ եւ Բահադին միջեւ: Աստուած չէր կրնար պարտուած դուրս գալ այդ պատերազմէն: Այդ պատերազմը խորքին մէջ, պատերազմ մըն էր նշմարիտ աստուածապաշտներուն եւ սուտ աստուածներ պաշտողներուն միջեւ:

Յայտնի չէր թէ որո՞նք Եհովա Աստուածը կը պաշտէին եւ որո՞նք Բահադը: Յայտնի չէր ըսի, որովհետեւ նոյն մարդիկը կը պաշտէին թէ՛ Եհովա Աստուածը եւ թէ՛ Բահադը: Անոնք կը պաշտէին Եհովա Աստուածը որպէսզի հանեցնէին Աստուծոյ մարգարէները, եւ կը պաշտէին Բահադը, հանեցնելու համար Աֆաար թագաւորն ու Յեզարէլ թագուհին: Անոնք երկդիմի եւ երկերեսանց մարդիկ էին. ա՛յս է ինչ որ ցոյց կու տայ Եղիա մարգարէին խօսքը իրենց ուղղուած. «*Դուք մի՛նչեւ ե՞րբ երկու մտքի վրայ պիտի կադա՛մ...*»:

Անոնց ուղղուած հարցումը ուղղուած է նաեւ մեզի. «*Մենք մի՛նչեւ ե՞րբ երկու մտքի վրայ պիտի կադանք*»: Յստակ որոշում պէտք է առնենք: Մէկ թագաւոր պէտք է ցանչնանք, կա՛մ Աստուած եւ կա՛մ Սատանան: Մէկ տուն պէտք է ցանչնանք, կա՛մ երկինքը եւ կա՛մ երկիրը: Մէկ ձայնի պէտք է հետեւինք, կա՛մ Քրիստոսի ձայնին եւ կա՛մ աշխարհի ձայնին: «*Մարդ չի կրնար երկու տէրերու ծառայել*» կը յայտարարէ Քրիստոս (Մտ 6.24): Եթէ Աստուած է մեր Տէրը, փաստենք իր կամքը կատարելով: Նախընտրելի է բացայայտօրէն ուրանալ Աստուծոյ տիրութիւնը, քան կեղծաւորաբար դաւանիլ զանիկա, եւ հնազանդ չըլլալ անոր:

Ի՞նչպէս կրնանք գիտնալ թէ ո՞վ Աստուծոյ գաւակ է եւ ո՞վ՝ Սատանային: Յովհաննէս առաքեալ կը պատասխանէ այս հարցումին ըսելով. «*Ահա այսպէ՛ս կը զանազանուին Աստուծոյ որդիներն ու Սատանային որդիները. – Ով որ արդարութիւն չի գործեր՝ Աստուծոյ որդի չէ. ով որ իր եղբայրը չի սիրեր՝ նոյնպէս Աստուծոյ որդի չէ*» (Ա.Յհ 3.10): Զգո՛յ՜ ըլլանք, եթէ կայ մէկը որուն չենք սիրեր, կամ եթէ կայ մէկը որուն կ'ատենք, ասիկա կրնայ իբրեւ ապացոյց ծառայել որ մենք Աստուծոյ գաւակները չենք:

«*Ով որ արդարութիւն չի գործեր՝ Աստուծոյ որդի չէ*»: Ի՞նչ է այն արդարութիւնը զոր մարդ արարածը պէտք է գործէ: Գործուելիք արդարութիւնը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ աստուածսիրութիւնն ու մարդասիրութիւնը: Աստուածասէր եւ մարդասէր չեղող մարդը՝ արդարատեսաւ մարդ կը սեպուի: Սիրելի՛ բարեկամ, եկո՛ւր եւ այսօր ուղիք թէ ի՛նչ կ'ուզես ըլլալ. աստուածասէր ու մարդասէ՞ր մը, թէ՛ մարդատեսաւ ու աստուածատեսաւ մը: Եթէ արդարութիւն գործող մէկը չես, կը նշանակէ թէ թշնամի մըն ես Քրիստոսի արիւնով արդարացած մարդոց:

ՔՆԱՆԱԼ ՅԻՍՈՒՍԵԱՆ ՔՈՒՆՈՎ ԵՒ ՈՉ ԹԷ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ ՔՈՒՆՈՎ

Աստուածաշունչը կը խօսի երկու անձերու մասին որոնք նաևուն մէջ կը ֆնանային երբ անդին ծովը փոթորկած էր, Յովնան մարգարէին մասին (Յվն 1.5) եւ Յիսուսի մասին (Մր 4.37-38): Երկուքին պարագան ամբողջովին տարբեր է: Անոնց ֆնանալուն պատճառներն ալ տարբեր են: Յովնան մարգարէն ամբողջ օր մը փորձեց փախչիլ Աստուծոյ կամֆր կատարելէն: Աստուած ուզեց զինք Նինուէ դրկել որպէսզի ապաշխարութիւն քարոզէ, իսկ ինք Աստուծմէ փախչելու համար Յոպպէ իջաւ եւ հոն նաւ մը բարձրացաւ որպէսզի Թարսիս երթար (Յվն 1.1-3):

Ճամբու ընթացքին աստուածային միջամտութեամբ մը սաստիկ փոթորիկ մը պայթեցաւ եւ նաւը խորտակուելու վտանգին դիմաց եղաւ: Ամէն մարդ սարսափեցաւ եւ սկսաւ ինքնիր Աստուծոյն աղաղակել եւ օգնութեան կանչել: Ո՞ր էր Յովնան այս բոլորին մէջ եւ ի՞նչ կ'ընէր: Բնագիրը կը հաստատէ, թէ *«Յովնան նաւուն խորշը իջնելով պառկեք էր ու խորունկ կը ֆնանար»* (Յվն 1.5):

Ինչո՞ւ Յովնան կը ֆնանար: Իր քունը իր պարտականութիւնը կատարած եւ հոգեկան գոհունակութեամբ լեցուած մարդու մը քունն էր: Իր քունը ինքզինք ապահով եւ խաղաղ զգացող անձի մը քունն էր: Իր քունը միտքն ու սիրտը հանգիստ անհատի մը քունն էր: Անշուշտ ո՛չ: Յովնանի քունը Աստուծոյ անհնազանդ եւ հոգեկան խոռվութեամբ լեցուած մարդու մը քունն էր: Յովնան տրամութենէն եւ հոգեկան նեղութենէն ֆնացած էր: Դուկասու Աւետարանին մէջ կը կարդանք. *«Յիսուս աշակերտներուն մօտ եկաւ եւ զանոնք իրենց տրամութենէն յոգնած, ֆնացած գտաւ»* (Ղկ 22.45):

Եթէ Յովնան կը ֆնանար որովհետեւ յոգնած էր ամբողջ օր մը Աստուծմէ փախչելէն, ապա Յիսուս, կը ֆնանար որովհետեւ յոգնած էր ամբողջ օր մը Գալիլեայի մէջ Աստուծոյ արքայութեան աւետարանը քարոզելէն: Եթէ Յովնան կը ֆնանար փախչելու համար Աստուծոյ կողմէ իրեն յանձնուած պարտականութենէն, ապա Յիսուս, կը ֆնանար Աստուծոյ կողմէ իրեն յանձնուած գործը լաւագոյնս կատարած մարդու մը յաղթական ու խաղաղ քունով: Եթէ Յովնան կը ֆնանար կարծելով որ կրնար վրիպիլ Աստուծոյ աչքէն, ապա Յիսուս, կը ֆնանար որովհետեւ գիտէր թէ երբե՛ք պիտի չվրիպէր եւ պիտի չմոռցուէր Աստուծոյ կողմէ: Յովնան կը ֆնանար Աստուծոյ ձեռքէն փախչելու համար, իսկ Յիսուս կը ֆնանար Աստուծոյ ձեռքերուն մէջ: Մարգարէին քունը տրամութեան հետեւանք էր, իսկ Յիսուսի քունը՝ հոգեկան ուրախութեան:

Մենք բոլորս կա՛մ Յովնանին եւ կա՛մ Յիսուսի վիճակին մէջ կը գտնուինք: Քաջ գիտնանք, որ կեանքի ի՛նչ նաւեր ալ գործածենք, կեանքի նաւերուն ամենախորունկ եւ ամենամութ խորշերն անգամ իջնենք՝ չենք կրնար փախչիլ Աստուծոյ ներկայութենէն: Ո՛չ երկինք գացողը կրնայ

ազատիլ Աստուծմէ եւ ո՛չ ալ մեռելներու աշխարհը գացողը: Սաղմասագիրը այս իրողութեան գիտակից, կը յայտարարէ. *«Զկա՛յ տեղ մը՝ ուր հեռու գգամ՝ քու Հոգիէդ, չկա՛յ տեղ մը՝ ուր հեռու ըլլամ ներկայութենէդ: Երկինք ելլեմ՝ հո՛ն ես դուն, մեռելներու աշխարհը իջնեմ՝ դարձեալ հոն ես դուն»* (Սղ 139.7-8): Ինչո՞ւ փորձենք փախչիլ Աստուծմէ երբ ան կու գայ մեզ պաշտպանելու կեանքի փոթորիկներուն դիմաց:

Երանի՛ անոր որ Յիսուսեան բունով կը բնանայ եւ ո՛չ թէ Յովնանեան բունով: Յիսուսի բունը ինքզինք ապահով ու պաշտպանուած գգացող մարդու մը բունն է: Դաւիթ մարգարէն կ'ըսէ. *«Ես կը պառկիմ, կը բնանամ, վստահ՝ որ գիշերն ամբողջ Տէրը զիս կը պահպանէ»* (Սղ 3.5): Դաւիթ այս խօսքերը արտասանեց երբ իր որդին՝ Աբիսողոմ գինք կը հալածէր: Ան գիտէր որ Տիրոջ պաշտպանութիւնը կը վայելէր, ըլլայ բնացած եւ ըլլայ արթուն վիճակի մէջ: Ան մտահոգ չէր որ կրնար Աբիսողոմին ձեռքը իյնալ եթէ բնանար:

Տակաւին, Յիսուսի բունը Աստուծոյ կամքը կատարած եւ Աստուծոյ խօսքով սնանող մարդու մը բունն էր: Յիսուսի բունը Աստուծոյ կողմը յարողներուն եւ Աստուծոյ փարողներուն բունն էր: Աստուծոյ կամքէն շեղած եւ Աստուծոյ կամքը չնանչցող մարդուն համար, անկարելի է գիշերները խաղաղ բուն ունենալ: Աստուծոյ խօսքը չկարդացող եւ այդ խօսքին մասին չխորհրդածող մարդը չի՛ կրնար անոյշ բուն ունենալ:

Աստուծոյ կողմը չյարողները եւ Աստուծոյ չփարողները չեն կրնար հանդարտ բուն մը վայելել: Սողոմոն իմաստուն կը յորդորէ որ մարդիկ յարին Աստուծոյ կողմը եւ խորհին իր խօսքերուն մասին: Այդպէս ընողներուն վերաբերեալ, ան կ'ըսէ. *«Եթէ պառկիս՝ պիտի չվախնաս եւ եթէ բնանաս՝ բունդ անոյշ պիտի ըլլայ»* (Առ 3.18-24): Աստուծոյ զաւակները անվախ եւ անոյշ բունով մը կը բնանան: Անվախ չ'ըլլար բունը անոր՝ որ ապաստան չէ գտած Աստուծոյ մէջ: Անոյշ չ'ըլլար բունը անոր՝ որ լեցուած է մեղքի դառնութեամբ:

Սիրելի՛ եղբայր եւ քույր, գիշերուայ բունդ ինչպիսի՞ բուն մըն է, Յիսուսեա՞ն, թէ՛ Յովնանեան. այլ խօսքով՝ խաղա՞ղ, թէ՛ խոռվութեամբ լի, դա՞ռն, թէ՛ անոյշ: Դառն յուսահատութիւնն ու անօգնական գգալը մեզ կ'առաջնորդեն անձնասպանութեան եւ ինքնակործանումի: Յովնան մարգարէն նաւուն մէջ եղողներուն ըսաւ. *«Զիս վերցուցէ՛ք ու ծովը նետեցէ՛ք ու ծովը պիտի խաղաղի, որովհետեւ ես գիտեմ թէ այս մեծ փոթորիկը իմ պատճառովս եղաւ»* (Յվն 1.12): Յովնանի այս առաջարկը ուրիշ բան չէր եթէ ոչ կեանքէն յուսահատած եւ կատարելապէս յուսախար եղած մարդու մը խօսքը, որ ամէն գնով կ'ուզէր վերջ դնել ինքնիր կեանքին: Իր առաջարկը անձնասպանութեան առաջարկ մըն էր: Տարօրինակ է մարդ արարածը, որ կը նախընտրէ անձնասպան ըլլալ քան ապաշխարել եւ խոնարհիլ Աստուծոյ հօգոր ձեռքին տակ:

Ընթերցող բարեկամ, յանձնուէ Աստուծոյ, որպէսզի երբ Ֆիզիքապէս բնանաս, սիրտդ եւ հոգիդ արթուն մնան, ինչպէս էր պարագան Յիսուսի:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ՅԱՅՏՆԵԼԸ ՀՈԳԻՆ Է ԱՂՕԹՔԻՆ

Աղօթելը լոկ խնդրանքներու շարք մը ներկայացնելը չէ: Աղօթելը մեր ունեցած կարիքներուն, հարցերուն եւ դժուարութիւններուն համար աղաչանք մատուցանելը չէ միայն: Աղօթելը պատահականութեան կամ «*եթէ ժամանակ ունենամ*»-ի արդիւնքը պէտք չէ ըլլայ: Աստուած կը սպասէ որ Քրիստոս Յիսուսի միացած մարդիկ անդադար աղօթեն եւ ամէն բանի համար շնորհակալ ըլլան (Ա.Թ.ս 5.17-18): Աստուծոյ շնորհակալութիւն յայտնելը կախեալ պէտք չէ ըլլայ մեզ շրջապատող պայմաններէն եւ պարագաներէն: Ասիկա հեթանոսական վերաբերմունք է: Հեթանոսներէն ո՞վ փառաւոր վիճակի մէջ եղած ատեն Աստուծոյ փառք եւ գոհութիւն չի յայտներ: Անողորմներէն ո՞վ ողորմութիւն առած պահուն չի յայտարարեր Աստուծոյ ողորմած ըլլալը:

Աստուած կը փառաւորուի եթէ շնորհակալութիւն յայտնենք իրեն երբ ցաւն ու թշուառութիւնը մեր դուռը կը բաղիտ: Ինչպէս երբ պտղատու ծառը ֆարկոծուի, ան իր պտուղը կը թափէ զինք ֆարկոծողներուն, այնպէս ալ մենք երբ ֆարկոծուինք զրպարտութեան ֆարերով, գիտնա՛նք աղօթքով մեր շնորհակալական պտուղները թափել Աստուծոյ փառաց աթոռին առջեւ: Առաքեալները ուրախացան երբ ծեծ կերան (Գրծ 5.40-41): Ասիկա կ'ապացուցանէ որ անոնք պտղատու ծառեր էին: Դժուարին պահերն են որ կը փաստեն թէ մենք պտղատու ծառեր ենք, թէ՛ անպտուղ:

Աղօթքի պահը միակ Բարիին եւ մեծ Բարերարին պահն է: Պահ մը, որուն ընթացքին պէտք է յիշենք անոր բարերարութիւնները եւ շնորհակալ ըլլանք անոնց համար: «*Շնորհակալութիւն մատուցողը զիս կը փառաւորէ*» (Սղ 50.23): Փառաւորենք ուրեմն զԱստուած շնորհակալութիւն յայտնելով իրեն: Աղօթքի ընթացքին Աստուծոյ շնորհակալութիւն յայտնելը՝ կ'ուրախացնէ Աստուծոյ սիրտը: Աստուած կը հրճուի շնորհակալ սիրտ ունեցողներով:

Շնորհակալութիւն յայտնելու արարողութիւնը հոգին է աղօթքին, առանց որուն աղօթքի պահը չոր ու ցամաք պահ մը կը դառնայ: Ինչպէս սիրտը առանց սիրոյ մեռած կը սեպուի, նոյնպէս ալ այն աղօթքը որուն մաս չի կազմեր շնորհակալութիւնը՝ մեռած աղօթք կը նկատուի: Շնորհակալ ըլլալը՝ աղօթքը կենդանի եւ կենդանարար դարձնել է:

Շնորհակալ ըլլանք այն յոյսին համար որուն հրաւիրեց մեզ, եւ այն նոյն ու փառաւոր խոստումին համար որուն ժառանգորդները պիտի ըլլանք մենք՝ ընտրեալներս (Եփ 1.18): Շնորհակալ ըլլանք այն յաւիտեանական կեանքին համար որ մեզի վերապահուած է երկինքի մէջ (Կղ 1.5): Շնորհակալ ըլլանք որ Աստուած Քրիստոսի հետ մեզ ալ կենդանացուց. ներեց մեր բոլոր յանցանքները եւ իր իշխանութեամբ ջնջեց մեր օրինազանցութեան համար մեզի դէմ արձակուած դատապարտութեան վնիորը, զայն իսաչափայտին գամելով (Կղ 2.13-14):

Շնորհակալ ըլլանք Աստուծոյ որ խաղաղութեան կանչեց մեզ՝ մէկ մարմինի մէջ, որ Քրիստոսի եկեղեցին է (Կղ 3.15): Շնորհակալութիւն յայտնենք *«Հօր Աստուծոյ, որ մեզ արժանի ըրաւ յոյսի թագաւորութեան մէջ բնակող իր ընտրեալներուն վիճակին մասնակից դառնալու: Մեզ խաւարի իշխանութենէն զատեց եւ բերաւ իր սիրելի Որդիին իշխանութեան տակ: Եւ Որդին մեզ փրկեց, իր գոհագործական մահուամբը թողութիւն տալով մեր մեղքերուն»* (Կղ 1.12-14):

Շնորհակալ ըլլանք որ մեղքի հոգիով լեցուածներս, Սրբութեան Հոգիով լեցուն տաճարներու վերածեց (Ա.Կր 3.16), որ մեզի իշխանութիւն տուաւ հաւատքի քամով Աստուծոյ որդիները ըլլալու (Յհ 1.12), որ մեզ բերաւ եւ Քրիստոսի միացուց (Ա.Կր 1.30), որ մեզ ընդունեց առանց որեւէ պայմանի, որ յոգնածներուս եւ բեռնաւորուածներուս հանգիստ շնորհեց եւ կը շնորհէ (Մտ 11.28):

Սորվինք Տէր Յիսուսի նման աղօթել. *«Հա՛յր, երկինքի եւ երկրի Տէր, շնորհակալ եմ քեզի, որ իմաստուններէն եւ գիտուններէն ծածկեցիր այն՝ ինչ որ յայտնեցիր պարզ ու համեստ մարդոց»* (Մտ 11.25): Քննենք մենք զմեզ. չըլլայ որ մենք ալ այն իմաստուններու շարքին ենք՝ որոնք զԱստուած չեն կրնար քանչնալ (Ա.Կր 1.21): Քրիստոսի ոչխարները կը քանչնան Քրիստոսը եւ կը քանչցուին իր կողմէ (Յհ 10.14): Եթէ ոչխարներ ենք որոնք կը քանչնան Տէր Յիսուսի սրինգին քաղցրահնչիւն ձայնը՝ շնորհակալ ըլլանք ատոր համար:

Երախտագիտութեամբ յիշե՛նք եւ յիշեցնե՛նք ամէն մարդու, Աստուծոյ շնորհած պաշտպանութիւնն ու պահպանութիւնը: Փառաբանե՛նք անոր ամենահաս նախախնամութիւնը: Օրհներգե՛նք անոր միտք-արար ներկայութիւնը: Օրհնաբանե՛նք անոր անվրէպ առաջնորդութիւնը: Փա՛նք տանք իրեն իր փառքէն մերկանալուն եւ մեզ Ադամական մերկութենէն ձերբազատելուն համար:

«Կը գոհանամ քեզմէ, որ ահաւոր ու զարմանալի կերպով ստեղծուեցայ» (Սղ 139.14): Այո՛, մեր ստեղծագործութիւնը զարմանալի կերպով տեղի ունեցաւ, որովհետեւ Աստուած աշխարհ ստեղծեց իր խօսքով, իսկ մեզ՝ իր ձեռքով: Աստուած անկարօտ Աստուած է: Ան մեզ ստեղծեց թէպէտ պէտք չունէր մեզի: Կրնայինք երբեք գոյութիւն չունենալ: Մեզ աննպատակ կերպով չստեղծեց: Ան մեզ ստեղծեց ի՛ր հոգիով, ի՛ր ձեռքով, ի՛ր պատկերով, ի՛ր փառքով ու ի՛ր փառքին համար (Ես 43.7): Այս բոլորին համար շնորհակալ պէտք չէ՞ ըլլանք իրեն:

Մեր ամբողջ կեանքը շնորհակալական աղօթք պէտք է ըլլայ: Մեր գործերն ու արարքները, մեր խօսքերն ու խորհուրդները, մեր ծրագիրներն ու փափաքները, մեր տենչանքներն ու իղձերը, ուրիշներուն հետ մեր ունեցած վերաբերմունքը, մեր կողմէ առ Աստուած բարձրացուած շնորհակալական աղօթքներ պէտք է ըլլան: Մէկ խօսքով, աղօթք դարձած ներկայութիւն պէտք է ըլլանք մեր շրջապատին մէջ: Շնորհակալ ըլլանք եթէ այդպիսին ենք:

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԾԱԾՈՒԿ ՈՂՈՐՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ամբողջ օր մը անցնելէդ յետոյ, կը դժուարանա՞ս գտնել պատնառ մը որուն համար արժէ շնորհակալ ըլլալ Աստուծոյ: Անպատնառ որ պատնառներ կան: Քրիստոս որ թելադրեց գաղտնի ընել ողորմութիւնը (Մտ 6.4), ի՛նք նաեւ, ի՛ր կարգին գաղտնի կ'ընէ շատ մը ողորմութիւններ, որ ընդհանրապէս մեր ուշադրութենէն կը վրիպին: Եկո՛ւր յիշենք իր ըրած «գաղտնի» ողորմութիւններէն մէկ քանին, եւ գոհութիւն յայտնենք իրեն անոնց համար:

Գիտե՞ս արդեօք օրական քանի՛ անգամ Չարին կողմէ վրադ արձակուած նետերը ետ կը մղէ Քրիստոս: Գիտե՞ս օրական քանի՛ անգամ պատրաստուած քանի՛ փորձութիւններ կը խափանէ: Գիտե՞ս օրական քանի՛ անգամ նիւթուած քանի՛ չար ծրագիրներ կը խանգարէ: Կը մտաբերե՞ս փրկութեանդ համար իր մնայուն հսկողութիւնը: Ո՞վ է աննինչ կերպով վրադ հսկողը գիշեր ու ցերեկ: Ո՞վ է քեզ քաջ քաջ կատարելութեան եւ սրբութեան առաջնորդողը: Ո՞վ է քեզ աստիճանաբար իր Որդիին նման դարձնողը: Այս բոլորը Աստուած գաղտնաբար չ'ընէր ամէն օր: Ուրեմն, մի՛ մոռնար այս բոլորին համար շնորհակալ ըլլալու Աստուծոյ:

Կ'ապրինք աշխարհի մը մէջ ուր հետզհետէ մարդիկ կը դառնան աւելի եսակեդրոն: Իւրաքանչիւր մարդ միայն ինքնին մասին կը մտածէ: Շնորհակալ եղիր Աստուծոյ եթէ երբեք այսօր որպիսութեամբդ, առողջութեամբդ եւ կամ գործիդ յաջողութեամբ հետաքրքրուողի մը հանդիպեցար: Շնորհակալ եղիր եթէ այսօր մէկը անոյշ խօսք մը ըսաւ քեզի, քաղցր ժպիտ մը ցոյց տուաւ, բարեկամական վերաբերմունք մը ցուցաբերեց, ցաւերդ լսելու համար՝ ականջը տուաւ, սիրտդ ամոփելու համար՝ իր սիրտը բացաւ, քեզի համար աղօթելու խոստում տուաւ, քու կողքիդ ըլլալու պատրաստակամութիւն յայտնեց, քեզի օգնելու արտոքաց, յոյս ու հաւատք ներշնչող խօսք մը արտասանեց, կամ պարզապէս քանի մը վայրկեան տրամադրեց քեզի հետ ըլլալու համար: Ասոնք Աստուծոյ ծածկաբար կատարած ողորմութիւններուն շարքին են:

Եթէ դուն ապաշխարած մը չես եւ այս առաւօտ արթնցար, յիշէ՛ որ այս վայրկեանին կրնայիր մեռած ըլլալ եւ դժոխք նետուած: Հետեւաբար, շնորհակալ եղիր Աստուծոյ որ մեռնելով՝ դժոխք չես նետուած: Շնորհակալ եղիր որ օր մը եւ առիթ մը եւս քեզի տուաւ որ դարձի գաս: Շնորհակալ եղիր քեզի հանդէպ իր ցուցաբերած համբերութեան համար:

Տակաւին, շնորհակալ պէտք չէ՞ ըլլաս Աստուծոյ այն հրեշտակներուն համար որոնք ամէն վայրկեան իր կողմէ կը դրկուին օգնելու համար քեզի, դուն՝ որ փրկութիւնը պիտի ժառանգես (Եբր 1.14): Շնորհակալ պէտք չէ՞ ըլլաս Քրիստոսի, Սուրբ Հոգիին, Աստուածամօր, սերովբէներուն եւ քերթովբէներուն, սուրբերուն, արդարներուն, Յաղթական Եկեղեցւոյ անդամներուն եւ երկինքը լեցնող բոլոր հոգեղէն էակներուն քեզի համար կատարած բարեխօսութիւններուն համար:

Պէ՞տք է մոռնաւ շնորհակալ ըլլալ Աստուծոյ այն խոնարհ եւ համեստ հաւատացեալներուն համար, հոգեւոր եղբայրներուն եւ քոյրերուն համար, հոգեւոր խմբակներուն եւ եղբայրակցութիւններուն համար, որոնք ամէն օր կ'աղօթեն աշխարհի խաղաղութեան, եկեղեցիներու միութեան, հիւանդներու բժշկութեան, մեղաւորներու դարձին, եւ Աստուծոյ ողորմութեան համար:

Ո՛վ գիտէ թէ քանի՛ քանի՛ հազարաւոր մենակեացներ, վարդապետներ, քննաւորներ, ապաշխարողներ, ծածկուած աշխարհի տեսողութենէն՝ ծածուկ կերպով կ'աղօթեն մեղաւոր մարդոց փրկութեան եւ Աստուծոյ թագաւորութեան երկրի վրայ հաստատման համար: Ասոնց համար շնորհակալ պէտք է ըլլաւ Աստուծոյ: Այսպիսի հոգեւոր մարդիկ իրե՛նք է որ աշխարհ կանգուն կը պահեն իրենց ներկայութեամբը այս աշխարհին մէջ: Յիշէ որ Աստուած պատրաստ էր չկործանելու Սողոմն ու Գոմորը եթէ երբեք տասը արդարներ գտնուէին այդ քաղաքներուն մէջ (Մն 18.32): Այսօր, շա՛տ է թիւը Քրիստոսի արիւնով արդարացած այն մարդոց՝ որոնց ներկայութիւնը թոյլ չի տար Աստուծոյ, կրակով փնացնելու ապականութեամբ լի այս աշխարհը: Ահա նի՛շդ այս աստուածապաշտ մարդոց համար է որ շնորհակալ պէտք է ըլլաւ:

Զմոռնաւ շնորհակալ ըլլալ Աստուծոյ քրիստոնեայ ընտանիքի մը մէջ ծնած ըլլալուդ համար: Կրնայիր հեթանոս ընտանիքի մը մէջ ծնած ըլլալ: Քրիստոսի անունը կրելը փառք ու պատիւ է քեզի համար: Շնորհակալ եղիր որ երկինքի ու երկրի Տէրը եղող Քրիստոսի անունը կը կրես, բայց աշխատիր Քրիստոսի սիրող սիրտն ու քաղցր հոգին ալ կրել:

Շնորհակալ եղիր որ Յիսուսի նման քաղցր ու գթած Փրկիչ մը ունիս: Փառք տուր Տիրոջ որ թէպէտ բարձր է, բայց խոնարհ կը տեսնէ (Սղ 138.6): Օրհնէ զԱստուած որ թէպէտ հզօր է, բայց տկար դ՛արհամարհեր (Յոբ 36.5): Շնորհակալ եղիր Աստուծոյ որ անտարբեր չէ ցաւիդ հանդէպ, այլ ցաւի մէջ եղած ատենդ՝ ի՛նքն ալ կը ցաւի (Յս 63.9): Շնորհակալ եղիր Յիսուսի «որ կրնայ հասկնալ մեր տկարութիւնները եւ կարեկցիլ, քանի ի՛նչ բաներով որ մենք կը փորձուինք՝ ինք եւս փորձուած է, առանց սակայն մեղանշելու» (Եբր 4.15):

Շնորհակալ եղիր Աստուծոյ իր գեղեցիկ ստեղծագործութեան համար, իր պարգեւած կանաչութեան, անձրեւին, արեւին, օդին, ջուրին, ցօղին, արգասիքին, բնութեան եւ տարուան եղանակներուն համար:

Ի վերջոյ, շնորհակալ եղիր Աստուծոյ որ ինձի ժամանակ ու կարողութիւն տուաւ գրելու այս գիրքը: Շնորհակալ եղի՛ր որ այս գիրքը այժմ քու ձեռքերուդ մէջ է եւ կը կարդաս: Շնորհակալ եղի՛ր կարդալ կարենալու կարողութեանդ համար:

Եթէ շնորհակալութեամբ եւ երախտագիտութեամբ լեցուն սիրտ մը ունիս՝ անոր համար ալ շնորհակալ եղիր, իսկ հիմա, միացի՛ր ինձի, օրհներգելու Տէր Յիսուսի օրհնեալ անունը, որ վեր է բոլոր երկինքներէն եւ որ քաղցրութիւնն է բոլոր երկինքներուն: Ամէն:

ՄՕՏԻԿ ԵՂՈՂՆԵՐԷՆ ԿՐՆԱՆՔ ՀԱԼԱԾՈՒԻԼ

Երբ օտարը կամ մեզ չսիրողը մեզ վշտացնէ՝ վիշտը կրնայ հասկնալի ու տանելի ըլլալ, բայց երբ մեզի ամենէն մօտիկ եղողները իրենք ըլլան մեզ խոցոտողները կամ դաւաճանողները՝ վիշտը կը դառնայ անելի՛ անտանելի, եւ երեւոյթը՝ անհասկնալի: Աստուածաշունչը ցոյց կու տայ որ Աստուծոյ մարդիկը յաճախ իրենց ամենէն մօտիկ պարագաներէն է որ հալածուեցան: Տանք քանի մը օրինակներ.–

1.– Աբել իր եղբօր՝ Կայէնին կողմէ սպաննուեցաւ: Ինչո՞ւ Աբել սպաննուեցաւ Կայէնին կողմէ: Ի՞նչ ըրած էր անոր: Աստուածաշունչը ո՛չ մէկ յանցանք, սխալ խօսք կամ արարք կը վերագրէ Աբելին: Աբել սխա՞լ ըրաւ որ իր *«ոչխարներուն անդրանիկներէն ու անոնց պարարտներէն բերաւ»* Աստուծոյ (Մն 4.4) եւ Աստուած ընդունեց իր ընծան: Կայէն եթէ իր ունեցածին լաւագոյնը չընծայեց Աստուծոյ եւ Աստուած մերժեց զինք ու իր բերածը, ատիկա պէ՞տք էր պատճառ մը ըլլար որ իր եղբայրը սպաննէ: Կայէն Աբելի օրինակին պէտք չէ՞ր հետեւէր եւ ինքն ալ իր ունեցածին լաւագոյնն ու գեղեցկագոյնը պէտք չէ՞ր Աստուծոյ նուիրէր:

2.– Յովսէփ իր եղբայրներուն կողմէ կը հալածուէր ու կը չարչարուէր: Ան ո՛չ մէկ ձեռով ցաւցուցած կամ անիրաւած էր անոնցմէ մէկը: Երբ Յովսէփի եղբայրները իրենց հօտերը կ'արածէին Դօթայիմի մէջ, Յովսէփ իր հօրը կողմէ դրկուեցաւ անոնց մօտ որպէսզի իրենց որպիսութիւնը հարցնէր: Երբ իր եղբայրները տեսան զինք որ իրենց կը մօտենար, իրարու ըսին. *«Եկէ՛ք մեզնեմէ՛ գանիկա ու գուրի մէջ նետենէ՛ ու ըսենք թէ "չար գազան մը կերաւ գանիկա" եւ տեսնենք թէ անոր երազները ի՛նչ պիտի ըլլան»* (Մն 37.12–20): Տարօրինակ բան չէ՞ փորձել սպաննել մէկը որ կու գար իրենց որպիսութիւնը հարցնելու: Անոնք թէեւ չսպաննեցին զայն, բայց զայն նետեցին գուրի մը մէջ եւ ապա անկէ դուրս հանեցին եւ ծախեցին Իսմայէլացիներուն մէկ կարաւանին որ Գաղաադէն կու գար ու Եգիպտոս կ'երթար (Մն 37.23–25): Աստուածաշունչը ցոյց կու տայ թէ Յովսէփ իր եղբայրներուն նկատմամբ ո՛չ միայն ռիսկալ չգտնուեցաւ, այլ ընդհակառակը, ծայր աստիճան սէր, ներողամտութիւն եւ գուրգուրանք ցուցաբերեց անոնց նկատմամբ (Մն 45–50):

3.– Եսաւ երկար տարիներով հետապնդեց ու հալածեց իր եղբայրը՝ Յակոբը, իր անդրանկութեան եւ օրհնութեան իրաւունքին յափշտակման համար: Բայց մենք գիտենք որ Յակոբը չէր որ Եսաւին անդրանկութեան իրաւունքը յափշտակեց. Եսաւ ի՛նքն էր որ իր *«անդրանկութեան իրաւունքը ծախեց Յակոբին»* (Մն 25.33): Գալով Յակոբի ստացած օրհնութեան, ատիկա եղաւ նախախնամութեամբը Աստուծոյ եւ կարգադրութեամբը իր մօր՝ Ռեբեկային: Եսաւ որոշեց սպաննել Յակոբը իրենց հօրը կողմէն օրհնուած ըլլալուն համար (Մն 27.41): Ռեբեկա գիտնալով իրողութիւնը, Յակոբը դրկեց իր եղբօրը՝ Լաբանին քով: Յիշենք նաեւ որ Յակոբ իր բեռիին՝ Լաբանին կողմէ ալ անիրաւուեցաւ:

4.- Մովսէսի դէմ խօսողները եղան իր եղբայրն ու քոյրը՝ Ահարոն եւ Մարիամ: Աստուած բարկացաւ անոնց ըրածին համար եւ իսկոյն հրամայեց Մովսէսին, Ահարոնին եւ Մարիամին որ վկայութեան խորանը ելլեն: Աստուած ամպի սիւնով վկայութեան խորանին դրան մօտ իջաւ եւ քովը կանչել տուաւ Ահարոնն ու Մարիամը եւ խիստ կերպով յանդիմանեց զիրենք Մովսէսի դէմ խօսած ըլլալուն համար եւ նոյնիսկ բորոտութեամբ պատժեց Մարիամը (ԹԼ 12.1-15): Զգաստանանք եւ զգո՛յճ ըլլանք Աստուծոյ մարդոց դէմ խօսելէն:

5.- Սամփսոն իր կնոջ՝ Դալիլային կողմէ խաբուեցաւ: Սամփսոն անչափ սէր ցուցաբերեց Դալիլային հանդէպ (Դտ 16.15), հակառակ ասոր, Դալիլա դաւաճանեց զինք եւ իր թշնամիներուն ձեռքը մատնեց: Ինչո՞ւ կոտրենք սիրտ մը որ միայն սէր տածած է մեզի հանդէպ:

6.- Դաւիթ իր որդիին՝ Աքիսոդոմին կողմէ քաղաքէ քաղաք հալածուեցաւ (Բ.Թգ 15-17): Երբ երկուքը իրենց բանակներով իրարու հանդիպեցան եւ պատերազմի պատրաստուեցան, Դաւիթ խստիւ պատուիրեց իր զօրավարներուն եւ զօրքին, որ իր սիրոյն համար խնայեն իր որդիին՝ Աքիսոդոմին (Բ.Թգ 18.5): Ան երբ լսեց իր զաւկին մահուան մասին՝ աղիողորմ նիչեր արձակելով սկսաւ լալ (Բ.Թգ 18.33):

7.- Դեմաս սերտ գործակիցն էր Պօղոս առաքեալի: Բայց Պօղոս անոր վերաբերեալ կ'ըսէ. *«Դեմասը այս աշխարհը նախընտրելով՝ զիս լքեց եւ Թեսաղոնիկէ գնաց»* (Բ.Տմ 4.10): Առաքեալը ամէն ժամանակէ աւելի հիմա՛ էր որ Դեմասին եւ ուրիշներուն պէտք ունէր, որովհետեւ Հոռոմ տարուած ու բանտարկուած էր, եւ ինքզինք կը զգար լքուած: Հակառակ ասոր, առաքեալը յուսախաբ չեղաւ եւ յուսալքուած չզգաց: Ան լքուած էր բայց ո՛չ յուսալքուած: Քրիստոսի հաւատքը միշտ կենդանի մնաց իր կեանքին մէջ մինչեւ իր կեանքին աւարտը (Բ.Տմ 4.7-8):

8.- Յիսուս գիտէր թէ Յուդա Իսկարիոտացին որ տասներկու աշակերտներուն խումբին մաս կը կազմէր, եւ որ անոնց հետ միասին ականատես եղաւ այն գուրգուրանքին որ ինք յայտնաբերեց հիւանդին, սգաւորին ու տառապեալին հանդէպ, եւ որ անձնապէս ալ պիտի վայելէր իր սիրալիր ներկայութիւնը՝ զինք պիտի մատներ իր մահը փնտոողներուն ձեռքը, բայց ասիկա պատճառ մը չեղաւ որ հեռացներ զինք իր աշակերտներուն խումբէն, կամ անտեսէր անոր ներկայութիւնը: Նոյնիսկ այն վայրկեանը երբ Յուդա կը մօտենար Յիսուսի չարիք ընելու, Յիսուս գայն չարագործ չկոչեց, այլ՝ բարեկամ (Մտ 26-50):

9.- Յիսուսը ուրացողը եղաւ նոյնիման իր աստուածութիւնը հոչակող Պետրոս առաքեալը: Բայց Յիսուս իր յարութենէն ետք չյանդիմանեց զինք իր ըրածին համար, այլ վերականգնեց գայն իր պաշտօնին մէջ:

10.- Յիսուսի ձերբակալութեան պահուն *«աշակերտները բոլորն ալ ձգեցին զինք ու փախան»* (Մր 14.50): Ոմանք նոյնիսկ իրենց

ձկնորսության գործին վերադարձան (Յհ 21.1-3): Իր յարութենէն ետք,
Յիսուս գիրենք դարձեալ հաւաքեց իրարու բով, մոռնալով անոնց ըրածը:

ՄԵՐ ԱՊՐԱԾ ԿԵԱՆՔԻՆ ՀԱՄԱՐ ՀԱՇԻԻ ՊԻՏԻ ՏԱՆՔ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Եթէ Աստուած մեզ աննպատակ կերպով ստեղծէր՝ ան իրաւունք պիտի չունենար հաշիւ պահանջելու մեզմէ, բայց քանի որ Աստուած մեզ որոշ նպատակի մը համար ստեղծեց, *«մեզմէ իւրաքանչիւրը իր անձին համար հաշիւ պիտի տայ»* իրեն (Հո 14.12):

Առաջին հերքին Աստուած մարդիկը ստեղծեց իրեն համար, իրմով ուրախանալու եւ իր ներկայութեան մէջ ապրելու համար: Սակայն երբ կը նայինք մարդոց, չենք տեսներ որ անոնք ուրախ են Աստուծով եւ ո՛չ ալ կը տեսնենք որ անոր ներկայութեան մէջ կ'ապրին: Մարդիկը աշխարհի ներկայութիւնը աւելի կը փնտոեն քան Աստուծոյ ներկայութիւնը: Անոնք երկիրը աւելի կը սիրեն քան երկինքը:

Բարսեղ Մաշկեւորցի կ'ըսէ. *«Մտածէ թէ ո՞րչափ պիտի պատժուիս Աստուծոյ կողմէ որ կեանքը շնորհած է քեզի, որովհետեւ ան երկինքը տուած է քեզի իսկ դուն երկիրը կը սիրես: Աստուած ժամանակ տուած է քեզի որպէսզի զինք հետդ հաշտեցնես, մինչ դուն ժամանակդ ի գո՛ւր տեղ մեղքերու մէջ կը մաշեցնես»:*

Ի՞նչ պիտի պատասխանենք Աստուծոյ երբ ան մեզի ըսէ. *«Ո՛վ մարդ, ես քեզ ստեղծեցի ինձի՛ համար, իսկ դուն երբեք չհետաքրքրուեցար ինձմով: Ես քեզի համար իմ կեանքս տուի, իսկ դուն ինձի ի՞նչ տուիր: Ես փառքս, մեծութիւնս, գեղեցկութիւնս եւ անձս գոհեցի քեզի համար, իսկ դուն, քու դրամասէրի ու մարմնասէրի ցանկութիւններդ անգամ չգոհեցիր: Ես քեզ երկինքէն աւելի սիրեցի, իսկ դուն երկիրը ինձմէ հազար անգամ աւելի սիրեցիր: Ես քեզի համար փառքէս հրաժարեցայ, իսկ դուն ինձի համար քու հպարտութենէդ անգամ չհրաժարեցար»:*

Եւ դեռ, հաշիւ պիտի տանք Աստուծոյ մեր բոլոր դատարկ խօսքերուն համար (Մտ 12.36) եւ իրարու նկատմամբ մեր ցուցաբերած անկարեկից ու անգութ վերաբերմունքին համար: Ճիշդ է որ Աստուած մարդիկը ստեղծեց իրեն համար, բայց միաժամանակ զանոնք ստեղծեց իրարու համար: Ադամ եւ Եւա իրարու համար չստեղծուեցա՞ն: Մարդիկ չեն անդրադառնար որ Աստուած իրենց կոչում ու պարտականութիւն տուած է կարեկցելու տառապելիին, սգաւորին ու վշտացածին:

Մարդիկ իրենց խօսքով կոտրած սիրտերը բուժելու փոխարէն, ընդհակառակը, չկոտրած սիրտերը կը կոտրեն: Իրենց բերաններով զԱստուած փառաբանելու տեղ՝ զայն կ'անարգեն: Ուրիշներուն համար Յիսուսի ժպիտը ըլլալու փոխարէն, այնպիսի՝ խոժոռ դէմքով մը հրապարակ կու գան, որ ուրախութեան ու խաղաղութեան ամէն նշոյլ կ'անհետանայ: Այս բոլորին համար հաշիւ պիտի չտա՞նք Աստուծոյ:

Զուր տեղ անցուած ամէն մէկ օրուան համար հաշիւ պիտի տանք Աստուծոյ: Սրբութեամբ ու հաւատքով չանցուած ու չապրուած օրը՝ մեռած օր կը նկատուի: Բարեգործութեամբ չանցուած օր մը՝ չար օր մը

կը սեպուի: Դարձեալ, Բարսեղ Մաշկեւորցի կ'ըսէ. «*Երբ պարապ տեղ դրամ մսխես՝ կը ցաւիս, իսկ երբ ամբողջ օրերդ Սատանային խայտառակութեանց մէջ կը վատնես՝ չե՞ս ցաւիր անոր համար: Եթէ դրամ մսխես՝ կրնաս գայն դարձեալ շահիլ, բայց երբ բարիքի համար սահմանուած ժամանակէն պահ մը իսկ դատարկ անցնես՝ չես կրնար գայն կրկին ունենալ: Ինչպէս որ երիտասարդը չի կրնար մանուկ դառնալ եւ ծերը՝ երիտասարդ, այնպէս ալ, այս օրը չենք կրնար գտնել երբ վաղը գայ, իսկ վաղը արդէն ուրիշ օր եւ ուրիշ հաշիւ է»:*

Իւրաքանչիւր օր մեզ քիչ մը աւելի պէտք է մօտեցնէ երկինքին ու քիչ մը աւելի մտերմացնէ մեր երկնաւոր Հօր: Դժբախտաբար աշխարհասէր մարդոց պարագան քիչ հակառակն է: Անոնք օրէ օր աւելի՛ կը հեռանան երկինքէն ու Աստուծմէ: Անոնք Աստուծոյ թագաւորութեան մասին երբեք չեն մտածեր. անոնցմէ իւրաքանչիւրը իրեն համար կը փորձէ թագաւորութիւն մը ստեղծել: Առաքեալը կը պատուիրէ մեր հայեացքները կեդրոնացնել մեր հաւատքի Հիմնադիրին՝ Քրիստոսի վրայ (Եբր 12.2), իսկ աշխարհասէրներ, իրենց հայեացքն ու ամբողջ ուշադրութիւնը կը կեդրոնացնեն հաւատք կործանող այս աշխարհին վրայ:

Աշխարհասէրներուն կը յիշեցնեմ որ հաշիւ պիտի տան աշխարհի Ստեղծիչին: Աշխարհասիրութիւնը ատելութիւն է Աստուծոյ նկատմամբ: Դարձեալ, Բարսեղն է ըսողը. «*Մինչեւ ե՞րբ անհաշտ պիտի մնանք Աստուծոյ հետ: Բա՛ւ համարեմք ցարդ մեր ունեցած ատելութիւնը եւ այժմ գայն սիրեմք բարի գործերով: Մինչեւ ե՞րբ պիտի սիրեմք պարապ, սնոտի եւ խիստ չար այս կեանքը. այն ինչ որ Տիրոջ կամքն է չենք ըներ, եւ կը մոռնանք որ երբ այս կեանքէն անդենականին անցնինք՝ մեր անցուցած օրերուն յետին պատիժն ու վնասը պիտի կրենք: Ինչպէս երբ մէկը ուրիշէ մը ապրանք փոխ առնէ, որպէսզի գայն ծախելով դրամ շահի, եւ փոխանակ շահի երբ գայն ի գուր վատնէ՝ դատի կը կանչուի տիրոջ կողմէ»:* Մաշկեւորցիին ըսել ուզածը այն է, որ այս կեանքը մեզի փոխ տրուած բան մըն է, ժամանակ պիտի գայ երբ ատիկա մեզմէ պիտի խլուի, եւ եթէ մենք չարաչար օգտագործած ենք այս կեանքը՝ հաշիւ պէտք է տանք կեանքի տուիչին՝ Աստուծոյ:

Քրիստոս այս կէտը յստակ դարձուց իր հետեւեալ խօսքով. «*Քեզի յանձնուած բոլոր ստացուածքներուս հաշիւը տուր: Այլեւս իմ տնտեսս չես կրնար ըլլալ*» (Ղկ 16.2): Աստուծոյ կողմէ մեզի յանձնուած ստացուածք են իր շնորհած պարգեւները, ձիրքերը, կարողութիւնները, եռանդն ու զօրութիւնը, գործերն ու աշխատանքները: Աստուածատուր ստացուածք են բարեգործութեան համար ընծայուած առիթներն ու պատեհութիւնները: Ստացուածք են մեր կեանքի բոլոր տարիներն ու ամիսները, ժամերն ու վայրկեանները: Ստացուածք է նոյնիսկ մեզի ներշնչած իր հաւատքը որ կը մեռցնենք մեր անտարբերութեամբ: Աստուած այս եւ այլ բազմաթիւ ու բազմաբնոյթ ստացուածքներուն համար մեզմէ հաշիւ պիտի պահանջէ:

ԵՐԱՆԻ՝ ՄԱՐԴԻԿ ՃԱՆՉՆԱՅԻՆ ԻՐԵՆՑ ՓԱՌՔՆ ՈՒ ՊԱՏԻԻԸ

Աստուած մարդը ստեղծեց իր պատկերով եւ նմանութեամբ (Մն 1.26-27): Մարդը կոչուած է Աստուծոյ պատկերը, այսինքն՝ անոր նկարագիրն ու ինքնութիւնը ունենալու իր մէջ: Մարդը Աստուծոյ նմանութիւնը ունի, այսինքն՝ Աստուծոյ նման է. Աստուած անմահ է, իսկ մարդը՝ անմահութեան ձգտող արարած: Աստուած կեանք է, իսկ մարդը՝ կեանքի համար պայքարող էակ: Աստուծոյ նման մարդը ինքն ալ գթալ ու ողորմիլ գիտէ, սիրել ու ներել գիտէ: Աստուծոյ պէս մարդը եւս արդարութիւնը կը սիրէ եւ անարդարութեան դէմ կ'ընդվզի, խաղաղասէրներ կը փնտռէ եւ խոռվասէրներէ կը զգուի:

Այս բոլորը ցոյց կու տան որ մարդը Աստուծմէ բան մը ունի իր մէջ: Այո՛, մարդ իր մէջ ունի Աստուծոյ հոգիէն ու ոգիէն, Աստուծոյ սէրէն ու սրբութենէն, Աստուծոյ փաղցրութենէն ու գթութենէն, Աստուծոյ բնութենէն ու բարութենէն, Աստուծոյ զօրութենէն ու զոհողութենէն: Մարդը զԱստուած իր սրտին մէջ կրող էակ է: Մարդը զԱստուած իր հոգիին մէջ շալկող արարած է: Մարդը զԱստուած իր կեանքին մէջ ապրեցնող վկայութեան խորան է: Ի՞նչ աւելի մեծ պատիւ կայ քան ըլլալ Աստուածակիր մարդ: Ի՞նչ աւելի մեծ փառք կայ քան ըլլալ Աստուածապարունակ մարդ:

Մարդը պէտք է գիտնայ որ ինք ստեղծուած է Աստուծոյ նմանութեամբ ու պատկերով, Աստուծոյ շունչով ու Հոգիով, Աստուծոյ ձեռքով ու սիրով: Աստուած մարդը գոյութեան բերաւ զայն լեցնելու համար իր փառքով ու փափաքով: Մարդը ստեղծուեցաւ ո՛չ միայն ապրելու համար Աստուծոյ ներկայութեան մէջ, այլեւ դառնալու համար Աստուծոյ ներկայութիւնն ու ներկայացուցիչը աշխարհի մէջ: Ինչպէս պարզ մարդու մը համար մե՛ծ պատիւ է դառնալ ներկայացուցիչը իր երկրի թագաւորին, այնպէս ալ անսահման պատի՛ւ է մարդուն համար դառնալ ներկայացուցիչը երկնքի ու երկրի թագաւորին՝ Աստուծոյ:

Բայց դժբախտաբար, երբ կը նայինք մեր չորս կողմը, կը տեսնենք թէ քիչեր միայն հարազատ ներկայացուցիչներն են Աստուծոյ: Քրիստոնեաներ զԱստուած ապրող ներկայութիւն դարձնելու փոխարէն իրենց շրջապատին մէջ, ընդհակառակը, այնպէ՛ս կ'ապրին որ կարծէք Աստուած գոյութիւն անգամ չունենար: Հեթանոս աշխարհը երբ մեր Փրկիչ Աստուծոյն՝ Յիսուս Քրիստոսի սէրն ու հաւատքը չտեսնէ քրիստոնեային կեանքին մէջ, ի՞նչպէս կրնայ համոզուիլ որ Յիսուս իրական է, որ Յիսուս Փրկիչ Աստուած է, սիրող ու ներող Աստուած է: Երբ մենք չենք կապուած Քրիստոսի, ի՞նչպէս կ'ուզենք որ ուրիշներ մեր կեանքը դիտելով կապուին իրեն: Երբ մենք չենք պատուեր ու մեծարեր Յիսուսը իբրեւ Տէր ու Փրկիչ, ի՞նչպէս եւ ինչո՞ւ կը պահանջենք ուրիշներէն որ զայն պատուեն ու մեծարեն իբրեւ Տէր ու Փրկիչ:

Աստուած մեզ պատուեց իր պատկերով, իսկ մենք գայն կ'անպատուենք մեր անպատկառ կեանքով: Ան կ'ուզէ շնորհել մեզի յաւիտենականութիւն մը որ լեցուն է սիրով ու երջանկութեամբ, իսկ մենք մեր սէրն ու երջանկութիւնը կը փնտոենք պղծութեամբ լի այս աշխարհին մէջ: Կարելի՞ քան է գարշահոտած այս աշխարհին մէջ կեանքի անուշահոտութիւնը գտնել: Ո՛վ բարեկամ, ինչո՞ւ մահուան շուփին մէջ կը մնաս երբ դուն անմահութեան համար ստեղծուած ես: Ինչո՞ւ թոյլ կու տաս շրթունքներուդ նենգութիւն բղիթելու երբ դուն փառաբանական երգեր մատուցելու կարելիութիւնը ունիս: Ինչո՞ւ կը դառնաս ստրուկը մեղքին երբ առիթը ունիս Քրիստոսով դառնալու զաւակը երկնաւոր Հօր: Ինչո՞ւ կը դառնաս բնակարան չար խորհուրդներու երբ պատեհութիւնը ունիս դառնալու տանար Աստուծոյ խորհուրդները քննող Սուրբ Հոգիին:

Սիրելի՛ մարդիկ, ձեր պատիւը կրնայ երկինքներէն աւելի՛ բարձր ըլլալ. ձեր հոգիները կրնան աշխարհի բոլոր ոսկիներէն աւելի՛ թանկագին ըլլալ. ձեր սիրտերը կրնան քերովքէներուն կատարեալ գեղեցկութենէն աւելի՛ գեղեցիկ ըլլալ: Եթէ այդպէս չըլլար, Աստուծոյ Որդին յանձն պիտի չառնէր դառնալ Մարդու Որդի՝ մարդոց որդիներուն փրկութեան ի խնդիր: Քրիստոս փառքի ու փառաբանութեան Որդի էր, դարձաւ նախատիմքի ու անարգանքի Որդի, որպէսզի մեզ ազատագրէ դժոխքէն ետուելու յաւիտենական նախատիմքէն: Այս բոլորը քեզի՛ համար եղան ո՛վ մարդ, որովհետեւ դուն արժէք ես Աստուծոյ համար, դուն անգին գանձ ու անհուն ուրախութիւն ես Աստուծոյ համար: Ուստի, լաւ կ'ըլլայ որ անդրադառնաս այն փառքին ու պատիւին որով եւ որուն համար ստեղծուեցար:

Սարգիս Շնորհալի խօսելով Աստուծոյ կողմէ մարդուն ընծայուած պատիւին ու փառքին մասին, կ'ըսէ. *«Դէպի երկինք ու երկիր նայէ՛ ո՛վ մարդ, եւ տես թէ Աստուած երեւելի եւ աներեւոյթ արարածներէն որո՞ւնն այնպէս պատուեց ինչպէս քեզ: Եթէ առարկես որ քեզմէ առաջ ստեղծուածները քեզմէ աւելի պատուընեցան, նիշդ չէ, որովհետեւ միւս արարածները Աստուծոյ հրամանով ստեղծուեցան, իսկ դուն՝ Աստուծոյ ձեռքով. միւս արարածները անարգ պատկերով ստեղծուեցան, իսկ դուն՝ Արարիչին պատկերով. միւս արարածները ի պատիւ քեզի գոյութեան բերուեցան, իսկ դուն՝ Աստուծոյ փառքին եւ պատիւին համար. միւս էակները բնութեամբ կախեալ են ուրիշներէն, իսկ դուն անձնիշխան ես Արարիչին նման. միւսները անբան եւ խեղճ մնացին, իսկ դուն խօսելու կարողութեամբ եւ իմաստութեամբ զարդարուեցար, բայց տիրական պատիւիդ արժէքը չգիտնալով՝ գայն կորսնցուցիր եւ անասուններու նմանեցար: Եղծուեցար մեղքով ու հող դարձար: Հակառակ այս բոլորին, Արարիչը չանտեսեց քեզ ու չհեռացաւ քեզմէ, այլ ողորմեցաւ թշուառիդ, եւ Քրիստոս որ Հօր Աստուծոյ պատկերն է, հողեղէնի պատկեր զգեցաւ եւ հողեղէններս մեղքերէ մաքրեց, եւ աստուածացուց մեր բնութիւնը եւ աստուածութեան հետ միաւորելով նստեցուց քերովքէներու վրայ»:*

ԱՅՐԻ ԿԻՆԸ ԴԱՐՁԱԻ ՅԻՍՈՒՍԻ ՌԻՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՆՑՔԸ

Կարելոր չէ Աստուծոյ համար թէ դուն ո՛վ ես, ի՛նչ դիրքի վրայ կը գտնուիս, ի՛նչ կարողութիւն եւ ո՛րքան դրամ ունիս: Աստուծոյ համար արժէք ներկայացնողը այս բոլորը չեն, այլ դո՛ւն ես: Աստուած քեզմով հետաքրքրուած է, որովհետեւ քեզ կը նկատէ իր Որդիին արեան գինը: Ո՞վ էր այրի կինը եւ ի՞նչ արժէք կը ներկայացնէր ան ընկերութեան կեանքին մէջ: Ո՞վ հետաքրքրուած էր իրմով, ո՞վ զինք կը յիշէր ու ուշադրութիւն կը դարձնէր իրեն: Յիսուսէն զատ ուրիշ ոչ ոք ուշադրութիւն դարձուց իրեն:

Այն մարդիկը որոնց մենք կ'անտեսենք, որոնց բնա՛ւ ուշադրութիւն չենք ընծայեր ու արժէք չենք տար, գիշո՞ր այդպիսիներն են որ յաճախ Յիսուսի ուշադրութեան, սիրոյն եւ հետաքրքրութեան առարկան կ'ըլլան: Մարդիկ ուշադրութիւն չեն դարձնէր աղֆատներուն: Մէկը չի նայիր եկեղեցւոյ պնակին մէջ անոնց նետած պատիկ գումարներուն: Մէկը չի խօսիր անոնց մասին: Մէկը չի գնահատեր զիրենք ինչպէս ըրաւ Քրիստոս այրի ու աղֆատ կնոջ: Մարդիկ անելի կը նային մեծ գումարներ տուողներուն եւ զանո՛նք է որ կը պատուեն:

Յիսուս սակայն պատուեց ու մեծարեց այրի կինը: Այրի կինը ո՛չ հարստութիւն ունէր եւ ո՛չ ալ փառք, ո՛չ դիրք ունէր եւ ո՛չ ալ իրեն համար ծափահարողներ: Այս բոլորը չունէր: Բայց ունէր անելի կարելոր բաներ. ունէր գութ ու գորով, ունէր հաւատք ու վստահութիւն Աստուծոյ նկատմամբ: Քրիստոս գիշո՞ր այդպիսի մարդիկ է որ կը փնտռէ ու կը գնահատէ. Աստուծոյ հանդէպ հաւատք ու վստահութիւն ունեցող մարդիկ, Աստուծոյ յուսալ ու ապաւինիլ գիտցող մարդիկ:

Եթէ ան հաւատք ու վստահութիւն չունենար Աստուծոյ նախախնամութեան հանդէպ՝ ան իր ամբողջ ունեցած գումարը պիտի չնետէր տաճարին գանձանակին մէջ: Յիսուս վկայեց որ *«բոլորն ալ իրենց անելորդ գումարներէն նուիրեցին Աստուծոյ, մինչ անհկա՛ հակառակ կարօտեալ ըլլալուն, իր ամբողջ ապրուստը նետեց»* (Ղկ 21.4):

Ունենալ հարիւր լումայ եւ տաճարի գանձանակին մէջ նետել անոնցմէ երկուքը միայն՝ մեծ արժէք մը չի ներկայացնէր: Բայց ունենալ երկու լումայ միայն, եւ զանոնք նետել տաճարի գանձանակին մէջ՝ մեծ արժէք կը ներկայացնէ Աստուծոյ համար: Տրուածը արժէք կը ստանայ եւ կը գնահատուի Աստուծոյ կողմէ, համեմատաբար տուողին ունեցածին: Եթէ տուողը ունի հարիւր հազար տոլար եւ եկեղեցիի մը նորոգութեան համար կը նուիրէ հազար տոլար՝ ան իր անելորդէն է որ նուիրած կ'ըլլայ:

Այրի կինը սորվեցուց մեզի տալ երբ մենք ենք կարօտ եւ օգնել երբ մենք օգնութեան պէտք ունինք: Ընդհանրապէս մարդիկ կը խոստանան ուրիշներուն օգնել եւ բարեբարութիւններ ընել, այն պարագային միայն

երբ հարստանան: Այրի կինը սակայն չսպասեց հարստանալու որպէսզի իր լուման նետեր տանարի գանձանակին մէջ:

Ուշադրութիւն դարձնենք երկու բառերու: Ղուկաս կը հաստատէ թէ երբ Յիսուս տանարին մէջ կը գտնուէր եւ *«իբր շուրջը կը դիտէր, տեսաւ մեծահարուստներ, որոնք իրենց նուէրները կը նետէին տանարի գանձանակին մէջ: Երբ տեսաւ աղքատ այրի մըն ալ, որ երկու լումայ նետեց գանձանակին մէջ, ըսաւ իր աշակերտներուն. "վստահ գիտցէ՛ք, որ այդ աղքատ այրին բոլորէն աւելի նետեց գանձանակին մէջ"»* (Ղկ 21.1-3):

Յիսուս այստեղ կը ներկայացուի իբրեւ «դիտող» ու «տեսնող»: Այս երկու բառերը կը պարզեն, որ Յիսուս նկատի կ'առնէ բոլոր այն բարերարութիւնները, անոնք ըլլան մեծ թէ փոքր, որոնք մարդիկ կ'ընեն եկեղեցիին, հոգեւոր կառոյցներուն, ինչպէս նաեւ աղքատներուն: Ոչինչ կը վրիպի Աստուծոյ ուշադրութենէն: Աստուած ծարաւ մարդուն տրուած պարզ գաւաթ մը ջուրը անգամ նկատի կ'առնէ եւ անոր փոխարէն վարձատրութիւն կը խոստանայ (Մտ 10.42):

Եթէ Յիսուս նկատի կ'առնէ բոլոր մարդոց բարերարութիւնները, այդ պարագային, ինչո՞ւ նկատի չառաւ տանարի գանձանակին մէջ հարուստներուն նետած գումարները նաեւ: Խորքին մէջ, Յիսուս գանձանակին մէջ հարուստներուն նետած գումարներն ալ նկատի առաւ, բայց գանձնի նետողները վարձատրութեան արժանի չգտաւ, որովհետեւ ան մեր տուածին չափին չէ որ կը նայի միայն, այլ նաեւ մեր տուած եղանակին ու նպատակին: Մարդիկ կան որոնք մեծ գումարներ կը նուիրեն եկեղեցիին, կամ որոշ կառոյցի մը, ո՛չ թէ սակայն Աստուծո՛յ փառքին համար, այլ իրենց փառքին համար: Անոնք կը նուիրեն, որովհետեւ կ'ուզեն որ ամէն մարդ իրենց մասին խօսի, կ'ուզեն մարդոց փառաբանութեան առարկան դառնալ: Գանձանակին մէջ մեծ գումարներ նետող հարուստներն ալ այս մարդոց շարքին կը պատկանին:

Շատ քիչ կը գտնենք մեծահարուստ մարդիկ, որոնք յօժարին բարերարութիւն կատարել, առանց փափաքելու որ իրենց անունները խոշոր-խոշոր գիրերով գրուին հոս ու հոն: Այդպիսի մարդոց համար բնա՛ւ կարեւորութիւն չի ներկայացներ որ իրենց անունները գրուած են Կենաց Գիրքին մէջ թէ ոչ: Իրենց համար կարեւորը իրենց անուններուն գրուիլն է շէնքի մը, կառոյցի մը, եկեղեցիի մը, դպրոցի մը պատին վրայ:

Յիսուս նկատի կ'առնէ գաղտնաբար եւ ո՛չ ինքնացուցադրութեան համար կատարուած բարերարութիւնները միայն, ինչպէս նկատի առաւ այրի կնոջ գաղտնաբար կատարած նուիրատուութիւնը: Եթէ մարդիկ ողորմութիւն կամ նուիրատուութիւն ընեն մարդոց կողմէ փառաբանուելու նպատակով, Աստուծմէ ո՛չ մէկ վարձատրութիւն պիտի ստանան, որովհետեւ, ինչպէս Յիսուս ըսաւ. *«Միայն ատիկա է անոնց վարձատրութիւնը»* (Մտ 6.2): Յիսուս ըսել կ'ուզէ, թէ ով որ մարդոց կողմէ փառք ստանալու համար է որ ողորմութիւն կ'ընէ, եւ ընելէ ետք՝ կը ստանայ փառք ու պատիւ, ալ իրեն տրուելիք ուրիշ վարձատրութիւն չի

մնար: Աստուած չի փառաւորեր մէկը որ մարդոց կողմէ տրուած փառքը
աւելի՛ կը նախընտրէ, քան՝ Աստուծոմէ տրուած փառքը (ՅԻ 12.43):

«ԲԱՐԵԿԱՄ, ԱՍՈՐ ՀԱՄԱՐ ԵԿԱՐ»

«*Բարեկա՛մ, ասոր համա՞ր եկար*» (Մտ 26.50): Այս խօսքը Յիսուսը ասելու ժամանակը իսկապես իր թշնամիներուն ձեռքը: Յուդային ուղղուած այս խօսքը՝ ուղղուած է նաեւ պատմութեան եւ այսօրուան բոլոր Յուդաներուն: Այսօր, մեր կեանքին մէջ կան Յուդաներ որոնք կամովին կամ ուրիշին կողմէ դրկուելով՝ կ'երթան այսինչ կամ այնինչ հոգեւոր եղբօր կամ քրոջ մօտ իբրեւ լրտես, տեսնելու ու գիտնալու համար թէ ի՛նչ կը խօսուի եւ ի՛նչ կ'ըսուի Աստուծոյ խօսքին փարձուքեան եւ պաշտամունքի ընթացքին: Ես չէ հարկաւ որ այդպիսիները լրտես կը կոչեմ, այլ Աստուածաշունչը:

Պօղոս առաքեալ խօսելով կեղծ ֆրիստոնեաներու մասին, կ'ըսէ. «*Թշիատութիւն պահանջողները քանի մը կեղծ ֆրիստոնեաներ էին, որոնք հաւատացեալներու շարքերուն մէջ սպրդած էին՝ Յիսուս Քրիստոսով մեր ունեցած ազատութիւնը լրտեսելու եւ մեզ Մովսիսական օրէնքներու ծառայութեան մէջ պահելու համար*» (Գղ 2.4): Թշիատութիւնը օրէնք էր Եբրայեցիներուն համար: Տուեալ համարին համաձայն, լրտեսուողները չթշիատուող նորադարձ ֆրիստոնեաներն էին, որոնք կը լրտեսուէին թշիատուող կեղծ ֆրիստոնեաներու կողմէ:

Անոնք որոնք իսկապէս կ'ընդունէին Աստուծոյ փրկութեան շնորհքը եւ կը դառնային շնորհքի գաւակներ, Աստուծոյ գաւակներ, երբե՛ք կարիքը չէին զգար թշիատուելու եւ կարեւոր չէին նկատեր թշիատուիլը: Առաքեալը կը հաստատէ թէ «*իսկական թշիատութիւնը սրտի՛ թշիատութիւնն է*» (Հո 2.29): Թշիատութիւն պահանջողները «*օրէնքի գործադրութեան կառչած*» մարդիկն էին, իսկ թշիատուիլ մերժողները՝ Աստուծոյ շնորհքին կառչած մարդիկն էին:

Ոչինչ փոխուած է պատմութենէն: Եթէ նայինք այսօրուան մեր կեանքին, կը տեսնենք, թէ մեր շուրջ կան կեղծ ֆրիստոնեաներ, որոնք, որպէս թէ օրէնք փարձելու ելեր են, մինչդեռ իրենք անօրէն եւ ապօրէն մարդիկ են: Այդպիսի մարդիկ, իբրեւ լրտես կ'երթան կամ կը դրկուին շնորհքի գաւակներուն մօտ որպէսզի անոնց «*օրէնք փարձեն*», եւ կամ անոնց ուշադրութեան յանձնեն թէ օրէնքէն դուրս բաներ կ'ընեն: Լրտեսութիւնն ալ օրէնքէն դուրս բան մը չէ՞, մանաւանդ եթէ երբեք ատիկա Աստուծոյ գաւակներուն ծուղակ լարելու միտումով կ'ըլլայ:

«*Բարեկա՛մ, ասոր համա՞ր եկար*»: Եթէ Յուդան չար միտումով մը մօտեցած չըլլար Յիսուսի՝ Տէրը այս հարցումը պիտի չուղղէր իրեն: Յուդայի ուղղուած հարցումը ցոյց կու տայ թէ ան չար նպատակով մը մօտեցած էր Յիսուսի: Նոյն այս հարցումը ուղղուած է բոլոր անոնց՝ որոնք չար միտումով ու նպատակով կ'երթան կամ կը դրկուին հոգեւոր մարդոց մօտ: Անոնք որոնք չար միտումով, այսինքն՝ սխալ բան մը տեսնելու ակնկալութեամբ կ'երթան անոնց մօտ, այդպիսիները աղօթք ու

պաշտամունք եղած ատեն, ո՛չ միայն Աստուծոյ օրհնութիւնը չեն վայելեր եւ Աստուծոյ Սուրբ Հոգիին հպումը չեն զգար, այլ ընդհակառակը, առաւել թշնամացած Սուրբ Հոգիին՝ տուն կը դառնան: Ինչպէս բժիշկի մօտ գացող հիւանդը, բուժուելու ակնկալութեամբ եւ յոյսով պէտք է երթայ որպէսզի բժշկուի, այնպէս ալ եթէ մէկը Սուրբ Հոգիով օծուն եւ լեցուն մարդու մօտ երթայ, պէտք է հոգեւոր արթնութիւն եւ նորոգութիւն ապրելու վառ յոյսով երթայ, որպէսզի Սուրբ Հոգին զայն առաջնորդէ հոգեւոր նորոգութեան եւ այլակերպութեան:

Հոգեւոր կեանք ապրող եւ ապրիլ յանձնարարող անհատներ միշտ ժողովրդականութիւն վայելող անհատներ եղած են. եւ անոնք մի՛շտ ալ հալածուած են զանազան կառոյցներու եւ հաստատութիւններու կողմէ: Նոյնը պատահեցաւ Քրիստոսի: Ի ծնէ կոյրին բժշկութիւնը (Յհ 9), ինչպէս նաեւ Ղազարոսի յարութիւնը (Յհ 11), պատճառ եղան որ Յիսուսի հետեւորդներուն թիւը մեծապէս շատնայ: Յիսուսի նոյն այս հետեւորդներն էին որ փառաբանական բացազանչութիւններով դիմաւորեցին Յիսուսը երբ ան յաղթականօրէն Երուսաղէմ մտաւ: Այս տեսնելով, Փարիսեցիները իրարու ըսին. *«Կը տեսնէ՞ք որ բան մըն ալ չենք կրնար ընել. ահա ամբողջ աշխարհը իրեն կը հետեւի»* (Յհ 12.19): Այս բաները ցոյց կու տան թէ մենք *«բան մըն ալ չենք կրնար ընել»* անոնց դէմ՝ որոնք Աստուծոյ օծեալ զաւակներն են, եւ թէ չենք կրնար արգիլել մարդոց որ հետեւին Աստուծոյ օծեալ զաւակներուն:

Փարիսեցիները նախանձի եւ եսասիրութեան պատճառով էր որ սպաննեցին Յիսուսին: Անոնք երբ տեսան որ իրենց հետեւորդներուն թիւը հետզհետէ կը նուազէր, իսկ Յիսուսի հետեւորդներուն թիւը հետզհետէ կ'աճէր, գրգռուեցան եւ սկսան մտածել Յիսուսը մէջտեղէն վերցնելու մասին: Այսօր մեր կեանքին մէջ չկա՞ն մարդիկ որոնք երբ կը տեսնեն թէ մէկու մը հետեւորդներուն թիւը կ'աճի՝ կը փորձեն հալածել զինք եւ իր հետեւորդները:

Հոգեւոր մարդուն հալածող մարդը՝ Սուրբ Հոգիին է որ հալածած կ'ըլլայ: Երբ Պօղոս կը հալածէր քրիստոնեաները՝ Քրիստոս երեւցաւ անոր եւ ըսաւ. *«Ինչո՞ւ կը հալածես զիս»* (Գրծ 9.4): Այլուր Յիսուս կ'ըսէ. *«Եթէ զիս հալածեցին, ձեզ ալ պիտի հալածեն»* (Յհ 15.20): Ան որ Աստուծոյ մարդուն դէմ կը խօսի, ո՛չ միայն Աստուծոյ դէմ խօսած կ'ըլլայ, այլ նաեւ հաշիւ պիտի տայ Աստուծոյ: Երբ Ահարոն եւ Մարիամ խօսեցան իրենց եղբօր՝ Մովսէսին դէմ, Աստուած ֆովը կանչել տուաւ Ահարոնն ու Մարիամը եւ անոնց ըսաւ. *«Իմ ծառայիս Մովսէսին դէմ խօսելու ինչո՞ւ չվստիցա՞ք»*. Աստուած բորոտութեամբ պատժեց Մարիամը (Թւ 12.8, 10):

Հոգեւոր մարդոց ֆով իբրեւ լրտես դրկուածները հոգեւորապէս կոյր կ'ըլլան, եւ ուստի՝ անկարող տեսնելու ճշմարտութիւնը: Ասիկա պատճառ կ'ըլլայ որ միայն սուտը փոխանցեն անոնց՝ որոնք զիրենք զրկած են: Ստախօս մարդիկ Աստուծոյ մարդոց մասին թող կարծիք չտան եւ ո՛չ ալ զանոնք դատեն:

ՁԵՐԲԱԶԱՏԻԼ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԵԱՆ ԱԽՏԷՆ

«Ոնեւ բան թող չմտահոգէ ձեզ. այլ միշտ ձեր աղօթքներուն եւ աղաչանքներուն մէջ գոհունակ սիրտով Աստուծոյ խնդրեցէք ինչ բանի որ կարիքը կը գգաք, եւ այն ատեն Աստուծոյ խաղաղութիւնը, որ միտքով կարելի չէ հասկնալ, խաղաղ պիտի պահէ ձեր սիրտերն ու միտքերը, որոնք Քրիստոս Յիսուսի միացած են» (Փլպ 4.6-7):

Պօղոս առաքեալ իր այս բառերով կոչ կ'ուղղէ հաւատացեալներուն որեւէ բանի պատճառով չմտահոգուիլ: Աշխարհի մարդուն նման Աստուծոյ մարդը ի՛նքն ալ կրնայ մտահոգուիլ որոշ բաներու համար: Աշխարհի մարդուն մտահոգութիւնը Աստուծոյ հանդէպ անվստահութեան արդիւնք է, մինչդեռ Աստուծոյ մարդուն մտահոգութիւնը՝ մարդկային բնական տկարութեան մը հետեւանք է, որմէ սակայն պէտք է ձերբազատիլ: Եթէ հաւատացեալ մարդը շարունակէ մտահոգութեան ճիւղներուն մէջ մնալ, այդ մտահոգութիւնը կրնայ շատ շուտով փոխուիլ անվստահութեան, իսկ անվստահութիւնը արդէն անհաւատութիւնն իսկ է:

Առաքեալը չ'ըսեր. *«Մի՛ մտահոգուի՛ք եւ ուրախ եղէ՛ք»*, այլ կ'ըսէ. *«Մի՛ մտահոգուի՛ք եւ աղօթեցէ՛ք»*: Երբ առաքեալը կը պատուիրէ չմտահոգուիլ, այլ՝ աղօթել, խորքին մէջ կոչ մը կ'ուղղէ մեզի վստահելու եւ ապաւինելու Աստուծոյ: Աղօթելը Աստուծոյ վստահիլ է, յուսալ ու կոթնիլ է: Աղօթելը մեր մտահոգութիւնները Աստուծոյ առջեւ դնել է:

Կը պատահի որ երբեմն աղօթեմք մեզ մտահոգող հարցի մը համար եւ դնեմք հարցը Աստուծոյ ձեռքին մէջ, բայց քանի մը ժամ ետք կամ քանի մը օր ետք, յանկարծ կը սկսինք վերստին նոյն հարցին գծով մտահոգուիլ, եւ այդ ընելով, մենք զմեզ է որ հակասած կ'ըլլանք, որովհետեւ, մէկ կողմէն մեզ մտահոգող հարցը աղօթքով կը դնեմք Աստուծոյ ձեռքին մէջ, իսկ միւս կողմէն՝ կը շարունակեմք գանձկա կրել մեր սիրտերուն ու միտքերուն մէջ, մեզ խոռովեցնող փուշ իբրեւ:

Առաքեալը կ'ըսէ որ եթէ գոհունակ սիրտով ու հաւատքով աղօթէ՛ք ձեզ մտահոգող հարցի մը համար, այն ատեն *«Աստուծոյ խաղաղութիւնը, որ միտքով կարելի չէ հասկնալ, խաղաղ պիտի պահէ ձեր սիրտերն ու միտքերը, որոնք Քրիստոս Յիսուսի միացած են»*: Եթէ իսկապէս կը հաւատանք որ Աստուած Տէրն ու տիրողն է աշխարհին, եւ եթէ կը հաւատանք որ ան կ'իշխէ հաւատացեալ մարդուն կեանքին մէջ պատահող բոլոր երեւոյթներուն վրայ, մանաւանդ, եթէ կը հաւատանք որ առանց Աստուծոյ թոյլտուութեան բան մը չի պատահիր իր գաւակներուն կեանքին մէջ, այն ատեն բնա՛ւ չենք մտահոգուիր, որովհետեւ գիտեմք որ Աստուած պիտի առնէ մեր կեանքին մէջ պատահող ժխտական երեւոյթները եւ զանոնք օգտագործէ մեր փրկութեան համար:

Իսկական հաւատացեալը այն մարդն է որ կը պահէ իր խաղաղութիւնը երբ մտահոգիչ ու խոռովիչ երեւոյթներով կը

շրջապատուի: Փորձութիւնները հանդէս կը բերեն մեր իսկական ինքնութիւնը, մեր հաւատացեալ կամ անհաւատ ըլլալը, Աստուծոյ մեր վստահիլ կամ չվստահիլը: Ոեւէ մէկը գուր տեղ թող չփորձէ իր խաղաղութիւնը պահել երբ ինքզինքն դժուարին պահերով շրջապատուած տեսնէ եթէ երբեք Քրիստոսի խաղաղութիւնը չէ ընդունած իր կեանքին մէջ: Քրիստոսի խաղաղութիւնը ընդունիլ, կը նշանակէ յանձնուիլ իր փրկարար շնորհքին եւ ստանալ մեղքերու թողութիւն եւ փառութիւն: Քրիստոսի արիւնով իր մեղքերուն համար փառութիւն գտած մա՛րդը միայն կրնայ ներքին անբացատրելի խաղաղութիւն մը ապրիլ: Չկա՛յ խաղաղութիւն առանց Աստուծոյ հետ հաշտութեան:

Չմտահոգուիլը անհոգ կամ անտարբեր ըլլալը չէ: Անհոգութիւնը կամ անտարբերութիւնը ինքնին մտահոգիչ երեւոյթ է: Մե՛ղք գործած կ'ըլլանք եթէ երբեք մեզմէ մէկուն հարագատը հիւանդանայ, իսկ մենք փիլիսոփայենք եւ ըսենք. «*Ես ինչո՞ւ մտահոգուիմ կամ զինքն բժշկելի տանիմ, Աստուած զինքն պիտի բժշկէ*»: Ասիկա ո՛չ Աստուծոյ հանդէպ վստահութիւն տածել է, եւ ո՛չ ալ հաւատքի արդիւնք. ասիկա ուրիշին ցաւին հանդէպ անտարբեր ըլլալ է: Հիւանդը հիւանդանոց տանիլը ո՛չ մեղք է եւ ո՛չ ալ Աստուծոյ հանդէպ վստահութեան պակաս, ընդհակառակը, աստուածահաճոյ գործ է: Մեր պարտականութիւնը հիւանդը հիւանդանոց տանիլն է, մի՛շտ սակայն ապաւինելով ու վստահելով Աստուծոյ բժշկարար գործութեան ու կարողութեան:

Երբեմն մարդիկ կը կարծեն որ եթէ մտահոգ ու նեղուած ցոյց տան իրենք զիրենք եւ լան ու ողբան Աստուծոյ ներկայութեան, Աստուծոյ գութը պիտի շարժի եւ պիտի ողորմի իրենց ու կատարէ իրենց խնդրանքը: Այսպէս ընելը Աստուծոյ վրայ «խնդալ է»: Մենք զմեզ մտահոգ ձեւացնելով չենք կրնար գԱստուած մղել որ կատարէ մեր խնդրանքը: Ընդհակառակը, մեր կողմէ ցուցաբերուած մտահոգութեամբ Աստուծոյ գործունէութիւնն է որ խափանած կ'ըլլանք մեր կեանքին մէջ:

Մտահոգութեան կողմէ կլանուածներ չեն կրնար Աստուծոյ օրհնութիւնը վայելել: Ահա թէ ինչո՞ւ Դաւիթ կ'ըսէ. «*Քու հոգոյ Տիրոջը վրայ ձգէ՛ ու ան բեզ պիտի ինամէ*» (Սղ 55.22): Այս համարը ցոյց կու տայ որ Աստուած մեր հոգերը ո՛չ թէ կը փարատէ, այլ անոնցմով մեզ «կը ինամէ», այսինքն՝ մեզ մտահոգող հարցերը առնելով, անոնցմով մեզ կը տաշէ, կը կոփէ եւ իր Որդիին հարագատ պատկերը կը դարձնէ:

Սիրելի՛ ընթերցող, քրիստոնեաներուս առիթն ու պարգելը տրուած է ապրելու խաղաղութեամբ լեցուն կեանք մը: Յաւալի է որ քրիստոնեաներ չեն անդրադառնար աստուածատուր այս առիթին ու պարգելին, եւ գուր տեղ կը մտահոգուին այնպիսի բաներու համար որ չի վայելեր Աստուծոյ գաւակներուն: Օրինակ, կը վայելէ՞ Աստուծոյ գաւակներուն մտահոգուիլ իրենց ուտելիքով, խմելիքով եւ հագնելիքով (Մտ 6.25): Երբեմն կը մտահոգուինք պզտիկ բաներու համար, եւ ասիկա պատճառ կ'ըլլայ որ Աստուծոյ մեծամեծ օրհնութիւնները չկարենանք ըմբռնել:

ՃՇՄԱՐԻՏ ԱՍՏՈՒԱԾՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Քրիստոս աշխարհ եկաւ աշխարհապաշտ մարդիկը աստուածապաշտ դարձնելու նպատակով: Եւ Սատանան այս մէկը շատ լաւ գիտէր: Ան աշխատեցաւ համոզել Քրիստոսը որ մէկդի դնէ այն նպատակը որուն համար աշխարհ եկած էր: Իսկութեան մէջ, Քրիստոսի ընդմէջէն Սատանան մարդկութիւնն էր որ փորձեց աստուածապաշտութենէն հեռացնել: Ան պահանջեց Քրիստոսէ երկրպագութիւն եւ պաշտամունք, եւ անոր փոխարէն խոստացաւ տալ իրեն աշխարհի թագաւորութիւնները, բայց Քրիստոս անոր յիշեցուց, թէ Օրէնքը կը պատուիրէ որ մի'այն Աստուծոյ պէտք է պաշտել եւ միայն անո՛ր պէտք է ծառայել (Մտ 4.8-10):

Սատանան երբ Քրիստոսէ երկրպագութիւն եւ պաշտամունք պահանջեց, խորքին մէջ ինքնիր թագաւոր ըլլալն է որ ուզեց ծանուցել. պէտք չէ մոռնանք որ անցեալին թագաւորները կը պաշտուէին: Ղուկասու Աւետարանին մէջ կը կարդանք որ Սատանան աշխարհի թագաւորութիւններուն վերաբերեալ կը հաստատէ թէ այդ բոլորը ի՛րն են (Ղկ 4.5-6): Ան կը խոստանայ աշխարհի թագաւորութիւնները Յիսուսի տալ, միայն թէ Յիսուս պէտք է զինք պաշտէր: Սա ցոյց կու տայ թէ ով որ կը սիրէ աշխարհը՝ Սատանան իբրեւ թագաւոր պաշտող մըն է:

Ի՞նչ յանդգնութիւն: Սատանան միակ Պաշտուողէն պաշտամունք պահանջեց: Սերովբէներուն ու քերովբէներուն կողմէ երկրպագուողէն երկրպագութիւն ուզեց: Ան փորձեց Աստուծոյ Որդին իր «թագաւորութեան» միացնել: Աստուծոյ Որդին սակայն, աշխարհ չէր եկած միանալու ասոր կամ անոր թագաւորութեան, այլ եկած էր հիմնելու ի՛ր թագաւորութիւնը, սիրոյ թագաւորութիւնը, աստուածապաշտութեան ու մարդասիրութեան թագաւորութիւնը: Թագաւորութիւն մը, ուր պիտի իշխեն աստուածապաշտները: Արդ, ի՞նչ կը նշանակէ աստուածապաշտ ըլլալ եւ ի՞նչպէս կարելի է աստուածապաշտ կեանք մը ապրիլ:

1.– Մեր սեփական ջանքով չենք կրնար աստուածապաշտ կեանք մը ապրիլ: Արդէն հաստատեցինք թէ Քրիստոս մարդացաւ որպէսզի մեր առջեւ բանայ նշմարիտ աստուածապաշտութեան ճամբան: Եւ սակայն, Քրիստոս ո՛չ միայն մեր առջեւ աստուածապաշտութեան ճամբան բացաւ, այլեւ *«իր աստուածային գորութեամբ մեզի պարգեւեց ամէն ինչ որ անհրաժեշտ է աստուածապաշտ կեանքի մը համար»* (Բ.Պտ 1.3): Քրիստոս լոկ աստուածապաշտութիւն պահանջող մը կամ պատուիրող մը չեղաւ, այլեւ շնորհեց մեզի անհրաժեշտ եղած կարողութիւնն ու գորութիւնը աստուածապաշտ ըլլալու: Աստուածապաշտ ըլլալ պատուիրեց եւ Սուրբ Հոգին տուաւ որպէսզի կարենանք իր այս պատուէրը ի գործ դնել: Քրիստոս չի նմանիր ուրիշներուն որոնք հրահանգներ կ'արձակեն եւ օրէնքներ կը սահմանեն, եւ սակայն, իրենց հրահանգներն ու օրէնքները ի գործ դնելու համար ո՛չ մէկ կարելիութիւն եւ յարմարութիւն կ'ընծայեն:

2.- Աստուածպաշտութեան մեր կեանքը կը խորանայ, կը զօրանայ եւ կը ծաղկի աղօթքով: Դաւիթ մարգարէն կ'ըսէ. «*Աստուածապաշտ ամէն մարդ աղօթքով պիտի դիմէ ինձ*» (Սղ 32.6): Ինչպէս ցօղը կը թարմացնէ եւ կը կենսաւորէ կիզիչ արեւին տափութենէն այրած բոյսերը, այնպէս ալ աղօթքը, կենսունակութեամբ եւ կայտառութեամբ կը լեցնէ աղօթող մարդուն սիրտը եւ զանիկա կը վերածէ աստուածապաշտ տանարի:

3.- Աստուածպաշտութիւնը ամենօրեայ հոգեւոր մարզանք պէտք է ըլլայ մեզի համար: Առաքեալը կը պատուիրէ ըսելով. «*Ինձ գիտնող աստուածապաշտութեամբ ապրելու մարզէ. որովհետեւ եթէ մարմինի մարզանքները որոշ բաներու օգտակար են, աստուածապաշտութիւնը ամէն բանի օգտակար է, իսկ կը խոստանայ կեանք տալ՝ թէ՛ այս աշխարհի եւ թէ՛ հանդերձեային մէջ*» (Ա.Տմ 4.7-8): Աստուածապաշտութեան մարզանք ընել, չի նշանակեր միայն աղօթել, Սուրբ Գիրք կարդալ կամ եկեղեցի երթալ: Այս բոլորը շատ կարեւոր են բայց բաւարար չեն մեզ իսկական աստուածապաշտ դարձնելու համար: Յիսուսի փրկութեան մասին վկայելը աստուածապաշտութիւն է: Մեղքի մէջ կորսուած մը Յիսուսի մօտեցնելը աստուածապաշտութիւն է: Աղբատին ողորմիլը, սգաւորը միտքարելը, անիրաւուածին տէր կանգնիլը աստուածապաշտութիւն է:

4.- Աստուածապաշտ մարդը եղբայրասէր մարդ պէտք է ըլլայ: Պետրոս առաքեալ կը վկայէ, թէ աստուածապաշտութիւնը ծնունդ կ'առնէ համբերութենէն եւ ծնունդ կու տայ եղբայրսիրութեան (Բ.Պտ 1.6-7): Նեղութեանց դիմաց մնայուն համբերատարութիւն ցուցաբերող մարդուն մէջ, ժամանակի ընթացքին կը կերտուի աստուածապաշտութեան տիպարը: Տիպար մը, որուն համար հրեւոյնք է սիրել մարդը, մանաւանդ տկար ու ինկած մարդը, անտեսուած ու թշուառ մարդը:

5.- Աստուածապաշտ մարդը նշմարտութիւնը սիրող եւ գիտցող մարդն է: Պօղոս առաքեալ կը հաստատէ, թէ իր կոչումն է «*Աստուծոյ ընտրեալները բերելու հաւատքի եւ նշմարտութեան նախաշումին, այն նշմարտութեան՝ որ աստուածապաշտութեամբ կը գտնուի, որպէսզի յաւիտենական կեանքի յոյսը ունենան*» (Տիտ 1.1-2): Աստուծոյ պաշտամունքէն հեռու եղող մարդը հեռո՛ւ է նշմարտութենէն: Սո՛ւտ ու ստութի՛ւն է կեանքը անոր՝ որ զԱստուած չի պաշտեր, որովհետեւ իրական կեանքը աստուածապաշտութեան կեանքն է: Կեանք մը, որ մեր էութիւնը կը համակէ յաւիտենական կեանքի յոյսով:

Աստուածապաշտ եղող մարդը երկինքի օրհնութիւնն է երկրի վրայ: Թող լո՛ւտ կենան անոնք որոնք կը յայտարարեն թէ քրիստոնէութիւնը եւ աստուածապաշտութիւնը արգելք են որ մարդկութիւնը յառաջդիմէ: Այո՛, քրիստոնէութիւնը կ'ուսուցանէ այլ աշխարհի մը, այլ կեանքի մը գոյութիւնը, բայց երբե՛ք հակառակ չէ որ աշխարհ յառաջդիմէ: Սակայն, քրիստոնէութիւնը աշխարհէն կը պահանջէ յառաջդիմել լաւ բաներու մէջ, յառաջդիմել աստուածապաշտութեան մէջ, խորացնել ու զարգացնել երկինք ու երկիր յարաբերութիւնը:

ՄԵՐ ՀՈԳԸ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԶԳԵԼ

Որքա՛ն մարդիկ կան, նոյնիսկ նուիրեալ ֆրիստոնեաներ, որոնք կը վստահին Աստուծոյ բայց ո՛չ ամէն բանի մէջ եւ ամէն ժամանակի համար: Անոնք կ'աշխատին դրամ դիզել իրենց ապագան եւ ծերութիւնը ապահովելու համար: Ասիկա Աստուծոյ հանդէպ անվստահութիւն է: Եթէ մենք ներկայիս Աստուծոյ նախախնամութիւնը կը վայելենք, ինչո՞ւ կը կասկածինք որ կրնանք գանիկա չվայելել մեր ծերութեան ատեն: Աստուած չ'ըօսեր. *«Մինչեւ ձեր ծերութիւնը ես նոյնն եմ»* (Յս 46.4):

Սարգիս շնորհալին կ'ըսէ. *«Կուզեմ ձեզի հարցնել, ո՛վ մարդ, եւ պատասխանէ ինծի. ինչո՞ւ կը յոգնիս եւ կը ֆրտնիս հարստութիւն դիզելու համար: Եթէ մարմնական այս կեանքի հանգստութեան, ծերութեան եւ հիւանդութեան կամ այլ տեսակի պէտքերու գոհացման համար է, նիշդ ըրած չես ըլլար, որովհետեւ աստիկա կը նշանակէ թէ դուն վստահութիւն չունիս Քրիստոսի նախախնամութեան նկատմամբ, եւ թէ ան նախախնամութիւն չունի եւ մեր պէտքերը չի կրնար հոգայ, եւ թէ մեզի կարելոր եղող բաները անձանօթ են իրեն եւ կամ այ բաւարար միջոց չունի մեզ լիացնելու»:*

Սարգիս Շնորհալին կը բացատրէ թէ Աստուած չի լքեր իր գաւակները երբ անոնք կարիքի մէջ իյնան, եւ միաժամանակ կոչ կ'ուղղէ մեզի վստահելու եւ ապաւինելու Աստուծոյ նախախնամութեան թէ՛ մեր ներկայ ժամանակին համար եւ թէ՛ մեր ապագային համար: Իսկ Աստուծոյ վստահող մարդը ա՛ն է՝ որ իր հոգը Աստուծոյ վրայ կը ձգէ: Ահա թէ ինչո՛ւ Դաւիթ մարգարէն կ'ըսէ. *«Քու հոգերդ Տիրոջ վրայ ձգէ, եւ ինք պիտի հոգայ ձեզ, բնաւ պիտի չձգէ որ արդարը սասանի»* (Սղ 55.22):

Հոգը միայն նիւթական կարիքը չէ, միայն Ֆիզիքական հիւանդութիւնը չէ, այլ ամէն բան որ մեզ կը մտահոգէ եւ թոյլ չի տար որ բացարձակ վստահութիւն տածենք Աստուծոյ հանդէպ: Օրինակ, մէկուն համար կրնայ հոգ ըլլալ այն՝ թէ ի՛նչպէս իր գործերուն մէջ առաւել յաջողութիւն կրնայ գտնել, թէ ի՛նչպէս կրնայ իր գործի սահմանները ընդարձակել, կամ թէ ի՛նչպէս կրնայ իր յանախորդներուն թիւը շատցնել: Ուրիշ մը կրնայ հոգ ընել իր գաւակներուն համար եւ մտածել թէ ի՛նչպէս անոնք պիտի կարենան մաքուր ապրիլ պոծութեամբ լի այս աշխարհին մէջ, եւ թէ ի՛նչպէս անոնք պիտի կարենան դեկավարել իրենց կեանքերը:

Հազար տեսակ հոգ կայ գոր կարելի է յիշել: Բայց հոգը որուն մասին կը խօսի Սաղմոսագիրը, առաջին հերթին հոգեկան խոռովն է: Ան կը պատուիրէ որ մեր հոգեկան խոռովութիւնները ինչպէս նաեւ մեր հոգին խոռովեցնող երեւոյթները դնենք Աստուծոյ ձեռքին մէջ, այն ամբողջական վստահութեամբ որ ինք գանոնք օրհնութեան պիտի փոխակերպէ:

Անուրանալի իրականութիւն է որ հոգն ու մտահոգութիւնը մեզ հետո կը պահեն Աստուծոյ օրհնութիւնները, պարգեւներն ու շնորհները վայելելու գեղեցիկ առիթներէն: Պէտք է Աստուծոյ վրայ ձգել

ինչ որ մեզ կը հեռացնէ Աստուծմէ: Անհրաժեշտ է Աստուծոյ յանձնել ինչ որ մեզ կը յանձնէ հոգին ու մտահոգութեան ճիշտներուն: Թոյլ չտանք որ մանր մունր հոգեր մեզ գրկեն Աստուծոյ մեծամեծ օրհնութիւնները վայելելու պարգեւէն: Զմմանինք այն հայրերուն կամ մայրերուն որոնք առաւօտուն քիչ մը ուշ արթնցած ըլլալով, արագօրէն իրենց զաւակները կը հագցնեն որպէսզի դպրոց հասցնեն, եւ իրենք գիրենք կամովին կը գրկեն պահ մը կանգ առնելու եւ իրենց մանուկներուն հրեշտակային ժպիտը վայելելու պարգեւէն: Մանուկին ժպիտը Աստուծոյ պարգեւն է տրուած անոր հօր եւ մօր: Այդ պարգեւը օգտագործել պէտք է գիտնալ:

Ասոր նման որքա՛ն պարգեւներ կան մեր կեանքին մէջ, մեր տան մէջ, մեր միջավայրին մէջ, մեր ընկերութեան մէջ, մեր եկեղեցիներուն ու դպրոցներուն մէջ, որոնք սակայն կը վրիպին մեր ուշադրութենէն մեր մտահոգ եւ մշտահոգ ըլլալուն պատճառով: Մարդոց հոգերուն մեծ բաժինը կրնայ փարատիլ եթէ երբեք մարդիկ սորվին իրարու վստահիլ եւ իրենց հոգերուն ու տագնապներուն մասին իրարու պատմել: Ճի՛շդ է որ մարդը ստեղծուած է Աստուծոյ համար, բայց ան ստեղծուած է նաեւ իր նմանին համար: Մարդիկ ինչպէս Աստուծով կրնան միխթարուիլ, նոյնպէս ալ իրարմով կրնան միխթարուիլ: Տաւալի՛ է տեսնել մարդիկ որոնք կը դառնան իրենց նմաններուն դժբախտութեան պատճառ, փոխանակ դառնալու անոնց ուրախութեան ու միխթարութեան պատճառ:

Հոգը բեռ մըն է, ծանր բեռ մը, որ կը ցնչէ մեր սիրտերուն վրայ, կը կորսնցնէ մեր հոգիին խաղաղութիւնը, կ'ալեկոծէ մեր միտքը, ժխտական կը դարձնէ մեր մտածելակերպը: Միշտ ու ամէն բանի համար հոգ ընող մարդը, չի կրնար յստակատես ըլլալ եւ շուրջի իրականութիւնները տեսնել այնպէս ինչպէս որ են, չի կրնար պատահող դէպքերուն իսկական ինչութեան թափանցել, անկարող կ'ըլլայ նեղութեանց եւ փորձութեանց ետին կանգնող աստուածային օրհնութիւնները տեսնել: Մէկ խօսքով, հոգ ընող մարդը կը կուրնայ մտապէս եւ կ'անդամալուծուի հոգեպէս:

Զերբագատելու համար նման մտային կուրութենէ եւ հոգեկան անդամալուծութենէ, պէտք է մեր հոգերը նետենք Աստուծոյ վրայ, նետենք յոյսով ու վստահութեամբ, նետենք հաւատքով եւ դրական ակնկալութեամբ: Նետենք ա՛յն ակնկալութեամբ, որ անոնք մեզի պիտի վերադարձուին իբրեւ օրհնութիւն ու փառք, իբրեւ պարգեւ ու շնորհք: Առաքեալը կ'ըսէ. *«Աստուծոյ հոգը ձեռքին տակ խոնարհեցէ՛ք, որպէսզի երբ յարմար ժամանակը գայ՝ ձեզ բարձրացնէ: Զեր հոգերը Աստուծոյ ձգեցէ՛ք, որովհետեւ ինքը կը հոգայ ձեր մասին»* (Ա.Պտ 5.6-7):

Սիրելի՛ ընթերցող, Աստուծոյ հոգը ձեռքին տակ խոնարհիլը մեր հոգերը Աստուծոյ վրայ ձգելն է: Խոնարհ մարդը Աստուծոյ վստահող մարդն է, իսկ Աստուծոյ վստահող մարդը, իր մտահոգութիւններն ու հոգերը Աստուծոյ ձգող մարդն է: Ո՛վ հաւատակից եղբայր եւ քոյր, հոգատար Աստուծոյ զաւակներու չի վայելի հոգերով բեռնաւորուած ըլլալ: Միթէ թագաւորի մը զաւակին կը վայելէ՞ թշուառութեան մէջ ըլլալ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԸ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԽՕՄՆԱԿՆԵՐՆ ԵՆ

Եթէ մայրեր ու հայրեր խոնարհութիւնը ունենան քիչ մը ականջ տալու իրենց մանկիկներուն, շատ բան պիտի սորվին անոնցմէ: Առաջին հերթին պիտի սորվին անկեղծութիւն եւ նշմարտախօսութիւն: Մանուկ մը երբեք սուտ չի խօսիր եթէ մայրը անոր չսորվեցնէ ստախօսութիւն ընել: Անգամ մը ուզեցի տուն մը այցելել. երբ հոն հասայ եւ դուռը զարկի, 5-6 տարեկան մանուկ մը դուռը բացաւ: Հարցուցի եթէ երբեք մայրը ներսն էր: Մանուկը պատասխանեց ըսելով. *«Մայրս ըսաւ որ եթէ մէկը հարցնէ իմ մասիս՝ ըսէ թէ տունը չեմ»*: Դարձեալ հարց տուի ըսելով. *«Ուրեմն տունը չէ՞ մաման»*: Մանուկը ըսաւ. *«Տո՛ւնն է, բայց ըսաւ որ մէկու մը չըսեմ»*:

Հետաքրքրական էր մանուկին անկեղծութիւնը: Սիրելի՛ մայրեր, ինչո՞ւ խաթարենք մեր մանուկներուն կեանքը, ստութեան սերմեր սերմանելով անոնց սրտի պարարտ հողին մէջ: Մտածեցէք թէ քանի՛ քանի՛ անգամներ ձեր մանուկներուն սորվեցուցած էք սուտը, կեղծիքը, անիրաւութիւնը, դիմակ գործածելը:

Ինչո՞ւ չփորձէք հետեւիլ անոնց անմեղունակ եւ անկեղծ կեցուածքին, եւ անոր փոխարէն, կը ստիպէք անոնց ընդօրինակելու ձեր նկարագիրը, ձեր օրինակն ու վերաբերմունքը: Ինչո՞ւ անհանգիստ կ'ըլլաք երբ անոնք ձեզ խաբեն եւ անհանգիստ չէք ըլլար երբ դուք անոնց խաբել կը սորվեցնէք: Անոնց կողմէ ձեր խաբուիլը, զանոնք ձեր խաբելուն հետեւանք չէ՞:

Մանուկները Աստուծոյ իօսնակներն են: Չստիպենք անոնց ընել ու ըսել այն ինչ որ սխալ է: Անոնք յաճախ մեզ կը յանդիմանեն իրենց անկեղծ եւ անխարդախ արտայայտութիւններով: Երբ յանդիմանուիմք անոնց անկեղծ մէկ վերաբերմունքէն կամ արտայայտութենէն, չընդվզինք, չբարկանանք, չվիրաւորուինք, եւ չպախարակենք զանոնք: Եթէ յանդիմանենք կամ պատժենք զանոնք իրենց անկեղծ մէկ վերաբերմունքին կամ արտայայտութեան համար, լաւ գիտնանք, որ կործանած կ'ըլլանք անոնց ներսիդին սրբութեան ամէն փափաք, շիջեցուցած կ'ըլլանք անկեղծութեան ամէն նշոյլ, անոնց մաքրութեան աղտոտութիւն խառնած կ'ըլլանք, եւ անոնց վեհութեան՝ վատութիւն:

Մանուկները անկեղծութեան գանձարան են, հոն կեղծիք չիտանենք: Անոնք Աստուծոյ բնակարան են. հոն սատանաներ չ'մտցնենք: Վստահութեամբ լի սկիհներ են. հոն կասկածամտութիւն չ'ներմուծենք: Վարդաստան ու ծաղկաստան են. հոն փուշ ու տատասկ չ'տնկենք: Մաքուր երկինք են. զանոնք սեւ ամպերով չ'ծածկենք: Զուլալ ջուր են. զանոնք չ'պղտորենք: Սիրոյ աղբիւր են. զանոնք դառնաբուրդ չ'դարձնենք: Հրեշտակ են, զանոնք հրէշի չ'վերածենք:

Յարգելի՛ մայրեր, երբ դժուարութեան մէջ էք, նայեցէ՛ք ձեր մանուկներուն դէմքին: Հոն պիտի տեսնէք քաղցր ժպիտ մը. ժպիտ մը՝ որ կը լուծէ ամէն դժուարութիւն եւ խաղաղութիւն կը շնորհէ ձեզի:

Երբ յուսահատութեան ու յուսալքութեան անդունդին եզերքը կը գտնուիք, ձեր հայեացքները ուղղեցէ՛ք ձեր մանուկներուն աչքերուն, եւ հոն պիտի տեսնէք յոյսի ջահը մշտավառ:

Երբ կասկածամտութիւնը կը տանջէ ձեզ, ձեր ուշադրութիւնը կեդրոնացուցէ՛ք ձեր մանուկներուն վրայ, եւ դուք անոնց մէջ պիտի գտնէք վստահութեան գորաւոր շունչ մը, որ ձեզ պիտի գորացնէ:

Երբ անապահով զգաք, յիշեցէ՛ք թէ ինչպէս ձեր մանուկները իրենք գիրենք ապահով կը զգան երբ դուք իրենց հետ էք, եւ անոնցմէ սորվեցէ՛ք ապահով զգալ՝ քաջ գիտնալով որ Աստուած ձեզի հետ է:

Յիսուս ուզեց որ մանուկներուն նմանինք: Մանուկներուն նմանիլ, կը նշանակէ վստահիլ Աստուծոյ ինչպէս մանուկները իրենց ծնողներուն կը վստահին: Մանուկներուն մօտ մենք չենք գտներ անվստահութիւն հանդէպ իրենց ծնողներուն եւ անոնց խօսքերուն ու խոստումներուն: Մանուկներ ամբօրէն կառչած կը մնան իրենց ծնողներուն կատարած խոստումներուն եւ յանախ զանոնք կը յիշեցնեն անոնց: Մանուկներուն նիշդ այս վերաբերմունքն է որ Յիսուս կ'ուզէ որ մենք ընդօրինակենք: Ան կ'ուզէ որ հաւատանք իր խօսած խօսքերուն եւ ամուր կառչած մնանք իր տուած խոստումներուն, եւ պահանջենք իրմէ անոնց կատարումը:

Հետեւեալ դրուագը կը պարզէ որ Աստուած կը խօսի մանուկներուն նամբով ո՛չ միայն անոնց ծնողներուն, այլեւ գիտնական դասակարգին:

Օր մը մեծանուն գիտնական՝ Վօլթեր, կը պտըտէր Վէրնէի պարտէզին մէջ: Քալած ատեն, հանդիպեցաւ փոքրիկ աղջկան մը որ Սուրբ Գիորգ կը կարդար եւ անոր հարցուց. *«Աղջիկս, կը տեսնեմ որ ջանասէր մէկն ես. ըսէ՛ ինծի, քրիստոնէականը լաւ գիտե՞ս»*: Աղջիկը փոխանակ պատասխան տալու թեթեւ մը ժպտաց:

Վօլթեր քննադատով աղջկան ծառ մը ցոյց տուաւ եւ ըսաւ. *«Աղջիկս եթէ ինծի ըսես թէ Աստուած ո՞րն է, կամ ցոյց տաս տեղ մը ուր Աստուած ներկայ է, քեզի այս ծառին ամբողջ պտուղները պիտի տամ»*: Աղջիկը պահ մը շուարեցաւ թէ ի՛նչ պատասխան պիտի տար, բայց ապա դառնալով պարոն գիտնականին, ըսաւ. *«Պարոն գիտնական, եթէ դուք ինծի ցոյց տաք տեղ մը ուր Աստուած ներկայ չէ, ես ձեզի այս պարտէզին ամբողջ ծառերուն ամբողջ պտուղները պիտի տամ»*:

Վօլթեր պապանձեցաւ եւ ոչինչ կրցաւ պատասխանել: Ան իսկոյն հեռացաւ աղջիկէն խոշոր-խոշոր քայլերով: Վօլթեր որ իր ժամանակին մեծագոյն գիտնականն էր՝ համր դարձաւ փոքրիկ աղջկան մը դիմաց: Աստուած ի՛նքն էր որ խօսած էր փոքրիկ աղջկան միջոցաւ, դարձի գալու առիթ մը տուած ըլլալու համար Վօլթերին եւ պատմութեան բոլոր Վօլթերներուն: Նայի՛նք մեր շուրջ, վստահաբար հոն կան մանուկներ որոնց նամբով Աստուած պիտի գայ յիշեցնելու մեզի որ ինք ամէն տեղ է:

ՄԻ ԾԱԽԵՔ ԶԵՐ ԱՆԴՐԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ ՊՆԱԿ ՄԸ ԱՊՈՒՐԻ ՀԱՄԱՐ

Երբ Եսաւ դաշտէն կու գար, տեսաւ իր եղբայրը՝ Յակոբը, որ ապուր կ'եփէր: Անօթեցած ըլլալով՝ խնդրեց իր եղբայրէն որ ապուր տայ իրեն որպէսզի ուտէ: Յակոբ համաձայն գտնուեցաւ տալու, պայմանաւ որ Եսաւ իր անդրանկութեան իրաւունքը ծախէր իրեն: Եսաւ ծախեց իր անդրանկութեան իրաւունքը եւ անոր փոխարէն առաւ պնակ մը ապուր (Ծն 25.29-34):

Շատեր գայթակղած են Յակոբին իր եղբօր նկատմամբ ցուցաբերած վերաբերմունքէն: Անոնք զարմանք կը յայտնեն թէ ի՞նչպէս Յակոբ անգութ վերաբերմունք ցուցաբերեց իր եղբօր՝ Եսաւին նկատմամբ, եւ անոր անօթութենէն օգտուելով՝ անոր ձեռքէն իլեց անդրանկութիւնը:

Յակոբին ըրածը ո՛չ Աստուածաշունչը եւ ո՛չ ալ մենք կ'արդարացնենք: Բայց Եսաւին ըրածն ալ երբեք չ'արդարանար: Երբայական մտածողութեան մէջ անդրանկութիւնը աստուածային պարգեւ մըն էր: Եսաւ այդ պարգեւին արժէքը ո՛չ միայն չգիտցաւ, այլեւ ոտնակոխեց զանկա: Պնակ մը ապուրի համար անդրանկութեան իրաւունքը ծախելը՝ այդ պարգեւը անարգել չէ՞ր նշանակեր:

Յակոբ անդրանկութեան արժէքը շատ աւելի լաւ գիտէր քան Եսաւը: Այս իմաստով, Յակոբ կրնար աւելի՛ արդար նկատուիլ քան Եսաւը: Եւ արդարեւ, Յակոբ աւելի՛ արդար էր, որովհետեւ երբ կը կարդանք Աստուածաշունչը, կը տեսնենք որ Յակոբ հետագային փոխեց իր կեանքի ընթացքը եւ կրցաւ ինքզինք արդարացնել Աստուծոյ դիմաց: Աստուածաշունչը ցոյց կու տայ որ փոխուեցաւ Յակոբին նկարագիրը, մտածելակերպը, գործելակերպը, բնաւորութիւնն ու կենցաղակերպը, բայց Եսաւ ո՛չ միայն նոյնը մնաց, այլեւ աւելի՛ ինկաւ, իր նկարագիրը աւելի՛ վատթարացաւ:

Երբայեցիներուն կեանքին մէջ, անդրանիկ գաւակը կը դառնար ժառանգորդը իր հօրը ամբողջ ունեցուածքին, իսկ քրիստոնէական հասկացողութեամբ, անդրանիկ կը կոչուին բոլոր անոնք՝ որոնք Աստուծոյ գաւակներն են, եւ որոնք պիտի ժառանգեն երկինքի արքայութիւնը: Անդրանիկ գաւակը միաժամանակ կը վայելէր իր հօրը ամբողջական օրհնութիւնը: Ինչպէս Երբայեցի հայրեր օրհնութիւն կը խոստանային իրենց անդրանիկ գաւակներուն, այնպէս ալ Աստուած, խոստացած է երկինքի ամբողջ օրհնութեամբ օրհնել բոլոր այն մարդիկը՝ որոնք Քրիստոսի նամբով իր գաւակները կը դառնան:

Ոմանք կրնան խորհիլ թէ Յակոբի եւ Եսաւի պատմութենէն մենք բարոյական դաս չենք կրնար քաղել, կամ սորվեցնել մեր գաւակներուն, եւ սակայն, ընդհակառակը, դիտելով Եսաւին անպատասխանատու վերաբերմունքը եւ նկատի առնելով Յակոբին խաբող աշխատելածներ, կրնանք անոնցմէ շատ քան սորվիլ եւ սորվեցնել մեր գաւակներուն:

Առաջին հերթին, կրնանք ստրվեցնել մեր գաւակներուն որ չիյնան այն ծուղակին մէջ որուն մէջ ինկան Յակոբն ու Եսաւը: Ո՛չ Յակոբի նման պէտք է շահագործել մեր նմանը երբ ան օգնութեան կարիք ունի, եւ ո՛չ ալ Եսաւի նման՝ պէտք է գոհել մեր ունեցած արժէքները՝ անպէտք ու անկարելոր բաներու համար:

Յակոբի եւ Եսաւի այս պատմութիւնը տակաւին իր աւարտին չէ հասած ու պիտի չհասնի մինչեւ Քրիստոսի երկրորդ գալուստը: Աշխարհ այսօր մեր դիմաց դրած է տեսակ-տեսակ ապուրներ եւ մեզմէ կը պահանջէ որ գոհեմք երկինքի արքայութիւնը եւ Աստուծոյ օրհնութիւնը, որպէսզի կարենանք ձեռք ձգել իր հրամցուցած այլազան ապուրները: Քրիստոնեաները միշտ ալ իրենք գիրենք գտած են ու կը գտնեն երկրնորանքի մը դիմաց, ընտրել զԱստուած[՞], թէ՛ կայսրը, ընտրել երկրայի[՞]նը, թէ՛ երկնայի[՞]նը:

Ո՞ր մէկը աւելի նախընտրելի է: Ընտրել Աստուծոյ նամբան, թէ՛ Սատանային նամբան: Ընտրել Աստուծոյ կողմէ պարգեւուած օրհնութիւնները, թէ՛ աշխարհի կողմէ հրամցուած այլատեսակ ապուրները: Եսաւ նախընտրեց պնակ մը ապուրը քան իր հորը օրհնութիւնը, աշխարհի տուածը քան Աստուծոյ պարգեւածը:

Յակոբին ըրածը մեղադրելի էր, բայց Եսաւին ըրածը՝ աւելի մեղադրելի էր: Յակոբը չէր որ Եսաւին առաջարկեց ապուր տալ իրեն, այլ Եսաւ ի՛նքն էր որ Յակոբէն խնդրեց պնակ մը ապուր: Եթէ Եսաւ ինք յօժար էր ինքզինքն այդքան խոնարհեցնելու եւ արժէգրկելու, մենք ի՞նչպէս եւ ինչո՞ւ կը մեղադրենք Յակոբը:

Զարեհ Արք. Ազնաւորեան խօսելով այս երեւոյթին մասին, կ'ըսէ. *«Եթէ աշխարհը կը փորձէ մեզ խաբել, մեր ձեռքէն առնելու համար մեր անդրանկութիւնը, աշխարհը մեղադրելով լուծում բերած չենք ըլլար հարցին, ինչպէս երբ Եսաւ մեղադրեց Յակոբը իր հորը ներկայութեան՝ կացութենէն ոչինչ կրցաւ փոխել. աշխարհը մեղադրելի է այո՛, այդ մէկը կասկածէ դուրս է, որովհետեւ ով որ կը փորձէ ուրիշը մոլորեցնել՝ մոլորութեան յանցանքին համար դատապարտելի է Աստուծոյ կողմէ, բայց ինքզինքն այդ մոլորութեան ենթարկողը շատ աւելի դատապարտելի է, որովհետեւ չի գիտեր այդ պարգեւին մեծութիւնը որ տրուած է իրեն, եւ եթէ երբեք այդ պարգեւին տէր ըլլալ կամ այդ պարգեւին պատասխանատու ըլլալ չի գիտեր՝ կը նշանակէ թէ արժանի չէ Աստուծոյ որդի ըլլալու կամ անդրանիկ գաւակ կոչուելու»:*

Թո՛ղ Յակոբի եւ Եսաւի այս դրուագը մեզի դաս մը ըլլայ: Ո՛չ Յակոբի նման փորձենք անարդար միջոցներով մեր շուրջ գտնուող Եսաւներուն ունեցածին տէրը դառնալ, եւ ո՛չ ալ Եսաւի նման աշխատինք թէ՛ ապուրին եւ թէ՛ հօրենական օրհնութեան տէրը դառնալ: Շատեր կան որոնք Եսաւի նման կը ջանան թէ՛ Աստուծոյ եւ թէ՛ կայսրին ծառաները ըլլալ: Քրիստոս սակայն ստրվեցուց որ *«մարդ չի կրնար երկու տէրերու ծառայել»* (Մտ 6.24):

Ա.Ի.Ա.ԶԱԿԻՆ ՀԵՏՔԵՐՈՎ

Ո՞վ երբեք մտածած էր որ Քրիստոսի խաչակից եղող աւագակը՝ Քրիստոսի հաւատալու պարգեւը պիտի ստանար, եւ այն ալ՝ խաչին վրայ: Որքա՛ն զարմանալի եւ մեծ է մեր Տէրը՝ Յիսուս Քրիստոս, որ խաչին վրայ անգամ ուրիշով կը գրադէր եւ կը հետաքրքրուէր: Անկասկած որ ռեւէ մարդ երբ դատապարտուի մահուան, իր հոգին աւանդելէ առաջ, աչքերը երկինք կը յառէ եւ կը բացականչէ՝ ըսելով. *«Տէ՛ր, ներէ ինձի, ներէ մեղքերս, կ'աղաչեմ»*:

Քրիստոս սակայն այդպէս չըրաւ: Քրիստոս մահուան վայրկեաններուն ինքնիր համար չաղօթեց, այլ ուրիշին համար. *«Հա՛յր, ներէ՛ անոնց, որովհետեւ չեն գիտեր թէ ի՛նչ կ'ընեն»* (Ղկ 23.34): Մահուան վայրկեանին ուրիշներն էին իր հետաքրքրութեան առարկան եւ ո՛չ թէ իր անձը: Այդ «ուրիշներէն» էր դարձի եկած աւագակը, որ Քրիստոսի հետաքրքրութեան եւ սիրոյն առարկան դարձեր էր խաչին վրայ:

Քրիստոսի խաչակից աւագակը վայելեց Յիսուսի սէրը խաչին վրայ եւ ապա մեծ վկան դարձաւ այդ սիրոյն՝ ըսելով. *«Գէշ բան մը չըրաւ»*, եւ ապա աւելցուց. *«Տէ՛ր, յիշէ՛ զիս, երբ ինձ թագաւորութեամբդ գաս»* (Ղկ 23.41-42): Ռեւէ մէկը չի կրնար ըսել. *«Տէ՛ր, յիշէ՛ զիս, երբ ինձ թագաւորութեամբդ գաս»*, երբ Քրիստոսով չէ որդեգրուած երկնաւոր Հօր եւ անդամ չէ դարձած Աստուծոյ թագաւորութեան:

Մե՛ծ էր նորադարձ աւագակին հաւատքը, շա՛տ մեծ: Եւ որպէսզի ստոյգ գիտնանք ասիկա, պահ մը հարց տանք մենք մեզի. եթէ մենք աւագակին տեղը ըլլայինք՝ պիտի կարենայի՞նք հաւատալ մեզի նման խաչ բարձրացած մէկու մը: Մեզմէ ո՞վ կրնայ ապաւինիլ մահուան դատապարտուած անձի մը: Ո՞վ կրնայ յուսալ անյոյս կերպով խաչուած մէկու մը: Ո՞վ կրնայ դառնալ անձի մը եւ գայն. *«Տէ՛ր...»*, կոչել երբ այդ անձը «Տէր» ըլլալու տպաւորութիւնը չունէր խաչին վրայ: Ի՞նչպէս կարելի է անհատի մը ըսել. *«Յիշէ՛ զիս...»*, երբ այդ անհատը ինքզինք լիւրացած ու մոռցուած կը գգայ «թէ՛ Աստուծմէ» եւ թէ՛ մարդոցմէ:

Աւագակը իր յոյսը կապեց անյոյս Անձի մը: Մեզմէ ո՞վ կրնայ իր յոյսը կապել իրեն նման մահուան դատապարտուած մարդու մը, ինչպէս ըրաւ աւագակը: Ան հաւատաց Տիրոջ երբ Տէրը նախատինքնի մէջ էր եւ ո՛չ թէ փառքի մէջ: Այսօր մեզմէ ո՞վ կրնայ հաւատք ընծայել անհատի մը որ անարգուած ու երեսի վրայ ձգուած է: Բնական երեւոյթ է ցանկութիւնը ունենալ կողմին ըլլալու այնպիսի՝ անձի մը որ մարդոց փառաբանութեան, պաշտամունքին, սիրոյն ու մեծաբանքին առարկան դարձեր է: Նայեցէ՛ք սակայն հաւատացեալ աւագակին: Ան տեսնելով հանդերձ Յիսուսի անարգուիլը, խոցուիլը, ծաղրուիլը, ցանկութիւնը ունեցաւ անոր հետ ըլլալու իր թագաւորութեան մէջ:

Աւագակը Յիսուսի Տէր ու թագաւոր ըլլալը խոստովանեցաւ ու յայտարարեց, երբ ըսաւ. *«Տէ՛ր, յիշէ՛ զիս, երբ ինձ թագաւորութեամբդ*

գաս»: Սիրելի՛ ընթերցող, եթե դուն աւագակին տեղը ըլլայիր, պիտի կարենայի՞ր Յիսուսի Տէր ըլլալը խոստովանիլ երբ տեսնէիր որ ան ստրուկի մը նման կը մեռնէր: Պիտի կարենայի՞ր Յիսուսի թագաւոր ըլլալը հոչակել երբ տեսնէիր որ ան իր շուրջը չունէր մարդիկ կամ գինուորներ, որոնք պայքարէին իր անձին ազատութեան համար:

Աւագակը հաւատքի աչքերով նայեցաւ Յիսուսին եւ գիտցաւ որ իր թագաւորութիւնը երկրաւոր թագաւորութիւն մը չէր, այլ՝ երկնային: Հաւատքով նայեցաւ Յիսուսին եւ անոր փշեպսակը իբրեւ թագաւորական թագ տեսաւ: Հաւատքով նայեցաւ անոր քաղցր դէմքին, որմէ սէր բոցկտաց եւ դժոխքի կայծերէն ու կայծակներէն զինք փրկեց:

Ան Քրիստոսի մէջ տեսաւ իրեն ցաւակցող եւ կարեկցող Փրկիչը: Ան Յիսուսի աչքերուն մէջ տեսաւ զինք փնտոող ու սպասող Փրկիչին ներկայութիւնը: Աւագակը պէտք ունէր Յիսուսի սիրոյ նայուածքին որպէսզի զինք հաւատքով արբեցնէր: Շատ մարդիկ կան որոնք լոկ սիրոյ նայուածքով մը, քաղցր վերաբերմունքով մը, կրնան դարձի գալ եւ բոլորովին փոխուիլ: Հաւատացեալը պէտք է աշխատի սիրոյ այդ նայուածքը ըլլալու իր շրջապատին մէջ:

Եթե չընդունինք մեր կորսուած ըլլալը՝ Քրիստոս «չի կրնար» մեզ փրկել յաւիտեանական կորուստէն: Աւագակը ընդունեց իր մեղաւոր ըլլալը երբ յայտարարեց. *«Մեր պատիժը իրաւացի է, որովհետեւ մենք մեր ըրածին արժանի հատուցումն է որ կը ստանանք»* (Ղկ 23.41): Ան իր մեղաւորութեան կատարեալ գիտակցութիւնը ունէր եւ կ'անդրադառնար թէ ինք պատիժի արժանի էր: Այս իրողութիւնը զինք յուսահատութեան չմատնեց սակայն: Ան թէպէտ ընդունեց իր կորսուած ըլլալը, բայց միւս կողմէն հաւատաց որ Քրիստոս իր նման կորսուածներուն Փրկիչն է:

Եթե կ'ուզենք փրկուիլ, աւագակի՛ն նման պէտք է հաւատալ Քրիստոսի: Աւագակ մարդը եղաւ առաջին անձը որ դրախտ մտաւ Քրիստոսի սրբարար արիւնով: Ան խնդրեց Յիսուսէն որ յիշէ զինք: Հետաքրքրական է «յիշել» բառը: Նորադարձ աւագակը յատուկ տեղ չպահանջեց թագաւորութեան մէջ, ո՛չ ալ պատիւ ու փառք ակնկալեց կամ խնդրեց: Իր խնդրածը միայն ու պարզապէս յիշուիլն էր, չմոռցուիլն էր:

Ո՛վ աշխարհի մեծադիրք մարդիկ աւագակէն սորվեցէք խոնարհ ըլլալ, եւ չցանկալ փառքի ու պատիւի, այլ պարզապէս յիշուելու փափաք ունեցէք, չմոռցուիլ աղաչեցէք:

Միայն աւագակները չեն որ մարդասպան են: Մարդասպան ու աստուածասպան են բոլոր անոնք՝ որոնք կ'ապրին մեղքի կեանք մը եւ կը սիրեն այդ կեանքը: Մեղքի կեանքը սիրող անգիղջ մարդը, անգամ մը եւս խաչ կը բարձրացնէ Քրիստոսը: Աւագակը խաչահան մըն էր, բայց երբ դարձի եկաւ, դադրեցաւ խաչահան ըլլալէ ու դարձաւ խաչակից: Մեզմէ իւրաքանչիւրը կա՛մ խաչակից է Յիսուսին եւ կա՛մ՝ գայն խաչ հանող մը:

Սիրելի՛ հաւատացեալ աւագակ, բարեխօսէ՛ մեզի համար երկինքէն, եւ խնդրէ Յիսուսէն որ յիշէ մեզ երբ իր թագաւորութեամբ գայ:

ՉՊԱՅՔԱՐԻՆՔ ՄԵՐ ՆՄԱՆՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Կ'ապրինք աշխարհի մը մէջ ուր ամէն բան պայքարով յատկանշուած է: Բոլորը կը պայքարին: Ոմանք կը պայքարին իրենց հայեացքները սեւեռած երկինքի արքայութեան եւ անոր Արքային, ուրիշներ կը պայքարին իրենց շրջապատին արքաները դառնալու համար: Ոմանք կը պայքարին իրենց նմաններուն դէմ, ուրիշներ՝ իրենց նմաններուն համար: Ոմանք կը պայքարին իրենց գաւակներուն քրիստոնէական դաստիարակութիւն ջամբելու համար, իսկ ուրիշներ՝ կը զգուշանան Քրիստոսէ՝ գայն նկատելով *«կեանքեր պահանջող բռնակալ»* մը:

Ի՛նչ ալ ըլլան պայքարելու դրդապատճառները՝ մէկ բան որոշ է, որ իւրաքանչիւր մարդ մղելիք պայքար մը ունի, բայց ուշադիր պէտք է ըլլայ թէ որո՛ւ դէմ եւ ի՛նչ բանի համար կը պայքարի: Մարդը մարդուն դէմ պէտք չէ պայքարի: Մարդուն դէմ պայքարող մարդը Քրիստոսի արիւնին դէմ է որ մեղանշած կ'ըլլայ: Ի՞նչ պիտի ընէիր եթէ մարդիկ պայքարէին ֆու որդիիդ արիւնով ազատագրուած ծառաներուդ դէմ: Նման ծառաներ ֆու որդիիդ արեան գինը պիտի չնկատէի՞ր: Անոնց դէմ մղուած պայքարը քեզի դէմ մղուած պիտի չսեպէի՞ր: Նոյնը չէ՞ Աստուծոյ պարագան, որ մեզ՝ իր ծառաները, ազատագրեց իր Որդիին արիւնով, մեր հոգիներուն թշնամիին՝ Սատանային ձեռքէն: Հետեւաբար, պէ՞տք է կոուիմք իրարու դէմ եւ վշտացնենք զիրար:

Աստուած մարդը ստեղծեց իրեն համար, բայց միաժամանակ գանիկա ստեղծեց իր նման մարդուն համար, որպէսզի օգնական եւ կարեկից ըլլայ անոր: Աստուած իւրաքանչիւր մարդ որ լոյս աշխարհ կը բերէ, կը բերէ՝ անով պակաս բան մը ամբողջացնելու համար իր շրջապատին մէջ: Եթէ Աստուած իւրաքանչիւր մարդ որոշ նպատակի մը համար է որ գոյութեան կը բերէ, այդ կը նշանակէ որ իր նմանին դէմ մարտնչող մարդը՝ Աստուծոյ նպատակին դէմ է որ մարտնչած կ'ըլլայ:

Պօղոս առաքեալ կը հաստատէ որ *«մեր պատերազմը մարդոց հետ չէ, այլ՝ երկինքի տակ գտնուող չար ոգիներուն... դէմ»* (Եփ 6.11-12): Մեր նմանները պատերազմակիցներ պէտք է նկատենք եւ ո՛չ թէ մրցակիցներ: Թշնամիներու կամ թշնամութիւններու կրնանք հանդիպիլ, բայց ի մտի պէտք է ունենանք, որ այդ բոլորին ետին կանգնողը եւ այդ բոլորը ծրագրողն ու հրահրողը Սատանան է եւ ո՛չ թէ մարդը: Պայքարը չարիք ծրագրողին դէմ է որ պէտք է մղուի եւ ո՛չ թէ չարիքին գոհ գացողին՝ մեր նմանին դէմ: Իսկ չարիք ծրագրողը չար Սատանան ի՛նքն է:

Այն պայքարը որ մարդիկ իրարու դէմ կը մղեն, եթէ Սատանային դէմ մղեն՝ գանիկա չարդ ու փշուր պիտի ընեն: Թշնամութեան վերջ դնելու համար Սատանային դէմ է որ պէտք է կոուիմք: Ինչպէս տեղատարափ անձրեւէն փախելու համար հովանոցի մը կը դիմենք եւ ո՛չ թէ կ'աշխատինք անձրեւը դադրեցնել, նոյնպէս ալ փոխանակ մեզի դէմ թշնամութիւն անձրեւողներուն դէմ կոուելու, փորձենք ապաստան գտնել

Քրիստոսի խաչին ներքե: Սատանան մեր եղբայրներուն դէմ կը պատերազմի: Հետեւաբար, մեր եղբայրներուն դէմ պատերազմիր՝ Սատանային կամֆը կատարել է, անոր գործակից դառնալ է:

Քրիստոսի եկողը Քրիստոսէ պիտի սորվի սիրել թշնամին բայց ատել թշնամութիւնը: Քրիստոնեայ մարդը ջանալու է թշնամութիւնը մէջտեղէն վերցնել եւ ո՛չ թէ թշնամին: Քանի՞ անգամներ առիթը ընծայուեցաւ Դաւիթին սպաննելու իրեն թշնամութիւն ընող Սաւուղը, բայց չսպաննեց:

Երբ Սաւուղ Դաւիթի ձեռքը ինկաւ եւ Դաւիթի ընկերը՝ Աբեսսա, ուզեց գանձիկ սպաննել, Դաւիթ ըսաւ անոր. *«Մի՛ մեղցնէր գանձիկա. ո՞վ կրնայ Տիրոջ օծեալին վրայ ձեռք բարձրացնել եւ անպարտ ըլլալ»* (Ա.Թգ 26.8-9): Դաւիթին կեցուածքը կատարելապէս վեհանձն եւ մեծահոգի մարդու կեցուածք էր: Դաւիթ իր պաշտօնակից Սաւուղը, *«Տիրոջ օծեալը»* կոչեց: Իսկ մենք մեր պաշտօնակիցներն ու գործակիցները ի՞նչ կը կոչենք, ինչպիսի՞ բառերով կ'որակենք զանոնք:

Սիրելիներ, ամէն անգամ երբ մենք գմեզ ուրիշը խոցոտելու տրամադրութեան դէմ յանդիման գտնենք, կամ ամէն անգամ երբ մեզի թշնամութիւն ընողները մեր ձեռքերուն մէջ իյնան եւ առիթը ներկայանայ անոնց վնաս հասցնելու, Դաւիթի նման վեհանձնութիւնը ունենանք ըսելու. *«Ո՞վ կրնայ Քրիստոսի արիւնով սրբուած ու փրկուած մարդու վրայ ձեռք բարձրացնել, ո՞վ կրնայ Սուրբ Հոգիին տանարը սրբապղծել, ո՞վ կրնայ Աստուծոյ տունը քանդել եւ անպարտ մնալ»:*

Դաւիթ ամէն ճիշդ թափեց Սաւուղին թշնամական վերաբերմունքին լուծում մը գտնելու, բայց բնա՛ւ ճիշդ չթափեց գայն սպաննելու: Հիւանդութեան առաջին առնելու համար կարելի՞ է հիւանդին կեանքին վերջ դնել: Կամ աղփատութիւնը մէջտեղէն վերցնելու համար աղփա՞տը մէջտեղէն կը վերցնենք: Քրիստոս խաչին վրայ եղած ատեն կրնար բնաջնջել զինք խաչողները: Ան ո՛չ միայն չբնաջնջեց զանոնք, այլեւ անոնց արարքը տգիտութեան վերագրեց. *«Հա՛յր, ներէ՛ անոնց, որովհետեւ չեն գիտեր թէ ի՛նչ կ'ընեն»* (Ղկ 23.34): Մեզմէ ո՞վ կրնայ զինք խաչողներուն արարքը տգիտութեան վերագրել, ինչպէս ըրաւ մեր Տէրը: Ամէն անգամ երբ մարդիկ խոցոտեն մեզ, քաջութիւնը ունենանք ըսելու. *«Հա՛յր, ներէ՛ անոնց, որովհետեւ չեն գիտեր թէ ի՛նչ կ'ընեն»:*

Հետեւաբար, ասկէ ետք, ո՛չ միայն չպայքարինք մեզի չարիք եւ վնաս հասցնողներուն դէմ, այլեւ աղօթենք անոնց համար, սիրենք զանոնք եւ ներում հայցենք Աստուծմէ անոնց համար: Պատրա՛ստ ըլլանք գրկելու մեզ ոտնակոխ ընողները: Պատրա՛ստ ըլլանք նեցուկ կանգնելու մեզի դէմ պայքարողներուն՝ երբ անոնք իյնան իրենց գօրութենէն եւ լուին իրենց գօրավիգ կանգնողներէն: Ի վերջոյ, պատրա՛ստ ըլլանք ժպտադէմ ներկայանալու մեզի խժոռադէմ ներկայացողներուն, որպէսզի անոնք տեսնեն մեր մէջ Անտեսանելիին ներկայութիւնը, Բարձրեալին բացառիկ գեղեցկութիւնը եւ փարին իրեն եւ դառնան իրեն նման՝ մարդուն համար պայքարողներ:

ՆՈՒԷՐ ՄԸ ՅԻՍՈՒՍԻՆ ԻՐ ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱԶԱՐ ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

Յիսուս ո՛չ մեր դրամին պետք ունի եւ ո՛չ ալ մեր օգնութեան: Անոր սպասածը մեզմէ ո՛չ գոհն է եւ ո՛չ ալ ողորմութիւնը: Ի՛րն է աշխարհը իր ամբողջ լիութեամբ (Սղ 24.1): Ի՛նքն է ճշմարիտ նուիրատուն եւ պարգեւատուն մարդկային ցեղին: Ասիկա պատճառ մը չէ սակայն, որ չմտածեմք իրեն նուէր մը տալու մասին: Ինծի համար շատ հետաքրքրական պիտի ըլլար գիտնալ թէ Յիսուսի ծննդեան երկու հազար ամեակին առիթով, քանի՛ անձեր խորհեցան նուէր մը տալ իրեն:

Թէ ի՞նչ նուէր կրնանք տալ մեր Փրկիչ Աստուծոյն՝ Աստուած ի՛նքն է որ կը ճշդէ այդ մէկը ըսելով. *«Որդեա՛կ իմ, քու սիրտդ ինծի տուր»* (Սո 23.26): Ուշագրաւ է որ Աստուածաշունչին մէջ բնա՛ւ չենք կարգար որ Աստուած մարդէն իր սիրտէն զատ ուրիշ բան կը պահանջէ: Ո՛վ բարեկամ, երբեք խորհա՞ծ ես թէ ինչո՛ւ Աստուած քու սիրտդ կը պահանջէ քեզմէ: Աստուած քու բարիքիդ համար է որ սիրտդ կը պահանջէ քեզմէ: Աստուած գիտէ որ դուն չես կրնար տէր կանգնիլ քու սիրտիդ այնքան ատեն երբ սիրտդ քեզի կը պահես: Աստուծոյ տրուած սիրտ մը ապահով կ'ըլլայ առ յաւէտ: Աստուած պատասխանատուութիւնը ունի տէր կանգնելու այն սիրտին որ իրեն կը յանձնուի:

Աստուծոյ վստահող եւ գայն սիրող մարդը չի՛ կրնար իր սիրտը անոր չտալ: Ո՞վ է այն մարդը որ իր սիրելիներէն միայն առնելու մասին կը մտածէ: Մենք մեր սիրելիներէն առնելէ աւելի անոնց տալու մասին չե՞նք մտածեր: Եթէ իսկապէս կը սիրեմք զԱստուած, իրմէ առնելէն աւելի իրեն տալու մասին պետք է մտածեմք. տալու մեր սիրտը, մեր սէրը, մեր հոգին, մեր ապրումներն ու զգացումները, մեր ժամանակն ու եռանդը: Աղօթքով Աստուծոյ տրամադրութեան տակ դնեմք մեր կարողութիւններն ու զօրութիւնը, մեր փափաքներն ու ծրագիրները, մեր շնորհներն ու ձիրքերը, մեր երազներն ու տեսիլքները:

Ան որ գՔրիստոս իր կեանքին գանձն ու գանձապահը կը նկատէ՝ չի՛ կրնար ինքզինք չյանձնել անոր: Երանի՛ անոր որ գՔրիստոս կը համարէ իր սիրտին հարստութիւնը եւ իր հոգիին ուրախութիւնը: Երանի՛ անոր որ գՔրիստոս կը նկատէ իր միտքին լոյսը եւ զինք ապրեցնող ապրումը: Երանի՛ անոր որ գՔրիստոս դարձուցած է իր ամենաջերմ փափաքը եւ իր ամենավառ ցանկութիւնը: Երանի՛ անոր որուն նպատակը Յիսուսի սէրը տարածելն է ամենուրեք, ամէն գնով, ամէն մարդու:

Մենք ալ արժանի կը դառնանք այս երանի-ներուն եթէ թոյլ տանք որ Աստուած դառնայ բնակիչը մեր սիրտերուն: Երբ Աստուած է բնակիչը մեր սիրտերուն, հոն կ'ըլլայ գութ ու գորով, սէր եւ ներում, լոյս եւ տաքութիւն: Մեր սիրտերը կը տաքան երբ սիրոյ յարաբերութեան մէջ կ'ըլլան Աստուծոյ հետ: Մեր հոգիները կը բերեղանան երբ Աստուծոյ Հոգին է անոնց մէջ ապրողն ու ներգործողը: Մեր միտքերը կը

լուսաւորուին երբ լոյսի արարիչին մասին կը խորհին: Ինչպէս պաղն ու խաւարը կը շրջապատեն արեւէն հեռացող մարդը, այնպէս ալ Աստուծմէ հեռու եղող սիրտը կ'ըլլայ պաղ եւ խաւար:

Աստուծմէ գատ ո՛չ ոք կրնայ մեզ լուսաւորել, որովհետեւ Աստուծմէ գատ ո՛չ ոք կրնայ մեղքի մութը փարատել: Մի՛այն Աստուած մեզ ներքնապէս կրնայ փոխել, որովհետեւ մի՛այն Աստուած մեզ ներքնապէս կը քանչնայ: Ա՛ն է որ մեր սիրտերուն «կը նայի» (Ա.Թգ 16.7), մեր երկամունքները կը քննէ (Սղ 7.9): *«Ձկայ արարած մը որ Աստուծոյ տեսողութենէն վրիպի: Անիկա պարզ ու յստակ կը տեսնէ ամէն ինչ, իրենց ամբողջ մերկութեամբ: Եւ անոր է որ հաշիւ պիտի տանք»* (Եբր 4.13): Այո՛, հաշի՛ւ պիտի տանք Աստուծոյ, եթէ մեր սիրտը չտանք իրեն:

Եթէ սիրտը Աստուծոյ տալը՝ Աստուծոյ վստահիլ եւ ապաւինիլ է, ապա ուրեմն, սիրտը Աստուծոյ չյանձնելը՝ Աստուծոյ հանդէպ անվստահութիւն տածել է: Աստուծոյ վստահող եւ գԱստուած իր հարստութիւնը նկատող մարդը ամո՛ւր պէտք է փարի Աստուծոյ:

«Ձեր հարստութիւնը ո՛ւր որ է, հոն կ'ըլլայ նաեւ ձեր սիրտը» (Մտ 6.21): Մեր սիրտը իրաւունք չունի որեւէ տեղ ըլլալու բայց միայն Աստուծոյ ձեռքերուն մէջ: Քանի որ Աստուած է ստեղծիչն ու Փրկիչը մեր սիրտին, ուրեմն, մի՛այն Աստուած պէտք է ըլլայ անոր բնակիչը: Աստուած հաշի՛ւ պիտի պահանջէ բոլոր անոնցմէ, որոնք իրենց սիրտի հոգեւոր պահանջքին չե՛ն անսար եւ Աստուծոյ չե՛ն դառնար: Մեր սիրտը կոչ կ'ուղղէ մեզի դառնալու Աստուծոյ. մենք իրաւունք չունինք անտարբեր մնալու այդ կոչին դիմաց:

Աստուած իրաւունք ունի անհանգստանալու երբ իր բնակութեան համար ստեղծուած մեր սիրտը չար ու պիղծ ոգիներով բնակուած կը տեսնէ: Ան իրաւունք ունի բարկանալու երբ արարուածը Արարիչէն աւելի՛ կը պատուենք: Աստուած ստեղծեց մարդուն սիրտը եւ ուզեց որ անիկա իր փառքով լեցուն տանար մը ըլլայ եւ ո՛չ թէ մեղքի անարգանքով համակուած կոատուն մը: Ո՞վ կրնայ պահանջել Աստուծմէ չխոտվիլ ի տես կոատուն դարձած մարդուն սիրտին: Աստուած ամբողջական իրաւունքը ունի խոտվելու երբ կը տեսնէ իր գաւակները հեռու խաղաղութենէն եւ խաղաղութեան Իշխանէն:

Սիրելի՛ ընթերցող, չորցած փայտի կտոր մըն է մարդուն սիրտը որ Ահարոնի գաւազանին նման կրնայ ծաղկիլ եւ յաւիտենական կեանքին համար պտուղ բերել երբ հաստատուի Քրիստոս-որթատունկին վրայ: Տարտարոս մըն է մարդուն սիրտը որ կրնայ մեղքի խաւարը փարատող բոցաճանճ արեգակի մը վերածուիլ երբ բացուի խաչին լոյսին առջեւ: Սգատուն մըն է մարդուն սիրտը որ կրնայ գԱստուած փառաբանող հարսնարանի մը փոխուիլ եթէ յարուցեալ Փեսան հոն մուտք գործէ:

Եթէ կ'ուզես սիրտդ վերածել ծաղկող գաւազանի, բոցաճանճ արեգակի եւ հարսնարանի, յիշէ որ Աստուած քեզմէ աշխատանք չ'ուզեր, այլ՝ փափաք, պատրաստութիւն չ'ուզեր, այլ՝ պատրաստակամութիւն:

ԽԱ՛ՉԸ ԵՂԱ՛Դ ԱՇԽԱՐՀԱԿԵՑՈՅՑ ՀԱՑԻՆ ՓՈԽՈՒԸ

Խա՛չը եղա՛ւ մարդկութեան դատապարտութեան կնիքին լուծիչը: Եղա՛ւ պարտուած մարդիկը անպարտելի դարձնողը: Եղա՛ւ Աստուծոյ սէրը մտագայթող արեգակը: Խա՛չը եղա՛ւ Աստուծոյ փա՛նֆը արտացոլացնող երկինքը: Եղա՛ւ գերեզմանները արդարներուն հոգիներէն դատարկող Աստուծոյ փողը: Եղա՛ւ աշխարհակեցոյց Հացին փուրը: Խա՛չը եղա՛ւ ցօղարձակ ամպ մեղքով տոչորող սիրտներուն համար: Եղա՛ւ անդորրացնող ամպհովանի: Եղա՛ւ անմահատու սկիհ:

Այո՛, իա՛չը եղաւ այս բոլորը եւ այս բոլորէն աւելի՛ն, ահա թէ ինչո՛ւ Պօղոս առաքեալ համարձակաբարբառ կերպով կ'ըսէ. *«Քա՛ւ լիցի որ մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի իսչէն գատ ուրիշ բանով պարծենամ»* (Գղ 6.14): Խաչով պարծիլը, իսչին մասին պանծալի մտեր արտասանելը չէ: Ուրիշ բան է խօսիլ իսչի գօրութեան մասին եւ ուրիշ բան է իսչով գօրանալը: Տարբեր բան է իսչին անյաղթահարելիութիւնը գովաբանելը եւ տարբեր բան է իսչով անյաղթահարելի դառնալը:

Եթէ երբեք առաքեալը Քրիստոսի իսչափայտին մէջ պարզ փայտի մը կտորէն անդին ուրիշ բան չտեսնէր, պիտի չպարծենար անով եւ ո՛չ ալ զանիկա Աստուծոյ գօրութեան նշանը պիտի նկատէր (Ա.Կր 1.18): Ան սակայն, պարծեցա՛ւ իսչով եւ զանիկա Աստուծոյ գօրութեան նշանը նկատեց, որովհետեւ անոր մէջ տեսա՛ւ երկնքին եւ երկնայինին յաղթանակը երկրին եւ երկրայինին դէմ: Տեսա՛ւ Չարին կապուիլն ու չարագործներուս արձակուիլը: Տեսա՛ւ մարդկութեան նորոգութիւնը:

Տեսա՛ւ յաղթող Սատանային պարտութիւնը եւ պարտուած մարդուն յաղթութիւնը: Խաչին մէջ տեսա՛ւ վերականգնումը մեղքով ջախջախուած մարդուն եւ ջախջախումը մեղքով ջախջախող Սատանային: Տեսա՛ւ անմահացումը մահուան դատապարտուած մարդուն եւ մահացումը անմահութեան ձգտող Չարին: Տեսա՛ւ Աստուծոյ գօրութիւնը եւ պարծեցա՛ւ այդ գօրութեամբ: Պարծեցաւ եւ հրաւիրեց որ ամբողջ աշխարհ պարծենայ անով: Առաքեալը պարծեցա՛ւ եւ հպարտացա՛ւ իսչով, գօրացա՛ւ եւ ֆալե՛ց իսչով, յաղթե՛ց եւ յաղթել ստրկեցուց իսչով:

Խաչո՛վ էր որ նոր կեանքին հիմը դրուեցաւ եւ իսչո՛վ է որ յաւիտենական կեանքին «բացումը» պիտի կատարուի, որովհետեւ Մարդու Որդիին յայտնուելէն առաջ, նախ անոր *«նշանը պիտի երեւի երկինքի մէջ»* (Մտ 24.30): Խա՛չը նախակարապետն է Քրիստոսի եւ կարապետը քրիստոնեային:

Խա՛չը, շարականագիրին բառերով, եղաւ *«Կենաց այն փայտը որ մահացու պտուղին փոխարէն գՔրիստոս պտղաբերեց»*: Ինչպէս իւրաքանչիւր ծառ իրեն յատուկ պտուղը ունի, այնպէս ալ իսչը իբրեւ ծառ ունեցաւ իր պտուղը: Քրիստոս ի՛նք եղաւ անմահութեան այն պտուղը, որ հասունցաւ իսչին վրայ: Այդ պտուղէն ուտողը յաւիտեանս կ'ապրի: Խաչո՛վ վերցուեցան Կենաց ծառէն մաշակելու արգելիները:

Խա՛չը եղա՛ւ այն սեղանը, որուն վրայ Աստուծոյ գառնուկը գոհուեցաւ աշխարհի մեղքը սրբելու համար (Յհ 1.29, Ա.Պտ 1.18-19): Եղա՛ւ այն սեղանը, որուն վրայ անհունը ամփոփուեցաւ, դատաւորը մահուան դատապարտուեցաւ, օրէնսդիրը անօրինաբար ծեծուեցաւ, բարին ու բարեխօսը չարագործի նման բեւեռուեցաւ, զօրաւորն ու զօրացնողը տկարի մը պէս մխուեցաւ, ազատարարը անշարժութեան դատապարտուեցաւ, ողորմածը անողորմաբար դրուեցաւ, կենդանին եւ կենդանարարը մահացուեցաւ:

Կեանքի Հացը իսաչին վրայ էր որ պատրաստուեցաւ: Խաչապարգեւ այդ հացէն ցաշակողները ալ բնա՛ւ չեն անօթեմար: Այդ Հացին եկող աղքատը հարստացած տուն կը մեկնի: Իր ձեռքը այդ Հացին կարկառող խոնարհ մարդը՝ այդ Հացով կը բարձրանայ եւ Բարձրեալի գաւակ կը դառնայ: Քրիստոս իր Հօրը մօտ բարձրանալէ առաջ, նախ իսա՛չ բարձրացաւ, որպէսզի մեղքի իսաչը բարձրացած մարդկութիւնը, իրմով բարձրացնէ իր Հօրը: Խա՛չը ուրեմն, մեզ դէպի Բարձրեալն Աստուած բարձրացնող հրեղէն կառքն է: Խա՛չը երկրաւորներս երկրայինէն վեր բարձրացնող աշտարակն է:

Խա՛չը եղա՛ւ արդարութեան խորան մը, ուր մարդիկ գացին արդարութիւն գտնելու: Եղա՛ւ աստուածնաճառողութեան ցանապարհ մը, որուն վրայ մարդիկ զԱստուած ցանչացան: Եղա՛ւ կեանքի եւ մահուան խորհրդանիշ. կեանքի խորհրդանիշ մեզի համար, իսկ մահուան խորհրդանիշ Սատանային համար: Քրիստոս մահուա՛մբ յաղթեց մահուան իշխանին՝ Սատանային: Քրիստոս թաղուեցաւ եւ իրեն հետ թաղեց Սատանային բոլոր յոյսերը. յարութիւն առաւ եւ իր յարութեամբ վերակենդանացուց մեր հոգիները:

Քրիստոս կապուեցաւ իսաչին վրայ եւ իր կապանքներով մեր մեղքերուն կապանքները լուծեց: Ան մեզ ազատեց իսաչով. դժբախտութի՛ւն է տեսնել այսօր մարդիկ, որոնք կը փորձեն իսաչէն ազատիլ փոխանակ իսաչով ազատիլ:

Խա՛չը, շարականագիրին բառերով, եղա՛ւ այն սիւնը որ ցեղեկելով այս աշխարհին կարմիր ծովը, մեզ կ'առաջնորդէ փրկութեան նաւահանգիստ: Մի՛ յանդգնիր առանց Քրիստոսի արիւնով թաթաւուն իսաչին, նաւարկելու աշխարհի ծովուն մէջ:

Սիրելի՛ ընթերցող, եթէ կ'ուզես հաւատքի անմոլոր առաջնորդ մը ըլլալ՝ իսա՛չը առ ձեռքդ իբրեւ մական: Եթէ կ'ուզես հաւատքի ախոյեանութեան հասնիլ՝ մի՛ բաժնուիր Աստուծմէ որ քեզի «*հետ է զօրաւոր ախոյեանի մը պէս*» (Եր 20.11):

Մէկ ցանապարհ կայ՝ իսա՛չը:

Մէկ ցանապարհորդակից կայ՝ իսաչեա՛լը:

Քալե՛նք այդ ցանապարհէն, քալե՛նք իսաչեալի՛ն հետ, իսաչեալի՛ն քայլերով, հասնելու համար հոն՝ ուր իսաչեալն է այսօր (Յհ 17.24): Քալե՛նք հաւատքով, քալե՛նք յոյսով, քալե՛նք սիրով:

ՀՆԱԶԱՆԴԻ ՄՆԱԼ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԲՈԼՈՐ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐՈՒ ՏԱԿ

«Հնազանդութիւնը գոհէն ու խօսք մտիկ ընելը խոյերուն ցարպէն աղէկ է» (Ա.Թգ 15.22): Աստուած Սամուէլին ըսաւ որ երթայ եւ Սաւուղին պատուիրէ, որ յարձակի Ամադեկացիներուն վրայ եւ «այր մարդէն մինչեւ կին մարդը եւ տղայէն մինչեւ կաթնկերը, արջառէն մինչեւ ոչխարը եւ ուղտէն մինչեւ էջը» բնաջնջէ (Ա.Թգ 15.3):

Սաւուղ եւ իր մարդիկը թէպէտ հնազանդեցան Աստուծոյ հրահանգին եւ յարձակեցան Ամադեկացիներուն վրայ եւ կոտորեցին մարդ թէ անասուն «բայց... ոչխարներուն ու արջառներուն աղէկներն ու գէրերը եւ գառներն ու ամէն պատուական բաները խնայեցին եւ չուզեցին զանոնք ջարդել...» (Ա.Թգ 15.9): Երբ Սամուէլ հարցուց Սաւուղին թէ ինչո՞ւ որոշ ոչխարներ ողջ թողուց, ան պատասխանեց. «Որպէսզի զանոնք *հու Տէր Աստուծոյդ գոհ*» մատուցանենք (Ա.Թգ 15.15): Ասոր վրայ, Սամուէլ ըսաւ. «Հնազանդութիւնը գոհէն ու խօսք մտիկ ընելը խոյերուն ցարպէն աղէկ է» (Ա.Թգ 15.22):

Սաւուղ կը կարծէր որ Աստուծոյ գոհ մատուցանելը աւելի՛ն կ'արժէր քան Աստուծոյ հնազանդիլը: Ան տակաւին յստակ գաղափար չունէր Աստուծոյ ինչպիսի՛ Աստուած մը ըլլալուն մասին: Ան վստահաբար լսած էր գոհ պահանջող բազում չաստուածներու մասին, եւ գուցէ կը խորհէր որ Եհովա Աստուածն ալ իր կարգին գոհ պահանջող Աստուած էր:

Բնագիրը ցոյց կու տայ որ Սաւուղ անձնապէս չէր փանջնար զԱստուած: Սաւուղին եւ Աստուծոյ միջեւ մտերմութիւն եւ բարեկամութիւն գոյութիւն չունէր ինչպէս գոյութիւն ունէր Աստուծոյ եւ Սամուէլին միջեւ, փաստօրէն, կը տեսնենք որ Սամուէլ ի՛նքն էր Աստուծոյ խօսքերն ու հրահանգները Սաւուղին փոխանցողը:

Վերստին յիշենք Սաւուղին տուած պատասխանը Սամուէլին. «Որպէսզի զանոնք *հու Տէր Աստուծոյդ գոհ*» մատուցանենք: Ի՞նչ ցոյց կու տայ այդ «հու»ն: Ուշագրաւ է որ Սաւուղ զԱստուած իր Աստուածը չի՛ կոչեր, այլ գայն կը կոչէ Սամուէլին Աստուածը: Հետեւաբար, այդ «հու»ն կ'ապացուցանէ որ Սաւուղ չէր փանջնար զԱստուած իբրեւ իր Աստուածը, Տէրն ու Փրկիչը:

Ուրիշ իրողութիւն մը եւս կայ որուն մասին պէտք է խօսիլ: Աստուած մեզմէ չի՛ պահանջեր կիսկատար հնազանդութիւն, այլ ամբողջական հնազանդութիւն: Երբ Սամուէլ Սաւուղին մեղքը մատնանշեց, Սաւուղ անոր ըսաւ. «Ահա ես Տիրոջը ձայնին հնազանդութիւն ըրի... ու Ամադէկը նզովուածի պէս բնաջնջեցի» (Ա.Թգ 15.20): Ինչպէս տեսնենք, Սաւուղ ամէն ինչ չէր բնաջնջած, այլ միայն անպէտ բաները: Սաւուղի հնազանդութիւնը Աստուծոյ հրահանգին անկատար էր: Աստուած սակայն, մերժեց եւ կը մերժէ անկատար հնազանդութիւնը: Անհաշիւ թիւով մարդիկ, Սաւուղի նման Աստուծոյ

խօսքին մէկ մասին միայն կը հնազանդին, եւ իրենք զիրենք հնազանդ իբրեւ կը հռչակեն:

Սաւուդի փորձառութենէն մենք կը սորվինք որ պէտք է հնազանդիլ Աստուծոյ ո՛չ միայն երբ մեզմէ կը պահանջէ գոհել անպէտ բաները մեր կեանքին, այլեւ երբ կը պահանջէ գոհել մեզի համար լաւ եւ օգտակար թուացող բաները: Դիւրին է հնազանդիլ Աստուծոյ այնքան ատեն երբ անոր հնազանդիլը մեզի համար շահաբեր եւ պատուաբեր է: Մեր իրական հնազանդ ըլլալը հանդէս կու գայ այն ատեն՝ երբ պատրաստակամութիւն կը յայտնենք ընելու բան մը, որով Աստուած կը փառաւորուի եւ ո՛չ թէ մենք, որով Աստուծոյ կամքը կը կատարուի եւ ո՛չ թէ մեր:

Պէտք է հնազանդիլ Աստուծոյ նոյնիսկ եթէ երեսուրթապէս կը թուի որ ան մեզմէ կը պահանջէ կատարել մեզի չարիք հասցնող բան մը: Երեմիայի մարգարէութեան մէջ կը կարդանք. *«Տէրը մեր մէջ նշմարիտ եւ հաւատարիմ՝ վկայ ըլլայ, եթէ չընենք այն բոլոր բաները, որոնց համար Տէր Աստուած էօզի պիտի յայտնէ, թէ՛ բարի եւ թէ՛ չար: Մեր Տէր Աստուծոյն ձայնին պիտի հնազանդինք, որուն էօզ կը դրկենք, որպէսզի մեր Տէր Աստուծոյ ձայնին հնազանդելով՝ մեզի աղէկ ըլլայ»* (Եր 42.5-6):

Ասիկա Յուդայի մնացորդներուն խօսքն է ուղղուած Երեմիայի եւ անոր ընդմէջէն Աստուծոյ: Անոնք կը խոստանան ամէն պարագայի տակ հնազանդիլ Աստուծոյ: Ճշմարիտ աստուածասէր մարդուն հնազանդութիւնը չի փոխուիր անհնազանդութեան երբ անոր հեզասահ կեանքը կը փոխուի խոչընդոտաբեր կեանքի: Ո՛չ ոք կրնայ ուրանալ որ փորձութիւններն ու դժուարին պահերը իրենք են որ կը նշդեն եթէ երբեք մենք իսկապէս Աստուծոյ հնազանդ գաւակներ ենք թէ ոչ:

Երբեմն դժուարին կը թուի Աստուծոյ հնազանդիլը, բայց պէտք է ընդունիլ որ մենք չենք կրնար կարդալ եւ տեսնել Աստուծոյ յետին նպատակն ու ծրագիրը: Յիշեցէ՛ք Իսահակի գոհագործման պարագան: Երբ Աստուած պահանջեց Աբրահամէն որ իր Իսահակ որդին գոհէ, Աբրահամ որքանո՞վ հասկցաւ Աստուծոյ նպատակն ու ծրագիրը:

Աբրահամ անդրադարձա՞ւ արդեօք որ Աստուած իրմէ պահանջեց գոհել իր որդին եւ ապա հրամայեց ձեռք չդպցնել անոր, որպէսզի անով սորվեցնէր Աբրահամին որ ինք մարդկային գոհ պահանջող Աստուած մը չէր եւ չէ: Ան անդրադարձա՞ւ որ իր որդին Իսահակ *«մեռելներու յարութեան օրինակ»* մըն էր (Եբր 11.19):

Աստուած մեզմէ չի՛ պահանջեր ընել բան մը որ գուտ վնաս ըլլայ մեզի եւ անոր ետին կանգնած չըլլայ մեր փրկութեան համար իր նպատար բերող բարին: Նկատի առէ՛ք վերոյիշեալ մէջբերումին վերջին տողը որ կ'ըսէ. *«... որպէսզի մեր Տէր Աստուծոյ ձայնին հնազանդելով՝ մեզի աղէկ ըլլայ»*: Աստուածաշունչը յստակօրէն ցոյց կու տայ, որ դիւրին թէ դժուարին պարագաներու տակ Աստուծոյ հնազանդիլը՝ մի՛շտ մեր օգուտին համար է: Զմոռնանք որ Աստուած իր օգուտին համար չէ որ մեզմէ հնազանդութիւն կը պահանջէ, այլ մեր օգուտին համար:

ԻՍԿԱՊԷՍ ԿԸ ՎՍՏԱՀԻՐՔԻ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Եթէ ոսկիին վստահիս՝ յիշէ որ անիկա կրնայ գողցուիլ: Եթէ դրամին վստահիս՝ յիշէ որ անիկա կրնայ սպառիլ: Եթէ մարդու վստահիս՝ յիշէ որ անիկա կրնայ դաւաճանել: Եթէ լեռներու վստահիս՝ յիշէ որ անոնք կրնան սասանիլ: Եթէ երկրաւոր թիկնապահներու ապաւինիս՝ յիշէ որ անոնք կրնան ֆեզմէ առաջ մեռցուիլ: Եթէ գահերու կառչիս՝ յիշէ որ անոնք կրնան տապալեցուիլ: Իսկ եթէ Աստուծոյ վստահիս եւ ապաւինիս՝ ան ֆեզ յուսախաբ պիտի չընէ, պիտի չլքէ, պիտի չմոռնայ, ընդհակառակը՝ պիտի պաշտպանէ ու պահպանէ, պիտի օրհնէ ու օծէ:

Բայց կարելորդ սիրտով վստահիլն է Աստուծոյ եւ ո՛չ թէ խօսքով: Կը պատմուի որ երիտասարդ մը իր ֆաղափ մարդոց կ'ըսէ թէ ինք օր մը ետք մէկ շէնքէ դէպի միւս շէնքը երկարող պարանի մը վրայէն պիտի ֆալէ: Յաջորդ օր բազմահազար մարդիկ կը հաւաքուին տեսնելու համար դէպքը: Երբ երիտասարդը կը սկսի պարանին վրայէն ֆալել, ամբողջ բազմութիւնը կը սկսի ծափահարել եւ աղաղակել ըսելով.՝ *«Կեցցէ՛, կեցցէ՛ այս երիտասարդը, ա՛յս է մեր թագաւորը, ա՛յս է իսկական ֆաջը, ա՛յս է իրական վստահելին»*: Երիտասարդը յաջողութեամբ կ'անցնի աւելի քան յիսուն մետր երկարութիւն ունեցող պարանին վրայէն:

Ան ֆաջալերուած ժողովուրդին ծափահարութենէն եւ վստահութիւն ներշնչող խօսքերէն, ուրիշ պարան մը առաւ, աւելի բարակ եւ դէպի աւելի հեռու շէնք մը կապեց եւ դարձեալ սկսաւ վրայէն ֆալել, եւ ժողովուրդը դարձեալ սկսաւ բացականչել. *«Ապրի՛ մեր թագաւորը, հազա՛ր ապրի, առի՛ւծ է մեր թագաւորը, ֆա՛ջ է մեր թագաւորը, անպարտելի՛ է մեր թագաւորը»*: Երիտասարդը խանդավառուած ժողովուրդին խօսքերէն, յաջողութեամբ պարանին վրայէն ֆալելով միւս կողմը անցնելէ ետք, պատշգամ ելաւ եւ ըսաւ. *«Քանի այսֆան կը վստահիք ինծի, ձեզմէ ո՞վ կ'ուզէ զինք իմ ուսերուս վրայ առնեմ եւ նոյն այս բարակ պարանին վրայէն ֆալելով միւս կողմը անցնիմ»*: Ժողովուրդին մէջ մեծ լուստիւն տիրեց: Մէկը չուզեց: Բոլորն ալ վախցան:

Սիրելիներ՛, քննե՛նք մեր անձերը: Արդեօք մենք եւս այս ժողովուրդի նման չե՞նք վերաբերիլ Աստուծոյ հետ: Հաւանաբար մենք եւս մէկ կողմէն կը յայտարարենք.՝ *«Հոգո՛ր թագաւոր է Աստուած, մե՛ծ թագաւոր է Աստուած»* բայց միւս կողմէն կը մերժենք վստահիլ այդ ՀԶՕՐ ԹԱԳԱԻՈՐԻՆ, ԱՅԴ ՄԵՄ ԹԱԳԱԻՈՐԻՆ: Շատ կը հանդիպինք մարդոց որոնք երբ հանգիստ վիճակի մէջ են՝ կը յայտարարեն թէ կը վստահին Աստուծոյ, բայց երբ նեղ կացութեան մատնուին, կը տեսնենք որ կը դժուարանան վստահիլ Աստուծոյ, կը դժուարանան իրենց դատը դնել Աստուծոյ ձեռքերուն մէջ, եւ կը փորձեն իրենց սեփական ոյժով եւ իմաստութեամբ լուծել ծագած դժուարութիւնները:

Աստուծոյ իսկական վստահող մարդը մի՛շտ պէտք է վստահի, ամէ՛ն ատեն, ամէ՛ն պարագայի մէջ, ամէ՛ն կացութեան դիմաց:

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԽՕՍՔԸ ԻՐԻՆԻ ԿՐԱԿ ԵՒ ՄՈՒՐՆ

«Միթե իմ խօսքս կրակի պէս չէ՞, կ'ըսէ Տէրը, կամ ապառաժը կոտորո՞ղ մուրնի պէս չէ՞» (Եր 23.29): Երեմիայի մարգարէութեան 23.9–32 համարները կը խօսին ստախօս եւ կեղծաւոր մարգարէներու մասին, որոնց խօսքը դատարկուած է գօրութենէ եւ ազդեցութենէ: Ան որ կը խօսի Աստուծոյ անունով առանց Աստուծոյ կողմէ դրկուած ըլլալու՝ ո՛չ մէկ ձեւով կրնայ նշմարտութեան եւ հոգեւոր զարթօնի առաջնորդել իր ունկնդիրը: Երբ Աստուած ըլլայ մեզ դրկողը, երբ Աստուած ըլլայ իր խօսքը մեր բերնին մէջ դնողը ինչպէս դրաւ Երեմիային բերնին մէջ (Եր 1.9), այն ատեն, մեր խօսքը կը դառնայ «կրակի» պէս գօրաւոր եւ «մուրնի» պէս կոտորող:

Այստեղ «կրակը» խորհրդանշիչ է մաքրութեան եւ սրբութեան: Աստուծոյ խօսքին կրակը կրնայ այրել մեր սիրտին մէջ գտնուող մեղքի փուշերն ու տատասկները եւ մաքրել, սրբել ու սրբացնել մեզ: Այդ կրակը կրնայ փարատել անհաւատութեան խաւարը մեր հոգիներէն: Աստուծոյ խօսքը կրակ մըն է որ կարող է ջերմացնել ցրտահար մեր էութիւնը: Աստուծոյ խօսքին կրակով է որ մենք կրնանք կրակէ յարաբերութեան մէջ մտնել Աստուծոյ հետ:

«Մուրնը» Աստուծոյ խօսքին գօրութիւնն է որ կը պատկերացնէ: Աստուծոյ խօսքը գօրութիւնը ունի ո՛չ միայն ներթափանցելու մարդուն սիրտէն ներս, այլեւ այլակերպելու զանիկա: Աստուծոյ խօսքին գօրութեան դիմաց ընդդիմաբանող լեզուները կը պապանձին եւ փարացած սիրտերը կը փշրուին: Երբ Աստուծոյ խօսքին հետ միասին գործէ նաեւ Աստուծոյ շնորհքը, այդ խօսքը կը դառնայ մուրն. այնպիսի մուրն մը՝ որ կարող է փշրել անհաւատութեամբ ժայռացած ամէն սիրտ:

Մտաբերեմք որ Պենտէկոստէի օրը Սուրբ Հոգին հրեղէն լեզուներու կերպարանով երեւցաւ եւ հանգչեցաւ առաքեալներուն վրայ (Գրծ 2.3-4): Հրեղէն լեզուներու կերպարանով երեւցաւ ցոյց տալու համար Աստուծոյ խօսքին անդիմադրելիութիւնը, անհակահաղթելիութիւնը, եւ բացարձակ գօրութիւնը: Աստուծոյ կողմէ դրկուող մարդուն լեզուն հրեղէն լեզու մըն է: Այդ լեզուին ո՛չ սուտ մարգարէն եւ ո՛չ ալ սուտ փարոզիչը, ո՛չ Չարը եւ ո՛չ ալ չարագործը կրնան դէմ դնել եւ հերքել:

«Կրակ», «մուրն» եւ «հրեղէն լեզու» բառերով, Աստուած կ'ուզէ մեր ուշադրութեան յանձնել այն՝ որ իր խօսքը չի նմանիր մարդուն խօսքին, այն՝ որ իր խօսքը կը պարունակէ այլակերպիչ եւ սրբարար գօրութիւն, այն՝ որ իր խօսքին դիմաց ելող արգելիքները կը խափանուին: Սիրելի՛ ընթերցող, եթէ տակաւին թոյլ չես տուած որ Աստուած իր խօսքին մուրնով փշրէ փարացած սիրտդ եւ իր կրակով մաքրէ զանիկա, հիմա առիթն է թոյլ տալու: Աստուծոյ խօսքին մրնահարումէն (դատաստանէն) ազատելու համար՝ պէտք է խոնարհիլ այդ մուրնին առջեւ:

ՎԱՏԱՀԻՆՔ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ

Դժուարին պահերու դիմաց Աստուծոյ վստահիլը դժուար բան է: Դժուարին պահերը կու գան բացայայտելու մեր իրակա՛ն կամ անիրական հաւատացեալ ըլլալը: Հաւատացեալ չեղող մարդուն համար դժուար է Աստուծոյ վստահիլ եւ ապաւինիլ նեղ կացութեանց առջեւ: Հաւատացեալ չեղող մարդը երբ դժուարութիւններու եւ նեղութիւններու հանդիպի, կը փորձէ իր սեփական ոյժով եւ ջանքով լուծել զանոնք ու ազատագրուիլ անոնցմէ:

Իսկ հաւատացեալ եւ Աստուծոյ վստահող մարդը, երբ տանջալից փորձութիւններու հանդիպի՝ գիտէ որ իր կողմին կանգնած է անսխալական Առաջնորդը, նեղութեան ժամանակ ապաւեն եղողը (Սղ 37.39): Ամէն ժամանակէ աւելի նեղութեանց ընթացքին է որ մենք կարիք ունինք Աստուծոյ առաջնորդութեան, որովհետեւ նեղ պահերը յաճախ կ'առաջնորդեն մեզ որոշում առնելու հարցի մը գծով: Ճիշդ որոշումներ առնելու համար պէտք է ճշմարտութեան Հոգին ըլլայ մեզ առաջնորդողը:

Ո՛վ Աստուծոյ պատկերով ստեղծուած մարդիկ, եկէք զԱստուած հրաւիրենք մեր կեանքերուն մէջ եւ զայն Առաջնորդ նշանակենք մեր կեանքերուն: Զինք հրաւիրողները միայն արքայութիւնը ժառանգելու հրաւեր պիտի ստանան: Ինչպէս քարտար նաւավարը անվտանգ կ'առաջնորդէ նաւը, այնպէս ալ Աստուծոյ առաջնորդութեան ապաւինողները անվտանգ կ'առաջնորդուին դէպի իր թագաւորութիւնը:

Աստուած դէպի ազատութիւն կ'առաջնորդէ երբ ազատօրէն առաջնորդէ: Հետեւաբար, առիթ տանք որ Աստուած ըլլայ ազատ դեկավարը մեր կեանքերուն: Ոչինչ կը վրիպի Աստուծոյ ուշադրութենէն: Ան կը ֆանչնայ մեր խեղճութիւնն ու ապիկարութիւնը: Ան կը տեսնէ մեր աշխատանքներն ու յոգնութիւնները, մեր թափած քրտինքներն ու արցունքները: Աստուած մեր անձերուն համար իր ընելիքը գիտէ: Մեր պարտականութիւնը պարզապէս իրեն յանձնուիլն ու վստահիլն է:

Մեծ նաւ մը երբ երկրէ մը դէպի ուրիշ երկիր կը նաւարկէր, յանկարծ ծովը կը փոթորկի եւ նաւը ընկղմելու վտանգի մէջ կ'ըլլայ: Նաւին մէջ եղող ամէն մարդ իրար կ'անցնի եւ կը սկսի պոռայ: Փոքրիկ աղջիկ մը որ նաւին մէկ անկիւնը նստած իր խաղալիքին հետ կը խաղար, ի տես փոթորիկին կատաղութեան՝ երբեք իրար չանցաւ եւ իր խաղաղութիւնը չկորսնցուց: Երբ փոթորիկը դադրեցաւ, նաւին մէջ եղող մարդիկը մօտեցան փոքրիկ աղջկան եւ հարցուցին. *«Ի՞նչպէս պատահեցաւ որ չվախցար երբ փոթորիկ ելաւ»:* Աղջիկը պատասխանեց. *«Ինչո՞ւ վախնայի երբ հայրս է նաւավարը: Ես գիտեմ որ հայրս խաղաղութեամբ եւ ապահովութեամբ պիտի հասցնէ զիս նաւահանգիստ»:*

Սիրելի՛ բարեկամ, ինչպէս փոքրիկ աղջիկը իր հօրը կը վստահէր, դուն ալ կրնա՞ս վստահիլ երկնաւոր Հօրդ եւ խաղաղութիւնդ չկորսնցնել երբ փորձութեանց ալիքները սկսին կեանքիդ նաւը հարուածել:

ՀԱՒԱՔԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔԸ ՆՈՅՆՔԱՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ Է ՈՐՔԱՆ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔԸ

Աստուածաշունչը կը խօսի թէ՛ անհատապէս աղօթելու մասին (Մտ 6.6) եւ թէ՛ հաւաքաբար աղօթելու մասին (Մտ 18.19-20, Գրծ 1.14): Հաւաքականութիւն մը որուն անդամները հաւատացեալներէ բաղկացած է՝ կը կազմէ մարմինը Քրիստոսի: Իսկ *«մարմինը ըսելով՝ անդամներէն միայն մէկը չենք հասկնար, այլ անդամներուն ամբողջութիւնը»* (Ա.Կր 12.14): Անդամ մը առանձին չի կրնար կազմել Քրիստոսի մարմինը եւ ո՛չ ալ Քրիստոսի մարմինը կրնայ մարմին նկատուիլ առանց իր մնացեալ անդամներուն: Անդամ եւ մարմին իրարու պէտք ունին որպէսզի կարենան հոգեւորապէս գօրեղ եւ բիւրեղ ըլլալ, ինչպէս նաեւ առողջ եւ արդիւնաբեր գործունէութիւն ունենալ: Յստակ է որ անդամը անհատն է որ կը ներկայացնէ, իսկ մարմինը՝ հաւաքականութիւնը:

Անհատներ Քրիստոսի մարմինը չեն, այլ՝ մարմինին անդամներն են: Քրիստոսի մարմինը եկեղեցին է, այսինքն՝ հաւատացեալներու հաւաքականութիւնը: Առանց մարմինի չկայ՝ անդամ եւ առանց անդամի չկայ՝ մարմին: Երկուքը գիրար կ'ամբողջացնեն: Անհատապէս աղօթողներն են որ կը կազմեն հաւաքականութիւնը եւ աղօթող հաւաքականութիւնն է որ կը կազմէ Քրիստոսի եկեղեցին, այսինքն՝ Քրիստոսի մարմինը, որ մէկ է (Ա.Կր 12.12, 20):

Կարելի չէ հաւաքական աղօթքները զանց ընել, որովհետեւ հո՛ն է որ Քրիստոսի եկեղեցին կը դառնայ մէկ մարմին: Ո՛չ ալ կարելի է անհատական աղօթքները զանց ընել, որովհետեւ անհատներուն աղօթքներով է որ Քրիստոսի եկեղեցին կը պահէ իր միութիւնը: Քրիստոսով արդարացած մը պէտք է աղօթէ Քրիստոսի մարմինին հզօրացման համար, որովհետեւ *«արդարի մը աղօթքը ազդեցիկ է եւ մեծապէս կ'օգնէ»* (Յկ 5.16): Սողոմոն նաեւ կը հաստատէ որ Աստուած *«արդարներուն աղօթքը կը լսէ»* (Առ 15.29):

Անհատապէս աղօթքի կանգնելու հարցին գծով մենք ընդհանրապէս դժուարութիւն չունինք: Դժուարութիւնը հանդէս կու գայ երբ հաւաքաբար աղօթելու մասին է խօսքը: Անհրաժեշտ են ե՛լ անհատական ե՛լ հաւաքական աղօթքները: Անհատական աղօթքը տեղի պէտք չէ տայ հաւաքական աղօթքին եւ ո՛չ ալ հաւաքական աղօթքը տեղի պէտք է տայ անհատական աղօթքին:

Հաւաքականութիւնը, այլ խօսքով, Քրիստոսի եկեղեցին պէտք է մնայուն կերպով աղօթէ ո՛չ միայն իր (մարմինին) հոգեւոր անման եւ բիւրեղացման համար, այլ նաեւ իր անդամներուն հոգեւոր անման համար: Քրիստոսի մարմինին պարտականութիւնն է աղօթքով պատերազմակից դառնալ անհատներուն: Պօղոս առաքեալ Հռոմի եկեղեցիէն կը խնդրէ որ աղօթքով պատերազմակից ըլլան իրեն (Հռ

15.30): Իսկ Ղուկաս կը յիշէ որ երբ *«Պետրոս բանտարկուած կը մնար, եկեղեցին անդադար Աստուծոյ կ'աղօթէր իրեն համար»* (Գրծ 12.5):

«ՆԵՐԱԾ ԵՄ ԻՐԵՆ ԲԱՅՑ ԵՐԵՍԸ ՏԵՄՆԵԼ ԶԵՄ ՈՒԶԵՐ»

Յովհաննէս բարեպաշտ մարդ մըն էր: Ան գժտուած էր իր դրացիին հետ եւ չէր խօսեր անոր հետ: Օր մը Յովհաննէս ծանրապէս կը հիւանդանայ եւ անկողին կ'իյնայ: Գիւղի ֆահանան կ'այցելէ իրեն: Յովհաննէսի կինը գաղտուկ կերպով կ'իմացնէ ֆահանային որ Յովհաննէս չէր խօսեր իր դրացիին հետ եւ կը խնդրէ անկէ, որ հաշտեցնէ զինք դրացիին հետ նախքան իր մահանալը: Խօսակցութեան ընթացքին, ֆահանան դրացիին նիւթը կը բանայ եւ կը խնդրէ Յովհաննէսէն որ հաշտուի անոր հետ: Յովհաննէս կը պատասխանէ. *«Ես ներած եմ իրեն, բայց երեսը տեսնել չեմ ուզեր»*: Քահանան պատասխանեց ըսելով. *«Յովհաննէս, Ի՞նչ պիտի ընես եթէ երբեք ֆիչ ետք հանդիպիս Յիսուսին եւ ան քեզի ըսէ.– ներած եմ քեզ բայց երեսը տեսնել չեմ ուզեր»*: Յովհաննէս անդրադարձաւ իր սխալին: Իսկոյն կանչել տուաւ իր դրացին եւ հաշտուեցաւ անոր հետ եւ ապա խաղաղութեամբ հոգին աւանդեց:

Սիրելի՛ ընթերցող, այս պատմութիւնը շատ կարեւոր նշմարտութեան մը դէմ յանդիման կը դնէ մեզ: Յովհաննէսի արտասանած խօսքը կամ անոր նմանող խօսքեր մենք յաճախ կը գտնենք մարդոց բերնին մէջ: Յաճախ կը լսենք մարդիկ որոնք կ'ըսեն. *«Ես այսինչին հետ չեմ ներուած, բայց հետը գործ ունենալ չեմ ուզեր»*: Զգո՛յճ ըլլանք: Յիսուս ալ օր մը մեզի կրնայ ըսել. *«Ես քեզի հետ չեմ ներուած, բայց հետը գործ ունենալ չեմ ուզեր»*: Ի՞նչ պիտի ընենք եթէ Յիսուս մերժէ մեզի հետ գործ ունենալ երկինքի մէջ:

Ի՞նչ կը նշանակէ *«մարդոց հետ հաշտուիլ բայց անոնց երեսը տեսնել չուզել»*: Սա խօսքը նշմարիտ ֆրիստոնեայի մը խօսքը չի կրնար ըլլալ: Ասիկա հաշտութիւն չէ: Ասիկա անոխակալութիւն ալ չէ: Նման խօսք ատելութեամբ եւ նախանձով լեցուն սիրտէ մը միայն կրնայ բղիթիլ: Իր նմանը ատողը զԱստուած է որ ատած կ'ըլլայ:

Անոխակալութիւնը վերածնած ֆրիստոնեայ մարդուն հոգեւոր կեանքին գլխաւոր յատկանիշներէն մին պէտք է ըլլայ: Ոխակալ սիրտէ ո՛չ աղօթք կրնայ բղիթիլ եւ ո՛չ ալ ներում եւ հանդուրժողութիւն: Քրիստոսով ներուած մարդը չի կրնար չնեղել: Ճշմարտութեան Հոգիով լեցուած մարդը չի կրնար ստութեան կեանք մը ապրիլ: Սողոմոն կ'ըսէ. *«Ճշմարտութեան վկան սուտ չի խօսիր»* (Սո 14.5):

Սո՛ւտ կը խօսի ան որ կ'ըսէ. *«Ներած եմ իրեն բայց երեսը տեսնել չեմ ուզեր»*: Սո՛ւտ ֆրիստոնեայ է այն մարդը որ կը յայտարարէ ըսելով. *«Իրեն հետ չեմ ներուած, բայց հետը գործ ունենալ չեմ ուզեր»*: Մերժել մեր եղբօր հետ գործակցիլ՝ ապացոյց մըն է որ մենք զԱստուած չունինք իբրեւ գործակիցը մեր անձերուն: Աստուած հակառակ է անարտաբուխ ներումին: Աստուած արտանց ներելու կոչ է որ կ'ուղղէ մեզի (Մտ 18.35): Սրտի այլակերպութիւն ապրած մարդը՝ արտով պէտք է ներէ:

ԱՐԻԻՆԱՀՈՍՈՒԹԵՆԷ ՏԱՌԱՊՈՂ ԿԻՆԸ

Յայրոս անուն Հրեայ իշխանաւոր մը որուն աղջիկը մահամերձ էր, եկաւ Յիսուսի մօտ եւ աղաչեց իրեն որ հետը գայ եւ ձեռքը իր աղջկան վրայ դնէ *«որպէսզի առողջանայ եւ ապրի»* (Ղկ 5.23): Մեծ բազմութեամբ մը շրջապատուած, Յիսուս ցամբայ ելաւ Յայրոսի տունը երթալու համար: Ճամբու ընթացքին, տասներկու տարիէ ի վեր արիւնահոսութենէ տառապող կին մը *«ամբոխին մէջէն եւ Յիսուսի ետեւէն եկաւ եւ դպաւ անոր հագուստին»* եւ իսկոյն բժշկուեցաւ:

Արիւնահոսութենէ տառապող կին մը անմաքուր կը սեպուէր իր ազգակիցներուն համար: Նման կին մը չէր կրնար համարակութեամբ շրջիլ ժողովուրդին մէջ: Այս կինը քաջ էր, որովհետեւ մտաւ Յիսուսը հրմշտկող ամբոխին մէջ, ցեղքեց գանձնք եւ հասաւ Յիսուսին, հասաւ իր Բժիշկին, իր Թագաւորին: Սորվինք այս կինէն քաջ ըլլալ: Գանք Յիսուսի այնպէս ինչպէս ի՛նք եկաւ: Յիսուսի գալը քաջութիւն կը պահանջէ, մանաւանդ եթէ երբեք մարդիկ մեզ անմաքուր եւ անարժան կը սեպեն, ինչպէս էր պարագան հիւանդ կնոջ:

Քաջ էր կինը այո՛, իր քաջութեան մէջ սակայն, միաժամանակ վախ խառնուած էր: Ան Յիսուսին հասնելու համար՝ անոր ետեւէն եկաւ եւ ո՛չ թէ առջեւէն: Ան գուցէ միայն ժողովուրդէն չէր որ կը քաշուէր, այլեւ՝ նոյնինքն Յիսուսէն: Ան կ'ուզէր բուժում ստանալ Յիսուսէն առանց որ Յիսուս գգար, եւ այդ ընելու համար, լաւագոյն կերպը Յիսուսը հրմշտկող ամբոխին մէջ մտնելն ու Յիսուսին դպնալն էր ետեւէն:

Այո՛ ամէն մարդ կը հրմշտկէր Յիսուսին, ձեռքով կը դպնար, բայց այս անգամ տարբեր ձեռք մը դպաւ Յիսուսին, հաւատքի ձեռք մը, յոյսի ձեռք մը, եւ Յիսուս գգաց այդ մէկը: Ասիկա դա՛ս մը թող ըլլայ մեզի: Առանց հաւատքի եւ ակնկալութեան չդպնանք Յիսուսին, չգանք անոր, չնաշակենք իր մարմինն ու արիւնը: Կնոջ նման, բուժում գտնելու յոյսով ու ակնկալութեամբ մօտենանք Յիսուսի:

Ճի՛շդ է որ «քաջ» կոչեցի կինը քանի որ կրցած էր անտեսել իր անտեսուած եւ անմաքուր ըլլալը եւ հաւատքով ցեղքել բազմութիւնը եւ հասնիլ Յիսուսի, բայց վստահ եղէք որ զինք *«հերո՛ս»* պիտի կոչէի, եթէ երբեք փոխանակ ետեւէն գալու՝ առջեւէն գար Յիսուսի: Յայրոս առջեւէն եկաւ, իսկ կինը՝ ետեւէն: Այսօր շատեր Յայրոսի նման կը նախընտրեն *«առջեւէն գալ»*, այսինքն՝ ուղղակի Յիսուսի դիմել, զինք ընդունիլ իրենց սրտին մէջ եւ տանիլ իրենց տունը, իսկ ուրիշներ՝ մեղաւոր կնոջ նման, կը վախնան իրենց մեղքերն ու հիւանդութիւնները հրապարակելու, խորհելով որ Յիսուս կամ մարդիկ կրնան զիրենք մերժել:

Սիրելի՛ բարեկամ, կինը ամէն միջոցի եւ ամէն բժիշկի դիմած էր *«բայց օգուտ չէր տեսած, ընդհակառակը, հիւանդութիւնը աւելի վատթարացեր էր»* (Մր 5.26): Եկո՛ւր, Յիսուսէն գտաւ ուրիշ մէկու մը չդիմենք: Հոգեւոր բժշկութիւնը մի՛այն Յիսուս կրնայ պարգեւել:

ՈՐՈՇՄՔ ԵՆ ՍՈՒՐԲԵՐԸ

Սուրբ են բոլոր անոնք՝ որոնք կը փորձեն ջերմ յարաբերության եւ մնայուն հաղորդակցության մէջ մտնել Քրիստոսի հետ: Որքան մօտիկ ըլլանք Քրիստոսի՝ ա՛յնքան մօտիկ եղած կ'ըլլանք սրբութեան, որովհետեւ Քրիստոս ի՛նք բացաւ սրբութեան նշմարիտ նամբան: Քրիստոսի բացած սրբութեան նամբան օրհնաբեր է իր կատարելութեան մէջ եւ կատարեալ իր օրհնաբերութեան մէջ: Մենք մեր սրբութիւնը գտանք Քրիստոսով եւ Քրիստոսի մէջ:

«Սրբանալ, չի նշանակեր Տէր Յիսուսէ քաջել սուրբ ըլլալու գօրութիւն մը, այլ՝ բաժնեկցիլ բուն իսկ անոր սրբութեան: Սրբութիւնը ընդօրինակութիւն չէ, այլ՝ ներապրում: Անոր մէջ ամէն ինչ կատարեալ է եւ այս խորհուրդին հրաշալիքը կը կայանայ անոր մէջ, որ Քրիստոսի բոլոր կատարելութիւնը իմս է, բայց իմ մէջս յառաջ պիտի գայ տակաւ առ տակաւ, բայց վստահ, օրէ օր, մինչեւ որ ես անոր նմանիմ ամէն բանի մէջ, պաշտպանուած Աստուծոյ գօրութիւնովը» (Օգուոլտ Չէմպրըզ):

Սուրբերը անոնք են՝ որոնք ամէն օր կը ջանան քայլ մը եւս մօտենալ Աստուծոյ, որոնք՝ գիշերը զԱստուած կ'երագեն եւ ցերեկը Աստուծմով կ'ապրին, որոնք՝ կը բաւարարուին Աստուծմով եւ կը հրճուին անոր ներկայութեամբ, որոնք՝ ամէն գնով կ'աշխատին Աստուծոյ կամքը կատարել եւ անոր հրճուանքը դառնալ, որոնք՝ համարակօրէն կրնան ըսել. *«Տէրը մեր հովիւն է. մենք բանի մը կարօտութիւն պիտի չունենանք»* (Սղ 23.1), որոնք՝ իրենց աստուածնանաչողութիւնն ու աստուածսիրութիւնը իրենց վարձատրութիւնն իսկ կը նկատեն եւ անոնցմէ դուրս այլ վարձատրութիւն չեն սպասեր, որոնք՝ խաղաղութեամբ կը համակուին երբ կ'ապաւինին Աստուծոյ, կը վստահին իրեն եւ կը սիրեն զինք:

Սուրբ են բոլոր անոնք՝ որոնց համար ուրախութիւն է Աստուծոյ հետ ժամանակ անցնելը, որոնց համար առաջնահերթութիւն է Յիսուսի սէրը տարածելը, որոնց համար անյետաձգելի գործ է ուրիշները Յիսուսի բերելը: Սուրբերը միայն անոնք չեն որոնք Քրիստոսի համար կը մեռնին, այլ նաեւ ու մանաւանդ անոնք են՝ որոնք հոգեւորապէս մեռածի մը վերակենդանացման պատճառ կը դառնան: Քրիստոս չ'ուզեր իրեն համար մեռնելու պատրաստ եղող սուրբեր, այլ իր փառքին համար ապրող եւ զինք մարդոց կեանքին մէջ ապրեցնող սուրբեր: Տակաւին, սուրբերը միայն անոնք չեն որոնք կը նահատակուին, այլ նաեւ անոնք են՝ որոնք կը նահատակեն. կը նահատակեն՝ իրենց սեփական յաջողութիւններն ու երջանկութեան աղբիւրները, իրենց փառքն ու պատիւը, իրենց հաճոյքն ու իրենց համար հանելին, ի խնդիր Աստուծոյ կամքին կատարման եւ անոր փրկութեան տարածման:

Սիրելի՛ ընթերցող, խնդրէ՛ Աստուծմէ գՔրիստոս եւ նմանդ սիրելու պարգեւը եւ ահա դուն սրբութեան նամբուն մէջ պիտի գտնես դուն քեզ:

ՈՉԻՆՉՈՎ ԿՕԳՏՈՒԻՆՔ ԵՐԲ ՎԱԽՆ Է ՈՐ ՄԵՁ ՀԵՌՈՒԻ ԿԸ ՊԱՀԷ ՄԵՂՔԷՆ

Երբ մէկը կը նախատուի եւ կը լռէ, այդ ապացոյց մը չէ որ ան ապրած է Սուրբ Հոգիին բերած նորոգութիւնը եւ դարձած է Աստուծոյ գաւակ: Մարդիկ երբեմն կը նախատուին եւ կը լռեն ո՛չ թէ որովհետեւ Սուրբ Հոգիով առաջնորդուող եւ գԱստուած սիրող անհատներ են, այլ պարզապէս որովհետեւ ի վիճակի չեն նոյնը հակադարձելու: Ուրեմն, գիրենք լոնցնողը անոնց անգորութիւնն է եւ ո՛չ թէ անոնց աստուածսիրութիւնը: Այսպիսիներուն եթէ առիթը ընծայուի՝ իսկոյն իրենց վրէժը կը լուծեն:

Ի՞նչն է այն բանը որ կ'ապացուցանէ թէ անարգուող մարդը Աստուծոյ գաւակն է: Այս հարցումին պատասխանը կը կարդանք Առաքելներու Գործերը գիրքին մէջ. *«Առաքելները ատեանէն հեռացան, ուրախանալով որ Տիրոջ անունին համար անարգանքի արժանացան»* (Գրծ 5.41): Հոս բառ մը կայ որուն ետին կանգնող իմաստը մեր ուշադրութենէն պէտք չէ վրիպի: Այդ բառը *«ուրախանալով»* բառն է: Ան որ Տիրոջ համար կ'անարգուի եւ կ'ուրախանայ՝ փաստած կ'ըլլայ որ ինք բնակուած է Սուրբ Հոգիով: Առանց Սուրբ Հոգիին բնակութեան եւ ներգործութեան մեր սիրտերուն մէջ, անկարելի է ուրախանալ երբ անարգանքի կը հանդիպինք: Հետեւաբար, քրիստոնէութիւնը անարգանքին դիմաց լուռ մնալը չէ, այլ անարգանքին դիմաց ուրախութեան եւ խաղաղութեան զգացումներով համակուիլն է: Երբ անարգանքին դիմաց կը կորսնցնենք մեր խաղաղութիւնն ու ուրախութիւնը, այդ կը նշանակէ որ մենք հաւատքի տէր մարդիկ չենք:

Աստուած չի նայիր թէ մարդիկ որքա՛ն եւ ինչպէ՛ս կը նախատուին, այլ կը նայի թէ անոնք ինչպէ՛ս կը տանին նախատինքն. ուրախութեա՞մբ, թէ՛ դժգոհութեամբ: Նախատինքն նախատինքն է, բայց նախատինքն կրելու կերպն է որ մարդս կը դարձնէ հոգեւոր մարդ կամ մարմնաւոր մարդ: Մէկը կրնայ նախատինքն սիրով կրել եւ փառք տալ Աստուծոյ, իսկ ուրիշ մը կրնայ դժկամակիլ եղած նախատինքնին համար եւ ի՛ր կարգին նախատել իր նմանը եւ գԱստուած:

Եթէ տեսնենք մէկը որ ուրիշին վնաս չի հասցներ, անիրաւութիւն չ'ըներ, չի հայհոյեր, չի բարկանար, չի տրտնջար եւ չի դժգոհիր, չանապարենք եզրակացնելու թէ ան բարի եւ աստուածապատկան մարդ է: Ան կրնայ այս բոլորը վախի կամ ամօթխածութեան պատճառով չընել, բայց արդեօք այդ ձեւով մեղք չգործելը կրնա՞յ գինք Աստուծոյ աչքին արդարացնել: Եթէ գողը պատիժէն վախնալուն համար է որ չի գողնար, այդ կը նշանակէ՞ որ ան գող մը չէ: Ըսել ուզածս այն է, որ Աստուծոյ սէ՛րն է որ պէտք է մեղքը վերցնէ մարդոց կեանքէն եւ ո՛չ թէ երկրային կամ երկնային պատիժի մը ահը: Յիսուսի սէրն է որ պէտք է գոցէ մարդոց բերանները եւ ո՛չ թէ անոնց անկարողութիւնը:

ՄԵՐ ԻԻՐԱՔԱՆՉԻԻՐ ՔԱՅԼԸ ՀԵՏԱՊՆԴՈՒԱԾ Է

Մեր փրկութեան թշնամին՝ Սատանան, կը հետապնդէ հաւատացեալ եւ անհաւատ մարդոց իւրաքանչիւր քայլը: Ան կը հետապնդէ հաւատացեալը որպէսզի զինք հեռացնէ իր հաւատէն, եւ կը հետապնդէ անհաւատը՝ որպէսզի թոյլ չտայ որ ան Քրիստոսի հաւատքը ընդունի իր սիրտին մէջ: Սատանան լաւ գիտէ թէ անգամ մը որ Քրիստոսի հաւատքը տեղ գտնէ եւ արմատանայ մարդ անհատին սիրտին մէջ՝ դժուար պիտի ըլլայ անոր դէմ պայքարիլը եւ զայն պարտութեան մատնելը:

Սատանային համար դիւրին կ'ըլլայ մեզի դէմ պայքարիլը եթէ գիտնայ մեր տկար կողմերը: Մեր տկար կողմերը զօրացնելու համար պէտք է մեր տկար կէտերով եւ տկարութիւններով յանձնուինք Տիրոջ: Երբեմն մենք կը մոռնանք մեր տկար կողմերը կամ տկարութիւնը, բայց Սատանան երբեք չի փաշտուիր զանոնք մեզի յիշեցնելէ: Փորձութիւնները կու գան յիշեցնելու մեզի որ մենք տկար ենք, շա՛տ տկար ենք առանց Աստուծոյ: Մարդ արարածը իր սեփական ոյժով չի՛ կրնար յաղթել Չարին: Մարգարէներէն, նահապետներէն, առաքեալներէն եւ պատմութեան սուրբերէն ո՛չ ոք իր սեփական զօրութեամբ կրցաւ յաղթանակ տանիլ Սատանային եւ անոր չար արքանեակներուն վրայ:

Քրիստոս Պետրոս առաքեալին յայտնեց որ Սատանան զինք սաստիկ փորձութեան պիտի ենթարկէր, բայց որպէսզի Պետրոս յուսահատութեան չմատնուէր, անոր ըսաւ. *«Ես քեզի համար աղօթեցի, որ հաւատքը չտկարանայ»* (Ղկ 22.31): *«Ես քեզի համար»* բառերը խորքին մէջ առաքեալին կեանքին մէջ միջամտել էր: Պետրոս սակայն, փոխանակ Քրիստոսի միջամտութեան վստահելու, իր մարդկային փաշտութեան վստահեցաւ եւ ըսաւ. *«Տէ՛ր, պատրաստ եմ քեզի հետ թէ՛ բանտ երթալու եւ թէ՛ մեռնելու»* (Ղկ 22.33): Բայց Քրիստոսի ձեռքակալութեան ատեն Պետրոս առաքեալը ո՛չ բանտ երթալու պատրաստ էր եւ ո՛չ ալ մեռնելու:

Պետրոսի կեանքին կապուած այլ հետաքրքրական երես մը կայ որուն կ'արժէ անդրադառնալ: Վերեւ բացատրեցինք որ Սատանան կը հետապնդէ մեր իւրաքանչիւր քայլը: Սատանան լսած էր Պետրոս առաքեալի ըրած յայտարարութիւնը Քրիստոսի վերաբերեալ. *«Դուն Քրիստոսն ես, կենդանի Աստուծոյ Որդին»* (Մտ 16.16): Ան չկրցաւ մարսել Քրիստոսի աստուածութեան վերաբերեալ Պետրոսի կատարած այս յայտարարութիւնը: Ան հետապնդեց առաքեալը որպէսզի ծուղակի մէջ ձգէր զինք: Հաւանաբար այդ դէպքէն քանի մը ժամ ետք միայն Յիսուս սկսաւ *«յայտնել իր աշակերտներուն, թէ պէտք է որ ինք երուսադէմ երթայ... որ սպաննուի եւ երրորդ օրը յարութիւն առնէ»*: Սատանան առիթէն օգտուելով խօսեցաւ Պետրոսին բերնով եւ ըսաւ. *«Քա՛ւ լիցի, Տէ՛ր, այդպիսի բան թող չպատահի քեզի»* (Մտ 16.22): Յիսուսի խօսքը ուղղուած առաքեալին. *«Ետի՛ս գնա, Սատանայ...»*, ապացոյց մըն է որ Սատանան ի՛նքն էր որ խօսեցաւ առաքեալին միջոցաւ:

ԶԳՈՒՇԱՆԱՆՔ ՆԵՐՇՆՉՈՒՄԻ ՊԱՀՈՒՆ ԽՈՍՏՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼԷ

Երբ Քրիստոս խօսեցաւ իր մատնութեան եւ մահուան մասին, ինչպէս նաեւ երբ ակնարկութիւն ըրաւ հաւանական փորձութեան մը մասին որուն մէջ կրնային իյնալ իր բոլոր աշակերտները, բայց մանաւանդ Պետրոսը, Պետրոս չհաւատաց եւ չհամոզուեցաւ որ կրնար Տիրադաւ փորձութեան մէջ իյնալ: Անոր յանձնապաստանութիւնը թոյլ չտուաւ որ ան Քրիստոսի աղօթքին ապաւինէր, մանաւանդ որ Քրիստոս իրեն ըսած էր. *«Ես քեզի համար աղօթեցի, որ հաւատոյն չտկարանայ. եւ երբ կրկին ինձի դառնաս՝ եղբայրներդ ալ քաջալերես»* (Ղկ 22.32): Առաջալը շնորհակալութիւն չյայտնեց Քրիստոսի իր կատարած աղօթքին համար: Ան ներշնչումի եւ խանդավառութեան մէկ պահուն խոստացաւ Քրիստոսի սիրոյն պատրաստ ըլլալ թէ՛ մահուան եւ թէ՛ բանտարկութեան (Ղկ 22.33): Ան աւելի ինքզինքի՛ն ապաւինեցաւ քան Աստուծոյ Որդիին: Ան իր խօսքին կառչեցաւ փոխանակ Քրիստոսի աղօթքաբնոյթ միջնորդութեան ու բարեխօսութեան: Թէպէտ պէտք է նշել որ Պետրոսի այս վերաբերմունքը պատճառ մը չեղաւ որ Քրիստոսի կատարած աղօթքը իր գորութիւնն ու իմաստը կորսնցնէ: Պետրոս առաջալի դարձն ուրիշ բանի արդիւնքը չէր եթէ ոչ Քրիստոսի աղօթքին:

Որքան յանախ մենք նաեւ Պետրոսի նման խանդավառութեան մէկ պահուն Քրիստոսի հետեւելու եւ Քրիստոսի սիրոյն ամէն տեսակ չարչարանքներու տոկալու խօսքեր եւ խոստումներ կը շոյալենք, փոխանակ Քրիստոսէ խնդրելու հաւատարմօրէն իրեն հետեւելու գորութիւն եւ քաջութիւն: Քա՛ջ գիտնանք սակայն, որ վայրկեանական կամ յանկարծական ներշնչումի պահերուն մեր արտասանած խօսքերն ու խոստումները ընդհանրապէս կը դրժենք: Քրիստոս կ'ուզէ որ իր խօսքերուն եւ խոստումներուն հաւատացողներ ըլլանք եւ ո՛չ թէ մեր անձնական կարողութիւններուն ապաւինողներ:

Անանիա եւ Սափիրա նաեւ ներշնչման մէկ պահուն էր որ խոստացան եւ որոշեցին իրենց կալուածը ծախել եւ դրամը առաջալներուն յանձնել: Ժամեր ետք սակայն անոնց ներշնչումը մեղմացաւ եւ անոնք գղջացին իրենց կատարած խոստումին համար: Անոնց յանկարծական ներշնչումին արդիւնքը եղաւ այն՝ որ անոնք դժբախտ մահով մը մահանան (Գրծ 5.5, 10): Ներշնչման կամ ոգեւորութեան մէկ վայրկեանին անսայթափ կերպով Աստուծոյ հետեւելու խոստում տալու չափապարենք՝ որպէսզի առիթ տուած չըլլանք Սատանային մեզ փորձելու եւ մեր փրկութիւնը հարուածելու: Եթէ երբեք Քրիստոսի իրագործած փրկագործութեան խորհուրդին իրականացումը ներշնչումի արդիւնք չէր եւ ո՛չ ալ խանդավառութեան մը հետեւանք, մե՛ր ալ փրկութիւնը կամ փրկութեան ընթացքին սկզբնաւորումը չի՛ կրնար որոշ պահուան մը ընթացքին ստեղծուած ջերմ մթնոլորտի մը արդիւնքը ըլլալ:

ԹԷ ԻՐՆՁ ԿԵՐՊԵՐՈՎ ՍԱՏԱՆԱՆ ԿՐՆԱՅ ՅԱՐՁԱԿԻԼ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

Սատանան բազմահազար կերպերով կը յարձակի մեր վրայ: Յիշեմ անոնցմէ քանի մը հատը միայն:

Սատանան ամենէն շատ աղօթքի պահուն է որ մեր վրայ կը յարձակի: Աղօթքի ընթացքին սատանայական յարձակումները բազմատեսակ են: Յիշեմ անոնցմէ մէկ-երկուքը: Օրինակ, երբ յաճախակիօրէն մեր գործած մէկ մեղքին համար աղօթենք, ան կամացուկ մը կը մօտենայ մեզի եւ կը յուշէ. *«Հազար անգամ խոստացար որ այս մեղքը պիտի չգործես եւ ահա դարձեալ գործեցիր, ալ ներում ստանալու յոյս չկա՛յ քեզի համար, ալ Աստուած չի հաւատար կատարած խոստումներուդ»*: Նման պարագայի, յիշեցնենք Սատանային որ մենք աւելի Աստուծո՛յ խոստումին է որ ապաւինած ենք եւ ո՛չ թէ մեր կատարած խոստումներուն:

Երբ կէս գիշերին ծնրադրենք աղօթելու, յանկարծ Սատանան կու գայ ըսելու. *«Արդէն ամբողջ օրը վազվոտուքի մէջ էիր: Ամբողջ օրը աշխատեցար Աստուծոյ փառքին համար. իսկ հիմա յոգնած ես եւ հանգիստի պէտք ունիս եւ Աստուած գիտէ այս մէկը»*: Սատանան այնպէս կ'ընէ, որ աղօթքի ընթացքին մտածենք մեր բարձին մասին: Ան երբեմն աղօթքի ընթացքին «շատ կարեւոր» բան մը կը բերէ մեր միտքը որպէսզի մեր աղօթքը կէս ձգենք եւ կամ ալ լիովին մտացրիւ ըլլանք:

Տակաւին, Սատանան կրնայ այնպէս համոզել մեզ, որ մենք արժանի ենք բոլորին հետաքրքրութեան, սիրոյն եւ փառաբանութեան առարկան դառնալու: Երբեմն ալ այնպէ՛ս խորհիլ կու տայ մեզի, որ մենք այլոց ուրախութեան եւ հպարտութեան պատճառն ու առիթն ենք:

Երբեմն կ'աշխատի մեզ այնպէ՛ս զգացնել, որ մենք իրաւագրկուած եւ անտեսուած ենք մեր շրջապատին կողմէ, որպէսզի կարենայ մեզ գրգռել եւ ընդվզումի հրաւիրել: Ան նոյնիսկ կը փորձէ այնպէ՛ս կարծեցնել տալ մեզի, որ մեզմէ գատ ուրիշ ո՛չ ոք իրաւունք ունի իր իրաւունքին մասին խօսելու կամ գանձիկ պահանջելու:

Ան կրնայ մեր արժանապատուութիւնը վիրաւորուած ըլլալու մտածումը դնել մեր միտքերուն մէջ, որպէսզի մեր ներսիդին անհանդուրժողութեան ոգի յառաջացնէ մեր նմաններուն նկատմամբ:

Եթէ պատահի որ բարի գործ մը կատարենք եւ սկսինք ակնկալել բարձրագոյն գնահատանք, լա՛ւ գիտնանք, որ նման ակնկալութիւն կա՛մ Սատանային պտուղն է եւ կա՛մ մեր փառամոլութեան արդիւնքը:

Եթէ յաճախակիօրէն մեր կատարած իրագործումներուն եւ գործերուն մասին խօսող ենք, ասիկա կրնայ պատճառ մը ըլլալ որ չտեսնենք կամ տեսնել չուզենք ուրիշներուն կատարած գործերը: Ա՛յս եւս կրնայ սատանայական յարձակում նկատուիլ:

Ան միայն նեղութեանց պահուն չէ որ մեր վրայ կը յարձակի, այլ ամէն ատեն: Ան կրնայ յարձակիլ մեր վրայ մեր ծառայութեան նամբով:

Օրինակ, երբ կը ծառայենք Քրիստոսի անունով եւ սակայն աղօթքով ժամանակ չենք անցներ Քրիստոսի հետ՝ բանով մը չենք օգտուիր: Սատանան կրնայ մնայուն կերպով մեզ զբաղ վիճակի մէջ պահել որպէսզի հեռու մնանք աղօթքէ: Ան մեզի կը մօտենայ եւ կը յուշէ ըսելով. «Պէտք չունիս աղօթելու քանի արդէն ամբողջ օրդ բարեգործութեամբ անցուցիր»: Սատանայական յարձակում է մտածել թէ բարեգործութիւնը կրնայ աղօթքի տեղը առնել կամ գրաւել: Մեծագոյն բարեգործութիւնը աղօթքը ի՛նքն է: Աղօթող մարդը՝ բարերա՛րն է մարդկութեան:

ԱՍՏՈՒԱԾ ԻՐ ԾՐԱԳԻՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿՐՆԱՅ ԽԱՆԳԱՐԵԼ ՄԵՐ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

Որքան յաճախ մարդիկ ծրագիրներ կը մշակեն եւ որոշումներ կ'առնեն իրենց կեանքներուն վերաբերեալ առանց նկատի ունենալու Աստուծոյ բարօրութեան ծրագիրը իրենց համար (Եր 29.11): Աստուծոյ ծրագիրին կարեւոր մէկ երեսը իւրաքանչիւրիս փրկութիւնն է: Աստուած մեզ փրկելու իր ծրագիրը իրականացնելու համար երբեմն «ստիպուած» կ'ըլլայ խանգարելու մեր ծրագիրներէն ոմանք եւ կամ մեր ամբողջ ծրագիրները: Աշխարհասէր մարդիկ ընդհանրապէս այնպիսի՝ ծրագիրներ կը մշակեն՝ որոնք լուրջ վտանգի կ'ենթարկեն իրենց յաւիտենական փրկութիւնը:

Ճիշդ է որ Աստուած մարդուն շնորհած է ազատ կամեցողութիւն, եւ սակայն, ան անտարբեր չի կենար երբ կը տեսնէ որ զինք սիրող մարդիկ իրենց առած որոշումներուն եւ ունեցած նպատակներուն գոհ կ'երթան: Մարդիկ անհանգիստ կ'ըլլան եւ կը նեղանան երբ չկարենան իրենց այս կամ այն ծրագիրը իրագործել: Անոնք յաճախ իրենց ծրագիրներու ձախողութիւնը կը վերագրեն Աստուծոյ միջամտութեան: Եթէ մարդիկ գիտնային թէ Աստուած քանի՛ քանի՛ անգամներ փրկած էր զիրենք, իրենց այս կամ այն ծրագիրը խափանելով՝ ո՛չ թէ զինք պիտի մեղադրէին, այլ ընդհակառակը, անհունօրէն շնորհակալ պիտի ըլլային իրեն իր կատարած միջամտութիւններուն համար:

Նկարիչ մը գեղեցիկ նկար մը կը գծէ եւ իր տան պատին վրայ կը կախէ: Ապա տախտակամածի մը վրայ կը բարձրանայ եւ կամաց-կամաց ետեւ կ'երթայ որպէսզի նկարին նայի հեռուէն: Առանց որ անդրադառնայ կը հասնի տախտակամածին ծայրը եւ վար իյնալու վտանգին մէջ կ'ըլլայ: Քայլ մը եւս ետեւ երթալու պարագային ան կրնար վար իյնալ եւ մեռնիլ: Երբ ան կը պատրաստուէր իր վերջին քայլը նետելու դէպի ետեւ, յանկարծ փոքրիկ մը ձեռքը եղած աղոտտ վրձինով մը կ'աւրէ նկարը: Նկարիչը բարկացած փոքրիկին վրայ կը վազէ: Նկարը արուեցաւ բայց նկարիչը ստոյգ մահէ ազատեցաւ: Այս պատմութիւնը կը հաստատէ վերեւ մեր ըսածը: Ինչպէս մանուկը նկարը արելով՝ ազատած եղաւ նկարիչը, այնպէս ալ Աստուած յաճախ մարդոց միջոցաւ կը խանգարէ եւ կ'աւրէ մեր ծրագիրները, նպատակ ունենալով մեր կեանքերը փրկել եւ մեզ ազատել յաւիտենական կորուստէն:

Աստուած հարկաւ իրենց փրկութիւնը վտանգող բոլոր մարդոց ծրագիրները չէ որ կ'արգիլէ: Անոնք որոնք Աստուծոյ եւ աստուածայինին նկատմամբ սէր եւ հետաքրքրութիւն չունենալուն կողմին, զգուսնալով եւ ատելութիւն ունին, Աստուած ոչ միայն անոնց վնասաբեր ծրագիրները չի խափաներ, այլ ընդհակառակը, թոյլ կու տայ որ անոնք «*իրենց անարգ միտքներուն անձնատուր եղած՝ ընեն ինչ որ պէտք չէ ընել*» (Հո 1.28): Աստուած իր դէմ պայքարողները կրնայ երեսի վրայ ձգել: Զգո՛յ՛ջ ըլլանք:

Ո՛վ ՄԱՐԴԻԿ, ՄԻ՛ ԸՆԴՕՐԻՆԱԿԷՔ ՍԱՏԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՈՒԵԼԱԿԵՐՊԸ

Մեզմէ ո՞վ չի գիտեր թէ անգամ մը որ փորձութիւններու թելը փրթի, անոնք կը սկսին իրար յաջորդել, այն տպաւորութիւնը տալով մեզի որ կարծէք անոնք կ'ուզեն մեզ լիովին կործանել եւ առաջնորդել դէպի ամբողջական յուսալքութիւն: Մեզմէ ո՛չ ոք կրնայ ուրանալ որ իրերայաջորդ փորձութիւններուն ետին կանգնողն ու գանոնք կազմակերպողը Սատանան ի՛նքն է: Իրերայաջորդ եւ տեղատարափ փորձութիւնները Աստուծոյ հեղինակութեան վերագրելը միշտ չէ, որովհետեւ ատիկա չէ Աստուծոյ գործելակերպը: Աստուծոյ յատուկ գործելակերպն է, թոյլ տալ որ երբեմն-երբեմն փորձութիւններու հանդիպինք, որպէսզի անոնցմով տաշէ մեզ հոգեւորապէս եւ անեցնէ մեզ մեր հաւատքին մէջ: Արագօրէն իրար յաջորդող փորձութիւնները Աստուծոյ կամքով կամ թոյլտուութեամբ տեղի չեն ունենար, որովհետեւ երբե՛ք Աստուծոյ գործելակերպը չէ մեզ արագօրէն տաշել եւ անեցնել մեր հաւատքին մէջ:

Խոր կսկիծ է Աստուծոյ եւ մեզի համար շրջապատուած ըլլալ այնպիսի մարդոցմով որոնք հանոյք կը զգան երբ մեզ տառապանքի մէջ կը տեսնեն: Երբեմն մարդիկ մեզ նեղութեան կը մատնեն կամ մեզի համար թակարդ կը լարեն եւ երբ տեսնեն որ ինկանք իրենց լարած թակարդին մէջ, երբե՛ք չեն խղճահարիր եւ իրենց թակարդալար բնաւորութիւնը չեն փոխեր, ընդհակառակը, շուտով թակարդ մը եւս կը լարեն, իսկոյն նեղութիւն մը եւս կը պատճառեն, որպէսզի փորձութիւնները իրար յաջորդելով կարենան մեզ նզմել եւ կատարելապէս խորտակել:

Այդպիսի մարդիկ անասուններէն եւ չար ու պիղծ ոգիներէն ո՛չ մէկ տարբերութիւն ունին: Կատղած շուններուն բնաւորութիւնը մի՛շտ այդպիսին է: Կատղած շուն մը երբ արիւնի հետք նշմարէ ուրիշ շունի մը մարմինին վրայ, ո՛չ միայն չի գթար անոր, այլեւ կը յարձակի անոր վրայ եւ կը սկսի կատաղօրէն խածնել գանիկա: Ո՛վ մարդ, դուն ալ նոյնը մի՛ ըներ: Երբ կը տեսնես եղբայրդ ցաւի մէջ, զինք աւելի՛ ցաւցնելու մասին մի՛ մտածեր: Մի՛ նմանիր այն կատղած գազանին որ արիւն տեսնելով կամ արիւնի հոտ առնելով, փոխանակ հանդարտի, աւելի՛ կը կատղի եւ աւելի՛ կը գազանանայ: Մի՛ նմանիր այն հաւերուն որոնք երբ նշմարեն վերքի հետք մը ուրիշ հաւու մը մարմինին վրայ, անմիջապէս կը յարձակին անոր վրայ եւ կը սկսին կտցահարել անոր վերքը, այդ ձեւով, աւելի՛ խո՛ր ցաւ պատճառելով անոր:

Սիրելի՛ ընթերցող, անոնք որոնք վերքի վրայ վերք կու տան քեզի, անոնք քու փրկութեանդ թշնամիները չեն, այլ իրենց անձերուն փրկութեան եւ Փրկիչին թշնամիներն են: Աղօթքով ազատենք այդպիսիները Սատանային ձեռքէն եւ յանձնենք Յիսուսի ձեռքերուն:

ՉԿԱՅ ԱՍՏՈՒԱԾՍԻՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՆՑ ԱՂՕԹԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ

Երբեմն կը հանդիպինք տարօրինակ «աստուածասէրներու» որոնք կը յայտարարեն. *«Կարելոր չէ ամէն օր աղօթելը, կարելորը զԱստուած սիրելն է»*: Այսպէս ըսողները ամէն բանէ առաջ փաստած կ'ըլլան որ իրենք երբե՛ք ալ աղօթող չեն, ո՛չ օրը անգամ մը, ո՛չ շաբաթը անգամ մը եւ ո՛չ ալ ամիսը անգամ մը:

Աղօթքը Աստուծոյ հետ ժամանակ անցնել կամ ժամանակ կորսնցնել մը չէ: Ի՛նչ ցաւալի է հանդիպիլ մարդոց որոնք կ'ըսեն. *«Նստիլն ու աղօթելը ժամանակի կորուստ է. կարելորը ուրիշին օգտակար դառնալն է»*: Սո՛ւտ է այս խօսքը: ԶԱստուած սիրող մարդը՝ աղօթքով Աստուծոյ հետ խօսիլ ալ պէտք է սիրէ: Աղօթքը սիրոյ նշան պէտք է ըլլայ: Մեզմէ ո՞վ իր սիրած անձին հետ ժամանակ անցնելը ժամանակի կորուստ կը սեպէ: Ո՛չ ոք: Կարելի՞ է սիրել մէկը եւ չխօսիլ անոր հետ: Ո՞վ է այն մարդը որ իր հօրը կ'ըսէ. *«Հա՛յր, կը սիրեմ քեզ, բայց հետդ խօսիլ չեմ սիրեր»*: Ան որ իսկապէս կը սիրէ զԱստուած՝ պէտք է սիրէ նաեւ անոր հետ խօսիլ եւ հաղորդակցիլ, անոր շունչին տակ եւ անոր շունչով մեծնալ եւ աճիլ: Աստուծոյ համար տաճակ աղօթքի պահ մը հազարապատիկ անգամ աւելի կ'արժէ քան առանց աղօթքի կատարուած հազարաւոր բարեգործութիւններ: Կրնանք հազար հատ քարոզ տալ կամ հազար հատ քարոզ լսել, բայց այդ բոլորը ոչինչ կ'արժեն բաղդատաբար Աստուծոյ հետ անցուած մենիկ եւ անկեղծ պահուան հետ:

Աղօթասիրութիւնը հարկաւ պէտք է ըլլայ հետեւանքը մեր աստուածսիրութեան: Երբ աստուածսիրութիւնն է որ մեզ աղօթքի կը մղէ, ա՛յն ատեն է որ կ'անինք մեր հաւատքին եւ վստահութեան մէջ: Երբ զԱստուած կը սիրենք մեր ամբողջ սիրտով, աղօթքի պահուն Աստուծոյ կրակէ Հոգին կը գործէ մեր սիրտերուն մէջ եւ մեզ կրակէ յարաբերութեան մէջ կը դնէ Աստուծոյ հետ: Սուրբ Հոգին ի՛նքն է որ կ'օգնէ մեզի կրականման սիրով սիրելու զԱստուած: Ի՛նքն է որ մեր սիրտերուն մէջ Աստուծոյ ոտքերուն առջեւ ջուրի պէս թափուելու փափակ կը դնէ: Ի՛նքն է որ կը կապէ մեր սիրտերը Յիսուսի սիրտին եւ այնպէս կ'ընէ որ բռնուինք Յիսուսի սէրէն, զգլխինք անով, եւ զօրեղապէս ցանկանք այդ սիրոյն ազատ ստրուկները դառնալ:

Թէեւ մենք անկատար աղօթողներ ենք, բայց կը բաւէ որ զԱստուած սիրողներ ըլլանք, այն ատեն Սուրբ Հոգին կ'առնէ մեր անկատար աղօթքները եւ զանոնք կատարեալ, այսինքն՝ Աստուծոյ կամփին համաձայն դարձնելով, կը հասցնէ մեր երկնաւոր Հօր: Ահա թէ ինչո՛ւ Յուդա առաքեալը կը պատուիրէ Սուրբ Հոգիին օգնականութեամբ աղօթել (Յդ 20): Սուրբ Հոգիով է որ աղօթքի պահը կը դառնայ սիրտէ Սիրտ երկարող նանապարհ մը: Այո՛, աղօթքը Աստուծոյ սրտին խօսիլ մըն է, Աստուծոյ այլակերպիչ սիրոյն զօրութեան դիմաց բացուիլ մըն է:

**ԱՂՕԹՔԻ ՆՊԱՏԱԿԸ ԶԱՍՏՈՒԱԾ
ՏԵՄՆԵԼԸ ՊԷՏՔ Է ԸԼԼԱՅ
ԵՒ ՈՉ ԹԷ ՄԱՐԴՈՑ ԿՈՂՄԷ ՏԵՄՆՈՒԻԼԸ**

Բոլոր մարդիկ նոյն նպատակով չէ որ կ'աղօթեն: Ոմանք կ'աղօթեն երբ նեղութեան մէջ իյնան, իսկ ուրիշներ կ'աղօթեն որպէսզի նեղութեան մէջ չիյնան: Ոմանք կ'աղօթեն գործի յաջողութիւն խնդրելով Աստուծմէ, իսկ ուրիշներ կ'աղօթեն իրենց դժգոհութիւնը յայտնելով Աստուծոյ իրենց գործի անյաջողութեան համար: Մարդիկ կան որ կ'աղօթեն որ Աստուած իրենց կամֆը կատարէ, մարդիկ ալ կան որ կ'աղօթեն խնդրելով Աստուծմէ գորութիւն իր սուրբ կամֆը կատարելու: Մէկը կ'աղօթէ որովհետեւ զԱստուած կը սիրէ եւ մահէն ետք իրեն հետ ըլլալ կ'ուզէ, իսկ ուրիշ մը կ'աղօթէ որովհետեւ դժոխքէն կը վախնայ եւ հոն երթալ չ'ուզեր:

Իսկ դո՛ւն, սիրելի՛ ընթերցող, ինչո՞ւ կ'աղօթես: ԶԱստուած փառաւորելո՞ւ համար, թէ՛ մարդոց կողմէ փառք ստանալու համար: Աղօթքիդ նպատակը Աստուծոյ կողմէ տեսնուիլ եւ զԱստուած տեսնե՞լ է, թէ՛ նմաններուդ կողմէ տեսնուիլ է: Զնմանինք այն կեղծաւորներուն *«որոնք կը սիրեն ժողովարաններու մէջ եւ հրապարակներու անկիւնները կեցած աղօթել, որպէսզի մարդիկ իրենց աղօթելը տեսնեն»* (Մտ 6.5): Յիսուսի ըսել ուզածը այն չէ, որ ժողովարաններու մէջ կամ հրապարակներու անկիւնները կենալով աղօթելը սխալ է կամ արգելուած: Մարդ կրնայ ամէն տեղ եւ ամէն առիթով աղօթել: Կրնայ աղօթել եկեղեցիին մէջ, իր տունին եւ բակին մէջ, իր գործատեղիին եւ ինքնաշարժին մէջ, փողոցին եւ ծառին տակ: Ան կրնայ աղօթել երբ առանձին է կամ երբ բազում մարդոցմով շրջապատուած է, երբ հիւանդ է կամ հիւանդի մը կողքին է, երբ գործի կ'երթայ կամ երբ գործի մէջ է, երբ ցաշ կ'եփէ կամ երբ կը ցաշէ, հիմա՛ կամ հինգ վայրկեան յետոյ:

Յիսուս Փարիսեցիներուն աղօթելու շարժառիթն է որ կը դատապարտէ: Անոնց նպատակը մարդոց կողմէ տեսնուիլն ու փառաւորուիլն էր: Ասիկա անձնասիրութիւն է եւ ո՛չ թէ աստուածսիրութիւն: Աղօթքի պահը զԱստուած փառաւորելու պահ մը պէտք է ըլլայ եւ ո՛չ թէ մեր անձերուն համար փառք փնտտելու պահ մը: Աղօթքը զԱստուած տեսնելու առիթ մը պէտք է դառնայ եւ ո՛չ թէ մարդոց կողմէ տեսնուելու առիթ մը: Փարիսեցիներուն համար աւելի կարեւոր էր նկատուիլ մարդոց կողմէ քան Աստուծոյ կողմէ: Անոնք *«հրապարակներու անկիւնները կեցած»* կ'աղօթէին: Պէտք է գիտնալ որ անցեալի հրապարակները այսօրուան հրապարակներուն չեն նմանիր: Անցեալին իւրաքանչիւր քաղաք կամ գիւղ միայն մէկ հրապարակ կ'ունենար, եւ այնպիսի՛ ձեւով մը շինուած կ'ըլլար անիկա, որ ոեւէ անձ հոն կենալով՝ կրնար ամէն կողմէ եւ ամէն մարդէ տեսնուիլ: Իսկ դուն սիրելի՛ բարեկամ, աղօթած պահուդ տեսնուիլ կը փափաքի՞ս:

ԻՆՉԷ՞Ն ԿԱՄ ՈՐՄԷ՞Ց ՎԱԽՆԱԼ

Կեանքի մէջ ամէն մարդ սովորաբար բանէ մը կը վախնայ: Ոմանք կը վախնան ապագայէն, իսկ ուրիշներ՝ գործերու ձախորդութենէն: Ոմանք կը վախնան մարդոց լեզուէն, իսկ ուրիշներ՝ անոնց հետ գործակցելէն: Ոմանք կը վախնան Աստուծմէ, իսկ ուրիշներ՝ Սատանայէն: Իսկ դուն, սիրելի՛ բարեկամ, ինչէ՞ն կամ որմէ՞ կը վախնաս:

Մի՛ ըսեր թէ բանէ մը չես վախնար: Զարեհ Արք. Ազնաւորեան կ'ըսէ. *«Վախը բոլորիս յատուկ է. ոեւէ մէկը չի կրնար ըսել թէ ինձ կատարեալ քաջն է: Աշխարհի մէջ ամենէն քաջ նկատուած մարդը անգամ իր սրտին մէջ երկիւղ ունի: Սակայն կայ բան մը որ այդ երկիւղը մեր սրտէն դուրս կը շարտէ. ի՞նչ է այդ բանը: Ատիկա մէկ կողմէն Աստուծոյ հանդէպ մեր ունեցած վստահութիւնն է, իսկ միւս կողմէն արժէքներու գիտակցութիւնն է: Եթէ ես գիտեմ որ այստեղ արժէք ունեցող բան մը կայ որուն համար կ'արժէ զոհողութիւն յանձն առնել՝ վախը ինձնաբերաբար կը նահանջէ: Օրինակ, երբեմն մարդիկ իրենց կեանքը կու տան հայրենիքին համար եւ չեն վախնար այդ ընելու: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ հայրենիքը իրենց համար գերազանց արժէք է»:*

Ինչպէս իսկական հայրենասէր մը առանց վախի իր կեանքը կու տայ հայրենիքին համար, այնպէս ալ, ով որ իսկապէս կը սիրէ զԱստուծ, ի պահանջել հարկին պատրաստ պէտք է ըլլայ աներկիւղօրէն իր կեանքը զոհելու Աստուծոյ համար: Ոեւէ մէկը որ Յիսուս Քրիստոսի կը յանձնուի, մեր երկնաւոր Հայրը զինք Սուրբ Հոգիին արիւթեամբ ու զօրութեամբ կը լեցնէ: Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. *«Աստուծ իր Հոգին մեզի տուաւ՝ որպէսզի մեր վախկոտութիւնը յաղթահարենք եւ զօրանանք»* (Բ.Տմ 1.7):

Որքա՞ն ցաւալի է հանդիպիլ մարդոց որոնք կը վախնան իրենց նմաններէն, գործերու ձախորդութենէն, ապագային պատահելիքներէն, Սատանայէն եւ անոր չար դեւերէն, եւ սակայն, Աստուծմէ երբեք չեն վախնար: Մի՞նչդեռ, եթէ մէկ հոգի կայ որմէ պէտք է վախնալ, այդ մէկը Աստուծ ի՛նք պէտք է ըլլայ: Յիսուս եւս նոյն բանը սորվեցուց երբ ըսաւ. *«Մի՛ վախնա՛ք անոնցմէ, որոնք մարմինը կը սպաննեն եւ սակայն հոգին չեն կրնար սպաննել: Բայց դու՛ք վախցէ՛ք մանաւանդ անկէ, որ կրնայ թէ՛ հոգին եւ թէ՛ մարմինը կորուստի մատնել դժոխքին մէջ»* (Մտ 10.28):

Անձը որ իշխանութիւն ունի *«թէ՛ հոգին եւ թէ՛ մարմինը կորուստի մատնել դժոխքին մէջ»* Աստուծ ի՛նքն է եւ ո՛չ թէ Սատանան ինչպէս ոմանք կը խորհին: Անկարելի է որ Յիսուս կոչ ուղղէ մեզի վախնալու Սատանայէն: Մեր վրայ իշխանութիւն ունեցողէն է որ պէտք է վախնանք եւ ո՛չ թէ չունեցողէն. իսկ մեր վրայ իշխանութիւն ունեցողը Աստուծ ի՛նքն է եւ ո՛չ թէ Սատանան: Աստուծմէ վախնալ՝ չի նշանակեր սարսափիլ անկէ: Աստուծմէ վախնալ՝ կը նշանակէ զայն պատուել ու գովաբանել, յարգել ու մեծարել: Թո՛ղ որ Աստուծ նման վախ դնէ մեր սրտերուն մէջ:

ԿԱՐԻՔԸ ՈՒՆԻՆՔ ՄԱՐԴԻԿԸ ԻՐԱՐՈՒ ՄՕՏԵՑՆՈՂ ՄԱՐԴՈՑ

Այսօրուան աշխարհին մէջ ամենէն դժուար երեւոյթներէն մէկն է մարդիկը իրարու մօտեցնել եւ ջանալ անոնց միջեւ ստեղծել համերաշխութեան եւ եղբայրութեան ոգի: Գաղտնիք մը յայտնած չենք ըլլար եթէ երբեք ըսենք, թէ՛ որպէսզի կարենանք մարդիկը իմ-իմի բերել՝ պէտք է ըլլանք մարդասէր: Իսկ մարդասէր ըլլալու համար՝ մեր սիրտերը Յիսուսի սիրով պէտք է լեցուած ըլլան: Յիսուսով իր հոգիին մէջ խաղաղութիւն չգտած մարդը չի կրնար խաղաղութիւն սերմանել մարդոց միջեւ:

Ի՞նչպէս կրնանք խաղաղութեան սերմանիչներ ըլլալ երբ խաղաղութեան Իշխանը չէ որ կ'իշխէ մեր կեանքերուն մէջ: Ի՞նչպէս կրնանք մօտիկնալ մարդոց եւ զանոնք իրարու մօտեցնել երբ մենք հեռո՛ւ ենք Աստուծմէ: Ի՞նչպէս կրնանք դպնալ մարդոց սիրտերուն եւ փշրել հոն գոյութիւն ունեցող փրկանքի գոյութեան ժայռերը երբ մենք ենք Բն Աստուծոյ հետ: Ուստի, մարդկութեան սիրոյն, մեր հարազատներուն ու սիրելիներուն սիրոյն մենք պէտք է հաւատքի գանք:

Երբ հաւատքի գանք ու որդեգրութեան պատմունքներ ստանանք, այն ատեն Աստուած մեր ճամբով կը բացուի եւ ինքզինք իբրեւ ճամբայ կը բանայ ուրիշներուն առջեւ: Հաւատքի եկող մարդուն մէջ Աստուած կը դառնայ մշտաշարժ գօրութիւն մը: Զօրութիւն մը՝ շարժելու դէպի մարդը եւ շարժեցնելու մարդիկը դէպի իրար: Ո՞վ չի գիտեր որ եթէ անհատ մը ընդունի փրկութիւնը, այն ատեն Փրկիչն ու փրկուածը միասնաբար կը սկսին գործել եղբայրացնելու մարդիկը եւ եղբայր դառնալու մարդոց:

Քրիստոսի ջերմ փափաքն էր եւ է, աշխարհի մէջ իրագործուած տեսնել տիեզերական եղբայրութիւն մը: Անհունօրէն սիրելի է Աստուծոյ համար այն մարդը որ եղբայրական սէր ու համերաշխութիւն կը տարածէ մարդոց միջեւ: Նման մարդ Աստուծոյ գաւակն է (Մտ 5.9): Մարդիկը եղբայրացնելու համար աշխատող մարդը՝ կը դառնայ եղբայր Քրիստոսի, եւ Քրիստոս ամօթ չի համարեր իր եղբայրը կոչել գայն (Եբր 2.11):

Քրիստոս իբրեւ եղբայր կ'ընդունի այն մարդը որ եղբայր կը նկատէ իր հաւասարները: Եթէ ուզենք պատճառներ փնտռել մեր եղբայրութիւնը խզելու համար մեր նմաններուն հետ՝ հազարաւոր պատճառներ կրնանք գտնել ու թուել: Այդ պատճառներուն թուումը որեւէ ձեւով չի կրնար արդարացնել մեր կեցուածքը եւ վերաբերմունքը Աստուծոյ առջեւ: Քրիստոս չ'ուզեր որ մեր եղբայրներուն ու բոյրերուն աչքին մէջ գոյութիւն ունեցող շիւղերով զբաղինք (Մտ 7.3-5): Այդպիսի շիւղերով զբաղիլ ուզող մարդը ինքզինք կը կործանէ, որովհետեւ ամբողջ աշխարհ լեցուն է այդ շիւղերով: Մարդոց աչքին մէջ գոյութիւն ունեցող շիւղերով զբաղիլը ձգենք Սատանային, իսկ մենք աշխատինք մարդիկը իրարու մօտեցնել, որպէսզի երկիրը քիչ մը աւելի մօտենայ երկինքին:

ԳԱԼԻԼԵԱ ԵԼԼԵԼԷ ԱՌԱՋ ՍՈՐՎԻՆՔ ՆԱԽ ԳԵԹՍԵՄԱՆԻ ԵՐԹԱԼ

Յիսուս ժամադրուած էր իր աշակերտներուն հետ որ իր յարութենէն ետք Գալիլեայի մէջ պիտի հանդիպէր իրենց (Մտ 28.16): Աշակերտները մեծապէս ուրախացան երբ հանդիպեցան յարուցեալ Քրիստոսին Գալիլեայի մէջ, բայց անոնք ուրախ չէին երեւեր երբ տառապեալ Քրիստոսի հետ էին Գեթսեմանիի մէջ: Քրիստոս կը փնտռէ տառապանքի մէջ ուրախ եղող եւ տառապանքը ուրախութեամբ տանող մարդիկ: Ոեւէ մէկը որ Քրիստոսի հետ չէ ներկայիս՝ իր տառապանքի օրերուն, անոր հետ պիտի չըլլայ նաեւ իր փառքի օրերուն, այսինքն՝ երբ իր փառքով յայտնուի:

Պետրոս առաքեալ երբ տեսաւ Յիսուսի այլակերպուիլը լոյսով՝ առաջարկեց անոր երեք վրաններ կանգնել եւ լերան վրայ բնակիլ (Մտ 17.4), բայց երբ տեսաւ Յիսուսի այլակերպուիլը ծեծով ու բռունցքի հարուածներով՝ ուրացաւ զայն եւ յայտարարեց որ չէր ճանչնար զանիկա: Հետաքրքրական է որ Յիսուսի մտերմագոյն երեք աշակերտները ընկերացան իրեն երբ ան կ'երթար յարութիւն տալու Յայրոսի աղջկան (Ղկ 8.51), բայց երբ ի'նք կ'երթար մեռնելու՝ լքեցին զինք ու փախան:

Գալիլեա ելլելէ եւ յարուցեալ Փրկիչը հոն փնտռելէ առաջ, նախ սորվինք երթալ Գեթսեմանի եւ հո'ն փնտռել զայն: Շուրջ երկու հազար տարիներ անցան Գեթսեմանիի այն օրերէն երբ Քրիստոսի «*քրտինքը արիւնի կաթիլներու պէս ոլոռ-ոլոռ գետին կը հոսէր*» (Ղկ 22.44): Գեթսեմանիի հողին վրայ Յիսուսի թափած քրտինքներն ու խաչին վրայ հեղած իր արիւնը տակաւին թարմ են ու պիտի շարունակեն թարմ մնալ, այնքան ատեն երբ մարդկութիւնը կը մերժէ արթուն մնալ եւ ազօթակից ըլլալ Քրիստոսի՝ մեղաւորներուն փրկութեան ի խնդիր:

Յիշեցէք առաքեալներուն պարագան: Երբ Քրիստոս կը տագնապէր ու ջերմեռանդութեամբ կ'աղօթէր, անդին՝ առաքեալները կը բնանային (Ղկ 22.46): Զգտնուեցաւ առաքեալ մը որ արթուն մնար Յիսուսի հետ եւ փորձէր միտքարել ու գորացնել զինք, ահա թէ ինչո՛ւ «*երկինքէն իրեն հրեշտակ մը երեւցաւ*» եւ զինք գորացուց (Ղկ 22.43): Մե'ծ տարբերութիւն պիտի ընէր Յիսուսի հոգեկան աշխարհին համար տեսնել իր սիրելի աշակերտներէն մին իր կողմին կանգնած կ'աղօթէր ջերմագին: Այդ երեւոյթը կրնար փառաբանել ու գօտեպնդել զայն: Յիսուսի տագնապը կը կրկնապատկուէր ի տես իր աշակերտներուն անտարբերութեան ու թուլութեան:

Սիրելի՛ ընթերցող, Գալիլեա հասնելու համար անպայման Գեթսեմանիէն անցնելու ենք: Զմամանիւնք անոնց որոնք կ'ուզեն փառակից ըլլալ Քրիստոսի առանց սակայն չարչարակից ըլլալու անոր: Քրիստոսի յարութեան գօրութիւնը մեր ներսիդին չի գործեր եթէ երբեք Քրիստոսի հետ միասին խաչին վրայ չմեռնինք:

ՀԱՒԱՏՔԻ ԿԵԱՆՔԸ՝ ԳՈՐԾԻ ԿԵԱՆՔ Է

Հաւատքը ծաղիկի մը նման կը թռչնի եթէ ամենօրեայ գործը իբրեւ ցօղ չթրջէ զանիկա: Հաւատքը կրակի նման կը շիջի եթէ բարի գործերուն փայտերով չհրահրենք զայն: Հաւատքը գետի նման կը նահանայ եւ կը գարշահոտի եթէ չհոսի ու չհասնի ծարաւին, անօթիին եւ անկեալին: Հաւատքը ծառի մը նման արմատախիլ կ'ըլլայ եթէ շարունակէ անպտուղ մնալ: Ինչպէս ծառը արժէք է իր պտուղով, այնպէս ալ հաւատացեալը՝ իր գործով: Եւ ինչպէս անպտուղ ծառը չ'առիւնքներ մարդիկը, այնպէս ալ անգործ հաւատացեալը չի կրնար հրապուրել մարդիկը որ Քրիստոսի մօտենան:

Մարդիկ կրնան չհաւատալ մեր հաւատացեալ ըլլալուն, բայց եթէ ունինք բարի գործեր՝ չեն կրնար ուրանալ զանոնք: *«Նոյնիսկ եթէ ինծի չէք հաւատար, բայց գործերուս հաւատացէք»* (Յհ 10.38): Մարդիկ կրնան չընդունիլ որ մենք ներող ենք, բայց երբ անոնք վայելեն մեր ներողամտութիւնը, անոնք չեն կրնար դրժել մեր ներող ըլլալը: Ինչպէս արեւին տափուքիւնը վայելող մարդիկ չեն կրնար ուրանալ արեւին կրակէ ելութիւնը, նոյնպէս ալ մեր քրիստոնէական սիրոյն տափուքիւնը վայելող մարդիկ, կը մերժեն ընդունիլ որ գաղջ է մեր հաւատքը:

Որոշ իտէալի մը հաւատացող մարդը չի կրնար գաղջ վերաբերմունք ունենալ ատոր նկատմամբ: Ամէն մարդ որ որոշ իտէալ մը, նպատակ մը կամ ծրագիր մը ունի, պէտք է պայքարի անոնց իրագործման համար: Ինչ բանի որ կը հաւատանք՝ պէտք է գործենք ու պայքարինք այդ բանին համար: Եթէ կը հաւատանք Աստուծոյ՝ պէտք է գործենք ու պայքարինք Աստուծոյ համար: Եթէ չենք պայքարիք, կը նշանակէ չենք հաւատար: Հաւատքը պայքարի՝ ու գործի՝ կը մղէ:

Աստուծոյ հաւատացող մարդը Աստուծոյ գործին նուիրուած մարդն է: Ան ո՛չ միայն կը գործէ Աստուծոյ սիրոյն համար, այլեւ կը գործէ Աստուծոյ սիրով եւ Աստուծոյ գործը: Աստուծոյ համար գործելը ուրիշ բան է, Աստուծոյնով եւ Աստուծոյ գործը գործելը՝ ուրիշ բան: Ամէն գործ որ կը գործենք առանց Աստուծոյ գործակցութեան եւ առաջնորդութեան, չի կրնար Աստուծոյ կամֆին համաձայն ըլլալ: Անհրաժեշտ է որ Աստուծոյ գործակցութիւնը խնդրենք, որովհետեւ մենք Աստուծոյ գործնէ որ կը կատարենք: Աստուած գործակցեցաւ առաքեալներուն հետ (Մր 16.20) եւ կը գործակցի մեր հետ:

Աստուած մեզ առանձին չի թողուր իր գործին մէջ: Երբ կը գործենք աստուածատուր գործ մը առանց խնդրելու Աստուծոյ գործակցութիւնը՝ դատապարտուած ենք ձախողելու: Յիշեցէք որ երբ Սաւուղ գործեց առանց սպասելու Աստուծոյ մարդուն ժամանելուն՝ Աստուծոյ Հոգին իսկոյն հեռացաւ անկէ: Հոսկէ կը սորվինք այն, որ հաւատացեալ մարդը պէտք է սորվի սպասել: Այո՛, որեւէ գործ կատարելէ առաջ, ան պէտք է սպասէ Աստուծոյ համաձայնութեան եւ համագործակցութեան:

ԻՍԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

«Բարեկամը ամէն ատեն կը սիրէ ու եղբայրը նեղութեան ատենուան համար ծնած է» (Առ 17.17): Այն բարեկամը որ մեզի հանդէպ սէր ու մօտիկութիւն ցոյց կու տայ մեր լաւ ու հանգիստ եղած ատեն բայց կը հեռանայ մեզմէ երբ տեսնէ մեզ լուրջ նեղութեան մէջ ինկած՝ այն բարեկամը կեղծ «բարեկամ» է, սո՛ւտ «բարեկամ» է, անձնասէր «բարեկամ» է: Նման «բարեկամ» մեր կողմին կը տեսնենք այնքան ատեն երբ մեր գրպանները լեցուն են, բայց երբ մեր գրպանները պարպուին՝ անոնք ո՛չ միայն կը հեռանան մեզմէ, այլեւ կը սկսին գրպարտել ու մեղադրել մեզ: Այս երեւոյթը ցոյց կու տայ թէ այդպիսիները իրենց շահին համար է որ մեզի կը մերձենան եւ ո՛չ թէ մեր օգուտին համար:

Եկէ՛ք պահ մը մտածենք ոչ միայն մեր ունեցած բարեկամներուն մասին, այլ նաեւ ու մանաւանդ անոնց մասին՝ որոնց մենք ենք բարեկամ: Ի՞նչն է որ մեզ այսինչ կամ այնինչ մարդուն մօտիկ բարեկամ դարձուցած է: Անկեղծ սէ՞րը, անոր մաքուր վարքն ու բա՞րբը, անոր հաւատացեալ ըլլա՞լը, անոր անօգնական ըլլա՞լը: Տարբեր է բարեկամ ըլլալ մէկու մը որ մեր օգնութեան պէտք ունի եւ տարբեր է բարեկամ ըլլալ մէկու մը որուն օգնութեան մե՛նք պէտք ունինք: Երբ կը բարեկամանանք մէկու մը որ մեր օգնութեան կարիքը ունի՝ այդ ապացոյց մը կը դառնայ որ մենք իրական, վաւերական եւ ճշմարիտ բարեկամ ենք:

Բոլորս ալ գիտենք որ ճշմարիտ բարեկամները նեղութեան ընթացքին է որ կը յայտնուին: Նեղութեան ատեն փախուստի դիմող ու հրապարակէ ֆաշուող մարդը ո՛չ բարեկամ է եւ ո՛չ ալ եղբայր, այլ լքող մարդ, ուրացող ու դաւաճան մարդ: Եթէ երբեք մենք մտերիմ բարեկամն ենք հաւատացեալ եղբոր մը կամ քրոջ մը, ի՞նչ կեցուածք կամ ի՞նչ դիրք պիտի բռնենք եթէ յանկարծ տեսնենք որ տուեալ անձը սկսաւ հալածուիլ ու բամբասուիլ ամէն կողմէ ու ամէն մարդէ: Համարակութիւնը պիտի ունենա՞նք իր կողմին կենալու երբ ամէն մարդ իրեն հակառակ կենայ: Պիտի կրնա՞նք իրեն հետ միասին ու միաբերան ճշմարտութիւնը յայտարարել երբ ճշմարտութիւնը ծածկող մարդոց բանակի մը դէմ յանդիման գտնուինք: Այո՛, պիտի կրնանք ընել այս բոլորը, պիտի կրնանք՝ եթէ երբեք Քրիստոսի հաւատքն է որ մեզ իրարու քով բերած է:

Աշխարհային կեանք ապրող մարդիկ կը հեռանան իրարմէ եւ կը թշնամանան իրարու երբ իրարմէ շահելու իրենց ակնկալութիւնները ի դերել ելլեն: Նոյնը պէտք չէ ըլլայ հոգեւոր կեանք ապրող քրիստոնեաներուն պարագան: Քրիստոսի արիւնով մաքրուած քրիստոնեաները, անշահախնդրօրէն պէտք է վերաբերին իրարու հետ: Յիսուսի սէրն է որ գիրենք պէտք է միացուցած ըլլայ եւ ո՛չ թէ տարբեր հաշիւներ:

Սիրելի՛ ընթերցող, մտածէ պահ մը անոնց մասին որոնց մօտիկ ես, եւ մտածէ թէ ի՞նչ բանն է որ քեզ անոնց մօտիկ դարձուցած է:

ՓՆՏՌԱԾԴ ՍՈՒՐԻ ԳԻՐՔԻՆ ՄԷՁ Է

Օրին մէկը երիտասարդ մը գողութեան վրայ կը բռնուի եւ դատարան կը տարուի: Դատաւորը վեց ամսուայ բանտարկութեան վճիռ կ'արձակէ: Ան պէտք ունէր Ամերիկեան 500 տոլարի որպէսզի բանտէն արձակուէր: Ան նամակ մը գրեց իր մօր եւ խնդրեց անկէ 500 տոլար դրկել իրեն: Մայրը իրեն դրկեց Սուրբ Գիրք մը եւ պզտիկ պահարան մը: Տղան բացաւ պահարանը եւ հետեւեալը տեսաւ այդտեղ գրուած. «Տղա՛ս, բա՛ց Սուրբ Գիրքը եւ կարդա՛: Աղօթէ՛ եւ կարդա՛, կարդա՛ եւ աղօթէ՛»: Տղան գայրացաւ եւ Սուրբ Գիրքը մէկ կողմ նետեց: Ապա հեռաձայնեց իր մօր եւ ըսաւ. «Մա՛յր, երբ ես 500 տոլարի պէտք ունիմ, ինձի Սուրբ Գիրք մի՛ դրկեր»: Մայրը նոյն պատասխանը տուաւ ըսելով. «Տղա՛ս, բա՛ց Սուրբ Գիրքը եւ կարդա՛: Աղօթէ՛ եւ կարդա՛, կարդա՛ եւ աղօթէ՛»: Տղան ա՛լ աւելի գայրացաւ եւ հեռաձայնը գոցեց իր մօրը երեսին:

Վեց ամիս ետք տղան բանտէն ելաւ եւ տեսաւ որ մայրը այդտեղ իրեն կը սպասէր: Ան իր մօրը ըսաւ. «Մա՛յր, դուն զիս երեսի վրայ ձգեցիր, որովհետեւ երբ բանտի մէջ էի, քեզի լուր դրկեցի որ ինձի 500 տոլար դրկես, իսկ դուն Սուրբ Գիրք դրկեցիր ինձի եւ թելադրեցիր որ կարդամ»: Մայրը պատասխանեց ըսելով. «Տղա՛ս, ես քեզ երեսի վրայ չձգեցի: Ես ուզածդ դրկեցի: Ո՛ւր է այն Սուրբ Գիրքը որ քեզի դրկեցի»: Տղան գրպանէն Սուրբ Գիրքը հանեց եւ տուաւ իր մօրը: Մայրը իր տղուն աչքերուն առջեւ բացաւ Սուրբ Գիրքին առաջին էջը ուր գրուած էր 100 տոլար, բացաւ երկրորդ, երրորդ, չորրորդ եւ հինգերորդ էջերը եւ էջերէն իւրաքանչիւրին մէջ գրուած էր 100 տոլար:

Սիրելի՛ ընթերցող, այս պատմութիւնը մեզի կը սորվեցնէ այն, թէ ինչ որ կը փնտոենք, կարելի է գտնել Սուրբ Գիրքին մէջ: Որքան յաճախ կը դժուարանանք հաւատալ թէ մեր փնտոածը կարելի է գտնել Սուրբ Գիրքին մէջ եւ Սուրբ Գիրքին նամբով: Մարդիկ սկսած են կասկածով նայիլ Աստուծոյ խօսքին: Մարդիկ չեն փաշուիր հարցականի տակ առնելու Աստուծաշունչին նշմարտութիւնները: Մարդիկ նոյնիսկ իրաւունք կու տան իրենք իրենց սրբագրելու կամ ֆննադատելու Սուրբ Գիրքին այս կամ այն հատուածը կամ տողը, եւ կը մոռնան, որ Սուրբ Գիրքը չէ գրուած որպէսզի սրբագրուի եւ ֆննադատուի մեր կողմէ, այլ գրուած է որպէսզի սրբագրէ եւ «ֆննադատէ» մեզ:

Բանտարկեալ երիտասարդը չհաւատաց որ իր փնտոած 500 տոլարը կրնար գտնել Սուրբ Գիրքին մէջ: Ան չհաւատաց որ Սուրբ Գիրքը կրնար զինք ազատել իր բանտարկութենէն: Քանի՞նե՞ր մեզմէ այսօր կը հաւատան որ Սուրբ Գիրքին մէջ գտնուող Աստուծոյ կենդանի Խօսքը՝ Յիսուս Քրիստոս, կրնայ իսկապէս մեզ ազատել մեղքի բանտարկութենէն: Քանի՞նե՞ր մեզմէ գօրեղապէս կը հաւատան որ մեր փնտոած խաղաղութիւնն ու յաղթանակը Սուրբ Գիրքին ակէն է որ կը բղիսի. այն կենսատու Գիրքին՝ որ Գիրքն է մեր Փրկչին եւ մեր փրկութեան:

ՄԵՂՔԸ ԿԸ ՄԱՀԱՑՆԷ ԲԱՅՑ ԱՆՄԱՀ ԿԸ ՄՆԱՅ

Մեղաւոր մարդը կը մեռնի բայց մեղքը անոր հետ կը մնայ մահէն ալ անդին, գանիկա տանջելու համար: Ի՛նչ ահաւոր իրականութիւն է որ մահկանացու մարդը անմահ մեղքեր կը գործէ: Մեր մահկանացու մարմիններուն մէջ չսնուցանենք մահացնող եւ սակայն անմահ մնացող մեղքեր: Եթէ երբեք մեղքը անմահ է, կը նշանակէ որ մեղքին պատճառած տանջանքն ալ անմահ է: Ինչպէս դարձի եկած մեղաւորը յաւիտենական արքայութեան մէջ պիտի հանգչի, այնպէս ալ դարձի չեկած մեղաւորը, յաւիտենական դժոխքին մէջ պիտի տառապի: Հանգիստ չկա՛յ դժոխքի կրակին մէջ: Դադար չկա՛յ դժոխքի կայծերուն եւ կայծակներուն ներքեւ:

Իսկական դժոխքը Քրիստոսի ներկայութենէն զրկուիլն է: Յաւիտենական մահը յաւիտենապէս անմահ եղող Փրկիչէն հեռացուիլն է (Բ.Թ.ս 1.9): Մեղքը մեզ Քրիստոսէ հեռացնող յաւիտենական պատնէշ մըն է: Քրիստոս իր արիւնով փուլ բերաւ մեղքի այդ պատնէշը ո՛չ թէ մեզ դժոխքէն ազատելու համար, այլ իր սիրագեղ արքայութեան մէջ ընդունելու համար: Քրիստոսի հիմնական նպատակը մարդը Սատանայի տիրութենէն ազատելը չէր, այլ գայն իր տիրութեան տակ բերելն էր:

Մեղաւոր մարդը ինքնիր տէրը չէ: Մե՛ղքն է անոր տէրը: Ինչպէս անցեալին դրամով գնուած ծառան կը կորսնցներ իր ազատութիւնը եւ կը դադրէր իր սեփական կամքն ու կարծիքը ունենալէ, այնպէս ալ մեղքի աղտոտ դրամով գնուած մարդը, ալ չի՛ կրնար իր սեփական կամքը ի գործ դնող մը ըլլալ, այլ կամայ թէ ակամայ, Սատանային կամքն է որ ի գործ կը դնէ: Դարձեալ ինչպէս անցեալին եթէ դրամով գնուած ստրուկ մը իբրեւ ստրուկ մահանար, յաւիտենապէս ստրուկ իբրեւ կը մանչցուէր, այնպէս ալ մեղքով գնուած մարդը եթէ մահանայ առանց ապաշխարութեան, յաւիտենապէս մեղքին ստրուկը կը մնայ:

Սիրելի՛ ընթերցող, Քրիստոս իր արիւնով մեզ իր սեփականութիւնը դարձուց: Չարը ո՛չ մէկ իշխանութիւն ունի մեր վրայ եթէ զՔրիստոս հոչակած ենք իբրեւ մէկ եւ միակ Իշխանը մեր կեանքերուն: Չարէն հեռանալն ու Քրիստոսի մերձենալը մեր սեփական կամքին թողուած է: Չարին զաւակը եղող մարդը չի՛ կրնար յաղթող մարդու մը կեանքը ապրիլ: Ինչպէս որդնոտած ծառ մը վերստին առողջացնելու եւ պտղաբեր դարձնելու համար, կը ջանանք անոր ներսիդին գտնուող որդը դուրս բերել անկէ, այնպէս ալ վերագտնելու համար մեր հոգեւոր առողջութիւնն ու կենսունակութիւնը, պէտք է աղօթքով, խոստովանութեամբ եւ արցունքով դուրս շարտենք Սատանան մեր սիրտերէն:

Հեռանա՛նք մեղքէն, որովհետեւ ան մեր յաւիտենական թշնամին է: Աստուած յաւիտենական սրբութիւն ըլլալով, անոր դէմ գործուած մեղքը յաւիտենական պղծութիւն է: Յաւիտենական պղծութիւնը յաւիտենական պատիժի դատապարտուած է:

ՔՐԻՍՏՈՍՈՎ ԽԱԶՆ ՆՈՐ ԻՄԱՍՏ ՍՏԱՑԱԻ

Քրիստոսի ժամանակ եւ անկէ առաջ, յանցապարտ մարդիկ դառն յուսահատութեամբ իրենց հայեացքները կը սեւեռէին խաչին, անոր մէջ տեսնելով մահ սփռող, ահ ու սարսափ տարածող գործիքը: Բայց Քրիստոսի բազկատարած գոհողութեամբը խաչին վրայ, յանցապարտ նոյն մարդիկը ցնծութեամբ նայեցան խաչին, որովհետեւ անոր մէջ տեսան իրենց ազատագրութիւնը մահէն, մեղքի ստրկութենէն եւ Սատանայի իշխանութենէն:

Խա՛չը որ Աստուծոյ եւ մարդոց կողմէ մերժուած եւ անտեսուած ըլլալու խորհրդանիշ էր, Քրիստոսով դարձաւ Աստուծոյ եւ մարդոց կողմէ ընդունուած եւ փնտոռուած ըլլալու գերագոյն եւ գեղեցկագոյն արտայայտութիւն:

Խա՛չը որ անարգուածութեան կնիքն էր դրոշմուած մեղաւոր մարդուն նակատին, Քրիստոսով դարձաւ Աստուծոյ փառքին եւ սիրոյն ամբողջական արտացոլացումը, Աստուծոյ փառքէն ինկած, Աստուծոյ սէրէն պարպուած մարդոց կեանքին մէջ:

Խա՛չը որ Արդարէն եւ արդարութենէն հեռացած կեանքի մը վերջալոյսն էր, Քրիստոսով դարձաւ Արդարին եւ արդարութեան մօտեցող կեանքի մը արշալոյսը:

Խա՛չը որ մահապարտ կեանքի մը դժբախտ աւարտն էր, Քրիստոսով դարձաւ մահապարտ կեանքի մը բարեբախտ սկիզբը:

Խա՛չը որուն վրայ բեւեռուող մարդը կը խոցոտուէր եւ վէրք կը ստանար Հոռմայեցի զինուորներուն կողմէ, դարձաւ այն բալասանը որ կը բուժէ մեր հոգիներուն վէրքը եւ սիրտերուն խոցը:

Խա՛չը որ իր շուրջ կը հաւաքէր անկարեկից ծաղրողներու փաղանգ մը, դարձաւ այն գահը որուն շուրջ սկսան բոլորուիլ երկինքի հրեշտակները, զօրակցելու համար Քրիստոսի սիրոյն համար խաչուած սիրտերուն:

Խա՛չը որ մարդիկը խոցոտող գործիք մըն էր, Քրիստոսով դարձաւ Աստուծոյ կենագործող եւ բժշկարար բազուկը մարդոց կեանքին մէջ:

Խա՛չը որ դարձած էր օրինագանց եւ իրաւագանց մարդոց մշտաբաց դագաղը, Քրիստոսի նահատակութեամբը անոր վրայ, դարձաւ Աստուծոյ շնորհիքն մշտահոս սկը:

Խա՛չը որ անէծքի կ'ենթարկէր իր վրայ կախուողը (Գղ 3.13), Քրիստոսի խաչ բարձրացումով, դարձաւ Աստուծոյ օրհնութիւններուն անսպառ աղբիւրը:

Սիրելի՛ հաւատակից բարեկամ, քեզի համար խաչը ի՞նչ բանի խորհրդանիշ էր անցեալին եւ ի՞նչ բանի խորհրդանիշ է այսօր: Ի՞նչ կը տեսնես խաչին մէջ: Քեզ փորձութեանց առաջնորդող գործիք մը, թէ քեզ փորձութիւններուն դիմաց յաղթող դարձնող «բոցեղէն սուր»ի մը ներկայութիւնը: Խա՛չը Քրիստոսի սո՛ւրն է տրուած իր զինուորներուն:

ՄԱՐԴԸ ԻՆՔՆԻՐ ԿԵԱՆՔԻՆ ՏԵՐԸ ՉԷ

Երբեմն կը լսենք մարդիկ կ'ըսեն. «Մարդը ինքնիր կեանքին տէրը ըլլալով՝ ազատ է իր կեանքը ղեկավարելու իր կամեցածին պէս»:

Մարդիկ ի՞նչպէս կրնան իրենց կեանքերը ղեկավարել երբ իրենց «աջ ու ձախ ձեռքին տարբերութիւնը չեն գիտեր» (Յվն 4.11): Ի՞նչպէս կրնան իրենց կեանքերուն տէրը նկատուիլ երբ նոյնիսկ անկարող են իրարմէ գանազանելու մահուան եւ կեանքի առաջնորդող ցամբաները (Առ 16.25): Ի՞նչպէս կրնան իրենք գիրենք արմատախոր եւ անսասան ծառեր նկատել, երբ Աստուածաշունչը կը հաստատէ որ «մարդուն օրերը խոտի պէս են, դաշտի ծաղիկի պէս կը ծաղկին» եւ պզտիկ հովով մը առ յաւէտ կ'ոչնչանան (Սղ 103.15-16):

Ինքնիր կեանքին տէրը եղող մարդը իր ազատ կամքով աշխարհ եկած պէտք էր ըլլար: Ո՞ր մարդը իրնքնիր կամքով աշխարհ եկաւ: Միթէ արարած մը առանց Արարիչին գիտութեան եւ թոյլտուութեան կրնա՞յ ծնիլ: Մարդը որ Աստուծոյ ազատ կամեցողութեան արդիւնքն է, ի՞նչպէս կրնայ ըսել որ ինքնիր կեանքին տէրն է: Միթէ պտուղը որ արդիւնքն է ծառին կրնա՞յ ըսել որ ինքնիր կեանքին տէրն է: Միթէ լուսինը որ իր լոյսը կ'առնէ արեւէն կրնա՞յ ըսել որ ինքնիր լոյսին տէրն է: Արդեօք ծառը որ իր աւիշը կ'առնէ երկրէն ու երկնքէն, կրնա՞յ ըսել որ ինքնիր կեանքին տէրն է: Մեզմէ որո՞ւն կեանքը կախեալ չէ երկինքէն եւ երկրէն: Ո՞վ կրնայ ապրիլ առանց Ապրողին եւ Ապրեցնողին:

Սուրբ Գրիգոր Նարեկացի կ'ըսէ. «Դուն տէր ես երկինքի եւ երկրի, մինչդեռ ես շունչիս եւ հոգիի՛ս անգամ իշխան չեմ» (Բան 29): Աններելի յանդգնութիւն է երկինքին եւ երկրին Արարիչին ու Տիրոջ ներկայութեան ինքնագլխութիւն հռչակել: Աստուծմէ գատ չկայ ուրիշ գուլիս (Ա.Կր 11.3): Ան որ կը յոխորտայ ըսելով. «Ես իմ կեանքիս տէրն եմ», նախ, մերժած կ'ըլլայ Քրիստոսի տիրութիւնը, եւ երկրորդ, Աստուծոյ դէմ գուլիս է որ ցցած կ'ըլլայ: Սյնպիսին կը մոռնայ թէ ինք հողէ ստեղծուած է (Սղ 103.14), եւ թէ Աստուած կրնայ զինք երկվայրկեանի ընթացքին փոշի դարձնել (Սղ 90.3):

Մենք չենք ուրանար որ Աստուած մարդուն շնորհած է ազատ կամք (Բ.Օր 30.19), սակայն, եթէ մարդը իր ազատ կամքը օգտագործէ մեղքի կեանք մը ապրելով՝ կը կորսնցնէ իր ազատութիւնը, եւ կը դառնայ ծառայ, որովհետեւ Քրիստոս կ'ըսէ. «ով որ մեղք կը գործէ՝ ծառայ է մեղքին» (Յհ 8.35): Իսկ ծառայ մարդը ինք չէ իր կեանքին տէրը, այլ՝ ուրիշը: Ծառան գուրկ է իր կեանքը իր կամեցածին պէս ղեկավարելու ազատութենէն:

Ո՛չ Աստուծոյ գաւակը ինքնիր կեանքին տէրն է եւ ո՛չ ալ Սատանային գաւակը: Աստուծոյ գաւակը եղող մարդուն տէրը Աստուած ի՛նքն է, իսկ Սատանային գաւակը եղող մարդուն տէրը Սատանան ի՛նքն է: Սիրելի՛ ընթերցող, դուն այսօր որոշէ թէ ո՛վ կ'ուզես որ տէրդ ըլլայ:

ԽԵՆԹՈՒԹԻՒՆ Է ԱՅՍ ԱՇԽԱՐՀԷՆ ՄԵԿՆԻԼԸ ԱՌԱՆՑ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԸԼԼԱԼՈՒ

Ատենոֆ կ'ապրէր թագաւոր մը որ սովորութիւն ունէր ամէն առաւօտ իր պատշգամը ելլելու եւ բնութիւնը դիտելու: Թագաւորին ուշադրութիւնը կը գրաւէ որ ամէն առաւօտ նոյն ժամուն իր պատշգամին տակէն կ'անցնէր մարդ մը: Կանչել կու տայ զանիկա եւ հարց կու տայ անոր թէ ո՛ւր կ'երթայ ամէն առաւօտ նոյն ժամուն: Մարդը կը պատասխանէ. *«Ամէն առաւօտ աղօթքի կ'երթամ նախֆան գործի երթալս»*: Թագաւորը զարմացած կը նայի անոր երեսին եւ ապա գաւազան մը կու տայ անոր եւ կ'ըսէ. *«Եթէ օր մը քեզմէ աւելի խենթը գտնես՝ այս գաւազանը իրե՛ն տուր»*: Կ'անցնին տարիներ եւ օր մը թագաւորը կը հիւանդանայ եւ մահամերձ վիճակի մէջ անկողին կ'իյնայ: Աղօթող մարդը երբ կը լսէ թագաւորին հիւանդութեան մասին, բոլոր կ'երթայ եւ կ'ըսէ. *«Թագաւոր արքայ, լսեցի որ ծանրօրէն հիւանդ ես եւ մօտատենէն անդի աշխարհ պիտի մեկնիս: Ես գիտեմ որ անցեալին երբ հեռու երկիր մը պիտի մեկնէիր մէկու մը հանդիպելու համար, մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնէիր, իսկ հիմա որ այս աշխարհէն պիտի մեկնիս երթալ հանդիպելու համար Աստուծոյ, արդեօ՛ք պատրաստութիւն տեսա՞ծ ես»*: Թագաւորը կը կարմրի առանց պատասխան մը տալու: Իսկոյն աղօթող մարդը որուն թագաւորը խենթ կը նկատէր, թելին տակէն կը հանէ գաւազանը եւ թագաւորին տալով կ'ըսէ. *«Թագաւոր արքայ, ա՛ն այս գաւազանը եւ բոլոր պահէ, որովհետեւ տարիներէ ի վեր փնտռած խենթս դո՛ւն ես եղեր»*: Թագաւորը պապանձեցաւ: Այո՛, Յաւիտենական պապանձում պիտի ըլլայ բաժինը բոլոր անոնց՝ որոնք առանց պատրաստութիւն տեսնելու կը մեկնին այս աշխարհէն:

Քրիստոս ինք եւս կը խօսի չփրկուած պապանձողներու մասին: Իր պատմած *«հարսանիքի հրաւիրեալներուն առակ»*ին մէջ կը կարդանք թէ *«երբ թագաւորը ներս մտաւ դիտելու համար հրաւիրեալները, տեսաւ մէկը որ հարսանիքի պատշան հագուստ չէր հագած ու ըսաւ անոր "Բարեկա՛մ, ի՞նչպէս հոս մտար առանց հարսանիքի հագուստ ունենալու": Մարդը պապանձեցաւ»* (Մտ 22.11-12): Թագաւորը Քրիստոս ի՛նքն է, հրաւիրեալները՝ փրկութեան պատմուհանը իրենց վրայ առնելու հրաւիրուածներն են, դիտելը՝ դատաստան ընելն է, իսկ *«հարսանիքի պատշան հագուստ»* հագուած չըլլալը՝ փրկութեան կոչին ընդառաջած չըլլալն է: Ահաւասիկ այս մարդուն է որ Քրիստոս հարց կու տայ. *"Բարեկա՛մ, ի՞նչպէս հոս մտար առանց հարսանիքի հագուստ ունենալու"*: Հարսանիքի հագուստ չունենալը, անպատրաստ այսինքն՝ անապաշխար ըլլալու վիճակ մըն է որ կ'արտայայտէ: Անապաշխար մարդը պիտի չկրնայ կանգնիլ Աստուծոյ դատաստանին դիմաց: Սիրելի՛ եղբայր եւ բոյր, խենթութիւն է առանց ապաշխարութեան մեկնիլ այս աշխարհէն: Յիսուսի սիրով կ'աղաչեմ՝ քեզի, մի՛ ըներ այս խենթութիւնը:

ՔՐԻՍՏՈՍ ԻՆԿԱԻ ԽԱԶԻ ԲԵՌԱՆ ՏԱԿ

Քրիստոս երկար ժամեր ծաղրուեցաւ, ձաղկուեցաւ, ապտակուեցաւ, բռնցֆահարուեցաւ, երեսին թֆնուեցաւ, եղեգով գլխուն հարուածներ ստացաւ, փշեպասակուեցաւ, եւ այս բոլորէն ետֆ խաչը ուսին դրուեցաւ եւ պարտադրուեցաւ Գողգոթա բարձրանալ: Ան արդէն ծայր աստիճան յոգնած ու ուժասպառ եղած էր: Մարդկայնօրէն իրեն համար կարելի չէր խաչը շալկել մինչեւ Գողգոթա: Եւ չկրցաւ շալկել: Ան ինկաւ խաչի բեռան տակ: Ինկաւ՝ որովհետեւ համայն աշխարհի մեղքը իր ուսերուն առած էր: Ինկաւ՝ որովհետեւ ծա՛նր էր, շատ ծանր մարդկութեան գործած անօրէնութեանց տիղմը խաչին վրայ գետեղուած:

Ինկաւ Աստուծոյ Գառնուկը: Ինկաւ որպէսզի ցոյց տայ մեզի ծանրութիւնը մեղքին: Ո՛վ գիտէ, Հոռմայեցի զինուորներ անոր իյնալը տեսնելով, թերեւս գթացին անոր վրայ եւ չ՛ուզեցին ստիպել անոր ոտֆի կանգնիլ եւ վերստին խաչը շալկել: Ղուկաս կ՛արձանագրէ. *«Երբ զինուորները Յիսուսը առած կը տանէին, նամբուն վրայ բռնեցին Կիւրենացի Սիմոն անունով մէկը, որ արտէն կու գար, եւ անոր ուսերուն դրին խաչը, որպէսզի Յիսուսի ետեւէն տանի»* (Ղկ 23.26): Ինքնիր անձին կամ ուրիշի մը խաչը կրելը նախատինֆ մըն էր Հոռմէական հասկացողութեամբ: Ուստի, հաւանաբար զինուորները խորհեցան որ իրենց այս վերաբերմունքով նախատած կ՛ըլլային Սիմոն Կիւրենացին, բայց անոնֆ չէին անդրադառնար որ մե՛ծ պատիւի ու մե՛ծ փառֆի կ՛արժանացնէին զինֆ:

Այո՛, Սիմոն Կիւրենացին պատիւը ունեցաւ կրելու այն խաչը որուն միջոցաւ մարդկութեան մեղքը պիտի ջնջուէր: Ան պատիւը ունեցաւ շալկելու այն խաչը որ ֆիչ ետֆ իր վրայ պիտի շալկէր Փրկիչը աշխարհի: Սիմոն Կիւրենացին կ՛անդրադառնա՞ր արդեօֆ որ ինֆ Քրիստոսի խաչը չէր որ կը շալկէր, այլ ինքնիր անձին եւ մեր խաչն էր որ կը շալկէր: Ան կը գիտակցէ՞ր արդեօֆ որ ինքնիր անձին փրկութեան համար՝ Փրկիչին հետ գործակցիլ մըն էր խաչը կրելը: Սիրելի՛ հաւատակիցներ, Սիմոն Կիւրենացիէն սորվելիֆ դա՛ս ունիմֆ: Սիմոն Կիւրենացին եղաւ նախօրինակը այն բոլոր քրիստոնեաներուն որոնֆ յօժարակամ իրենց խաչերը կրեցին ու կը կրեն:

Մեր անձերու փրկութեան համար պէտֆ է գործակցիլ Քրիստոսի հետ: Սիմոն Կիւրենացին գործակցեցաւ, թէեւ անգիտակցօրէն: Ան խաչը շալկեց ու հետեւեցաւ Քրիստոսի, կարծէֆ կատարած ըլլալու համար Քրիստոսի հրահանգը. *«Ա՛ն խաչդ եւ հետեւէ՛ ինձի»* (Մր 10.21): Քրիստոս չէր որ հետեւեցաւ Սիմոն Կիւրենացիին, այլ Սիմոն ինքն էր որ հետեւեցաւ իրեն, կ՛ըսէ Ղուկաս: Մեր խաչակրութեան կեանքին մէջ մենֆ առանձին չենֆ, այլ Քրիստոս մեզի հետ է եւ մեզի առաջնորդ: Քրիստոսի նպատակը մեզ Գողգոթա առաջնորդելը չէ, այլ Գողգոթայի ընդմէջէն մեզ դատարկ գերեզմանին առաջնորդելն է, ուր յարութիւնն է յաղթանակած:

ԱՍՏՈՒԱԾ ԾԱՂԻ ՉՂԼԱՐ

Տարիներ առաջ կ'ապրէր ծաղրածու եւ անհաւատ երիտասարդ մը որ կը ծաղրէր հոգեւոր ամէն իսոսք եւ Աստուածաշունչի պատմութիւններն ալ առասպելաբանութիւն կը համարէր: Ո՛չ ոք կը համարակէր իր ներկայութեան որեւէ հոգեւոր նիւթ արծարծել եւ կամ նոյնիսկ Աստուծոյ անունը տալ, գիտնալով որ ծաղրանքի առարկայ կրնային դառնալ:

Օր մը հաւատացեալներ մէկտեղուած էին ժողովարանի մը մէջ աղօթելու համար, երբ յանկարծ այս ծաղրածուն դուռը բաղիսելով ներս մտաւ եւ ծաղրական ձայնով մը ըսաւ. *«Ըսէ՛ք ինծի նայիմ, ո՞ր մէկն է Աստուածաշունչին մէջ արձանագրուած ամենամեծ հրաշքը»:* Ներկաներէն ո՛չ ոք անոր պատասխան մը տուաւ, քանի բոլորն ալ գիտէին, թէ ինչ որ ալ ըսէին՝ պիտի ծաղրուէին: Երբ ծաղրածուն տեսաւ որ բոլորը լուռ մնացին, իր իսոսքը շարունակելով ըսաւ. *«Ե՛ս ձեզի ըսեմ թէ ո՞ր մէկն է Աստուածաշունչին մէջ արձանագրուած ամենամեծ հրաշքը»*, եւ ապա իսոսքը շարունակելով ըսաւ. *«Աստուածաշունչին մէջ արձանագրուած ամենամեծ հրաշքը, Եղիա մարգարէին հրեղէն կտոճերով երկինք բարձրանալն է»:* Իր այս իսոսքէն ետք, ան սկսաւ ինքնիր ըսածին համար խնդալ:

Ներկաներէն մին անոր ըսաւ. *«Բարեկամ, ես ասկէ աւելի մեծ հրաշք մը գիտեմ»:* Ծաղրածուն զարմացած հարցուց. *«Ըսէ՛ նայիմք, ի՞նչ է եղեր աւելի մեծ հրաշքը»:* Հաւատացեալ եղբայրը պատասխանեց. *«Աստուծոյ համբերութիւնը քեզի նման ծաղրածուներու նկատմամբ աւելի՛ մեծ հրաշք է»:* Ծաղրածուն այս իսոսքին վրայ զգաստացաւ:

Սիրելիներ, Աստուած կրնայ զանազան միջոցներու դիմել որպէսզի ծաղրածու մարդիկը զգաստութեան բերէ: Այդ միջոցները միշտ ալ հանելի չեն ըլլար: Զստիպեմք զԱստուած այդ միջոցներուն դիմելու: Առաքեալը կ'ըսէ. *«Դուք ձեզ մի՛ խաբէ՛ք. կարելի չէ Աստուծոյ քթին խնդալ: Մարդ ինչ որ ցանէ՛ այն կը հնձէ»* (Գղ 6.7): Հոգեւոր արժէքներուն հանդէպ անհաւատութիւն ցուցաբերող մարդը՝ չի կրնար ժառանգել Աստուծոյ արքայութիւնը: Անհաւատութիւն ցանողը պատիժ պիտի հնձէ:

Հոգեւոր նշմարտութիւնները եւ կամ հոգեւորները ծաղրելը՝ զԱստուած ծաղրել է: Աստուած համբերութիւն կը ցուցաբերէ եւ ապաշխարութեան առիթ կու տայ բոլոր անոնց՝ որոնք անտարբեր կը գտնուին արտասանուած հոգեւոր իսոսքերուն եւ ուղղուած ապաշխարութեան հրաւերներուն նկատմամբ: Լսել ապաշխարութեան հրաւեր եւ չընդառաջել անոր, կը նշանակէ լուրջի չառնել Աստուծոյ իսոսքը, իսկ անոնք որոնք լուրջի չեն առներ Աստուածաշունչին մէջ արձանագրուած իսոսքերը՝ անոնք ծաղրողներ են Աստուծոյ հայեացքով: Օրինակ, երբ Աստուած դժոխքի, արքայութեան կամ երկրորդ գալուստին մասին կը իսոսի եւ սակայն մարդիկ կ'ուրանան այս բոլորին գոյութիւնը՝ ասիկա Աստուծոյ իսոսքին նշմարտացիութիւնը ծաղրել մը չէ՞:

ՅԻՍՈՒՍ ԿԸ ՅԱՆԴԻՄԱՆԷ ԻՐ ՍԻՐԱԾՆԵՐԸ

Աերը երբեք պատճառ մը պետք չէ ըլլայ որ մենք լուռ կենանք երբ տեսնենք մեր սիրած մարդիկը սխալ ընթացքի մէջ: Եթէ իսկապէս կը սիրենք մէկու մը եւ մտահոգ ենք անոր յաւիտենականութեամբ՝ պետք է ուղղութեան բերենք զինք: Նոյնը կ'ընէ Աստուած: Սողոմոն կ'ըսէ. «Տէրը իր սիրածը կը խրատէ» (Առ 3.12): Այսօրուան մեր լեզուին մէջ խրատելը բաղդր-բաղդր խօսիլն ու յորդորելն է, բայց Աստուածաշունչին մէջ խրատելը ընդհանրապէս այս իմաստով չէ որ կը ներկայանայ:

Այստեղ խրատել կը նշանակէ նաեւ յանդիմանել, պատժել եւ նոյնիսկ ծեծել: Ծեծել՝ փորձութեան մատնել իմաստով: Աստուած երբ թոյլ կու տայ որ փորձութեան ալիքը բաղխի մեզ, իր նպատակը մեզ կործանելը չէ, ընդհակառակը, մեզ յաւիտենական կործանումէ փրկելն է: Փորձութիւններ յաճախ պատճառ կ'ըլլան որ մենք սկսինք գԱստուած փնտրել մեր կեանքերուն մէջ: Փորձութիւններ կը սորվեցնեն մեզի յենուլ Աստուծոյ եւ ապաւինիլ իր առաջնորդութեան ու պաշտպանութեան:

Այս յօդուածին վերնագիրը դրինք «Յիսուս կը յանդիմանէ իր սիրածները»: Ասոր գեղեցկագոյն եւ կենդանի օրինակը կը գտնենք Նոր Կտակարանին մէջ: Յովհաննէս իր Աւետարանին մէջ հինգ անգամ արձանագրած է թէ Յիսուս զինք կը սիրէր (Յհ 13.23, 19.26, 20.2, 21.7,20): Հետաքրքրական է որ Յիսուս ամենէն աւելի Յովհաննէսը կը սիրէր եւ սակայն ամենէն աւելի Յովհաննէս ինքն էր որ յանդիմանուեցաւ իր կողմէ: Դուկասու Աւետարանին մէջ կը կարդանք թէ երբ Յիսուս որոշեց Երուսաղէմ երթալ, ճամբու ընթացքին ուզեց Սամարիայի գիւղերէն մէկը այցելել, սակայն ժողովուրդը զինք չընդունեց: Ասկա տեսնելով, աշակերտները Յիսուսի ըսին. «Տէ՛ր, կ'ուզե՞ս ըսնի՞ք որ երկինքէն կրակ տեղայ եւ սպաննէ զանոնք»: Յիսուս յանդիմանեց զիրենք ըսելով. «Ձե՛ք գիտե՞ր թէ ի՛նչ տեսակ հոգիի կը պատկանիք: Որովհետեւ Մարդու Որդին չեկաւ մարդիկը կորսնցնելու, այլ՝ զանոնք փրկելու» (Ղկ 9.51-56):

Մարկոսի աւետարանին մէջ կը կարդանք որ Յովհաննէս եւ Յակոբոս Յիսուսի մօտեցան եւ խնդրեցին իրմէ որ զիրենք նստեցնէ իր աջ եւ ձախ կողմը երբ իր թագաւորութեան փառքի գահին վրայ բազմի: Յիսուս մերժեց իրենց խնդրանքը եւ սորվեցուց անոնց որ եթէ մէկը ուզէ մեծ ըլլալ՝ պետք է սպասաւոր ըլլայ, եւ եթէ մէկը ուզէ առաջին ըլլալ՝ պետք է բոլորին ծառան ըլլայ (Մր 10.35-45): Քրիստոս իր այս խօսքերով խորքին մէջ յանդիմանած եղաւ զիրենք՝ իրենց ցուցաբերած մեծամոլութեան համար, բայց միաժամանակ ուղղած եղաւ իրենց ընթացքը: Ո՛չ միայն Յիսուսէ, այլեւ աշակերտներէն ալ բարկութիւն եւ յանդիմանութիւն կերան Յովհաննէսն ու Յակոբոսը (Մր 10.41, Մտ 20.24): Ուստի, սիրելի՛ ընթերցող, մի նեղուիր երբ Յիսուս կամ հաւատակից եղբայրներ, բու բարիքիդ համար քեզ կը յանդիմանեն եւ կը սրբագրեն:

ԱՍՏՈՒԱԾ ԿՕԳՏԱԳՈՐԾԷ ՍՐՏՈՎ ԿՈՏՐԱԾՆԵՐԸ

Մէկը թող չկարծէ թէ Աստուած պէտք ունի իրեն եւ թէ առանց իրեն չի կրնար այսինչ կամ այնինչ գործը կատարել: Աստուած գործի մարդ եղողներուն նամբով չէ որ իր գործը յառաջ կը տանի: Ան իր գորութիւնը գորաւոր մարդոց միջոցաւ չէ որ կ'արտայայտէ: Աստուած իր կամքը կը կատարէ իր հզօր ձեռքին տակ խոնարհած մարդոց ընդմէջէն: Ուստի, թող ո՛չ ոք արհամարհէ խոնարհն ու հեզը, տկարն ու ինկածը, եւ թող ո՛չ ոք արտօնութիւն տայ ինքնիրեն իր նմանները նկատելու թշուառ եւ անօգտակար, իսկ ինքզինք՝ այլօգուտ եւ բախտաւոր:

Առնենք քարոզիչի մը օրինակը: Այն քարոզիչը որ կը կարծէ թէ ինք լաւ քարոզիչ մըն է, եւ ուստի, իր քարոզի կարողութեան կը վստահի փոխանակ Սուրբ Հոգիին ներգործութեան վստահելու, իր քարոզները չեն դպնար մարդոց սիրտերուն ու չեն փոխեր զանոնք: Սուրբ Հոգին կրնայ պարզագոյն բառերով տրուած քարոզով հոգեւոր արթնութեան առաջնորդել ունկնդիրները, մինչ անդին պերճաբանօրէն ներկայացուած քարոզ մը անկարող կը մնայ փոփոխութիւն յառաջացնելու մարդոց կեանքներէն ներս: Մարդ իր սեփական ուժով բան մը չի կրնար ընել, այլ միայն Աստուծոյ Հոգիով եւ անոր գորութեամբ (Զբ 4.6, Ա.ԹԳ 2.9):

Յիշեցէք կորսուած ոչխարին առակը: Կոտրածները իննսունհինը արդարները չէին, այլ այն մէկ հատիկ ոչխարը որ կորսուած էր մեղի անապատին մէջ: Քրիստոս օգտագործեց այդ կորսուած ոչխարը երկինքը ուրախութեամբ ողողելու համար: Զանկա դրաւ իր ուսերուն վրայ (Ղկ 15.5): Զկոտրուած մարդը չի կրնար արժանի դառնալ Բարձրեալին ուսերուն վրայ բարձրացուելու: Կորսուած ու կոտրած մարդիկը փրկելով է որ Որդին փառք ու պատիւ կը բերէ մեր երկնաւոր Հօր:

Յիշենք վերջին օրինակ մը: Եղկանա ունէր երկու կին՝ Աննա եւ Փեմանա: Փեմանա զաւակներ ունէր, իսկ Աննա՝ ամուլ էր: Փեմանա կը վշտացնէր Աննան զաւակ չունենալուն համար: Աննա իր ամուսնեան պատճառով կոտրած հոգի մը ունէր (Ա.ԹԳ 1.9-18): Աստուած լսեց անոր կոտրած հոգիին ձայնը եւ թոյլ տուաւ որ ծնունդ տար իր առաջին զակին՝ Սամուէլ մարգարէին: Աստուած Սամուէլի նամբով իր կամքը յայտնեց Իսրայէլի ժողովուրդին: Ինչո՞ւ արդեօք Աստուած չօգտագործեց Փեմանայի զաւակներէն մէկը իր կամքը յայտնելու համար: Այս ցոյց չի՞ տար որ Աստուած պէտք չունի մեր ունեցածին: Աստուած պէտք ունեցա՞ւ Փեմանայի զաւակներուն: Աստուած մեր չունեցածը աւելի կրնայ օգտագործել քան ուրիշներուն ունեցածը: Մարդ չի կրնար իր ունեցածով պարտաւոր դարձնել զԱստուած զինք օգտագործելու: Եթէ Աստուած պէտք ունենայ մարդուն ունեցածին, կը նշանակէ որ գորաւորը մարդն է ու ո՛չ թէ Աստուած: Բայց անկարօտն Աստուած ի՞նչպէս կրնայ կարօտ ըլլալ բանի մը: Անկարօտը կարօտ չնկատենք կարօտի մէջ եղողներու:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ՅԱՅՏՆԵԼՈՒ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԿԵՐՊԵՐ

Աստուծոյ շնորհակալութիւն յայտնելը միայն խօսքի սահմաններուն մէջ պէտք է մնայ: Աստուծոյ շնորհակալութիւն յայտնելու գործնական կերպեր ալ կան: Մեր ստացած բարիքներուն փոխարէն ուրիշներուն բարիք ընելը՝ Աստուծոյ շնորհակալութիւն մատուցանել է: Աղօթքով մեր վայելած ներքին խաղաղութեան համար, խաղաղաբեր ներկայութիւն դառնալը մեր շրջապատին մէջ՝ Աստուծոյ շնորհակալութիւն յայտնել է:

Ինչպէս գՔրիստոս իբրեւ փրկութեան նամբայ ընդունողը՝ իր կարգին փրկութեան առաջնորդող նամբայ կը դառնայ, այնպէս ալ աղօթքով Տիրոջ հետ կապուողը իր կարգին աղօթք պէտք է դառնայ ուրիշները Տիրոջ կապող: Մոլորած մը դարձի բերելը Աստուծոյ շնորհակալութիւն յայտնել է: Ուրիշներուն մեղքին համար արցունք քափելն ու անոնց փրկութեան համար ժաջանօրէն աշխատիլը Տէր Յիսուսի շնորհակալութիւն մատուցանել է:

Շնորհակալ ըլլանք ուրիշներուն օգտակար դառնալու եւ Աստուծոյ խօսքը տարածելու համար ընծայուած պատեհութիւններուն համար: Շնորհակալ ըլլանք մեր նմաններուն հանդէպ մեր ներսիդին դրուած կարեկցական զգացումներուն համար: Շնորհակալ ըլլանք եթէ երբեք ցաւակից մը, կարեկից մը, ուրախակից մը, աղօթակից մը, հաւատակից մը, հաւատարիմ գործակից մը, անկեղծ բարեկամ մը ունինք կամ ենք:

Տակաւին, մեր նմանները սիրելով՝ շնորհակալութիւն յայտնած կ'ըլլանք Աստուծոյ մեզի հանդէպ իր ունեցած աննման սիրոյն համար: Ուրիշներուն օգնելով՝ գոհութիւն յայտնած կ'ըլլանք Աստուծոյ մեզի համար կատարած իր օգնութիւններուն համար: Մեր նմանները ներելով՝ մեր երախտագիտութիւնը յայտնած կ'ըլլանք Աստուծոյ մեզի շնորհած ներումին համար:

Շնորհակալութիւն յայտնենք Աստուծոյ եթէ երբեք այսօր յաջողեցանք մեզի հետ ինչ որ մը հետ հաշտուիլ եւ կամ իրարու հետ ինչ որ մը եղող երկու հոգիներ հաշտեցնել: Շնորհակալ ըլլանք եթէ յաջողեցանք խաղաղեցնել խռոված մը, հարթել խոչընդոտ մը, ուրախացնել տրտմած մը, մխիթարել սգաւոր մը, փաթթել վերք մը, կանգնեցնել գլորած մը, ուղղել մոլորած մը, յուսադրել վհատած մը, գորացնել տկար մը, սրբել արցունք մը, Աստուծոյ մօտեցնել Աստուծմէ հեռացած մը, Քրիստոսի մասին խօսիլ Քրիստոսի մասին չլսած մարդու մը:

Շնորհակալ ըլլանք Աստուծոյ եթէ երբեք այսօր առիթը ունեցանք բարեկամի մը հետ Աստուծոյ խօսքին մասին խորհրդածելու եւ կարծիք փոխանակելու: Շնորհակալ ըլլանք եթէ երբեք այսօր Աստուծոյ հետ մենիկ պահ մը անցընելու փափաք եւ ժամանակ ունեցանք, եթէ հոգեւոր ապրում մը մեր համակ էութիւնը ողողեց: Շնորհակալ ըլլանք եթէ Աստուծոյ շնորհքին փրկարար լոյսը նառագայթեց մեր սիրտին մէջ:

Ի՞՞ՆՉ ԲԱՆՈՎ ՊԵՏՔ Է ՊԱՐԾԻԼ

Իւրաքանչիւր մարդ բանով մը կը պարծենայ, եւ այս բնական երեւոյթ է: Ոմանք կը պարծենան իրենց զաւակներուն ձեռք ձգած յաջողութեամբ, ուրիշներ՝ իրենց կատարած գիտերով կամ ունեցած գիտութեամբ: Ոմանք կը պարծենան իրենց գորութեամբ, ուրիշներ՝ իրենց հարստութեամբ: Աշխարհային հասկացողութեամբ, հարիւրաւոր բաներ կան որոնցմով մարդ կրնայ պարծիլ, իսկ համաձայն Աստուածաշունչի, կայ միայն մէկ բան որով մարդ պէտք է պարծի, եւ այդ ալ աստուածգիտութիւնն է, աստուածնաւաչողութիւնն է, Տէր Յիսուս Քրիստոսի խաչն է (Գղ 6.14):

Աստուած Երեմիա մարգարէին միջոցաւ կ'ըսէ. *«Իմաստունը իր իմաստութեամբ թող չպարծի եւ գորաւորը իր գորութեամբ թող չպարծի, հարուստը իր հարստութեամբ թող չպարծի. բայց ան որ կը պարծի՝ թող անով պարծի, որ կը հասկնայ ու զիս կը փանչնայ եւ գիտէ թէ ե՛ս եմ Տէրը, որ երկրի վրայ ողորմութիւն, իրաւունք ու արդարութիւն կ'ընեմ»* (Եր 9.23-24): Ի՞նչ է այստեղ Աստուծոյ ըսել ուզածը: Աստուծոյ ըսել ուզածը այն է՝ որ իրական իմաստուն, գորաւոր եւ հարուստ մարդը ան չէ որ ունի իմաստութիւն, հարստութիւն եւ գորութիւն, այլ ան՝ որ գիտէ ու կը փանչնայ զԱստուած իբրեւ պարգեւիչը այդ բոլորին: Իսկական իմաստութեան, հարստութեան եւ գորութեան աղբիւրը Աստուած ի՛նքն է, եւ հետեւաբար, մենք չենք կրնար այդ բոլորին հասնիլ առանց իրեն: Այս իրողութիւնը գիտնալն ու ընդունիլը՝ մեզ կ'առաջնորդէ այն նշմարիտ գիտութեան որ աստուածգիտութիւնն է, աստուածնաւաչողութիւնն է:

Տուեալ համարներուն մէջ Աստուած ինքզինք կը յիշէ իբրեւ *«ողորմութիւն, իրաւունք ու արդարութիւն»* ընող մը: Անոնք որոնք գիտեն այս իրողութիւնը՝ պէտք է պարծին, կ'ըսէ Աստուած: Իմաստունը իր ունեցած իմաստութեամբ չի կրնար մարդոց միջեւ իրաւունքներու բաժանումը նշգրիտ կերպով կատարել առանց Աստուծոյ, որ կը փանչնայ ամէն մէկ մարդու իրաւունքն ու պարտաւորութիւնը: Հարուստը չի կրնար հարստանալ առանց Աստուծոյ ողորմութեան եւ թոյլտուութեան: Մարդ չի կրնար իր սեփական գորութեամբ արդարութիւն տարածել աշխարհի մէջ առանց Քրիստոսի, որ արդարն է, արդարութիւնն է, արդարացնողն է:

Սիրելի՛ ընթերցող, քեզ կը հրաւիրեմ քեզ արդարացնել ուզող Յիսուսին գալու: Ո՛չ արդարութիւնդ եւ ո՛չ ալ արդար մարդիկ կրնան քեզ փրկել առանց Յիսուսի: Ո՛չ գիտութիւնդ եւ ո՛չ ալ կատարած գիտերդ, ո՛չ հարստութիւնդ եւ ո՛չ ալ բարձր դիրքդ, ո՛չ բարեգործութիւններդ եւ ո՛չ ալ կատարած ողորմութիւններդ կրնան քեզ երկինքի արքայութեան արժանաւոր զաւակը դարձնել: Միակ բանը որ կրնայ քեզ երկինքի արքայութեան արժանաւոր զաւակը դարձնել, նոյնիման երկինքի արքային՝ Քրիստոսի փրկարար արիւնն է, որով կոչուած ես պարծիլ:

ՔԱՂՑՐ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔԸ ՄԱՐԴԻԿԸ ՅԻՍՈՒՍԻ ԿԸ ԲԵՐԷ

Վստահաբար լսած է՛ք փոքրիկն Յովսէփին սրտառուչ պատմութիւնը: Ան ընդունած էր Տէր Յիսուսը իբրեւ Փրկիչ: Ան կորսնցուցած էր իր հայրն ու մայրը եւ աղփատ ըլլալուն համար իբրեւ ծառայ կ'աշխատէր դաժան մարդու մը մօտ: Ան ամէն Կիրակի եկեղեցի կ'երթար: Իր տէրը յայտնած էր իրեն որ ամէն անգամ երբ եկեղեցի երթար, լաւ մը ծեծ պիտի ուտէր: Օր մը երբ դաժան մարդը Յովսէփին կը գարներ, յանկարծ խարազանը կոտրեցաւ եւ մարդը խիստ տրտմեցաւ, քանի խարազանը իր մեծ հօրը կողմէ իրեն մնացած էր իբրեւ յիշատակ: Ան նայեցաւ Յովսէփին կոնակին եւ երբ տեսաւ որ ամբողջութեամբ արիւնլուայ էր, բան չըսաւ:

Յովսէփ նշմարած էր իր տիրոջ կսկիծը խարազանին կոտորուելուն պատճառով: Գիշերով Յովսէփ խարազանը առնելով տարաւ վարպետ խարազան շինողի մը բով եւ անոր բունը խանգարելով աղաչեց որ խարազանը շինէ: Նախֆան լուսաբացը խարազանը շինուած էր: Յովսէփին ուրախութիւնը անչափ էր:

Առաւօտուն մարդը արթննալուն պէս, Յովսէփին հրամայեց որ բովը գայ: Յովսէփ շինուած խարազանը ձեռքը՝ իր տիրոջ մօտեցաւ, եւ խարազանը անոր տալով, ներողութիւն խնդրեց որ առանց իր հրամանին գիշերով տարած շինել տուած էր: Անոր տէրը ապշահար եւ խիստ զգացուած, արտասուաթոր աչքերով նայեցաւ Յովսէփին դէմքին, եւ չկրնալով ինքզինք գսպել, մէկ կողմ նետեց գաւազանը եւ գրկեց Յովսէփը ջերմագինս եւ բարձրաձայն արտասուելու սկսաւ: Անկէ ետք որդիի մը նման սկսաւ գայն սիրել եւ խնամել: Եւ ոչ միայն այսֆան, այլ ինք եւս ընդունեց Տէր Յիսուսը իր կեանքին մէջ եւ ամէն Կիրակի Յովսէփին հետ միասին սկսաւ եկեղեցի յանախել:

Այս պատմութիւնը կը սորվեցնէ մեզի մեր քաղցրութեամբ, սիրով, հեզութեամբ, խոնարհութեամբ եւ համբերութեամբ օրինակ ըլլալ այլոց: Ո՛չ ոք կրնայ ուրանալ թէ քաղցր վերաբերմունքին դիմաց կոպիտ մարդիկ կը մեղմանան եւ անոյ լեզուին դիմաց դառնացած անհատներ գուարթ կը դառնան: Բարկացած մը գրգռելով չենք կրնար վերջ դնել անոր բարկութեան: Բարկացած մարդուն բարկութեան վրայ յաղթանակ տանելու լաւագոյն կերպը անոր նկատմամբ խաղաղարար վերաբերմունք գուցաբերելն է: Սողոմոն կ'ըսէ. *«Եթէ կաթը ծեծես՝ կոզի կ'ելլէ, եթէ քիթը նմշես՝ արիւն կ'ելլէ, իսկ եթէ բարկութիւնը գրգռես՝ կոշի կ'ելլէ»* (Սո 30.33): Կոշիներու, անհամաձայնութեանց, երկպառակութեանց եւ ամէն տեսակի հակառակութեանց առաջին առնելու համար, պէտք է գոյժ ըլլանք տեղի չտալու գրգռութեանց կամ դրդումներու:

Հարկաւ ասիկա մարդկային մեր գիգերով չ'իրականանար: Առանց խաղաղութեան Իշխանը՝ Գրիստոս ընդունելու մեր սրտին մէջ, չենք կրնար խաղաղութեան սերմանիչներ ըլլալ մեր միջավայրին մէջ:

ԿԱՆԳ ԱՌ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿ ԱՆՑՈՒՐ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՀԵՏ

Մէկը կրնայ մէկ օրուայ մէջ տասը ժամ խօսիլ Աստուծոյ մասին, եւ սակայն, երկու վայրկեան աղօթքով ժամանակ չանցնել Աստուծոյ հետ: Ուրիշ մը կրնայ օրը տասը ժամ գործել Աստուծոյ անունով, առանց սակայն վստահելու Աստուծոյ Հոգիին ներգործութեան: Պէտք չէ այնքան զբաղած ըլլալ գործերով որ ժամանակ չգտնենք ժամանակ անցնելու Աստուծոյ հետ որուն անունով կը գործենք: Մարթա այնքան տարուած էր սեղանի պատրաստութեամբ որ ժամանակ չգտաւ Մարիամի նման գալու եւ Յիսուսի ոտներուն հով նստելու եւ անկէ կենսատու խօսքեր լսելու (Ղկ 10.39-40):

Յիսուս իր երկրաւոր կեանքի ընթացքին երբեք չեղաւ այնքան զբաղած որ ժամանակ չգտնէր աղօթքով ժամանակ անցնելու Աստուծոյ հետ: Յանախ Զինք կը տեսնենք լեռներու վրայ կամ լիներու ափին առանձնացած իր ու մեր Հօրը հետ: Շատ կը հանդիպինք մարդոց որոնց կեանքը յարատեւ վազվզուք է. բայց տեղ մը կու գայ որ անոնք կը յուսահատին եւ կ'իյնան, որովհետեւ արդիւնք չեն տեսներ:

Անոնք չեն անդրադառնար որ առանց Յիսուսի ոչինչ կրնան ընել (Յե 15.5): Ինչպէս ինքնաշարժ մը կարիքը ունի երբեմն-երբեմն կանգնեցուելու եւ փարիւղով լեցուելու ու գորանալու, այնպէս ալ հաւատացեալ մարդը կարիքը ունի յանախակիօրէն կանգ առնելու Աստուծոյ ներկայութեան եւ լիցքաւորուելու ու գորանալու իրմով, եւ ապա դարձեալ շարունակելու իր հաւատքի գնացքը: Ո՛չ ոք կրնայ ապրիլ հաւատքի կեանք մը եւ անիլ իր հաւատքին մէջ, եթէ երբեք ժամանակ չտայ աղօթքի եւ չսորվի լսել իր Ուսուցիչին: Սորվելու ատենը կայ եւ սորվեցնելու ատենը: Անոնք որոնք Քրիստոսէ կը սորվին, միայն անոնք կրնան նշգրտութեամբ սորվեցնել Քրիստոսի մասին:

Ժողովողը կը հաստատէ թէ *«ամէն բանի ատենը կայ»* (Ժղ 3.1): Ան որ միշտ գործը միշտ ատենին չ'ընէր չի կրնար արդիւնք ձեռք ձգել: Ինչպէս մէկը հունձքի ժամանակ ցանելու մասին չի մտածեր եւ ո՛չ ալ ցանելու ժամանակ հնձելու մասին, այնպէս ալ Աստուծոյ զաւակները իրենց շրջապատին մէջ հաւատքի ու բարեգործութեանց սերմերը չցանած, պէտք չէ խորհին Աստուծոյ օրհնութիւնները հնձելու մասին:

Որքան մարդիկ կան որոնք զանազան գործերու ձեռնարկելէ եւ տեսակ-տեսակ ծրագիրներ մշակելէ ետք, կ'աղօթեն եւ Աստուծոյ օրհնութիւնը կը խնդրեն: Այդպէս ընելով անոնք կը կարծեն որ իրենց պարտականութիւնը ըրած կ'ըլլան Աստուծոյ նկատմամբ: Անոնք չեն անդրադառնար որ Աստուած չ'օրհներ գործ մը որուն կամեցողը ինք չէ եղած: Անոնք բնաւ չեն ըսեր. *«Ո՛վ Տէր, բու կամէ՞ր թող ըլլայ»*, որովհետեւ Տիրոջ կամքը չէ որ կ'ընեն, այլ իրենց կամքն ու կամեցածը: Անոնք պարզապէս իրենց կամեցածին համար Տիրոջմէ յաջողութիւն կը խնդրեն:

ՈՒՐ ԵՆ ՄԱՐԴՈՑ ԿԵԱՆՔԸ ՅԵՂԱՇՐՋՈՂ ՄԱՐԴԻԿԸ

Քրիստոս այն բժիշկն է որ իբրեւ դեղ ու դարման, ապաշխարողներ, հոգեւորներ եւ սուրբեր կը հանէ մարդոց կեանքին մէջ՝ որպէսզի կեանք դառնան անոնց համար: Այսօր մարդկութիւնը պէտք չունի մեռակեաց սուրբերու, այլ մարդակեաց սուրբերու, որոնք պատրաստ ըլլան բռնելու մեղաւորին ձեռքէն, որպէսզի կտորեն ձեռքը Սատանային, որ բռնած է անոր սիրտէն: Այսօր պէտք ունինք նո՛ր Աբրահամներու, որոնք համարձակութիւնը ունենան կանգնելու Աստուծոյ դիմաց եւ բարեխօսելու Սողոմոնացած այս աշխարհին համար: Պէտք ունինք նո՛ր Յակոբներու, որոնք բռնանան Աստուծոյ վրայ եւ չթողուն զինք մինչեւ որ անոր օրհնութիւնը ստանան բոլոր մարդոց համար: Պէտք ունինք նո՛ր Յովսէփներու, որոնք մոռնան անցեալին մէջ եղած անարդարութիւններն ու անիրաւութիւնները եւ իրենց կեանքը վերածեն հացի ու բաշխուին իրենց նմաններուն: Պէտք ունինք նո՛ր Մովսէսներու, որոնք կարենան Աստուծոյ բարկութեան դիմաց պաշտպանել մեղաւոր մարդկութիւնը: Պէտք ունինք նո՛ր Յեսուներու, որոնք պատրաստ ըլլան Աստուծոյ ժողովուրդը առաջնորդելու Աստուծոյ խոստացեալ Վերին Քանանու երկիրը: Պէտք ունինք նո՛ր Դանիէլներու, որոնք նշմարիտ աստուածաշտութեան ջահակիրները հանդիսանան բոլոր անոնց համար որոնք նշմարիտ աստուածաշտութեան անդաստանը կ'որոնեն:

Երբ կը դիտենք մարդոց կեանքը, կը տեսնենք որ անոնց մեծ մասին կեանքը խուլ վագ մըն է դէպի դժոխք: Ո՞վ պիտի կենայ անոնց դիմաց եւ անոնց յիշեցնէ Աստուծոյ փրկութեան մասին: Մենք կոչուած ենք նշմարտութեան վկաները ըլլալ (Գրծ 1.8): Պէտք է վկայենք նշմարտութեան համար որքան ալ դառն ըլլայ ատիկա: Պէտք է վկայենք Քրիստոսի համար նոյնիսկ եթէ շրջապատուած ենք գՔրիստոս ծաղրող մարդոցմով: Զբաշուինք նշմարտութիւնը հրապարակելէ երբ մենք զմեզ ստախօս մարդոց դիմաց կը գտնենք:

Աստուծոյ գաւակները ջահակիրներն են նշմարտութեան: Զահր նշմարտութեան մի՛շտ բարձր ու մի՛շտ վառ պէտք է մնայ: Աստուծոյ գաւակները աղն ու լոյսն են այս աշխարհին: Անոնք խողովակներ են երկինքէն դէպի երկիր երկարող, որոնցմով երկինքի կեանքն ու ջերմութիւնը կը հոսի դէպի երկիր: Հաւատացեալներ Աստուծոյ սիրոյն ու գթութեան ներկայացուցիչներն են մարդոց կեանքին մէջ: Առանց Աստուծոյ գաւակներուն աշխարհ դառն ու դատարկ կ'ըլլայ:

Սիրելի՛ ընթերցող, իբրեւ Աստուծոյ մէկ գաւակը, մարդիկ կեանքիդ մէջ ի՞նչ կը տեսնեն. ժպիտ ու յաղթանակ, թէ՛ սուգ ու պարտութիւն. սէր ու սրբութիւ՞ն, թէ՛ ստութիւն ու կեղծիք: Ունեցի՛ր Քրիստոսի ժպիտը երեսիդ վրայ ու անոր սէրը սրտիդ մէջ, եւ ահա դուն կը դառնաս այլակերպիչը այլոց կեանքին, Աստուծոյ փառքին համար:

ՍԱՏԱՆԱՆ ԿԸ ՅԱՆՁՆՈՒԻ ՊԱՅՔԱՐՈՂԻՆ ԴԻՄԱՑ

Հոռմայեցի գինուորները առաջնորդութեամբը իրենց կայսրին նաւարկեցին դէպի Բրիտանիա գրաւելու համար զանիկա: Երբ ծովեզերք հասան, հազարաւոր Բրիտանացի գինուորներ հաւաքուեցաւ որպէսզի պաշտպանէին իրենց երկիրը: Հոռմայեցի զօրավարը հրամայեց իր գինուորներուն դառնալ եւ այրել այն նաւերը որոնցմով եկած էին: Անոնք դարձան եւ այրեցին: Բրիտանացիները այս տեսնելով, սարսափեցան եւ ըսին. *«Ասոնք պարտուելու չեն եկած: Ասոնք յաղթելու եկած են»*: Այս ըսելով, անոնց մեծ մասը իրենց զէնքերը վար դրին եւ յանձնուեցան:

Դիւրին է հոգեւոր իմաստով մը առնել այս պատմութիւնը: Քրիստոնեայ մարդը հոգեւոր պայքար մղող մը պէտք է ըլլայ եթէ կ'ուզէ որ Սատանան իր զէնքերը վար դնէ եւ «յանձնուի»: Սատանան երբ տեսնէ որ մենք կ'այրենք բոլոր այն նաւերն ու կամուրջները որոնք մեզ վերստին կրնան դէպի աշխարհ առաջնորդել, ա'յն ատեն պիտի համոզուի որ մենք պարտուելու համար չէ որ պայքարի դաշտ նետուած ենք, այլ յաղթելու համար: Ան կը սարսափի երբ յաղթել ուզող մարդոց կը հանդիպի:

Քրիստոնեայ մարդուն կեանքը յարատեւ վերելքի կեանք մը պէտք է ըլլայ: Վերելքի ընթացքին կրնանք տապալիլ, սահիլ, յոգնիլ, քարկոծուիլ, մէկ իսուֆով, կրնանք հանդիպիլ ամէն տեսակի փորձութիւններու: Փորձութիւններ պատճառ կ'ըլլան որ ոմանք իրենց հոգեւոր կեանքին մէջ սկսին վայրէջք մը ապրիլ, իսկ ուրիշներ, ընդհակառակը, առաւել եւս կ'անին իրենց հաւատքին մէջ:

«Փորձութիւնը համբերութիւն կը ծնի, եթէ ձեր հաւատքը փորձին դիմանայ» (Յկ 1.3) կ'ըսէ Յակոբոս առաքեալ: Իսկ համբերութիւնը որ ծնի մեր սիրտերուն մէջ, ալ նեղութիւններ չեն կրնար զգետնել կամ ընկնել մեզ: Համբերութիւն ու համբերատարութիւն ցուցաբերել գիտցող մարդուն բերնին մէջ մենք չենք գտներ տրտունջի կամ դժգոհութեան իսուֆեր:

Բարսեղ Մաշկեւորցին կ'ըսէ. *«Եթէ մէկը նեղութիւն կրէ եւ դժգոհի, թէ՛ ցաւը կը կրէ, թէ՛ վարձքը կը կորսնցնէ, եւ թէ՛ պատիժի կ'ենթարկուի»*: Համբերութիւն ունեցող մարդը կը հատցնէ Սատանային համբերութիւնը: Սատանային համար անկարելի է յաղթել անոնց՝ որոնք համբերութիւն եւ Աստուծոյ հանդէպ յոյս ունին:

Եթէ սորվինք գոհ ըլլալ եւ զԱստուած փառաբանել նեղութիւններու ընթացքին, եւ եթէ սորվինք կրակի նման նեղող փորձութիւններու մէջ տեսնել Աստուծոյ դաստիարակչական նպատակը, ասիկա պատճառ պիտի ըլլայ որ մենք մեծապէս եւ արագօրէն անինք մեր հոգեւոր կեանքին եւ Քրիստոսի նմանութեան մէջ: Նեղութեան ժամանակ համբերող եւ իր բերանը փառաբանութեամբ ու շնորհակալութեամբ բացող մարդուն վրայ Աստուծոյ փառքն ու փառաւորիչ Հոգին է որ կը հանգչի:

ԸԼԼԱԼ ՃՇՄԱՐԻՏ ՇՆՈՐՀՔԻ ԶԱԻԱԿՆԵՐ

Օր մը երկու ընկերներ, մին ֆրիստոնեայ իսկ միւսը իսլամ, ցամբայ կ'ելլեն հեռու քաղաք մը երթալու համար: Երեկոյեան ժամը հինգին կանգ կ'առնեն գետի մը եզերքին քիչ մը հանգչելու եւ պատառ մը ուտելու համար: Քրիստոնեան իր ուտելիքի տոպրակը կը բանայ եւ իր իսլամ ընկերոջ կը հրամցնէ ըսելով. *«Խնդրեմ ինձի հետ միասին կերէ՛ք»*: Իսլամը կը պատասխանէ. *«Իմ կրօնքս կ'արգիլէ ինձի այս ժամուն ուտել»*: Քրիստոնեան այս լսելով, իր ուտելիքի տոպրակը գոցեց եւ մէկ կողմ դրաւ առանց բան մը ուտելու: Իսլամը գարմանալով ըսաւ. *«Քու կրօնքդ քեզի չ'արգիլեր այս ժամուն ուտել, հետեւաբար, ինչո՞ւ չես ուտեր»*: Քրիստոնեան պատասխանեց ըսելով. *«Այո՛, նիշդ է որ կրօնքս չ'արգիլեր ինձի այս ժամուն ուտել, բայց կ'արգիլէ ուտել երբ ընկերս անօթի է»*: Այս պատմութիւնը ցոյց կու տայ մեզի ֆրիստոնեական կրօնքին տարբերութիւնը բոլոր միւս կրօնքներէն, եւ մեզի կը սորվեցնէ այն՝ որ ֆրիստոնեական կրօնքը շնորհքի կրօնք է եւ ո՛չ թէ օրէնքի:

Հետաքրքրական եւ իմաստալից է ֆրիստոնեային պատասխանը ուղղուած իսլամին. *«Ճիշդ է որ կրօնքս չ'արգիլեր ինձի այս ժամուն ուտել, բայց կ'արգիլէ ուտել երբ ընկերս անօթի է»*: Սիրելի՛ ֆրիստոնեայ եղբայր, ֆրիստոնեութիւնը չ'արգիլեր քեզի շոյալ կեանք մը ապրիլ երբ անդին մարդիկ կան պատառ մը հացի կարօտ, կամ մարմարաշէն տուներու մէջ բնակիլ երբ անդին ազգիդ կեանքին մէջ եկեղեցիներ կան կիսաւարտ մնացած, իսկ ուրիշներ՝ նորոգութեան կարօտ: Քրիստոնեութիւնը չ'արգիլեր քեզի թանկագին եւ գեղեցիկ նուէրներ մատուցել սիրած մարդոցդ, երբ անդին, Աստուծոյ եւ իր մարդոց՝ կ'ընծայես անելորդէդ, աժանէն ու անպէտքէն: Քրիստոնեութիւնը կ'արտօսէ՞ քեզի անշնորհ կեանք մը ապրիլ, երբ դուն կոչուած ես դառնալու շնորհալի գաւակը շնորհալի Աստուծոյ:

Ճիշդ է որ ֆրիստոնեայ մարդիկ առիթը ունին շնորհքի գաւակներ դառնալու, եւ նիշդ է որ անոնք Քրիստոսով ազատագրուեցան օրէնքը պահելու անէծքէն, բայց սա չի նշանակեր թէ անոնք կրնան իրենց ուզածը ընել, իրենց ուզածին պէս ապրիլ, ամէն օրէնք ոտքի տակ առնել, եւ ապա յայտարարել թէ իրենք շնորհքի գաւակներ են: Ասիկա շնորհք չեղաւ: Ասիկա անշնորհութիւն է: Շնորհքը մեզ անշնորհ կեանք մը ապրելու չի մղեր, ընդհակառակը, Պօղոս առաքեալ կը հաստատէ որ *«շնորհքը մեզ կը մղէ անհաւատ կենցաղէ եւ աշխարհիկ ցանկութիւններէ հեռանանք, զգաստութեամբ, արդարութեամբ ու բարեպաշտութեամբ ապրիմք այս աշխարհին մէջ»* (Տիտ 2.12):

Շնորհք մը որ չի փոխեր մեր ընթացքը դէպի լաւն ու կատարեալը՝ շնորհք չէ: Շնորհք մը որ չի լեցնէր մեր սիրտը եղբայրսիրութեամբ՝ շնորհք չէ: Ի վերջոյ, շնորհք մը որ չի պարգեւեր մեզի հոգեկան խաղաղութիւն՝ այդ շնորհքը խաբուսիկ շնորհք է:

ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՊՏԱԿՈՒԵԼՈՒՆ ՄԱՍԻՆ

«Ապասաւորներէն մէկը, որ հոն կեցած էր, ապտակ մը զարկաւ Յիսուսի» (Յհ 18.22): Սիրտէս դող մը անցաւ երբ որոշեցի այս համարին մասին գրել:

Ո՛վ սպասաւոր Հաննա ֆահանայապետի, ի՞նչպէս յանդգնեցար ապտակել Աստուծոյ Որդիին երեսը, որուն եթէ մարդիկ նային՝ կը կշտանան ու կ'արբենան: Բայց բախտաւոր ես դուն, ո՛վ սպասաւոր, որովհետեւ դուն միայն մէկ անգամ ապտակեցիր զԱստուած եւ այն ալ անգիտակցաբար, այսինքն՝ առանց գիտնալու որ ան Տէրդ ու Աստուածդ էր. իսկ ես, թշուառս ու ողորմելիս, որ կոչուած եմ հաւատարիմ սպասաւորը ըլլալու յաւիտենական Քահանայապետին, ամէն օր կ'ապտակեմ անոր՝ որուն սպասաւորութեան կանչուած եմ:

Ո՛վ սպասաւոր Հաննա ֆահանայապետի, ի՞նչպէս համարձակեցար ապտակել այն սուրբ բերանը որմէ օրհնութեան ու մխիթարութեան խօսքեր միայն բղխեցան. բայց ինչո՞ւ նոյն այս հարցումը չեմ ուղղեր ես իմ անձիս: Միթէ ես ալ յաճախ չեմ ապտակած եւ չեմ ապտակեր այն Բերանը որ իր կենդանի խօսքերը կը դնէ իմ բերնիս մէջ: Երբ կը մերժեմ անսալ այդ սուրբ Բերնէն արտաբերուող խօսքերուն ու յորդորներուն, եւ կը նախընտրեմ կառչած մնալ ու վստահիլ իմ խօսքիս, ասիկա ապտակ մը չէ՞ Յիսուսի բերնին:

Ո՛վ սպասաւոր Հաննա ֆահանայապետի, դուն ապտակեցիր Յիսուսը ֆահանայապետիդ կամքն ու խօսքը գործադրած ըլլալու համար, ինչպէս նաեւ անոր հաճութիւնը շահած ըլլալու համար. իսկ ես, որո՞ւն կամքն ու խօսքն է որ կը գործադրեմ, կամ որո՞ւն հաճութիւնն է որ կը փորձեմ շահիլ երբ զայն կ'ապտակեմ. Չարի՞ն, թէ՛ իմ: Ի՞նչպէս կը ժպրհիմ իմ մահացու կամքն ու խօսքը կատարել, երբ անդին ինծի կոչում տրուած է ֆարոգիչը ըլլալու Աստուծոյ կենսատու կամքին ու ԽՕՄՔԻՆ՝ Քրիստոսի:

Ո՛վ սպասաւոր Հաննա ֆահանայապետի, դուն Յիսուսը ապտակելով ո՛չ թէ այլոց գլորման պատճառ եղար, այլ՝ կանգնումի: Գիտե՞ս ֆանի՛ հագարաւոր մարդիկ պատմութեան ընթացքին կարգացին Տիրոջ երեսին զարկած ապտակիդ մասին, եւ զարհուրանքի մատնուած՝ ապաշխարեցին. իսկ ես իմ գիտակից ապտակներովս կանգնումի պատճառ չեմ եղած ու չեմ ըլլար երբեք, այլ՝ յաւէտ գայթակղութեան պատճառ:

Ո՛վ սպասաւոր Հաննա ֆահանայապետի, դուն ուրիշներուն կողմէ առաջնորդուելով ապտակեցիր Աստուծոյ, իսկ ես՝ առաջնորդը ուրիշներուն, Ջայն ապտակեցի անհաւատութեան ապտակներով: Եւ այս ընելով, ժողովուրդը Աստուծոյ առաջնորդելու փոխարէն՝ առաջնորդեցի մեղքի ու կործանումի: Իմ գործած մեղքերովս մեծ թիւով մարդիկ մեղք գործելու մղեցի. ինչպէս Սուրբ Յովհան Ոսկեբերան կ'ըսէ. *«Եթէ մենք ֆահանաներս մեղք գործենք, ամբողջ ժողովուրդը կը սկսի մեղք գործելու»:*

ՄԵՐ ԽՈՆԱՐՀՈՒԹԵԱՄԲ ԴԱՌՆԱՆՔ ԱՅԼՈՑ ԽՈՆԱՐՀԵՑՄԱՆ ՊԱՏՃԱՌ

Երբ աշխարհասէր մարդիկ ֆրիստոնեաներու կեանքին մէջ տեսնեն հեգուութիւն, սէր, խոնարհութիւն, ֆաղցրութիւն, այն ատեն կրնայ իրենց մէջ «բարի նախանձ» մը արթննալ եւ ուզեն ունենալ այն ինչ որ մենք ունինք: Կրնա՞նք մեր սիրով մարդոց մէջ Յիսուսի սէրը ունենալու փափաք արթնցնել: Պէտք է այնպիսի՝ կեանք մը ապրինք, որ մարդիկ մեր կեանքը դիտելով՝ երանի՛ տան մեզի եւ ո՛չ թէ խեղճ ու թշուառ կոչեն:

Կոպիտ ֆրիստոնեայ մը Յիսուսի ֆաղցրութեան օրինակ չի կրնար դառնալ: Չար մէկը Աստուծոյ բարութեան ապացոյցը չի կրնար հանդիսանալ: Քրիստոնեաներ պէտք է այնպիսի՝ կեանք մը ապրին որ հեթանոսներ անոնց կեանքը դիտելով, համոզուին որ այն Յիսուսը որուն կը պաշտեն ֆաղցր ու գթառատ Տէր է, Փրկիչ ու փրկել սիրող Աստուած է: Քրիստոնեայ մարդը պէտք է ջանայ հարազատ հայելին ըլլալ Յիսուսի խոնարհութեան: Հետեւեալ պատմութիւնը ցոյց կու տայ մեզի թէ ինչպէս մեր կողմէ ցուցաբերուած խոնարհութիւնը կրնայ ուրիշները խոնարհեցնել Քրիստոսի դիմաց:

Փարթամ գգեստներ հագած մարդ մը մայթի մը վրայէն կը ֆալէր: Դէմը կ'ելլէ դաշտէն եկող երկրագործ մը: Երկրագործը շատ ազնիւ մարդ մըն էր: Անոր հագուստները քիչ մը ցեխոտած էին: Հարուստ մարդն ու երկրագործը զիրար չէին ֆանչնար: Երկրագործը ուզեց ժամը գիտնալ. մտածելով որ «բարեւը Աստուծոյ է», ձեռքը բարձրացնելով բարեւ տուաւ հարուստ երիտասարդին եւ ժամը հարցուց:

Հարուստը ինքզինք վիրաւորուած գգալով՝ ոտքով հրեց խեղճ երկրագործը, եւ նշմարելով որ իր կօշիկը ցեխ եղաւ՝ աւելի բարկացաւ: Հողագործը իր կարգին փոխանակ բարկանալու կամ խօսք մը ըսելու, ընդհակառակը, գետին խոնարհեցաւ եւ մաքուր կտորով մը սկսաւ հարուստ մարդուն կօշիկը մաքրել: Հարուստը խիստ ամչցաւ իր ըրածէն, եւ զարմացած, չէր կրնար ըմբռնել տարողութիւնը նման սիրոյ եւ խոնարհութեան:

Այս պատկերը շարք մը շարունակ մնաց իր մտահայեացքին դիմաց զինք սարսափելի խղճահարութեան մատնելով: Շարք մը ետք հարուստը տեսնուեցաւ եկեղեցիէ մը ներս ծունկի եկած Տէր Յիսուսի խաչին ներքեւ, արտասուալից աչքերով անոր ոտքերը լուալով՝ խոնարհութիւն կը խնդրէր անկէ:

Սիրելի՛ ընթերցող, երկրագործին հարուստին դիմաց ծունկի գալն էր որ գայն ծունկի բերաւ Յիսուսի դիմաց: Երբ սիրոյ եւ խոնարհութեան իբրեւ արտայայտութիւն ծունկի կու գանք ուրիշին դիմաց, առիթ մը տուած կ'ըլլանք անոր, որ օր մը իր կարգին ծունկի գայ Քրիստոսի առջեւ: Մեր կոչումն է մեր կեանքերով ուրիշները Աստուծոյ կեանքին մօտեցնել, մեր սիրով ուրիշները Յիսուսի սիրոյն բերել:

ՄԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՄԱՐԴԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐԴԻՒՆՔՆ Է

«Հետեւաբար՝ մենք սիրե՛նք զԱստուած, որովհետեւ նախ ինք մեզ սիրեց» (Ա.Յհ 4.19): Յստակ տարբերութիւն պէտք է դնել երկու բառերու միջեւ. – պարգեւին եւ պատուէրին: Աստուծոյ սէրը մարդուն նկատմամբ՝ Աստուծոյ պարգեւն է մարդուն, իսկ մարդուն սէրը Աստուծոյ հանդէպ՝ պատուէր մըն է մարդուն ուղղուած. «Սիրե՛նք զԱստուած», «Սիրէ՛՜ քու Տէր Աստուածդ» (Մտ 12.30):

Աստուածաշունչին մէջ չկա՛յ պատուէր մը ուղղուած Աստուծոյ՝ սիրելու մարդը: Ո՛չ ոք կրնայ պատուէր տալ Աստուծոյ: Աստուած ինչ որ կ'ընէ, իր սիրոյն ու պարգեւատուութեան արդիւնքն է եւ ո՛չ թէ ստիպողութեան մը կամ պարտաւորութեան մը արդիւնքը:

«Մենք սիրե՛նք զԱստուած, որովհետեւ նախ ինք մեզ սիրեց»: Մենք պիտի չկրնայինք սիրել զԱստուած եթէ նախ Աստուած ինք չսիրէր մեզ: ԶԱստուած սիրելու մեր կարողութիւնը հետեւանքն է մեզի հանդէպ Աստուծոյ ցուցաբերած սիրոյն:

Անցեալին, ինչպէս նաեւ այսօր, քարոզիչներ շեշտը դրած են ու կը դնեն Աստուծոյ հանդէպ մարդուն ցուցաբերելիք սիրոյն վրայ: Յաճախ կը լսենք զԱստուած սիրելու կարեւորութեան մասին: Ամէն օր հազարաւոր պատգամներ կը փոխանցուին աշխարհի մարդոց՝ սիրելու զԱստուած: Աստուածաշունչը սակայն շեշտը մարդուն նկատմամբ Աստուծոյ ունեցած սիրոյն վրայ կը դնէ եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ նկատմամբ մարդուն ունեցած սիրոյն վրայ:

Երբ կը խօսինք Աստուծոյ հանդէպ մարդուն յայտնաբերելիք սիրոյն մասին եւ կ'անտեսենք կամ քիչ կը խօսինք մարդուն հանդէպ Աստուծոյ յայտնաբերած սիրոյն մասին, պատիւն ու փառքը մարդուն տուած կ'ըլլանք եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ: Պատիւը սակայն պէտք է երթայ ո՛չ թէ անոր որ իր սիրելու պարտաւորութիւնն ու պարտականութիւնը կը կատարէ, այլ անոր՝ որ կը սիրէ, անչափօրէն կը սիրէ, առանց սիրելու պարտաւորութիւնն ու պարտականութիւնը ունենալու:

Աստուծոյ սէրը մեզի հանդէպ պայմանաւորուած չէ մեր սիրովը իրեն հանդէպ: Արիստոտէլ կը հաստատէ թէ «Աստուած կը շարժէ աշխարհը այնքան ատեն երբ կը սիրուի իր արարածներուն կողմէ»: Ըստ Արիստոտէլի, եթէ մարդիկ զԱստուած իրենց սիրոյն առարկան դարձնեն, Աստուած ալ իր կարգին պիտի սիրէ զիրենք եւ կեանքով լեցնէ աշխարհը: Աստուածաշունչը սակայն ասոր քիչդ հակառակը կը հաստատէ: Աստուած կը շարժէ, կը փրկէ, կ'առաջնորդէ եւ կեանքով կը լեցնէ աշխարհը այնքան ատեն երբ կը սիրէ աշխարհը:

Կարելոք է սիրել զԱստուած որպէսզի փրկուինք: Բայց մէկը թող չկարծէ թէ իր փրկութիւնը արդիւնքն է իր աստուածասիրութեան. փրկութիւնը արդիւնքն է Քրիստոսով յայտնուած Աստուծոյ սիրոյն:

ԶԿՈՐՄՆՑՆԵՆՔ ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ ՄԵՐ ԶԵՌՔՈՎ

«Ով որ ուզէ իր կեանքը փրկել՝ պիտի կորսնցնէ զայն, եւ ով որ ինձի համար կորսնցնէ իր կեանքը՝ պիտի փրկէ զայն» (Ղկ 9.24): Ոմանք կը կարծեն որ եթէ երբեք դիզեն նիւթական լայն հարստութիւն, կառուցեն մէկէ աւելի տուններ, ունենան յաջող գործ ու գործատեղի, ալ իրենց կեանքն ու ապագան ապահով է եւ հեռո՛ւ ամէն տեսակի վտանգէ:

Ան որ այս եւ այլ տեսակի միջոցներու կը դիմէ իր կեանքին ու ապագային ապահովման համար, պէտք է գիտնայ որ ասիկա կեանքը փրկել կամ կեանքը ապահով դարձնել մը չէ, այլ ընդհակառակը, զայն կործանել ու կորսնցնել է, որովհետեւ «ով որ ուզէ իր կեանքը փրկել» իրեն յատուկ միջոցներով ու կերպերով՝ «պիտի կորսնցնէ զայն»:

Մեր կեանքը փրկելու միակ միջոցը Քրիստոսի փրկարար թելերուն յանձնուիլն է: Մեր կեանքը փրկելու ուրիշ կերպ չկա՛յ: Քրիստոս ըսաւ. «Ն՛ս եմ յարութիւնը եւ կեանքը» (Յհ 11.25): Առանց Քրիստոս-կեանքին չկա՛յ ապահովութիւն մեր կեանքին: Եթէ կեանքի Տէրն ու Տուիչը տէր չկանգնի մեր կեանքերուն՝ մենք որեւէ ձեւով չենք կրնար մեր «կեանքը փրկել»: Փրկել ի՞նչ բանէ. փրկել մեղքէն ու յաւիտենական կորուստէն. փրկել դատապարտութենէն ու դժոխքէն. փրկել Զարին որոգայթներէն ու յարձակումներէն:

Նիւթական հարստութեան, բարձր դիրքի ու պաշտօնի, փառքի ու պատիւի տիրանալը, մեզ չի փրկեր ո՛չ դժոխքէն եւ ո՛չ ալ Աստուծոյ դատաստանէն: Աստուծոյ դատաստանէն մի՛այն Աստուծոյ Որդին կրնայ մեզ փրկել: Զարին յաղթելու համար՝ պէտք է յաղթուիլ Բարիին կողմէ:

Աւելի լաւ է կորսնցնել մեր կեանքը Յիսուսի համար, քան «փրկել» զայն մեր անձերուն համար: Մեր «կեանքը փրկել» մեր անձերուն համար, կը նշանակէ, ապրիլ ու գործել լոկ մեր երկրաւոր կեանքի բարգաւաճման համար: Անոնք որոնք միայն իրենց երկրաւոր կեանքին համար է որ կ'աշխատին ու կը պայքարին, անոնք ո՛չ միայն պիտի կորսնցնեն իրենց երկրաւոր կեանքը, այլեւ պիտի կորսնցնեն իրենց անձերը, իրենց հոգիները, իրենց վերապահուած յաւիտենական երջանկութիւնը, իրենց փրկութիւնը, եւ մանաւանդ, Յիսուսի մտերմութիւնը: Իսկ «ով որ ինձի (Յիսուսի) համար կորսնցնէ իր կեանքը՝ պիտի փրկէ զայն»:

Ի՞նչ կը հասկնանք «մեր կեանքը Յիսուսի համար կորսնցնել» ըսելով: Իր կեանքը Յիսուսի համար «կորսնցնողը» ան է՝ որ կը գոհէ այն բաները որոնց մէջ կը տեսնէ իր հանգիստն ու ապահովութիւնը, ինչպէս դիրք, աթոռ, դրամ, տուն: Իր կեանքը Յիսուսի համար «կորսնցնողը» միաժամանակ ան է՝ որ անձնուրաց կերպով իր ամբողջ կեանքը իբրեւ գոհ կը մատուցէ անոր, կ'աշխատի Աստուծոյ թագաւորութեան երկրի վրայ տարածման ի խնդիր, կը տփնի իր եւ այլոց փրկութեան համար: Ան որ Յիսուսի համար կը գոհէ իր երկրաւոր կեանքը՝ ան Յիսուսով ձեռք պիտի ձգէ երկնաւոր ու յաւերժական կեանքը:

ՀԱԹԱԾ ԿՈՒԺԸ

Մարդ մը ամէն առաւօտ երկու կուժեր առած աղբիւր կ'երթար ջուր լեցնելու համար: Երբ տուն կը հասնի, կը տեսնէ որ մէկ կուժը լեցուն է իսկ միւսը՝ պարապ: Պարապ կուժին կը նայի եւ կը տեսնէ որ տակէն ֆիչ մը ֆաթած է: Յաջորդ օր դարձեալ նոյն երկու կուժերով ջուր լեցնելու կ'երթայ, վերադարձին, նորէն մէկը լեցուն կը տեսնէ իսկ միւսը՝ պարապ: Այսպէս երկար օրեր կը շարունակէ նոյն գործողութիւնը կրկնել:

Օր մը, ֆաթած կուժը զինք շալկող իր տիրոջ կ'ըսէ. *«Ո՛վ իմ տէրս, ինչո՞ւ կը շարունակես զիս ուսիդ վրայ դնել եւ մինչեւ աղբիւր տանիլ երբ կը տեսնես որ ես ֆաթած եմ եւ ինձմէ օգուտ մը չկայ»:*

Անոր տէրը կը նայի այն ֆամբուն ուրկէ ամէն օր անցած էր եւ կը տեսնէ այդ ֆամբան բուրեան ծաղիկներով եւ վարդերով լեցուած եւ դառնալով ֆաթած կուժին՝ կ'ըսէ. *«Նայի՛ր այն ֆամբուն ուրկէ ամէն օր միասնաբար կ'անցնէինք: Եթէ դուն ֆաթած չըլլայիր եւ եթէ ֆեզմէ ամէն օր ջուր չկաթկթէր գետինը, այս գեղեցիկ ծաղիկներն ու վարդերը հոս պիտի չըլլային այսօր: Հետեւաբար, սիրելի՛ կուժ, մի՛ նայիր ֆու ֆաթած ըլլալուդ, այլ նայիր ֆաթածութեանդ արդիւնքը եղող այս գեղեցիկ ծաղիկներուն եւ վարդերուն»:*

Ամէն փորձութիւն ժխտականին կողմին իր դրական երեսն ալ ունի. մեր կոչումն է փորձել տեսնել դրական բաժինը: Հաթած կուժը կը ներկայացնէ այն մարդիկը որոնք ա՛յնքան իրենց ուշադրութիւնը կը կեդրոնացնեն իրենց ունեցած թերութիւններուն եւ պակասութիւններուն վրայ, որ իրենց ուշադրութենէն կը վրիպին իրենց առաւելութիւնները: Հաթած կուժը իր ուշադրութիւնը կեդրոնացուցած էր իր ֆաթածութեան վրայ եւ անոր համար չէր կրցած տեսնել այն գեղեցկատեսիլ ծաղիկներն ու վարդերը որոնք հետեւանքն էին իր ֆաթածութեան:

Աստուած մեր ֆաթածութենէն անգամ բուրեան ու գեղեցկատեսիլ վարդեր կրնայ յառաջ բերել, եթէ մեր անձերը վստահութեամբ դնենք իր ձեռքերուն մէջ: Երբ յանձնուինք Աստուծոյ մեր թերութիւններով ու պակասութիւններով, Աստուած կրնայ մեծամեծ գործեր կատարել մեր միջոցաւ:

Շատ կարեւոր է գիտնալ եւ միշտ յիշել որ Աստուած անթերի մարդիկ չի փնտոներ, այլ՝ իրեն վստահող մարդիկ: Աստուծոյ համար աւելի կ'արժէ մեղաւոր ու թերութիւններով լեցուն մարդը որ իր ձեռքին տակ խոնարհիլ գիտէ, ֆան արդար մարդը որ կը մերժէ խոնարհիլ:

Սիրելի՛ բարեկամ, եթէ կ'ուզես Աստուած ֆու միջոցաւ մարդոց կեանքին մէջ երկնային բուրեան վարդեր ու ծաղիկներ բուսցնէ, դուն ֆեզ նորոգութեան կարօտ իբրեւ ֆաթած կուժ մը դիր Յիսուսի ձեռքին մէջ: Անսխալական ըլլալու մի՛ նայիր եւ ո՛չ ալ սխալներուդ նայիր, այլ նայիր մեծ Անսխալականին՝ Քրիստոսի, որ կրնայ ֆառաւորել ֆեզ ու ֆառաւորուիլ ֆեզմով եթէ յանձնուիս իրեն սխալներովդ հանդերձ:

ԽՈՆԱՐՀ ԸԼԼԱՆՔ ՄԵԶԻ ՅԱՆՁՆՈՒԱԾ ԼՈՒԾԸ ԿՐԵԼՈՒ

«*Զեր վրայ առէ՛ք իմ լուծս եւ ինձմէ սորվեցէ՛ք, որովհետեւ հեզ եմ եւ սրտով խոնարհ*» (Մտ 11.29): Իւրաքանչիւր մարդ Աստուծոյ կողմէ իրեն տրուած լուծ մը, այլ խօսքով, պարտականութիւն մը, աշխատանք մը, գործ մը ունի: Ոմանք չեն յաջողիր իրենց պարտականութիւնը կամ գործը լաւապէս կատարել, որովհետեւ անոնք Աստուծոյ կողմէ իրենց տրուած գործը չէ որ կ'ընեն, այլ ուրիշին գործն է որ կը փորձեն ընել: Այս երեւոյթը տգիտութեան հարց չէ, այլ՝ հպարտութեան: Հպարտ մարդիկ իրենց տրուած կոչումով ու գործով չեն գոհանար, այլ ոտնձգութիւն կ'ընեն ուրիշներուն ալ գործի դաշտէն ներս:

Քրիստոնեան հպարտ պէտք չէ ըլլայ: Ի՞նչ պիտի մտածէիք ծառայի մը մասին որ հպարտութեամբ ուռած է, իսկ անոր տէրը՝ հեզ ու խոնարհ մէկն է: Ծառան մենք ենք, իսկ Տէրը՝ Յիսուս ինքն է: Յիսուս կը պատուիրէ մեզի սորվիլ իրմէ խոնարհութեան եւ հեզութեան կեանք մը ապրիլ: Խոնարհ չեղող մարդը խոնարհ պաշտօններ չ'ուզեր յանձն առնել: Եւ ո՛չ միայն չ'ուզեր, այլեւ ինքզինք վիրաւորուած կը զգայ:

Մնայուն կերպով պէտք է յիշել որ Աստուած խոնարհ եւ աննշմար գործերու ֆամբով ալ կրնայ բարձրացնել, սրբել եւ երկինքի արքայութեան արժանի դարձնել մեզ: Մեծ գործեր կատարելով չէ որ կը մեծանակ կամ կը մեծարուինք, այլ փոքր գործեր կատարելով: Աստուած չի՛ մեծարեր ինքզինք մեծ բան մը կարծողը: Ան չի՛ բարձրացնէր ինքզինք բարձրացնել ուզողը: Պետրոս առաքեալ կ'ըսէ. «*Աստուծոյ հզօր ձեռքին տակ խոնարհեցէ՛ք, որպէսզի երբ յարմար ժամանակը գայ՝ ձեզ բարձրացնէ*» (Ա.Պտ 5.6): Առաքեալին այս խօսքը բացորոշ կերպով ցոյց կու տայ, թէ ամէն ինչ իր ժամանակը ունի: Ժողովողը նաեւ կը հաստատէ թէ «*ամէն բանի ատենը կայ*» (Ժդ 3.1):

Մենք սակայն ամէն ինչ կանուխէն կ'ուզենք ընել: Կանուխէն կ'ուզենք տեղ մը հասնիլ: Շուտով կ'ուզենք մեծնալ ու ֆանչցուիլ: Փորձել ժամանակը կանխել՝ մեզ անխուսափելի ձախորդութեան կը մատնէ: Երբ կը մերժենք փոքր գործեր կատարել, ատիկա ինքնին ապացոյց մըն է, որ եթէ ձեռնարկենք մեծ գործերու կամ հասնինք բարձր պաշտօններու՝ աղէտ պիտի ըլլանք մեր շրջապատին համար եւ անարգանք՝ Աստուծոյ:

«*Զեր վրայ առէ՛ք իմ լուծս եւ ինձմէ սորվեցէ՛ք, որովհետեւ հեզ եմ եւ սրտով խոնարհ*»: Եթէ Յիսուս խոնարհ չըլլար՝ խաչի լուծը իր վրայ պիտի չառնէր: Խաչին լուծը եւ խաչին վրայ մեռնիլը, Հոռոմայեցիներուն եւ հրեաներուն համար ամենէն նուաստացուցիչ մահուան կերպն էր: Յիսուս կամաւորապէս ինքզինք նուաստացուց եւ խոնարհեցուց, ատոր համար ալ Աստուած զինք անհունօրէն բարձրացուց (Փլպ 2.8-9): Մեզի կը մնայ հետեւիլ Յիսուսի կամաւոր խոնարհութեան օրինակին, այն քաջ վստահութեամբ, որ Աստուած մեզ յարմար ատենին պիտի բարձրացնէ:

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ ԸՍԵԼՈՎ Ի՞՞Չ ԿԸ ՀԱՍԿՆԱՆՔ

Ամեն մարդ նոյն իմաստով եւ նոյն նշանակութեամբ չ'ըմբռնեք "խաղաղութիւն" եզրը: Երկրի մը կառավարութեան համար, "խաղաղութիւնը" իր բանակին ու իր երկրին հօրացումն է: Երբ երկիր մը անչափ զինամթերք եւ զինոյժ ունի եւ անհրաժեշտ եղած ամեն կարելիութիւն ունի դիմադարձելու արտաքին ամեն տեսակ յարձակումներու՝ այդ երկիրը ինքզինք կը նկատէ "խաղաղութեան" մէջ:

Պատերազմի մէջ գտնուող երկիրներու համար, "խաղաղութիւնը" պատերազմը դադրեցնելն է, իրարու հետ հաշտուիլն է, եւ համաձայնութեան գալն է: Պատերազմող զինուորը իր "խաղաղութիւնը" կը տեսնէ զինադադարի հռչակումին մէջ:

Աշխարհասէր մարդը "խաղաղութիւն" ըսելով կը հասկնայ ստեղծումը այն բոլոր պայմաններուն եւ միջոցներուն, որոնք կրնան իր կեանքը ապահովել եւ զինք հանգիստ պահել: Մեծ հարստութիւն ունեցող մարդիկը իրենց խաղաղութիւնը կը գտնեն իրենց ունեցած առատ դրամին մէջ, որովհետեւ դրամը իրենց ներսիդին կը յառաջացնէ ապահով եւ պաշտպանուած ըլլալու զգացումը:

Ուրիշներու հասկացողութեամբ, "խաղաղութիւնը" իրական ու տիրական կը դառնայ միայն ա՛յն ատեն, երբ իրենց կամքն ու խօսքը կը կատարուին, երբ ամեն ինչ իրենց փափաքածին համաձայն կ'ըլլայ, երբ իրագործուած կը տեսնեն իրենց բոլոր երազները, յոյսերն ու իղձերը:

Քրիստոնէական հասկացողութեամբ "խաղաղութիւնը" ո՛չ հօր երկրի մէջ ապրելով կ'ըլլայ եւ ո՛չ ալ պատերազմներու դադարումով, ո՛չ մեր կամքին կատարումով ու փափաքներուն իրականացումով եւ ո՛չ ալ առատ դրամ ունենալով ու հանգստաւէտ պայմաններու մէջ ապրելով:

Քրիստոնէական ըմբռնումով "խաղաղութիւնը" արդիւնքն է մարդ եւ Աստուած հաշտութեան: Մարդ արարածը կրնայ գտնել սրտի իսկական խաղաղութիւն ա՛յն ատեն միայն, երբ իր սիրտը յանձնէ Քրիստոսի: Քրիստոսի չյանձնուած սիրտ մը չի՛ կրնար խաղաղութիւն ունենալ եւ խաղաղութեան մէջ ապրիլ: Քրիստոս ի՛նքն է խաղաղութեան իշխանը (Ես 9.6), ի՛նքն է խաղաղութեան պարգեւիչը (Յե 14.27), ուստի առանց իրեն, խոռովութիւնն է որ կ'իշխէ մեր կեանքներուն մէջ:

Մեղքը կը խոռովեցնէ ու կը մաշեցնէ մեզ: Դաւիթ մարգարէն կ'ըսէ. «Երբ մեղքերս չխոստովանեցայ, ոսկորներս մաշեցան» (Սղ 32.3): Զկա՛յ խաղաղութիւն այն մարդուն համար որ չի խոստովանիր իր մեղքերը եւ դառնալով Քրիստոսի՝ ներում ու քաղութիւն չի հայցեր: Աստուած ի՛նքն է որ կը յայտարարէ թէ ամբարիշտները խաղաղութիւն չունին (Ես 57.21):

Ուրիշ խաղաղութիւն մըն ալ կայ որ կը սպասէ հաւատացեալին: Աստուածաշունչը կը խօսի վախճանաբանական, եւ սակայն, անվախճան խաղաղութեան մը մասին, որ պիտի թագաւորէ երկինքի մէջ ու երկրի վրայ, երբ խաղաղութեան թագաւորը՝ Քրիստոս, վերստին յայտնուի:

ԲԱՄԲԱՍՈՂԸ ԹՈՅՆԻ ՍԵՐՄՆԱՑԱՆ Է

«Նայեցէ՛ք որ պարկեշտ կենցաղ ունենա՛ք հեթանոսներուն մէջ, որպէսզի իրենք, որ ձեզ կը բամբասեն իբրեւ չարագործ, ձեր բարի գործերը տեսնելով՝ փառաւորեն գժ.ստուած, իր Գալստեան Օրը» (Ա.Պտ 2.12): Բամբասանք սիրող մարդուն համար ո՛չ մէկ տարբերութիւն կ'ընէ թէ դուն ո՛վ ես, ի՛նչ հանգամանքի տէր մարդ ես, սրբակենցաղ մէկն ես թէ պիղծ մէկը: Բամբասող մարդուն թիրախը միշտ մարդն է, անհկա ըլլայ չար թէ բարի, մօտիկ թէ հեռու, գործակից թէ գործատէր, աղֆատ թէ հարուստ, եկեղեցական թէ աշխարհական, մեծ թէ փոքր:

Պետրոս առաքեալ իր տուեալ խօսքով, որոշապէս մեզի կը պարզէ որ բամբասող մարդը պիտի չդադրեցնէ իր բամբասանքը մինչեւ Քրիստոսի երկրորդ գալուստը: Սա վկայութիւն մըն է որ բամբասանքը անգամ մը որ բոյն հաստատէ մարդուն ներսիդին, մարդուն հետ կը մնայ մինչեւ գերեզման, եւ անկարելի կը դառնայ մարդուն համար անկէ ձերբագատիլ:

Բամբասող ու զրպարտող մարդը սրտի ամենայն խաղաղութեամբ կրնայ արատաւորել մէկու մը անունը եւ մրոտել անոր համբաւը: Մարդու մը անունը կամ համբաւը, կը կազմեն իր նկարագիրը: Ուստի, ան որ ուրիշի մը անունն ու համբաւը կ'արատաւորէ, խորհին մէջ, հարուած մըն է որ կը փորձէ հասցնել անոր նկարագիրին, անոր ամբողջ կեանքին:

Մէկը որ կը փորձէ ուրիշի մը անունը ստուքեամբ մրոտել, այդ անձը կ'ըլլայ Սատանային գաւակը: Քրիստոս կ'ըսէ. «*Դու՛ք ձեր հօր՝ Սատանային գաւակներն է՛ք եւ անոր ցանկութիւնները կատարել կ'ուզէ՛ք: Անհկա սկիզբէն մարդասպան էր եւ նշմարտութեան կողմնակից չէ եղած բնաւ, որովհետեւ անոր մէջ նշմարտութիւն չկայ*» (Յհ 8.44): Համաձայն Քրիստոսի այս խօսքին, ոեւէ մէկը որ սուտ կը խօսի եւ նշմարտութեան կողմնակից չէ՝ կը դառնայ Սատանային գաւակը:

Բամբասողներ կան որոնք իրենք գիրենք կը կոչեն նշմարտախօսներ: Անոնք կը կարծեն կամ կ'ուզեն մեզի կարծեցնել տալ, որ իրենք յանուն նշմարտութեան է որ կը խօսին ու կը տառապին: Այսպիսի մարդիկ կամ Սատանային կողմէ խաբուած ու կուրցած մարդիկ կ'ըլլան, եւ կամ ալ կը փորձեն մեզ խաբել կարծելով որ կոյր եւ չհասկցող մարդիկ ենք:

Բամբասողներ հարագատներու, ընկերներու, բարեկամներու միջեւ թոյն սերմանող մարդիկ կ'ըլլան: Շատեր ականջ տալով բամբասողներու խօսքին՝ կը հեռանան իրենց այսինչ կամ այնինչ ընկերէն: Աշխարհի մէջ ոեւէ մէկը իրաւունք չունի դատաստան ընելու առանց երկու կողմերը լսելու: Ան որ միայն մէկ կողմը լսելով դատաստան կ'ընէ, որոշում կ'առնէ եւ կը դիրքորոշուի ուրիշին նկատմամբ, այն անձը իր կագին բամբասող մըն է եւ բամբասողին ընկեր:

Բամբասող մարդը ընկերութիւններ կը կործանէ, երկինքը կը խրտչեցնէ, հրեշտակներուն թշնամի կը դառնայ, Սուրբ Հոգին կը տրտմեցնէ, Քրիստոսը կը խոցուտէ, եւ դէպի դժոխք կը վազէ:

ԻՍԿԱԿԱՆ ԶՈՒԹԱԿԱՀԱՐԸ՝ ԱՍՏՈՒԱԾ

Աստուած բոլոր մարդիկը կը սիրէ առանց խտրութեան եւ կ'աշխատի բոլորը փրկութեան առաջնորդել: Մեզ փրկութեան առաջնորդելու համար ան երբեմն ստիպուած կ'ըլլայ դիմելու այնպիսի՝ միջոցներու կամ կերպերու, որոնք անհամեմատ եւ կակոտնուցիչ են: Աստուած հրամայեց Յովնանին Նինուէ երթալ ու ապաշխարութիւն փարոզել, բայց Յովնան փորձեց Թարսիս փախչիլ (Յվն 1.2-3): Աստուած ստիպուեցաւ նախ Յովնանը ապաշխարութեան բերել: Ան *«մեծ ձուկի մը հրամայեց որ Յովնանը կլլէ: Յովնան երեք օր ու երեք գիշեր ձուկին փորը մնաց»* (Յվն 1.17): Ան կէտձուկին փորին մէջ ապաշխարեց իր ցուցաբերած յամառութեան համար: Կէտձուկին փորը դարձաւ աղօթավայր եւ պաշտամունքի տեղ: Հո՛ն էր որ Յովնան հանդիպեցաւ Աստուծոյ, նանչցաւ զայն, եւ գիտցաւ թէ ան ամենուրեք Աստուած է եւ թէ անկէ փախչիլ կարելի չէ:

Դիտենք թէ ի՛նչպէս վարպետ ջութակահար մը կը վերաբերի իր ջութակին հետ: Ան գուրգուրանֆով կը սեղմէ ջութակը իր կուրծքին: Ան կը սիրէ իր ջութակը, հոգ կը տանի անոր ինչպէս հոգ պիտի տանէր իր զակին, մնայուն կերպով հեռու կը պահէ փոշիէն, խոնաւութենէն, տափութենէն: Այս բոլորին առընթեր, ան ուրիշ բան մըն ալ կ'ընէ, յատկապէս երբ ելոյթ մը պիտի ներկայացնէ: Ան կը լարէ իր ջութակին թելերը որպէսզի ներդաշնակէ զանոնք: Ան քիչ մը կը զարնէ ջութակին թելերուն, ապա ականջը կը խոնարհեցնէ դէպի ջութակը տեսնելու համար թէ աստիկա իր ուզած ձայնը պիտի տա՞յ: Եւ եթէ իր ակնկալած ներդաշնակ ու գեղեցիկ ձայնը չտայ, դարձեալ կը սեղմէ զանիկա իր կուրծքին եւ դարձեալ կը զարնէ անոր թելերուն, կը քաշէ, կը պրկէ եւ կը սեղմէ զանոնք, մինչեւ որ սկսին լսելի դարձնել պահանջուած գեղեցիկ ձայնն ու մեղեդին:

Սիրելի՛ բարեկամ, Աստուած մեզմէ շատերուն հետ այդպէս կը վերաբերի: Խանգարուած թելերու ամբողջութիւն մըն է մեր կեանքը: Ան երբեմն-երբեմն կը սեղմէ մեզ իր կուրծքին, թեթեւ փորձութիւններու մուրճով կը հարուածէ մեր կեանքի թելերը, մինչեւ որ անոնք սկսին արտաբերել փառաբանական ու գոհաբանական երգեր:

Ընդհանրապէս մարդիկ երբ հանդիպին նեղութիւններու, կը տրտնջան եւ կը դժգոհին: Աստուած կը տրտմի երբ տեսնէ որ մարդիկ դժգոհութեամբ կը դիմակալեն նեղութիւնները: Կը տրտմի ո՛չ թէ որովհետեւ կ'ուզէ մեզ նեղութեան մէջ տեսնել, այլ որովհետեւ իր ծրագիրն է որ կը խանգարենք: Եւ ի՞նչ է Աստուծոյ ծրագիրը եթէ ոչ տառապանքի խարտոցով մեզ տաշել եւ իր Որդիին հարազատ պատկերը դարձնել: Եթէ փորձութեան դիմաց տրտնջացող բերան ունիս, այդ կը նշանակէ թէ խանգարուած լարերու ամբողջութիւն մըն է կեանքդ, ուստի, պէտք է դուն քեզ դնես Աստուծոյ ձեռքերուն մէջ:

Ո՞ՒՐ Է ՍԻՐՈՅ ԿՆԻՔԴ

Իւրաքանչիւր մարդ որոշ կնիք մը կը կրէ իր անձին վրայ եւ այդ կնիքին միջոցաւ կը ճանչցուի: Ի՞նչ է այն կնիքը որ մենք կը կրենք եւ որով կը փաստուի որ մենք Քրիստոսի հետեւորդներն ենք: Եկեղեցի յանախե՞լը, մկրտուած ըլլա՞լը, Սուրբ Գիրք կարդա՞լը, աղօթասրահներ երթա՞լը, աղփատներուն օգնե՞լը. այս բոլորը երբեք ապացոյց չեն որ մենք Աստուծոյ գաւակներն ենք:

Քրիստոնեայ մարդուն նշանը կամ կնիքը իր սէրն է: Յիսուս ըսաւ. *«Ձեր իրար սիրելով է որ մարդիկ պիտի գիտնան, թէ դուք իմ աշակերտներս էք»* (Յհ 13.35): Համաձայն Քրիստոսի այս խօսքին, սէրը ապացոյց մըն է որ մենք իր աշակերտներն ենք: Ինչպէս որ պտղաբերութիւնը ապացոյց մըն է ծառին կենսունակութեան, այնպէս ալ սէրը վկայութիւն մըն է, Քրիստոսով մեր կենսաւորուած ըլլալուն:

Բարսեղ Մաշկեւորցին կ'ըսէ. *«Ինչպէս որ եթէ մէկը թագ դնէ եւ ծիրանի հագնի, յայտնի կ'ըլլայ որ ինք թագաւոր է, իսկ առանց անոնց եթէ նոյնիսկ ոսկեայ հագուստ ունենայ, անոր թագաւոր ըլլալը յայտնի չ'ըլլար, նոյնպէս ալ, եթէ ամէն տեսակի առաքինութիւններ ունենանք եւ նոյնիսկ կարենանք հրաշքներ գործել, սակայն եթէ սէր չունենանք, յայտնի չ'ըլլար թէ Քրիստոսի կը պատկանինք»:* Նոյնը կը հաստատէ Պօղոս առաքեալ. *«Եթէ մարդոց ու հրեշտակներու լեզուները խօսիմ, բայց սէր չունենամ, ի՞նչ տարբերութիւն կ'ունենամ պղինձէ շեփորէն որ կը հնչէ, կամ ծնծղաներէն որ կը ղողանչեն: Եթէ... լեռները տեղափոխելու չափ գօրաւոր հաւատք ունենամ, բայց սէր չունենամ, ոչինչ կ'արժեմ: Ի՞նչ օգուտ, եթէ բոլոր ինչքերս աղփատներուն տամ եւ նոյնիսկ մարմինս կրակի մատնեմ. եթէ սէր չունիմ՝ ոչինչով կ'օգտուիմ»* (Ա.Կր 13.1-3):

Սիրոյ մասին խօսող բայց իր նմանը չսիրող մարդը կը նմանի որոտացող եւ սակայն չանձրեւող ամպի: Յաւիտենական կեանքին մասին խօսիլը, Աստուծոյ արքայութիւնը աւետարանելը, ապաշխարութեան կոչ ուղղելը, այս եւ նման բաներ, չեն ապացուցաներ որ մենք Յիսուսի սէրը ունինք մեր սիրտերուն մէջ: Շատե՛ր կը ճառեն երկինքի թագաւորութեան մասին, եւ սակայն, իրենք անբաժանելիօրէն կապուած են երկրին ու երկրաւորին: Շատե՛ր մարդիկը կը հրաւիրեն մեր երկնաւոր Հօր ձեռքէն առնելու «լաւագոյն պատմութեանը» կամ Գառնուկին արիւնով լուացուած «ներմակ պարեգօտը», բայց իրենք ցնցոտիներով կը թափառին:

Սիրելի՛ ընթերցող, փաստէ՛ թէ դուն Աստուծոյ գաւակն ես, Զայն, նմանդ եւ դուն քեզ սիրելով: Եթէ իսկապէս կը սիրես դուն քեզ, պէտք է հետապնդես փրկութիւնդ եւ ապաշխարութեամբ դառնաս Աստուծոյ: Եթէ ճաշակես փրկութեան համը, եթէ առնես Տիրոջ համը, այն ատեն մարդոց հետ բու վերաբերմունքդ հիմնովին պիտի փոխուի: Եթէ անհոգ ես հոգիիդ հանդէպ, չես կրնար հոգատար ըլլալ ուրիշին հոգիին հանդէպ: Հետեւաբար, անհոգ մի գտնուիր անհոգութեանդ նկատմամբ:

ՄՈՎՍԷՍ ԶԱՍՏՈՒԱԾ ՃԱՇԻ ԿԸ ՀՐԱԻԻՐԷ

Ժամանակին կ'ապրէր Մովսէս անունով աստուածասէր եւ հիւրասէր մարդ մը: Օր մը այս մարդը երբ կ'աղօթէր, խնդրեց Աստուծմէ որ իրեն այցելէ, քովը նաչ ուտէ եւ իրմէ նուէրներ ընդունի: Աստուած ընդունեց հրաւերը: Մովսէս սկսաւ պատրաստութիւններ տեսնել: Ան նոր վրան մը կանգնեց եւ անոր մէջ ընտիր մորթերէ շինուած բազմոցներ դրաւ: Պարարտ հորթեր մորթեց եւ համադամ խորտիկներ պատրաստեց եւ ապա դրան սեմին նստաւ, սպասելով իր մեծ Հիւրին՝ Աստուծոյ գալուն:

Կէսօր եղաւ եւ Աստուած տակաւին չէր եկած: Կէսօրէ ետք սակայն քանի մը նամբորդներ քովը եկան որոնք շատ յոգնած ու անօթի էին: Մովսէս սիրայօժար կերպով կերակրեց զիրենք եւ վրանէն ներս առաւ որպէսզի հանգիստ ընեն: Զիրենք ջամբելէ քիչ ետք, քանի մը հովիւներ եկան որոնք դարձեալ անօթի ու ծարաւ էին եւ զիրենք ալ կերակրեց եւ առատ ջուր տուաւ:

Իրիկուան մօտ անոր քով եկան գաղթականներ, որոնց դիմաց Մովսէս դրաւ ինչ ուտելիք որ մնացած էր: Անոնց մեկնումէն ետք, Մովսէս տեսաւ որ Աստուծոյ համար իր պատրաստած համադամ կերակուրները սպառած էին եւ իր կանգնած վրանն ալ՝ տակնուվրայ եղած: Ան ծունկի եկաւ եւ աղօթեց ըսելով. *«Կ'աղաչեմ քեզի ո՛վ Տէր Աստուած, ուրիշ օր մը եկուր, որովհետեւ եթէ հիմա գալու ըլլաս՝ բան մը չունիմ քեզի հրամցնելիք»:*

Աստուած պատասխանեց. *«Մի՛ նեղուիր ու մի՛ վշտանար Մովսէս: Դուն շատ լաւ ըրիր որ անօթիին կերակուր, ծարաւին՝ ջուր եւ յոգնածին՝ հանգիստ տուիր: Ինչ որ անոնց ըրիր՝ ինծի ըրած եղար, որովհետեւ ես անոնց մէջ էի երբ անոնք քեզի ներկայացան: Անոնց ընդմէջէն ե՛ս էի որ քովդ եկայ եւ հիւրասիրուեցայ»:*

Այս դրուագէն կը սորվինք որ աղքատ մարդուն տրուածը՝ Աստուած իրեն տրուած կը նկատէ: Այսօր մարդիկ անկարեկից դարձած են իրարու հանդէպ: Անոնք կը մոռնան որ ինչ որ ունին՝ Աստուծոյ կը պատկանի: Աստուծոյ պատկանածը՝ Աստուծոյ չփաւոր գաւակներուն պէտք է բաշխել:

Այսօր աղքատութիւնը կ'անի եւ անողորմութիւնը կը շատնայ: Այսօր աշխարհը կարիք ունի ողորմասէր Աբրահամներու: Եթէ Աբրահամ ողորմասէր չըլլար՝ պիտի չհիւրասիրէր երկինքի հրեշտակները: Ողորմութիւն տալը մեզ հրեշտակներու սեղանակից կը դարձնէ:

Իր սեղանէն ուրիշին տուողը՝ Յիսուսի սեղանակից պիտի ըլլայ: Ան որ աղքատ մը իր գիրկը կ'առնէ՝ իր տեղը Աբրահամի գիրկն է: Ան որ տնագուրկին բնակարան կը հայթայթէ՝ Աստուած իրեն իր արքայական ապարանքին հանգիստը պիտի շնորհէ: Ան որ հաց կու տայ անօթիին՝ ինքզինքն է որ լիացուցած կ'ըլլայ Կեանքի Հացով: Ան որ իր ունեցածէն բաժին կը հանէ օտարին՝ Աստուծոյ հարագատ գաւակը կը դառնայ: Որքին հայր եղողը՝ գԱստուած իրեն հայր դարձուցած կ'ըլլայ:

Ի՞ՆՉ ՈՒՆԻՍ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՏԱԼԻՔ

Երբ ուզեցի մեր սիրելիներեն կամ հարագատներեն մեկուն նուէր մը տանիլ՝ մեզմէ ոչ ոք կը մտածէ անպէտք ու խոտելի նուէր մը տանիլ անոր: Զգո՛յշ կ'ըլլանք մեր տանելիքին: Լաւ կը մտածենք եւ յետո՛յ բան մը կը տանինք, որպէսզի չըլլայ որ մեր տարածով անհանգստացնենք կամ նուաստացնենք մեր սիրած անձը:

Մեզի համար թանկագին եղող մարդոց համար կ'ուզեցի թանկագին նուէրներ առնել: Մեզմէ ո՞վ գոյգ մը պատուած եւ հալուամաշ եղած կօշիկ մը կը տանի իբրեւ նուէր իրեն սիրելի եղող անհատի մը: Եթէ մէկը մեզի այդպիսի բան մը բերէ՝ չե՞նք վիրաւորուիր:

Ամէն մարդ կը վիրաւորուի եթէ ուրիշ մը իրեն գարշահոտած ուտելիք բերէ իբրեւ նուէր, կամ խոտելի որեւէ նուէր տայ: Բայց կայ մէկը որ բնա՛ւ անհանգիստ չ'ըլլար եթէ իրեն տանք տգեղն ու անցանկալին, զգուշին ու գարշելին, Աստուած ինք: Ի՞նչ տուինք մենք Աստուծոյ փուշէն ու գամէն, թուփէն ու ապտակէն, իսաչէն ու քաջախէն գատ:

Մէկը չի կրնար գեղեցիկ, թանկագին ու արժէքաւոր բան տալ Աստուծոյ, որովհետեւ կեանքի բոլոր գեղեցիկ, թանկագին ու արժէքաւոր բաները արդէն Աստուծոյ կը պատկանին: Ատոնք ի՛րն են: Ի՛ր ստեղծածներն են: Աստուծոյ կրնանք տալ միայն այն՝ ինչ որ իրը չէ, իր ստեղծածը չէ, ինք տուիչը չէ այդ բանին, եւ ի՞նչ կրնայ ըլլալ այդ բանը եթէ ոչ «մեղքը», մեղքի գարշահոտութեամբ լեցուն մեր սիրտը:

Ճգնաւոր մը կ'աղօթէ եւ կ'ըսէ. *«Տէ՛ր Աստուած, ամբողջ աշխարհը քեզի՛ կու տամ»:*

Աստուած կը պատասխանէ. *«Աշխարհը արդէն իմս է, ես ստեղծեցի զանիկա»:*

Ճգնաւորը կ'ըսէ. *«Ո՛վ Աստուած, իմ կեանքս քեզի կու տամ»:*

Աստուած կը պատասխանէ. *«Կեանքդ ե՛ս տուած եմ քեզի. ասիկա իմ պարգեւս է քեզի տրուած»:*

Ճգնաւորը պահ մը կը շուարի թէ ի՛նչ պիտի ըսէ, ապա կը շարունակէ աղօթքը եւ կ'ըսէ. *«Տէ՛ր, իմ մեղքերս քեզի կու տամ»:*

Աստուած կը պատասխանէ. *«Ճիշդ ատո՛նք է որ կ'ուզեմ. մեղքերդ դո՛ւն ստեղծած ես: Ատոնք իմ ստեղծագործութիւնս չեն»:*

Ինչ որ Աստուծոյ ստեղծագործութիւնը չէ՝ ա՛յդ է որ Աստուծոյ պէտք է տանք, մեր մեղսալից սիրտը, ատելութեան թոյնով լեցուն մեր հոգին, սարսափով պատուած մեր էութիւնը, տկարութիւններով յատկանշուած մեր բնութիւնը, ալեկոծ մեր միտքերը: Աստուած Աստուած չէ տուած մեզի: Բայց եթէ մենք զանոնք տանք իրեն՝ անոնք մեզի պիտի վերադարձուին սրբուած ու սրբացուած, բիւրեղացած ու փայլեցուած:

Պատրա՞ստ ես իրեն տալու սիրտդ ու հոգիդ: Տալու համար, պէտք չունիս պատրաստութիւն տեսնելու: Եկո՛ւր իրեն այնպէս՝ ինչպէս որ ես: Աստուած քեզմէ պատրաստութիւն չ'ուզեր, այլ՝ պատրաստակամութիւն:

ԵՐԿՐԻ ՎՐԱՅ ԵՒՍ ԲԱՐԵԿԱՄ ԸԼԼԱԼ

Ամերիկայի մէջ որոշ եկեղեցիներ իրենց դռներուն կողքին դրած ունին տուփեր, որպէսզի եթէ եկեղեցւոյ անդամներէն մէկը դիտողութիւն, հարցում, կամ առաջարկ ունենայ, թուղթի մը վրայ արձանագրէ եւ այդ տուփին մէջ նետէ:

Կը պատմուի որ քարոզիչին մէկը, անգամ մը կը քարոզէր իր եկեղեցիին բեմէն, նիւթ ունենալով. *«Մեր բարեկամները պիտի ֆանչնանք երկինքի մէջ»*: Յաջորդ շաբաթ, ունկնդիրներէն մէկը դիտողութիւն մը արձանագրեց թուղթի մը վրայ եւ եկեղեցւոյ դրան ֆով կախուած «հարցում պատասխան»ի տուփին մէջ դրաւ:

Ան թուղթին վրայ հետեւեալը գրած էր. *«Սիրելի՛ վերապատուելի, եթէ կարելի է, Կիրակի մըն ալ պաշտամունքի ընթացքին քարոզեցէ՛ք "երկրի վրայ բարեկամներ ֆանչնալու" մասին, քանի որ վեց ամիսներէ ի վեր կը յանախեմ՝ ձեր եկեղեցին, եւ ո՛չ մէկը ձեռքս թօթուելով բառ մը արտասանեց»*:

Այս պատմութենէն կը սորվինք երեք կարեւոր իրողութիւններ. –

1.– Կը սորվինք այն՝ որ Քրիստոսով իրարու եղբայր ու քոյր դարձած հաւատացեալներ, պէտք է իրարու հետ հոգեւոր հաղորդակցութեան եւ յարաբերութեան մէջ ըլլան: Անոնց միջեւ քէն պէտք չէ ըլլայ:

Եթէ կան հաւատացեալներ որոնք միեւնոյն եկեղեցին կը յանախեն եւ իրարու հետ չեն խօսիր եւ երես կը դարձնեն երբ իրարու տեսնեն՝ անոնք Աստուծոյ օրհնութիւնը առատօրէն չեն վայելել:

2.– Երբ կը տեսնենք որ նոր անդամ մը կը մասնակցի մեր պաշտամունքներուն, անհրաժեշտ է մօտենալ անոր, քաղցր վերաբերմունք ցուցաբերել անոր նկատմամբ, հետը ծանօթանալ եւ բարի գալուստի ու քաջալերանքի խօսք մը ըսել անոր:

Ցաւալի է տեսնել երկա՛ր տարիներէ ի վեր միեւնոյն եկեղեցին կամ միեւնոյն պաշտամունքի վայրը յանախող, միեւնոյն նստարանին վրայ՝ ֆով–ֆովի նստող հաւատացեալներ, որոնք չեն ֆանչնար իրարու եւ չեն փորձեր ֆանչնալ:

3.– Միշտ պէտք է մտածել որ եկեղեցիին մէջ մեր ֆովը նստողը մէկն է որուն հետ կրնայ ըլլալ ամբողջ յաւիտենականութիւն մը անցնենք. ուրեմն, լաւ կ'ըլլայ, եթէ ոչ մտերմութիւն գոնէ բարեւ մը ըլլալ մեր եւ իր միջեւ: Եկեղեցի եկող բոլոր մարդոց միջեւ կրնայ մտերմութիւն չըլլալ, բայց հաղորդակցութիւն պէ՛տք է ըլլայ: Եթէ արքայութեան մէջ իրարու հետ պիտի ըլլանք՝ ինչո՞ւ հիմա իրարու հետ չըլլանք: Եթէ հոն իրարու պիտի ֆանչնանք՝ ինչո՞ւ հոս չփորձենք ֆանչնալ իրարու:

Ըսելիքս այն չէ որ եկեղեցի եկող ամէն մարդու պատահականօրէն մօտենանք, հարց ու փորձ ընենք զինք անհանգստացնելու չափ: Ուրիշին մօտենալն ու ծանօթանալը՝ մեր հետաքրքիր միտքը գոհացնելու համար պէտք չէ ըլլայ, այլ զինք գոհացնելու եւ քաջալերելու համար:

ՅԻՍՈՒՍԸ ՈՒՐԱՑՈՂԸ

Ո՛չ միայն Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ արձանագրուած դրուագներէն կրնանք սորվիլ աստուածային նշմարտութիւններ, այլ նաեւ արտաքին պատմութենէն: Հետեւեալը օրինակ մըն է.–

Մեծն Կոստանդիանոսի եղբօրորդին՝ Յուլիանոս, Բիւզանդիոնի վրայ իշխեց 330–360 թուականներուն: Յուլիանոս ծնաւ եւ մեծցաւ քրիստոնեայ ընտանիքի մը մէջ: Ան ստացաւ քրիստոնէական լաւ դաստիարակութիւն: Կայսերական գահ բարձրանալէ ետք, սկսաւ կամաց-կամաց հեռանալ Քրիստոսէ եւ նոյնիսկ հալածել քրիստոնեաները, անոր համար ալ պատմութեան մէջ նանչցուեցաւ որպէս Յուլիանոս Ուրացոյ:

Յուլիանոս Պարսիկներուն դէմ իր մղած պայքարին ընթացքին մահացու վերք մը ստացաւ: Անոր բանակին մէջ կային քրիստոնեայ եւ հեթանոս զինուորներ: Օր մը հեթանոս զինուոր մը քրիստոնեայ զինուորի մը հարց տուաւ. *«Ո՛ւր է հիմա ինչ Աստղճագործը»:* Քրիստոնեան սրամտօրէն պատասխանեց՝ ըսելով. *«Ան ինչ կայսրիդ դագաղը շինելով գրադած է»:*

Իսկապէս ալ, Յուլիանոս կայսեր իր ստացած վերքին պատճառով քանի մը շաբաթ ետք մահացաւ: Բայց նախքան մահանալը, ան իր մատները դրաւ իր արիւնահոս վերքին վրայ, ապա ձեռքը դէպի երկինք բարձրացուց եւ ըսաւ. *«Ո՛վ Գալիլեացի, միայն դո՛ւն յաղթական ես աշխարհին մէջ»:*

Պատմական այս իրողութիւնը մեզ կը դնէ երեք կարեւոր նշմարտութիւններու առջեւ.–

1)– Ինչպէս պատմութիւնը «ՈՒՐԱՑՈՂ» կոչեց Յուլիանոսը, որովհետեւ ան ուրացաւ իր քրիստոնէական հաւատքը եւ հալածեց քրիստոնեաները, այնպէս ալ, անոնք որոնք Յիսուսը ընդունելէ ետք կ'ուրանան զայն՝ պատմութիւնը զանոնք կը կոչէ «ուրացոյ»: Ուրանալը միայն Յիսուսը ընդունելէ ետք զայն ուրանալը չէ: Ուրանալը՝ չընդառաջելն է բոլոր այն կոչերուն որոնք մեզ կը հրաւիրեն Յիսուսի:

2)– Ինչպէս այնքան ատեն երբ Յուլիանոս համեստ ընտանիքի մէջ կ'ապրէր՝ հաւա՛տք ունէր հանդէպ Քրիստոսի, բայց կայսերական գահ բարձրանալէ ետք՝ հեռացաւ Քրիստոսէ, այնպէս ալ, մարդիկ բարձր դիրքերու ու գահերու տիրանալէ ետք՝ կրնան ուրանալ իրենց հաւատքը: Երբ երկրաւոր գահերու պատճառով կ'ուրանանք երկինքի ու երկրի Գահակալը՝ Յիսուս Քրիստոս, դարձեալ, «Ուրացոյ» յորջորջումէն զատ ուրիշ յորջորջում չի կրնար տրուիլ մեզի:

3)– Յուլիանոս դէմ դրաւ Յիսուսի, բայց իր կեանքի աւարտին ան ստիպուեցաւ խոստովանելու իր պարտութիւնը եւ Յիսուսի յաղթութիւնը: Հոսկէ սորվինք, որ Յիսուսի դէմ դնողը, Յիսուսի հետեւորդները հալածողը, ի վերջոյ ստիպուած պիտի ըլլայ Յուլիանոսի նման խոստովանելու իր պարտութիւնը եւ Յիսուսի յաղթող ըլլալը:

ԱՐՏԱՍՈՒՔՈՎ ՇԻՋԵՑՆԵՆՔ ՄԵՂՔԻ ԿՐԱԿՆ ՈՒ ԴՃՈՒՔԻ ԲՈՑԸ

Ոչինչ կրնայ շիջեցնել մեղքին կրակն ու դժոխքին բոցը եթե ոչ անկեղծ գոջում ապրողին աչքերէն հոսող արտասուէր որ ջերմացած կ'ըլլայ Սուրբ Հոգիին հուրով եւ կարմրած Յիսուսի արիւնով: Այո', մշմարիտ գոջումի արտասուէին դիմաց՝ կը հրկիզուին Սատանային թակարդները, կը կենդանան մեր մեռած հոգիները եւ նոր գարուն կը բացուի ու ծաղիկ կը ծաղկի խոպանացեալ մեր սիրտերուն մէջ:

Երբ Սուրբ Հոգին մեր աչքերուն դիմաց պարզէ մեր մեղքերն ու յանցանքները եւ մեր հոգիներուն մէջ անոնց գործած ակերները, այն ատեն մեր աչքերը պիտի սկսին հեղուլ առատ ջերմ արտասուէ, որով պիտի թրջուին ու մշակուին մեր հոգիներուն անջրդի եւ անմշակ անդաստանները եւ յայտնաբերեն անմահութեան տունկեր՝ կենսատու պտուղներով բեռնաւորուած եւ որոնք պիտի յագեցնեն մեր հոգեւոր փաղը: Արտասուէն է որ երկինքի թարմութիւնը կ'իջեցնէ դառնութեամբ լի մեր հոգիներուն մէջ: Արտասուէն է որ մեր սիրտերուն մթամած խորխորատները կը վերածէ մթահալած լուսեղէն խորաններու, ուրկէ միանգամընդմիշտ կը հալածուի խաւարի իշխանը:

Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Յառաջապատումին մէջ խօսելով ապաշխարութեան արտասուէի մասին կ'ըսէ. *«Արտասուէր մեղքերու հարուածներու դառնութիւնը կը սրբէ: Արտասուէր դուրս կը շարտէ միտքէն եւ գգայութիւններէն այն ինչ որ խոտելի ու անպէտ է եւ կ'առաջնորդէ գոջացողը Փրկիչին նախախնամական սիրոյ հովանիին ներքեւ ըլլալու եւ յոյսով ստանալու Տիրոջ միջնորդութիւնը: Արտասուէր միտքը կը շարժէ դէպի Աստուած: Արտասուէր մեղքերու թմրածութենէն, կարծես ֆունէն, կ'արթնցնէ եւ հոգեշահ օգուտներու սիրով կը վառէ գգաստութեան գգուշութեան համար»:*

Ջուր տեղ չէ որ մեր Լուսաւորիչ Հայրապետը գոջումի արտասուէ թափելը կը նմանցնէ ֆունէն արթննալուն: Արտասուէր հոգեւոր արթնութեան նշան չէ՞: Կաթնկեր մանուկները իրենք եւս չե՞ն լար երբ ֆունէն արթննան: Մեղքի կեանք ապրող մարդը ո՛չ միայն ֆնացած, այլեւ մեռած կը սեպուի: Մեր մեղաւոր վիճակին անդրադառնալն ու դարձի գալը՝ մեզ կ'առաջնորդէ հոգեւոր արթնութեան (Ղկ 15.24): Ինչպէս մանուկները անկարող են խօսելով իրենց պէտք եղած բաները ստանալու իրենց մայրերէն, այլ արտասուելով ձեռք կը ձգեն գանոնք, այնպէս ալ գոջացեալ ապաշխարողները միայն խօսքի սահմաններուն մէջ պէտք չէ մնան, այլ արտասուելով պէտք է ջանան շարժել Աստուծոյ գթառատ սիրտը անկէ ստանալու համար փրկութեան պարգեւը:

Սիրելի՛ եղբայր եւ քույր, քաջ գիտցիր, որ թափած արցունքիդ ո՛չ մէկ կաթիլը ի գուր կ'երթայ: Աստուած արցունքներդ իր տիկին մէջ կը դնէ եւ անոնց մասին կը գրէ Կենաց Գիրքին մէջ (Սղ 56.8):

ՄԵՂՔԸ ԿԸ ՏԳԵՂՑՆԷ ՄԱՐԴԸ

Հոռմայեցի նկարիչ մը ուզեց Քրիստոսի եւ իր 12 աշակերտներուն նկարները գծել, ընթրիքի պահուն: Ան սկսաւ շրջիլ Հոռմի փողոցները եւ փնտռել մէկը որուն դէմքը անմեղութիւն եւ պարզութիւն արտացոլար՝ որպէսզի անոր դէմքէն Յիսուսի դէմքին նկարը գծէր: Ան գտաւ յարմար անձը եւ անոր դէմքէն Յիսուսի դէմքին նկարը գծեց:

Յետոյ իր երեւակայութեան թռիչքին թափ տալով, սկսաւ գծել աշակերտներուն նկարները, որ բազմաթիւ տարիներ խլեց իրմէ: 11 աշակերտներուն նկարները գծելէ ետք, երբ կարգը եկաւ Յուդա Իսկարիոտացիին նկարը գծելու, սկսաւ փնտռել մէկը որուն դէմքը նենգութիւն եւ հոգեւոր ապականութիւն արտացոլար, որպէսզի անոր դէմքէն Յուդայի նկարը գծէր:

Երկա՛ր ժամանակ փնտռելէ ետք՝ Հոռմի փողոցներէն մէկուն անկիւնը գտաւ մէկը որ անչափօրէն աղտոտ եւ զգուելի դիմագիծ մը ունէր եւ խնդրեց իրմէ որ իր նկարչատունը գայ որպէսզի զինք գծէր: Նկարիչը խոստացաւ անոր գումար մը տալ իրեն իբրեւ պարգեւ եթէ գայ: Ան եկաւ եւ աթոռի մը վրայ նստաւ: Երբ նկարիչը սկսաւ անոր գարշատեսիլ դէմքէն առնել մատնիչ Յուդային նկարը, ան սկսաւ արտասուել: Նկարիչը զարմացած հարց տուաւ անոր թէ ինչն՝ կու լար: Երիտասարդը ըսաւ. *«Կու լամ, որովհետեւ տարիներ առաջ դուն իմ դէմքէն Յիսուսի նկարը առիր, իսկ հիմա մատնիչ Յուդային նկարը կ'առնես»:*

Կը պատմուի որ այն երիտասարդը որուն դէմքէն առնուեցաւ Յիսուսի նկարը՝ կ'ապրէր հաւատքի կեանք մը: Ան հետագային լքեց իր հաւատքը եւ սկսաւ ապրիլ մեղքի կեանք մը: Մեղքը զինք ո՛չ միայն ներքնապէս տգեղցուցած էր, այլեւ՝ արտաքինապէս: Ան երբ մաքուր եւ բարեպաշտ կեանք մը կ'ապրէր՝ դարձած էր Յիսուսի անմեղունակ դէմքին հարազատ արտացոլացումը, իսկ երբ սկսաւ մեղքի կեանք մը վարել՝ դարձաւ Յուդայի մեղսալից դէմքին հայելին: Սա պատմութիւնը մեզի կը սորվեցնէ թէ մեղքը կը տգեղցնէ ու կը պղծէ մարդուն սիրտն ու հոգին, միտքն ու մարմինը:

Սիրելի՛ ընթերցող, մեղքը պղծութիւն է: Ատոր հետ բարեկամ եղողը՝ պիղծ մէկը կ'ըլլայ: Մեղքը անէծք է: Զայն սիրողը անէծքի ենթակայ է: Յիսուս մեղքի անէծքէն մեզ ազատելու համար՝ ի՛նք եղաւ անէծք մեր փոխարէն, կ'ըսէ Պօղոս առաքեալ: Եթէ կ'ուզես ազատիլ մեղքի անէծքէն եւ եթէ կ'ուզես ձերբազատիլ մեղքի յառաջացուցած տգեղութենէն, փարի՛ր Յիսուսի ոտներուն եւ խնդրէ՛ իրմէ որ քեզ լեցնէ իր սիրով:

Բա՛ց սիրտդ, հոգիդ, միտքդ եւ համակ էութիւնդ սիրոյ Աստուածին՝ Յիսուսի դիմաց, եւ թոյլ տուր որ Յիսուսի սէրը քեզ լեցնէ ու լիացնէ, սրբէ ու սրբացնէ: Տգե՛ղ է Յիսուսի սիրով չքնակուած մարդուն սիրտը: Գեղեցիկ է Յիսուսի սէրը: Ատոր փարողը՝ կը գեղեցկանայ:

«ԽԻՍՏ ԽՕՍՔԸ ԲԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԳՐԳՈՒՆԷ»

«Մեղմ պատասխանը սրտմտութիւնը կ'իջեցնէ, բայց խիստ խօսքը բարկութիւնը կը գրգռէ» (Ս.Ո 15.1): Մեզմէ ո՞վ տուեալ համարէն բղիտոյ նշմարտութեան փորձառութիւնը չէ նաշակած: Փորձառութիւնը մեզի կը սորվեցնէ որ երբ կոշտ ու կոպիտ կերպով կը պատասխանենք մեր նմանին հարցումին կամ ցուցաբերած մէկ վերաբերմունքին՝ հետեւանք կ'ըլլայ այն, որ մեր դիմացինը իր կարգին բիրտ ու խիստ կը դառնայ: Ո՛չ ոք դառն պատասխանով կրնայ դիմացինը փաղցրութեան բերել: Ո՛չ ոք կոշտ վերաբերմունքով կը յաջողի իր նմանը մեղմել եւ հանդարտեցնել: Ինչպէս կարելի չէ կրակին մէջ փայտ նետելով կրակը մարել, այնպէս ալ կարելի չէ կծու խօսքերով բարկացած մը խաղաղեցնել:

«Մեղմ պատասխանը սրտմտութիւնը կ'իջեցնէ»: Եթէ մէկը սրտմտած ու բարկացած է երեւոյթէ մը կամ խօսքէ մը՝ զանիկա կարելի է հանդարտեցնել միայն եւ միայն անոյշ լեզուով: Ժողովրդական առածը կ'ըսէ. *«Անոյշ լեզուն օձը ծակէն կը հանէ»*: *«Մեղմ պատասխանը»* բացատրութիւնը ուրիշ բանի չ'ակնարկեք եթէ ոչ անոյշ լեզուին: Անոյշ լեզուով, այլ խօսքով՝ անոյշ բռտերով կարելի է սրտմտածը անդորրացնել, յուսախաբը՝ յուսադրել, տրտմածը՝ ուրախացնել, սգաւորը՝ միսիթարել, դառնացածը՝ փաղցրալի դարձնել:

Որեւէ հակազդեցութիւն ցոյց տալէ առաջ ոեւէ մարդու յայտնաբերած ժխտական վերաբերմունքին դիմաց, նախ մտածենք որ տուեալ անձը կրնայ ըլլալ որ շատ լուրջ պարագաներէ կ'անցնի: Ամէն մարդ իրեն յատուկ մտահոգութիւններ եւ դժուարութիւններ ունի: Զկա՛յ մարդ առանց նեղութեան եւ մտահոգութեան: Կեանքի պայմանները այնպիսին են որ մարդս ջղագրգիռ եւ տագնապահար կը դարձնեն: Իբրեւ վերածնած ֆրիստոնեաներ, մեր կոչումը խաղաղարար եւ հաշտարար ներկայութիւն դառնալ է մեզ շրջապատող մարդոց կեանքին մէջ:

Երբեմն անոյշ ժպիտով մը կրնանք վերականգնել գլորելու վրայ եղող մը: Քաղցր վերաբերմունքով մը կրնանք պատմառ դառնալ որ մարդ մը Աստուծոյ յանձնուի: Եթէ ֆրիստոնեայ մը կոշտ կերպով վարուի դառնացած եղբօր մը հետ՝ այդ եղբայրը կրնայ ամբողջութեամբ խրտչիլ ֆրիստոնեութենէն եւ ֆրիստոնեաներէն եւ որոշէ միանգամընդմիջտ հեռանալու Քրիստոսէ: Մեր առաքելութիւնը տագնապածները Քրիստոսի բերելն է: Իսկ Քրիստոսի բերելու համար՝ անհրաժեշտ է ըլլալ ազօթֆի ու հաւատֆի մարդ, փաղցր ու անոյշ խօսքի մարդ, ժպիտի ու յոյսի մարդ:

Այսօր մարդիկ պէտք ունին խաղաղախօս եւ խաղաղասէր լեզու ունեցող մարդոց: *«Նաղաղասէր լեզուն կենաց ծառ է, բայց խոռվարար լեզուն սիրտ կը կոտորէ»* (Ս.Ո 15.4): *«Կենաց ծառ է»* ըսելով, կը հասկնանք լեզու մը որ կը կենսաւորէ հոգիով մեռածները, եռանդով կը լեցնէ ուժացածները, կը ջերմացնէ մեղքով սառած սիրտերը:

ԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԻՒՆՆԻ ԳԱԻԱԹ ՄԸ ԿԱԹԻ ՄԻՋՈՑԱԻ

Գերմանիոյ մէջ Սուրբ Գիրք վաճառող մը տուն մը այցելեց որուն տանտիրուհին հաւատացեալ մըն էր, իսկ անոր դեռատի դուստրը՝ անապաշխար: Այս օրհորդը այն համոզումը ունէր որ իր իրաւունքն էր աշխարհը վայելել այնքան ատեն որ երիտասարդ էր: Ան կը մտածէր իր կեանքը յանձնել Քրիստոսի ծերութեան տարիքը հասնելէ ետք միայն:

Այս ընտանիքը սովորութիւն ըրած էր գաւաթ մը պաղ կաթ հրամցնել ամառ ատեն իրենց հիւրութեան եկողին: Երբ անապաշխար օրհորդը գնաց կաթը բերելու, մայրը աչքով նշան մը ըրաւ գրածախին, որ իր աղջկան խօսի Քրիստոսի յանձնուելու մասին: Երբ կաթը բերուեցաւ, հիւրը խմեց, սակայն գաւաթին յատակը քիչ մը թողուց եւ գաւաթը փոխանակ ափսէին մէջ դնելու, գանիկա աղջկան տուաւ եւ ըսաւ. *«Հրամանեցէ՛ք օրհորդ, ասոր մնացածն ալ դու՛ք խմեցէ՛ք»:*

Օրհորդը վիրաւորուած գգաց եւ ըսաւ. *«Պարոն, ի՞նչպէս կը համարձակի՛ք առաջարկել ինձի որ խմեմ՝ ձեր գաւաթին աւելցած բաժինը: Դու՛ք այս ձեռով զի՛ս կ'անարգէ՛ք»:* Գրածախը պատասխանեց. *«Իսկ դու՛ք օրհորդ, ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ ձեր կեանքին սէրը դու՛ք ձեզի համար վայելելէ ետք՝ մնացած մընորը Աստուծոյ կ'ուզէ՛ք հրամցնել. կը կարծէ՞ք որ ան պիտի ընդունի»:* Այս խօսքը զօրեղ կերպով դպաւ աղջկան սիրտին: Ան օրեր շարունակ մտածեց գրածախին խօսքին մասին եւ ի վերջոյ ապաշխարեց եւ Քրիստոսի յանձնուեցաւ:

Այս պատմութիւնը մեզի կը սորվեցնէ որ զգոյշ պէտք է ըլլանք, որ մեր երիտասարդութեան օրերն ու մեր կեանքին վառվռուն տարիները չապրինք Աստուծմէ հեռու, եւ ծերանալէ յետոյ միայն չմտածենք Քրիստոսի յանձնուելու մասին: Փաստուած իրողութիւն է որ մինչեւ ծերութիւն մեզի կեանք ապրող մարդուն համար գրեթէ անկարելի է մեղքէն հրաժարելով դարձի գալ: Որքան արմատանայ մեզք մեր սիրտին մէջ այնքան աւելի դժուար կ'ըլլայ արմատախիլ ընել գանիկա մեր սիրտէն:

Սողոմոն իմաստուն կ'ըսէ. *«Քու ստեղծիչդ երիտասարդութեանդ օրերուն մէջ յիշէ, դեռ թշուառութեան օրերը չեկած»* (Ժդ 12.1): Ան որ կը սիրէ զԱստուած, պէտք է յանձնուի Աստուծոյ երիտասարդ եղած ատեն, որպէսզի օգտագործուի Աստուծոյ կողմէ այլոց կեանքին մէջ: Կասկած չկայ որ Աստուած կրնայ օգտագործել բոլոր տարիքի մարդիկը, բայց վստահաբար երբ երիտասարդ ենք, կրնանք աւելի ո՛վ Աստուծոյ ծառայել, քանի որ աւելի առոյգ, աւելի կենսունակ եւ աւելի կորովի կ'ըլլանք:

Ինչպէս դուն պիտի չուզէիր որ երկաթ մը քեզի տրուէր իր ժանգոտուելէն ետք, կամ վարդ մը քեզի նուիրուէր իր թոշնումէն ետք, այնպէս ալ Աստուած չ'ուզեր որ թոշնումէդ, այսինքն՝ ձեռքէ ոտքէ իյնալէդ ետք իրեն նուիրուիս: Աստուած հակառակ չէ որ մարդիկ իրենց կեանքի վերջալոյսին դարձի գան: Ան կ'ընդունի ոեւէ մէկը՝ ոեւէ ատեն:

Բայց եթե մէկը կամաւ եւ ամբողջական գիտակցութեամբ մերժած է ապաշխարել եւ գայն յետաձգած է ծերութեան տարիներուն, այդպիսի մէկը դժուար թէ կարենայ ապաշխարել երբ տարիքը առնէ: Իր ապաշխարութիւնը յետաձգող մարդը պէտք է մտնայ որ ինք չի գիտեր եթէ երբեք պիտի հասնի ծերութեան տարիք:

«ԶԵՆ ՓՈԽՈՒԻՐ ԱՆՈՆՔ ՈՒ ԱՍՏՈՒԾՄԷ ԶԵՆ ՎԱԽՆԱՐ»

«Աստուած պիտի լսէ ու յաւիտենականութեան մէջ բնակողը պիտի խոնարհեցնէ զանոնք. որովհետեւ չեն փոխուիր անոնք ու Աստուծմէ չեն վախնար» (Սղ 55.19): Այստեղ Դաւիթ մարգարէն կը խօսի այնպիսի չարագործ մարդոց մասին որոնք կ'անտեսեն Աստուծոյ ցուցաբերած համբերատարութիւնը իրենց նկատմամբ եւ կը յամենան իրենց չար ընթացքին մէջ: Այսպիսիներ սակայն, պիտի չկրնան ընդերկար մնալ իրենց մարդակործան եւ ամբարիշտ ընթացքին մէջ, որովհետեւ *«յաւիտենականութեան մէջ բնակողը պիտի խոնարհեցնէ զանոնք»*:

Աստուած չարասէր ու չարագործ մարդը խոնարհեցնելու զանազան կերպեր ունի: Այստեղ "խոնարհեցնել" չի նշանակեր չարագործ մարդը խոնարհութեան առափնութեամբ զարդարել, այլ՝ փորձութեան ցամաքով ստիպել զանիկա խոստովանելու իր ոչնչութիւնը, իր ապիկարութիւնն ու բացարձակ տկարութիւնը: Աստուած կ'օգտագործէ փորձութիւնները չար ու ամբարտաւան մարդը խոնարհեցնելու համար: Աստուածսիրութեան կամ աստուածվախութեան նուագագոյն նշոյլն անգամ իր սիրտին մէջ ունեցող մարդը, երբ ծանր փորձութիւններու հանդիպի՝ գիտակցութեան կու գայ, կ'անդրադառնայ իր ողորմելի եւ Աստուծոյ ողորմութեան կարօտ վիճակին եւ իսկոյն Աստուծոյ գթութիւնը կը հայցէ:

Երբ մարդը Աստուծմէ վախնալու ու իր նմանէն ամչնալու զգացումը վերցնէ իր մէջէն՝ կը դառնայ գազան: Շատե՛ր մարդոց ֆննադատող լեզուէն վախնալով ուղղած են իրենց ընթացքը: Շատե՛ր Աստուծոյ դատաստանէն վախնալով դարձի եկած են: Աստուծմէ վախնալով դարձի գալուն մէջ սխալ բան չկայ: Սխալը սակայն դարձի գալէն ետք վախի մէջ մնալն ու ապրիլն է: Վախը ինքնաբերաբար դուրս կը վանուի մարդուն սիրտէն երբ ան դարձի գալէն ետք կ'ապրի հոգեւոր նորոգութիւն մը Սուրբ Հոգիին միջոցաւ: *«Աստուած իր Հոգին մեզի տուաւ՝ որպէսզի մեր վախկոտութիւնը յաղթահարենք եւ զօրանանք»* (Բ.Տմ 1.7):

Սիրելի՛ եղբայր եւ քույր, զգո՛յ՛ջ ըլլանք, որպէսզի չըլլայ որ մենք եւս պատկանինք անաստուածավախ եւ անաստուածասէր մարդոց շարքին: Մեր յամառութեամբ եւ անտարբերութեամբ չստիպենք զԱստուած դիմելու անբաղձալի միջոցներու որպէսզի մեզ իրեն դարձնէ: Ոմանք պատահարի կը հանդիպին իրենց հաւատքին համար եւ ոմանք ալ իրենց անհաւատութեան համար: Հետեւաբար, երբ պատահարի մը հանդիպինք, նոյնիսկ եթէ չկրնանք գիտնալ այդ պատահարին պատճառը, բայց գոնէ փորձենք գիտնալ եթէ երբեք ատիկա հետեւանքն է մեր հաւատքի՞ն, թէ՛ անհաւատութեան: Եթէ հանդէս բերենք որ տուեալ աղէտը հետեւանքն է մեր անհաւատութեան, մեզի կը մնայ մէկ ընելիք եւ ուրիշ ոչինչ՝ զղջումով դառնալ Քրիստոսի եւ խոնարհիլ իր ձեռքին տակ: Աւելի լաւ է խոնարհիլ Աստուծոյ ձեռքին տակ քան խոնարհիլ Աստուծոյ ձեռքով:

ՉՄՏՐԱԿԵՆՔ ՅԻՍՈՒՍԸ ՄԵՂՔԻ ԽԱՐԱԶԱՆՈՎ

Երիտասարդ մը կար որ մեղքի կեանք կ'ապրէր եւ կը մերժէր իրեն ուղղուած ապաշխարութեան որեւէ կոչի ընդառաջել: Օր մը այս երիտասարդը երազ մը տեսաւ: Ան տեսաւ որ գինուոր մը անգութօրէն մտրակով մը կը հարուածէր Յիսուսի կոնակը: Ան ա'յնքան գորաւոր եւ ա'յնքան շատ զարկած էր որ Յիսուսի կոնակը ամբողջութեամբ արհւնդուայ դարձած էր:

Երբ գինուորը մտրակը վեր բարձրացուց որպէսզի շարունակէր մտրակել Յիսուսը, ետեւէն մէկը անոր ձեռքը բռնեց: Զինուորը ետին նայեցաւ որպէսզի տեսնէր թէ ո՛վ էր որ իր ձեռքը բռնեց: Եւ ո՛վ զարմանք, երազ տեսնող երիտասարդը ինքզինք տեսաւ գինուորին դէմքին վրայ:

Երիտասարդը ֆրտիմեմբրու մէջ խեղդուած արթնցաւ եւ տեսաւ որ երազ էր: Անդրադարձաւ որ իր մեղքերով ինք ամէն օր Յիսուսը կը մտրակէր. խորապէս ազդուեցաւ այս իրողութենէն եւ ապաշխարեց եւ իր կեանքը յանձնեց Յիսուսին:

Գիտակցօրէն եւ յօժարակամ գործուած մեղքը շատ աւելի կը ցաւցնէ Յիսուսը քան անոր ձեռքերուն գամուող մեխը: Զայն իրական գամողները Հոռոմայեցի գինուորները չէին, այլ՝ կամովին մեղք գործողները: Մեխով մէկ անգամ գամուեցաւ Յիսուս, իսկ մեղքով՝ ամէն օր կը գամուի:

Անապաշխար եւ անգիղջ մարդը գՔրիստոս մտրակող մըն է: Ամէն մեղք որ կը գործենք կամաւորաբար, մտրակի հարուած մըն է մեր կողմէ իջեցուած Յիսուսի կոնակին:

Կ'անդրադառնա՞ս որ ամէն մէկ սուտ որ կը խօսիս՝ սո՛ւր մըն է որ կը մտցնես Քրիստոսի սրտին եւ կը տրտմեցնես ողորտութեան Հոգին: Կը գիտակցի՞ս որ իւրաքանչիւր անգամ որ դառնութեամբ կը մօտենաս նմանիդ՝ Յիսուսի փառքութենէն է որ կը զրկուիս:

Փախի՛ր մեղքէն: Ան քեզ թշնամի կը դարձնէ Աստուծոյ: Ան քեզ կը հեռացնէ երկինքէն: Ան քեզ Սատանային ստրուկը կ'ընէ: Փախի՛ր մեղքէն, որովհետեւ անիկա պատճառ եղաւ որ անմարմինն Աստուած մարմնանայ եւ անմահն Աստուած մահանայ: Ան մեռաւ որպէսզի մեռցնէ մեղքերդ եւ վերակենդանացաւ որպէսզի քեզ յաղթող դարձնէ մահուան դէմ:

Հեռո՛ւ փախի՛ր մեղքէն, քանի անիկա պատճառ եղաւ որ Յիսուս քեզի համար վիրաւորուի. «Մեր մեղքերուն համար վիրաւորուեցաւ» (Ես 53.5): Յիսուս չվիրաւորուեցաւ պարզապէս որովհետեւ բարի էր, այլ որովհետեւ ուրիշ կերպ չկար Աստուծոյ արդարութիւնը գոհացնելու համար: Մեղք գործող մարդը վիրաւոր եւ Յիսուսը վիրաւորող մարդ է:

Յիսուս իր խաչով վիրաբուժական գործողութիւն է որ ըրաւ մեզի: Թոյլ տուա՞ծ ես որ Յիսուս վիրաբուժական գործողութիւն կատարէ քեզի, եւ մեղքի թարախը ամբողջութեամբ մաքրէ քեզմէ: Յիսուս չի նմանիր երկրաւոր բժիշկներու որոնց ձեռքին տակ սրտի գործողութիւններ կրնան վրիպիլ: Յիսուս անսխալական բժիշկ է, ուստի անոր չյանձնուիլը սխալ է:

ՔՐԻՍՏՈՍ ՄԵՐ ՊԱՇՏՊԱՆ ԲԱՐԵԽՕՄՆ Է

Մեղքին դեմ մղած իր պայքարին մէջ խոցոտուող եւ մեղքէն ազատիլ աղերսող մարդուն կը յիշեցնեմ թէ Քրիստոս *«միշտ կենդանի ըլլալով՝ տեւաբար բարեխօս կ'ըլլայ»* իրեն համար (Եբր 7.25): Քրիստոս երբեմն-երբեմն չէ որ կը բարեխօսէ եւ ո՛չ ալ յանախակիօրէն, այլ անդադար կերպով: Ան չի բարեխօսեր ու փաստաբանութիւն չ'ըներ միայն այն ատեն երբ խնդրեմք իրմէ, այլ մնայուն կերպով, բայց մանաւանդ ա՛յն ատեն՝ երբ կարիքը ունինք իր բարեխօսութեան:

Յիշեցէք որ Քրիստոս բարեխօսեց Պետրոսի համար ա՛յն ատեն երբ Պետրոս յաւիտենապէս կորսուելու վտանգին դիմաց կը գտնուէր: Քրիստոսի աշակերտները տեղեակ չէին որ իրենց Տիրոջ մահուամբ Սատանան պիտի փորձէր զիրենք *«ցորենի պէս մաղէ անցընել»* (Ղկ 22.31): Ամենէն շատ վտանգի մէջ էր Պետրոս առաքեալ: Ահա թէ ինչո՛ւ Քրիստոս իրեն ըսաւ. *«Ես քեզի համար աղօթեցի, որ հաւատքդ չտկարանայ. եւ երբ կրկին ինձի դառնաս՝ եղբայրներդ ալ քաջալերես»* (Ղկ 22.32): Առանց Քրիստոսի աղօթքին եւ բարեխօսութեան մենք այսօր Պետրոս առաքեալ մը պիտի չունենայինք: Ո՛վ գիտէ թէ օրական քանի՛ անգամ Սատանան կը փորձէ մեզ *«ցորենի պէս մաղէ անցընել»* բայց Քրիստոս կը խորտակէ մաղը անոր ձեռքերուն մէջ:

Քրիստոս միայն բարեխօս չէ, այլեւ պաշտպան փաստաբան: Ան իր Փաստաբանութեան պաշտօնը ձեռք ձգեց իր սեփական արիւնով: Ան ի խնդիր մարդկային ցեղի փրկութեան իր արիւնը թափեց խաչին վրայ ու դարձաւ փաստաբանը իր արարածներուն: Ան իր վերքերով բուժեց մեզ (Ես 53.5): Շատ սրտառուչ է հետեւեալ պատմութիւնը: Անցեալին կ'ապրէին Ամինդաս եւ Ասիիլոս անուններով երկու եղբայրներ: Ամինդաս բազմաթիւ յանցանքներ գործեց Հռոմէական կառավարութեան դէմ եւ դատապարտուեցաւ իբրեւ դաւաճան մը: Իսկ Ասիիլոս որ իր բազուկը կորսնցուցած էր Հռոմի համար, երբ լսեց իր եղբոր՝ Ամինդասի դատապարտութեան մասին, իսկոյն դատարան գնաց եւ արագ քայլերով ներս մտաւ եւ իր կիսատ բազուկը վեր բարձրացնելով զանիկա ցոյց տուաւ դատաւորին եւ ըսաւ. *«Ամինդաս յանցաւոր է այո՛, բայց Ասիիլոսի սիրոյն ան պէտք է ազատ արձակուի»*: Դատաւորը ազդուած եղելութենէն՝ անմիջապէս ազատ արձակել տուաւ Ամինդասը:

Քրիստոս նոյնպէս, մեր երկնաւոր Հօր առջեւ կը պարզէ իր վերքերն ու վիշտերը ու անոր կ'ըսէ. *«Անոնք յանցաւոր են այո՛, բայց վերքերուս համար՝ ազատ արձակէ զանոնք»*: Քրիստոսի բարեխօսութիւնը խօսքի սահմաններուն մէջ չի մնար: Ան նեցուկ կը կանգնի տառապեալին եւ օգնական կը դառնայ իր նմաններուն կողմէ երեսի վրայ ձգուած մարդուն: Ան պաշտպանեց մեղաւորը երկրի վրայ եղած ատեն, եւ կը շարունակէ պատշպանել զայն այսօր՝ երկինքի մէջ: Ա՛ն իբրեւ յաւիտենական քահանայապետ մեզ կը ներկայացնէ մեր երկնաւոր Հօր:

ՕԳՆԷ ԻՆՏԻ՝ ՄԱՅՐ

Հոգիին կողմէ շնորհի՛ ստացար
Անվայր Աստուծոյ սուրբ վայրը դարձար.
Օգնէ՛ ինձի Մայր, առնելու Հոգին՝
Դառնալու տաճար իմ քաղցր Փրկչին:

Մայր, քեզի յայտնեց Սիմոն ծերունի
Մայրական սիրտդ սուրով պիտ՝ խոցուի.
Օգնէ՛ ինձի Մայր, տոկալու ցաւին՝
Կեանքէն ինձ եկող սուր տառապանքին:

Երբ կորսնցուցիր մանուկ Յիսուսը
Փնտոեցիր գտար սրտիդ Հատորը.
Օգնէ՛ ինձի Մայր, Տէրս փնտոելու,
Մէկ միակ յոյսս գայն դաւանելու:

Գեղարդ խրեցին սրտին Որդիիդ
Դառնապէս լացիր մէջը հոգիիդ.
Օգնէ՛ Մայր, Տէրս, չգեղարդելու,
Սուրբ բարի սիրտդ չտրամեցնելու:

ՀՐԱՇԱԼԻ ԱՍՏՈՒԱԾԱՄԱՅՐ

Արգանդիդ մէջ սուրբ, Աստուած հանգչեցաւ,
Մեծ Գահակալին նոր երկինք դարձաւ,
Որովայնդ հուր սկիհ տապանակ
Շնորհիքով գեղուն Որթին՝ բարունակ:

Առաջնորդողին վերածնունդի,
Ծնող եղար Մայր, բարձող Բարձրեալի,
Աշխարհ Շակողին գիրկդ շակեցիր,
Աննինջ Փրկիչին օրօ՛ր երգեցիր:

Ամենուրեքին պահեցիր քովդ,
Անհաբլիին դպար ձեռքովդ,
Ազատարարին դուն փաթաթեցիր,
Մեր շանապարհին մամբան կրեցիր:

Երկնաւոր Հացին հաց կերակրեցիր,
Կենաց Աղբիւրին դուն ջուր խմցուցիր,
Տանար Յիսուսը տանարին տուիր,
Տանար դառնալու գորավիգ կանգնիր:

ՈՏՔԻ՝ ԵԼԻՐ

Ոտփի՛ ելիր, ո՛վ բարեկամ
Մեղփի տիղմէն յօժարակամ,
Ոտփի՛ ելիր մութ վիհերէն,
Քեզ կը լուայ սուրբ երկինքէն:

Ոտփի՛ ելիր, քոյր եւ եղբայր,
Ոտփի՛ ելիր դուն ամէն վայր,
Պատմէ՛ իսաչին փրկութիւնը,
Տէր Յիսուսի գօրութիւնը:

Ոտփի՛ ելէ՛ք քաջ համարձակ,
Առէ՛ք ձեր մէջ սէրը կտակ
Էմմանուէլին ձգած անգին,
Սուրբ Հոգիով գուարթագին:

Աշխարհ անոր գամ փուշ բերաւ,
Մեզի համար Աստուած մեռաւ:
Ոտփի՛ ելէ՛ք ո՛վ դուք մարդիկ,
Թէ կը սիրէ՛ք Տէրն անուշիկ:

ՍՐԲՈՒԹԵԱՆ ՀՈԳԻ

Բարի Սուրբ Հոգի իմ սիրտս լեցուր,
Շնորհէ ինձի հաւատք ամրակուռ,
Հուր դարձուր սէրս հանդէպ Փրկիչին
Որ ինձգինք տուաւ անձիս փրկագին:

Անոյշ Սուրբ Հոգի, քաղցրացուր հոգիս,
Պարգեւէ անհուն հեգուծիւն սրտիս.
Ըլլալ կ'ուզեմ ես Յիսուսի նման
Դրախտի մէջ աճած վարդենի բուրեան:

Նորոգող Հոգի, նոր երգ տուր ինձի,
Երգեմ յարատեւ փառքին Յիսուսի.
Մարդիկ թող լսեն կեանքէն իմ խօսուն
Երգեր յաղթական, փառաբանութիւն:

Սրբութեան Հոգի դարձուր զիս տաճար
Լեցուիմ Յիսուսի սիրովը անճառ.
Կապէ իմ սիրտս Տիրոջս սրտին
Ըլլամ աննահանջ գինուորը իսաչին:

ՏՈՒՐ ԻՆԾԻ ՏԷՐ

Կա՛մք տուր ինձի Տէ՛ր, պողպատ, աննկուն,
Անխոնջ ես վագեմ Գորեփն Աստուծուն,
Քու փառքդ տեսնեմ, Հոգիդ ստանամ,
Սիրոյդ ու գութիդ ջահակիր դառնամ:

Յո՛յս տուր ինձի Տէ՛ր, տեսիլք, տեսլական,
Ապրիմ այն կեանքը լոյս յաւերժական,
Որ մահէն անդին պահուած է ինձի,
Զայն կը դաւանիմ պտուղը խաչի:

Հաւա՛տք տուր ինձի՝ հաւատքի Աստուած,
Հաւատքի բերեմ մարդիկ կորսուած,
Յուցնեմ իրենց ես, փառքիդ գանձատուն,
Որ դառնան սիրտեր՝ լոյսով շողշողուն:

Ո՛ւժ տուր ինձի Տէ՛ր, սուրբ բարձունքներէն,
Ուր կը պաշտուիս հրեշտակներէն.
Պայքարիմ ընդդէմ Զարին նենգաւոր,
Ըլլամ հրեշտակ՝ Որդիիդ զինուոր:

ԼՈՅՍ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

Երբ տակաւին խաւարն մեղփի հուր կ'անձրելէր,
Ցերեկ մը մութ անտէր ազգիս Տէրն կը սպասէր.
Յանկարծ շողաց նոր կեանքի լոյսն ամենուրեք,
Վերացունցան մերկ սրտերէն թախիծ ու վէրք:

Երեք հարիւր ու մէկ թուին համբուրելի
Սար ու ձորի կածաններէն անյղկելի,
Ազգս ծնաւ խորան դարձաւ խո'ւնկ բուրելով
«Նագովրեցի» Գրիգորի կուռ ջանքերով:

Սո'ւրբ էր այդ օր, վե'հ, պանծալի եւ գեղահրաշ,
Երբ հայը ցիր սել հաւատփի մէջ հոգեմաշ,
Սթափեցաւ, արձակեցաւ դէպի Քրիստոս,
Դարեր ամբողջ որդիք ծնաւ աստուածախօս:

Ո՛վ ժողովուրդ, ի՛մ ժողովուրդ՝ լո՛յս անդրանիկ,
Ցնծա՛, բերկրի՛ր, կեանքին համար յոյժ երջանիկ.
Ուխտէ՛ քալել, ուխտէ՛ մնալ Աստուծոյ հետ,
Վառ պահելով Լուսաւորչի կանթեղն յաւէտ:

ԾՆԵԱԼ ՓՐԿԻԶԻՆ

Թաւալեցան երկու հագար խոնջ տարիներ
Պահէն այն լի խոստումներով անլուր կեանքի .
Ծնաւ Յիսուս ի ինդը սրտի յաւերժական
Ու վերացան մեղքի ծիծաղն ու տառապանք :

Մե՛ծ աւետիս, մե՛ծ աւետիս ժողովուրդներ,
Այ մինակ չէք, պաշտպան ունիք աննինջ Փրկիչ :
Օ՛ն, շո՛ւտ ելէք, յանձնուեցէ՛ք ժիր ժպտագին,
Ժամանակն է այն՝ ըսել էմմանուէլին :

Յիսուս մանուկն այցելու չէ սրտերուն ձեր,
Այլ՝ իրաւամբ իրաւագօր տէր տիրական :
Հոգինիդ հէ՛ք ընծայեցէ՛ք Ընծայեալին,
Որ դուք դառնաք շնորհներով նոր ակադճուն :

Կ'օրհնենք քեզ Տէ՛ր, յաւերժական ծո՛ւլ երգերով,
Թող բո՛ց դառնայ յորդ սէրը մեր մսուրիդ մէջ,
Թող կարկատին ձեռքերը մեր ձեռքերուդ ջինջ,
Սիրե՛նք, ներե՛նք, եւ աղօթե՛նք Քեզի նման :

ԲԱՐԻ ՍԱՄԱՐԱՑԻՆ

Տապալած գետին սրտէս խոցոտուած,
Արիւն ու արցունք, վերքով ծածկուած,
Ցաւով տրտմագին չորս դիս նայեցայ,
Ինծի օգնական մէկը չգտայ:

Յանկարծ տեսայ թէ, շո՛ւք մը երեւցաւ,
Արա՛գ քայլերով քահանայ եկաւ,
Յո՛յսը գիս պատեց, խորհեցայ բարին.
Թողուց հեռացաւ մնացի գետին:

Շուտ նշմարեցի շուքը ուրիշին,
Տանարէն եկած անհոգ Ղեւտացին,
Ժպիտ փայլեցաւ տիրամած դէմքիս,
Ան ալ գիս լքեց մէջը իմ ցաւիս:

Եւ տեսայ մէկը փութկոտ կը վագեր,
Զէթ գինի բերած վերքս կը մաքրէր.
Սրբեց արցունքս, վերքերս փաթթեց,
Մեղքերս սրբեց, երկինք փոխադրեց:

ՓԱՌԻՔ ՔԵԶԻ ՏԷՐ

Փա՛նֆ ֆեզի Տէ՛ր, փառֆի՛ Աստուած,
Բարձունքներէն հրաժարած:
Փա՛նֆ ֆեզի Տէ՛ր, դուն մա՛րդ եղար,
Ինձի համար Կոյսէն ծնար:

Փա՛նֆ ֆեզի Տէ՛ր, ազատարար,
Զարին ձեռքէն կործանարար՝
Փա՛նֆ ֆեզի Տէ՛ր, ազատեցիր.
Զարին ընդդէմ յաղթո՛ղ ըրիր:

Փա՛նֆ ֆեզի Տէ՛ր, ֆա՛ղցր Փրկիչ,
Մեղաւորիս հօօր ֆաւիչ.
Փա՛նֆ ֆեզի Տէ՛ր, հրաշալի,
Ողորմութիւն անչափելի:

Փա՛նֆ ֆեզի Տէ՛ր, արեւացած՝
Կեանքին համար ինձի տրուած.
Փա՛նֆ ֆեզի Տէ՛ր, յաւերժական՝
Կեանքին համար անմահական:

ԱՌԱՆՁԻՆ ՉԵՄ ԵՍ

Առանձին չեմ ես, մարդի՛կ անհամար,
Կողմի՛ս է կանգնած Գառնո՛ւկ փրկարար.
Որքա՛ն ալ խաբէ՛ք, հարստահարէ՛ք,
Յիսո՛ւս է Տէրս, նահա՛նջ պիտ՛ կրէ՛ք:

Առանձին չեմ ես, չար պիղծ ոգիներ,
Խաչեալին խաչը ձեռքի՛ս է տրուեր.
Թէ որ խոցոտէ՛ք ան զիս կը բուժէ.
Ձեր դէմ կոուելու զիս կը գորացնէ:

Առանձին չեմ ես, մեռելո՛ց աշխարհ.
Երբ որ ես ննջեմ՝ դուռդ մի՛ բանար,
Տեղս մէջը չէ մուժ տարտարոսին,
Կեանքս յանձնա՛ծ եմ Տիրո՛ջս անգին:

Առանձին չեմ ես, ո՛վ երկնայիններ,
Արիւնով գնուած, Յիսուսով սնուեր.
Երբ պահը հասնի հոգիս աւանդեմ՝
Արժանացուր Տէր լոյս դէ՛մք տեսնեմ:

ՅԻՍՈՒՍ ԳԵԹՍԵՄԱՆԻԻ ՄԷՋ

Երեկոյ էր, լուր էր երկինքը ու կը սպասէր,
Տէր Յիսուսը ծունկի եկած ջերմ կ'աղօթէր,
Մեզի համար արցունք, քրտինք, արեան նման
Կը հոսեցնէր Փրկիչը մեր անգուգական:

Ան կ'աղօթէր, կը տագնապէր, անհունօրէն,
Ծառաներս կը ննջէինք հանգիստօրէն.
Մեր մօտ եկաւ եւ հարց տուաւ.– «Կը քնանա՞ք՝
Աղօթեցէ՛ք, փորձուելով՝ մեղքի չիյնաք»:

Ոտքի ելանք, եւ զարմացանք երբ զինք տեսանք
Տագնա՛յ մը մեծ, հո՛ւր, նեղութիւ՛ն, դէմքին գտանք.
Դարձեալ գնաց, ծունկի եկաւ եւ աղօթեց,
Յետոյ եկաւ, կը նիրհէինք, հոգոց հանեց:

Երրորդ անգամ նորէն գնաց աղօթելու,
Ինքզինք յանձնեց Հօրը կամքը կատարելու,
Մեզ փրկելու՝ դառն բաժակ ցմրուր ըմպեց,
Փրկութիւնը տարածելու կտակ ձգեց:

Կարօ՛տ եմ Քեզի

Կարօ՛տ եմ Քեզի՝ իմ ֆա՛ղցր Փրկիչ .
Այս սին աշխարհէն կ'ուզեմ ես ոչինչ ,
Կ'ուզեմ ֆովդ գալ , տաք գիրկդ նետուիլ ,
Սէր դէմքիդ նայիլ , կրակով լեցուիլ :

Կարօ՛տ եմ Քեզի՝ իմ մե՛ծ Արարիչ .
Քեզ կը դաւանիմ նոր կեանքի տուիչ ,
Կեա՛նք տուիր ինձի , նոր ու նորոգուած ,
Նոր կեանքն ապրելու օգնէ՛ ո՛վ Աստուած :

Կարօ՛տ եմ Քեզի՝ իմ սիրո՛ւն իսաչեալ .
Կեանքիս մէջ մնա՛ յաւերժ բարձրացեալ ,
Իմ սրտի գահը քեզի՛ կը յանձնեմ ,
Ո՛յժ տուր ինձի Տէր կամֆդ կատարեմ :

Կարօ՛տ եմ Քեզի՝ սիրելի՛ Յիսուս .
Յօժար ես կ'առնեմ իսաչո՛ւսերուս ,
Սիրո՛վ կը ֆալեմ դէպի Գողգոթա ,
Մինչեւ որ հոգիս ձեռքերուդ դառնայ :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

- 1.– Ուտի՛ ել Տէր Յիսուսի՛ անունով
- 2.– Աստուածածնի վերափոխման տօնէն բղիտոյ
հիմնական վեց ճշմարտութիւնները
- 3.– Աշխարհի մեղքը վերցնող Գառնուկը
- 4.– Աստուծոյ խօսքը մարդոց խօսքէն
առաջնահերթ պէտք է ըլլայ
- 5.– Աստուած կը փնտոէ պատրաստակամ մարդիկ
եւ ո՛չ թէ պատրաստաբան մարդիկ
- 6.– Յիսուսի յաղթական մուտքը
Երուսաղէմ եւ անոր տանարը
- 7.– Տանարին Տէրը
տանարին տուրքը կը վճարէ
- 8.– Խորհրդածութիւն Փիլիմոնի նամակին մասին
- 9.– «Ի՞նչ պէտք է ընեմ որ փրկուիմ»
- 10.– Տասներկուփին առաքումը
- 11.– Փոքր մեղքերուն կործանարար բնութիւնը
- 12.– Աղօթքի պահը՝ պէտք է Աստուծոյ պահը ըլլայ
- 13.– Խաչեալի՛ն հետ խաչի՛ն նամբով
- 14.– Պահէ՛ Աստուծոյ հնազանդելու խոստումը
որպէսզի Աստուած ալ պահէ իր խոստումը
- 15.– Լեզուդ անձիդ հայելին է
- 16.– Աստուած պարզ մարդիկ կը փնտոէ
- 17.– «Ըրէ՛ ըսածդ եւ պիտի ապրիս»
- 18.– «Սիրէ՛ ընկերդ քու անձիդ պէս»
- 19.– Մարդը մարդէ աւելի՛ բան մըն է
- 20.– Սիրտով մաքուր մարդը
զԱստուած պիտի տեսնէ
- 21.– «Զգեցէ՛ք որ մանուկները ինծի գան»
- 22.– Աշխարհը կ'ատէ Աստուծոյ զաւակները

- 23.– Մովսէս, Երեմիա, Եսայի եւ մենք
- 24.– Իսկական հանգիստ՝
իսկական աշխատանք է ետք
- 25.– Կայէն, Աբել եւ մենք
- 26.– Մի՛ վշտացնէր նմանդ քանի չես գիտեր
թէ անիկա ի՛նչ պարագաներէ կ'անցնի
- 27.– Բացարձակ հնազանդութիւն
տէրերու Տիրոջ՝ Քրիստոսի
- 28.– Զգուշանա՛նք անապարելէն
- 29.– Հաշտութիւն՝ Քրիստոսի մահուամբ
փրկութիւն՝ Քրիստոսի կեանքով
- 30.– Ճշդել թէ որո՛ւն հետեւորդներն ենք
- 31.– Քնանալ Յիսուսեան բունով
եւ ո՛չ թէ Յովնանեան բունով
- 32.– Շնորհակալութիւն յայտնելը՝ հոգի՛ն է աղօթքին
- 33.– Աստուծոյ ծածուկ ողորմութիւնները
- 34.– Մօտիկ եղողներէն կրնանք հալածուիլ
- 35.– Մեր ապրած կեանքին համար
հաշիւ պիտի տանք Աստուծոյ
- 36.– Երանի՛ մարդիկ քանչնային
իրենց փառքն ու պատիւը
- 37.– Այրի կինը դարձաւ Յիսուսի
ուշադրութեան առանցքը
- 38.– «Բարեկա՛մ, ասոր համա՞ր եկար»
- 39.– Զերբազատիլ մտահոգութեան ախտէն
- 40.– Ճշմարիտ աստուածպաշտութիւնը
- 41.– Մեր հոգը Աստուծոյ ձգել
- 42.– Մանուկները Աստուծոյ իօսնակներն են
- 43.– Մի ծախէ՛ք ձեր անդրանկութիւնը
պնակ մը ապուրի համար
- 44.– Աւագակին հետքերով

- 45.- Զպայֆարինֆ մեր նմաններուն դէմ
- 46.- Նուէր մը Յիսուսին իր ծննդեան
երկու հազար ամեակին առիթով
- 47.- Խա՛չը եղա՛ւ աշխարհակեցոյց հացին փուռը
- 48.- Հնագանդ մնալ Աստուծոյ
բոլոր պարագաներու տակ
- 49.- Իսկապէս կը վստահի՞նք Աստուծոյ
- 50.- Աստուծոյ խօսքը իբրեւ կրակ եւ մուրն
- 51.- Վստահինք Աստուծոյ առաջնորդութեան
- 52.- Հաւաքական աղօթքը նո՛յնքան անհրաժեշտ է
որքան անհատական աղօթքը
- 53.- «Ներած եմ իրեն
բայց երեսը տեսնել չեմ ուզեր»
- 54.- Արինահոսութենէ տառապող կիներ
- 55.- Որո՞նք են սուրբերը
- 56.- Ոչինչով կ'օգտուինք երբ վախն է
որ մեզ հեռո՛ւ կը պահէ մեղքէն
- 57.- Մեր իւրաքանչիւր քայլը հետապնդուած է
- 58.- Զգուշանանք ներշնչումի պահուն
խոստումներ կատարելէ
- 59.- Թէ ի՞նչ կերպերով Սատանան
կրնայ յարձակիլ մեր վրայ
- 60.- Աստուած իր ծրագիրի իրականացման
համար կրնայ խանգարել մեր ծրագիրները
- 61.- Ո՛վ մարդիկ, մի՛ ընդօրինակէ՛ք
Սատանային վարուելակերպը
- 62.- Զկա՛յ աստուածսիրութիւն
առանց աղօթասիրութեան
- 63.- Աղօթքի նպատակը գԱստուած տեսնելը պէտք է ըլլայ
եւ ո՛չ թէ մարդոց կողմէ տեսնուիլը
- 64.- Ինչէ՞ն կամ որմէ՞ վախնալ
- 65.- Կարիքը ունինք մարդիկը

իրարու մօտեցնող մարդոց

- 66.– Գալիլեա ելլելէ առաջ
սորվիմք նախ Գեթսեմանի երթալ
- 67.– Հաւատքի կեանքը՝ գործի կեանք է
- 68.– Իսկական բարեկամը
- 69.– Փնտրածդ Սուրբ Գիրքին մէջ է
- 70.– Մեղքը կը մահացնէ բայց անմահ կը մնայ
- 71.– Քրիստոսով խաչը նոր իմաստ ստացաւ
- 72.– Մարդը ինքնիր կեանքին տէրը չէ
- 73.– Խնթութիւն է այս աշխարհէն մեկնիլը
առանց պատրաստուած ըլլալու
- 74.– Քրիստոս ինկաւ խաչի բեռան տակ
- 75.– Աստուած ծաղր չ'ըլլար
- 76.– Յիսուս կը յանդիմանէ իր սիրածները
- 77.– Աստուած կ'օգտագործէ սրտով կոտրածները
- 78.– Շնորհակալութիւն յայտնելու գործնական կերպեր
- 79.– Ի՞նչ բանով պէտք է պարծիլ
- 80.– Քաղցր վերաբերմունքը մարդիկը Յիսուսի կը բերէ
- 81.– Կա՛նգ առ եւ ժամանակ անցուր Աստուծոյ հետ
- 82.– Ո՞ւր են մարդոց կեանքը յեղաշրջող մարդիկը
- 83.– Սատանան կը յանձնուի պայքարողին դիմաց
- 84.– Ըլլալ նշմարիտ շնորհի գաւակներ
- 85.– Յիսուսի ապտակուելուն մասին
- 86.– Մեր խոնարհութեամբ դառնանք
այլոց խոնարհեցման պատճառ
- 87.– Մեր աստուածսիրութիւնը Աստուծոյ
մարդասիրութեան արդիւնքն է
- 88.– Զկորսնցնենք մեր կեանքը մեր ձեռքով
- 89.– Հաթած կուժը
- 90.– Խոնարհ ըլլանք մեզի յանձնուած լուծը կրելու

- 91.- Խաղաղութիւն ըսելով ի՞նչ կը հասկնանք
- 92.- Բամբաստողը թոյնի սերմնացան է
- 93.- Իսկական ջութակահարը՝ Աստուած
- 94.- Ո՞ւր է սիրոյ կնիքը
- 95.- Մովսէս գԱստուած ցաշի կը հրաւիրէ
- 96.- Ի՞նչ ունիս Աստուծոյ տալիք
- 97.- Երկրի վրայ եւս բարեկամ ըլլալ
- 98.- Յիսուսը ուրացողը
- 99.- Արտասուե՞նք շիջեցնենք
մեղքի կրակն ու դժոխքի բոցը
- 100.- Մեղքը կը տգեղցնէ մարդը
- 101.- «Խիստ խօսքը բարկութիւնը կը գրգռէ»
- 102.- Ապաշխարութիւն՝ Գաւաթ մը կաթի միջոցաւ
- 103.- «Զեն փոխուիր անոնք ու Աստուծմէ չեն վախնար»
- 104.- Զմտրակենք Յիսուսը մեղքի խարագանով
- 105.- Քրիստոս մեր պաշտպան բարեխօսն է
- 106.- Հոգեւոր բանաստեղծութիւններ
- 1.- Օգնէ՛ ինձի Մայր
  - 2.- Հրաշալի Աստուածամայր
  - 3.- Ոտքի՛ ելիր
  - 4.- Սրբութեան Հոգի
  - 5.- Տո՛ւր ինձի Տէ՛ր
  - 6.- Լոյս անդրանիկ
  - 7.- Ծնեալ Փրկիչին
  - 8.- Բարի Սամարացին
  - 9.- Փա՛նք քեզի Տէ՛ր
  - 10.- Առանձին չեմ ես
  - 11.- Յիսուս Գեթսեմանիի մէջ
  - 12.- Կարօ՛տ եմ Քեզի